

Robert BACALJA, Nikola BENČIĆ

ZLATA RIBA

GRADIŠĆANSKOHRVATSKA POEZIJA ZA DICU I MLADINU

Naslov je Zlata riba po slobodnom prepjevu pjesme ruskoga romantičnoga pjesnika Aleksandra Puškina „Skazka o rybake i rybke“ (1833.) Mate Meršića Miloradića. Pojavila se je u Kalendaru Svete Familije 1903. pod naslovom „Ribar i riba“. Martin Meršić, st. u prvo je izdanje Miloradićevih pjesama Zibrane Jačke 1933. uvrstio pjesmu pod naslovom „Zlata riba“.

Željezo – Zadar, 2021.

Izdavač: Hrvatski kulturni i dokumentarni centar (hkdc), 7000 Eisenstadt/Željezno

Sastavljači: Robert Bacalja, Nikola Benčić

Koordinatorica: Edith Mühlgaszner

Lektura i korektura: Josip Galić (hrv. knj. tekst), Ivan Rotter (grad-hrv. tekst)

Recenzenti: Diana Zalar, Stjepan Blažetin

Layout by Grafik&Design Anton Schlögl, Trausdorf/Trajštof

Tisak: Wograndl-Druck, Mattersburg/Matrštof

© 2021 by hkdc

ISBN: 978-3-9504723-7-0

Gefördert vom Bundeskanzleramt - Volksgruppenförderung

Rič izdavača

Ne bi se mogli u našoj gradišćanskohrvatskoj književnosti podičiti brojnim izdanji pjesam ili drugih vrstov literature za dicu i mladinu. Za dicu su se u prošlosti skrbile školske knjige, štanke, pjesmarice, čudakrat i vjerska izdanja. Redovita periodična izdanja su počela sa časopisom *Male Crikvene i Školske Novine* 1931. ljeta kot tajednik za katoličansku dicu i mladinu pod odgovornim urednikom Martinom Meršićem, ml., ki je ali uza se imao vrlo gorljivoga i marljivoga djelatnika, učitelja Slavka Marholda u Pajngрту. Za vrime nacionalsocijalizma morali su prekinuti izdavanje zbog toga što su bila crikvena izdavanja i list jedne manjine i je stopr izdavalu časopisom *Mladost* 1953. ponovnim uređivanjem Slavka Marholda, a po njegovoj smrti 1957. preuzeo je uređivanje učitelj Ivan Martinković, dokle 1962. one nisu prestale. Potom je bilo već pokušajev oživljavanja redovitoga izdanja za dicu i mladinu: *Naša Zora* (1961. – 1962.) privatnom inicijativom Ferija Sučića, pak *Radost* (1976. – 1984.) kot prilog HN (HŠtD) pod uređivanjem Mirka Berlakovića. Zadnji pokus je bio od učiteljske zajednice „Zora“ modernim dičjim časopisom *moj mali mini multi* od 1994. ljeta, uredniki Štefan Bunyai i Anton Berlaković.

Po Drugom svitskom boju pak čisto skromnom malom zbirkom maloga žepnoga formata *Narodne povidajke* od Štefana Gregorića (1948.) počinju redovita izdanja i za dicu. Naš veliki književnik Ignac Horvat je 1949. pokrenuo seriju „Božićnice“ s vrlo bogatimi sadržaji iz hrvatske i svitske književnosti, Konrad Meršić od 1962. ljeta sa svojom učiteljskom djelatnom zajednicom pokrene „Hrvatsku školsku biblioteku“ a književnik Anton Leopold 1967. priredi pod štampu *Gradišćanski Hrvatski Gaj*, pjesme, jedina zbirka gradišćanskohrvatskih pjesam za dicu i mladinu, naminjena kot pripomoć svim onim, ki su s dicom i s mladinom pripremali školske, crikvene ili kakove druge svetačnosti, knjiga je izbor za recitacije. To je jedina knjiga antologijskoga karaktera, ali od 90-ih ljet imamo brojnih društvenih i privatnih inicijativov na tom polju.

Pisci danas koristu digitalni svit i publiciraju na internetu, tako da su njihove pjesme online za mladu generaciju, ali i za sve druge zainteresirane (domaća stranica, blog). Jurica Čenar je bio prvi pisac, ki je prepoznao novu šansu da se mladim triba ponuditi nešto na njihovom mediju. Slijedili su Joza Lavička, Ana Šoretić, Fred Hergović i Doroteja Zeichmann. Uz tekst pjesme nalazi se ponekad i audiozapis, tako se pisac more i čuti kako recitira svoju pjesmu. Dobar pregled gh pjesništva nudi sajt na WordPressu *Ivanov blog – Ljubav je pjesma – Ljubav je stih* (3500 gh pjesam, 40 pjesničkih ciklusov do 2021.).

Ova pak antologija sa znakovitim naslovom *Zlata riba* kani dati pregled gradišćanskohrvatske (zapadnougarske) dičje poezije, za ku punokrvi povjesničari književnosti tvrdu da je usmi-rena moralnomu odgoju dice i nima estetskih vridnosti. Pitamo se, kako bi to moglo biti dru-gačije u manjinskoj književnosti, ka nije poznavala nikakovoga drugačijega odgoja u estetiki hrvatske književnosti (a ugarsku i nimšku nije mogla, od pikice do pikice, prihvatiti). Tako smo dostali izjednačenje med austronimškom i ugarskom praksom, ka je odgovarala prak-tičkim i odgojnim prilikam školskoga podučavanja. A takova je praksa ostala sve do danas!

HKDC se odano zahvaljuje svim sudjelacem u ovom projektu, bili to sastavljači, korektori, re-cenzenti, svim zastupanim autorom, ki su velikodušno privoljili u preuzimanje i tiskanje nji-hovih pjesam na dobrobit naše dice i mladine a tako i na književni ugled našega naroda.

Moramo izraziti zadovoljstvo i veselje na uskom i oduševljenom sudjelovanju med Hrvatskom, matičnom zemljom Gradišćanskih Hrvatov i Gradišćem, ko se je ovput proširilo i na Hrvate u Madjarskoj sa sveučilišćem u Pečuhu. Hvala svakomu!

Martin Ivancsics
predsjednik hkdc-a

Edith Mühlgaszner
koordinatrica projekta

Na Martinju, 2021.

Uvodne napomene

Poeziju koju su gradišćanskohrvatski književnici namijenili djeci treba sagledavati u njezinoj prvotnoj namjeni i osobitoj funkciji očuvanja identiteta, odnosno predanom radu svećenika i učitelja s djecom kroz cijelu povijest gradišćanskohrvatske kulture. Svećenici i učitelji uz njihove obitelji vezivali su djecu u ranoj dobi za materinski jezik i kulturu upravo stihovima njihove dječje poezije koji su objavljivani u kalendarima i udžbenicima i na taj način u njima poticali interes i ljubav za vlastiti jezik i kulturu u uvjetima njihova odrastanja koji su diktirani stoljetnim okruženjem germanske, mađarske, slovačke i češke kulture. Taj se pragmatični posao nastavio i u dvadesetom stoljeću, napose u glavnih predstavnika, od Miloradićevih ranih objava, Blaževićeva pjesništva, i posebno tridesetih godina u objavama *Malih Crikvenih i Školskih Novina*, do suvremene književne produkcije koja se očituje u radovima Jurice Čenara i Ane Schoretits. Ovaj antologijski izbor dat će glavne predstavnike gradišćanskohrvatske poezije 19. i 20. stoljeća, neke uzorke i iz 18. stoljeća. U početku je riječ o namjenskom štivu/stihovima koje su svećenici i učitelji priređivali za prve početnice i čitanke za Hrvate u zapadnoj Ugarskoj, „od prve poznate školske knjige iz 1754., zatim *Šlabikara* iz 1806. do *Druge Štanke* (peto, popravljeno izdanje) iz 1902. g. Uglavnom je riječ o nepotpisanim tekstovima koje su priređivači pisali ili su ih naručivali od anonimnih autora. Usto izdvojit će se i pojedini autori dječje poezije 19. stoljeća: Štefan Ginzler, Gašpar Glavanić i Miho Naković. U 20. stoljeću: Borenić, Miloradić, Sedenik, Pajrić, Blažević, Lemperg, Jagšić, Leopold, Blazović, Sučić, Sinković, Šinković, Škrapić, Weidinger, Čenar, Hergović, Horvath, Schoretits, Zeichmann i dr. Cilj je ovim izborom pokazati značenje dječje poezije u kulturi gradišćanskih Hrvata kako u novoj domovini tako i u matičnoj domovini, a studija će nastojati osvijetliti veze stare i nove domovine u stvaranju zanimljivog i bogatog gradišćanskohrvatskog dječjeg pjesništva. Konačno, to bi bio prvi obuhvatniji antologijski izbor gradišćanskohrvatske dječje poezije i one za mlade premda je 1967. Anton Leopold objavio *Gradišćanski hrvatski gaj (Pjesme iz književnosti gradišćanskih Hrvata za hrvatsku školsku dicu i mladinu)*. U izboru tekstova rukovodit ćemo se recepcijskim mogućnostima djece, odnosno time da nisu dječje pjesme samo one koje su bile prvotno namijenjene djeci, već da su dječje pjesme i sve one pjesme u kojima dijete može podjednako uživati kao i odrasli čitatelj.

R. B. i N. B., Zadar, 2020.

Izbor diče poezije iz Frana Kurelca, **Jačke** ili narodne pësme prostoga i neprostoga puka hrvatskoga po župah Šoprunskoj, Mošonjskoj i Źelëznoj na Ugrih, Zagreb, Slovi Dragutina Albrehta, 1871. (br. znači broj pjesme u zbirki). Pošto narodne nimaju posebne naslove, donasamo je po prvom redu iz zbirkov. *posebnost gradišćanskohrvatskoga, sredjeno po abecedi

Lagku noć, lagku noć ali ne svakomu,

Neg komu ter komu, ter momu milomu.
Filež, br. 98

Črna zemlja neorana,

Majka moja zakopana,
Iz ke ne će nikdar prijiti,
Da ću prvlje ja umriti.
Moje majke sladka usta
V črnoj zemlji zamuknula;
Moje majke mile oči
V črnoj zemlji pozažmale*;
Moje majke črni vlasi
V črnoj zemlji raztrešeni;
Moje majke lipo lice
Črnom zemljom zapljuskano;
Moje majke drago telo
V črnoj zemlji povaljeno;
Moje majke tanke ruke
V črnoj zemlji preklopljene;
Moje majke bele noge
V črnoj zemlji položene.
Otvori se črna zemlja,
Sprogovori mati naša,
Ter pogledaj žitka naša,

Kako smo mi sirotice
Od svih ljudi zapušćene,
Zloj maćehi v ruke dane.
‘Z luga nam je kruha ‘zpekla,
S gnojnicom ga zamisila,
S peskom nam ga ‘e zasolila,
A na dimu zadimila.
S prnjicum nas zaodila,
‘Z čripca nam je jist davala,
S trnjem stelju nastirala,
Koprivami pokrivala.
Otvori se črna zemlja,
Sprogovori mati naša,
Ter pomiluj ditcu svoju. –
Lipe moje sirotice,
Kot va vrtlaci rožice!
Milom‘ bogu se molite,
Tu nevolju podnosite,
Dok vas božja milost najde,
Božje sunce vas obajde:
Zato božje sunce sviti,
Da sirotice ukripi
Cilindol/Celindof, br. 306

***pozažmale**, pozažmati = žmiriti, žmati,
držati oči zatvoreno

Zelena mala tratina,

Na koj mi pasu pastirke,
Med njimi jedna sirota,
Ona je božja sirota,
Nima otca ni matere,
Nima ni brata, sestrice.
S prstom joj kruha odmiru,
S noktom joj sira odšćipu.
Joj si ga meni siroti,
Ka sam prez otca, matere,
Prez brata, mile sestrice! –
Nova Gora, br. 319

Išle jesu tri sirote

V črnoj gori majku iskat.
Izašal je sveti Petar:
„Kamo greste* tri sirote?“
„,V črnu goru majke iskat.“
„,Hodte, hodte, tri sirote,
Tamo doli zelen kamen,
Pod njim leži mati vaša.“
Ozvala se stara mati
Izpod kamena zelenog:
„Hodi, hodi, najstarija,
Podigni mi glavu moju
Hoću biti mati tvoja.“
„,Ne ću, ne ću, srdce majko!
Vaša glava bela stena.“
„,Hodi, hodi, ti posridnja.
Podigni mi telo moje,
Hoću biti mati tvoja.“
„,Ne ću, ne ću, srdce majko!
Vaše telo črna zemlja.“
„,Hodi, hodi, ti najmlaja,
Podgini mi noge moje
Hoću biti majka tvoja“
„,Rado, rado, srdce majko,
Ali ja vam ih ne morem.
Vaše noge dvi trupine.“

Hrvatske Šice, br. 486

***greste**, gresti, greti = ići, hodati, hoditi

Miška, ča stojiš

1. Miška, ča stojiš,
Ovčice brojiš
Po brigu, po brigu?
2. Vzami si torbu,
Pojdemo k gradu
Betlemu, Betlemu.
3. I ti Ivane,
Stari čobane*,
Obuj se, obuj se!
4. Dobro vi znate,
Martine brate,
Purane, purane*.
5. Jurica, spivaj,
V cimbule diraj:
Igrajte, igrajte.
6. Daj da vlovimo
I odnesemo
I guske i guske.
7. K Betlemu gradu
Mladomu kralju
Na poklon, na poklon.
8. On će nam dati
Blagoslov sveti
Dan danas, dan danas.
9. Marica, vstani,
Ter nam ne brani
Jabuku, jabuku.
10. Hoćeš dostati
Va mesopusti
Juricu, Juricu.
11. Vsaki dan pazi,
Da te ulovi
Za ruku, za ruku. –

Čatar, br. 484

***čobane**, nimamo takove riči samo
pastir, pastire; **purane** – eufemizam =
ulipšavanje

Sveti Mihalj duše važe,

Odnosla je vaga ravno
Tu dušicu tja* va pakal.
Na to veli mati božja:
„Važi važi, sveti Mihalj
Tu dušicu po drugi put.“
Odnosla je vaga ravno
Tu dušicu tja va nebo.
Maria se nasmiijala,
Vrag je plakal i narikal.

Unda, br. 487

*tja = ča, čak

Kod Bethlehema trava zelena,

Onde Maria sinka rodila.
Kad ga ‘e rodila, vzela ga ‘e v krila.
Milo ‘e prosila Dunajske brodare:
„Dragi brodari, broдите mene
I mojeg‘ sinka va ime božje.“
„„, Mi ne brodimo za ime božje,
Neg mi brodimo za srebro i zlato.““
Svlikla ‘e Maria sinka haljicu:
Sinka haljica to je plavčica,
Sinka rukavci to su brodarci.
Kad se dovezla do sred Dunaja,
Počele gorit plavi broinarske.
Počela prosit čeljad* broinarska:
„Pomoz nam, bože, seda ‘z nevolje.“
„„, Neka pomore srebro ter zlato.““

Čatar, br. 490

*čeljad nima u Gradišću samo družina

Išla je Maria po toj črnoj gori,

Po toj črnoj gori, po zelenoj lozi.
Škura noć je zašla, stan ni imala,
K kovačom je došla, stana je prosila.
„Kovaču, kovaču, daj ti meni stana.“
„„, Odhajaj od mene, ne morem ti dati,
Imam tovaruše, dan i noć kujemo.““
„Kovači, kovači, čto si načinjate?“
„„, A mi načinjamo tri železne* kline.““
„A čto će te s njimi?“ – „„, Ježuša pribiti.
Na to je Marii Ježuš iz ruk izpal.
Imal je taj kovač jedno dite prez ruk,
Dite je priteklo, Ježuša vzdignulo,
Ježuša vzdignulo, Marii dodalo.
Onda mi je dite k ćaći* svom‘ priteklo,
K ćaći svom‘ priteklo, ovako govorilo:
„Poglejte, poglejte, dal mi je bog ruke,
Dal mi je bog ruke i diva Maria.“
„„, Da bi ja to bil znal, da je to Maria,
Dal bi joj bil stana i mehku postelju:
Sam bi ja bil legal na tvrdo kamenje,
Ljudem na zlamenje, duši na spasenje.““

Čajta, br. 491

*ćaći, ćaća je čakavski oblik, Čajta je štokavska i ima kajkavski oblik japa; **železne**, takov oblik u Čajti (ikavci) ne postoji samo želizne

Ča mora to biti, jur se dan čini?

Jur se dan načinja, još polnoći ni?
Pastiri pri čredah vsi glave vzdížu,
I jedan drugomu vse tako kriču:
„Jure, Vide, Šime, gori se vstane,
Ter tu lipu svitlost malo si poglejte.“
Jure ter i Šime gori se vstaju,
Na Ivu ter Vida tako kričiju:
„Postole obujte, halje si vzamte;
Surlice*, torbice ne pozabite.“
Ive nut si vzame svoju torbicu,
Ter si ju natakne na batičicu.
Vid za njim poskoči, krljak* pozabi,
Va hitroći mu je ostal na klinци.
Šime i oni drugi njim se neg smiju,
Da im se bradice vsenek stresaju.
Andraš i Matijaš pri ognju ležu,
Ter si pri njem svoje trbuhe teplu.
Kad ih Toma vidi da su pri ognji,
Na polji pri čredah* tako im govori:
„Od ognja se vstane, nut vel'ke svitlosti!
Stoprv je nastala, još dvanajsta ni.
A ti Štefe vzami iz te torbice,
Ke su ti va nutri, lipe dudice.
Polož na ramena, na nje zaigraj,
Onu Betlehemsku lipo zadudaj.“

Štefe ih položi, počne dudati,
A stari pak Mate poskakivati.
Kad pastiri čuli o novom kralji,
Da se je narodil v Betlehemskej štali:
Počeli se jesu skup spominati,
Vsaki ga o sebi čim darivati.
Lovre on mi nosi belu ovčicu,
A Mate pak muke punu vričicu.
Jakob on mu nosi lipu gajbicu,
A va gajbi kosa, milu ptičicu.
Štefe on mi nosi svoje dudice,
A Iva črljene si jabučice.
Miha on mi nosi mehka perjica,
Da s' ditetu spravi zimská duhnjica*.
Angeli počeli lipo spivati,
I mladomu kralju hvalu davati:
„Hvala budi bogu, ki je na nebi,
A mir dobrim ljudem, ki su na zemlji.“ –

Pandrof, br. 493

***čredah**, črijeda = stado; **duhnjica**,
dunja = perina, blazina; **krljak**, krljača =
šešir; **surlice**, šurlica = frula

Jačka od zvirine

Poslušajte, gospoda,
Novoga miseca,
Kako na protulitje
Cvate pšenica.
Spravilo se je zvirje
Na vojsku daleko,
Ar *zec* je potrkaval
Ter je podsikoval*.
S' stala ga je *lesica*:
„Kamo ideš zečko?“
„, O ti šegava* strina!
Na vojsku daleko.“
„Pusti mene zečko ti,
Neka idem s tobom;
Ja ću podsikavati
Najprva za tobom.“
.
Medvid hruške si tresse,
Jelen zlato sere,
Svinja ripu prodava
V svojoj štali sidce.
Vepar sidi na hrastu,
A koza na mostu,
*A vuk luka** iz luga*,
Milo na nju gleda.
Vrebac sidi pod strihum,
Nadimajuć gubac,
K njemu prileti škrlac*,

*Pekne** ga v trbušac:
„Oh nevoljni moj vrebac!
Ča* se napuhuješ?
Da ti na tu pšenicu
Tak jak morguješ*.“
Mačka sidi v pepeli,
Sama sebi gunda,
Da b' imala šalmince*
V tanac bi protekla.
A miš sidi na riti,
Ter se mački moli:
Da bi ga ne požrla,
Život mu skončala.
Vuk na vrti sad ore,
Kozu si napregal,
Guska za njim pak hodi,
Ter mu sime nosi.
Gavran konja podkava
S tim vošćenim* batom,
A čvrčak se opira
Tim potočnim vinom.
Rogač panje kala
Med korum sideći,
A kara ga gusinka
Po listu puzeći:
„Oh neverni rogače!
Nekaj hrasta sići,
Ako hoćeš gusinku

Priateljku imeti.“
Metuljak lasna* ptica
Blatom hodit ljubi
Kad godina opade,
Rado žitak 'zgubi.
A rak sidi na stolci
V črljenoj kapici.
Ki bi se ga dotaknul,
Onog' bi ušćaknul*.
Srna je grad zidala,
Pomoći prosila,
Viverica prispila,
S njom se je svadila.
S muhom s' komar zaručil.
Hoće biti svatba,
Buha ga je hudala*,
Sama ga ljubila.
Vrebac svate poziva
Na ljudsku pšenicu:
„Onde ćeš pogoditi
Tvojemu želudcu.“
.
Oj vi draga bratjo vsi,
Ka ste sad za stolom,
Pomozite meni sad
Sis jednim postolom* . –

Čemba, br. 503

***ča** ne more biti, Čenci su štokavci = što; **hudala**, hudati = kudati, kuditi; **lasna**, lasan = okretan, pomičan; **lug** = šuma; **luka**, lukati = izviriti, viriti, nim. lügen, hervorgucken; **morguješ**, morgovati = prigovarati; **pekne**, peknuti = gurnuti; **podsikoval**, podsikovati = cik-cak bježati; **postolom**, pištolj, nim. Pistole; **šalmince** = nekakav instrumenat od nim. Schelle, Schalmei = praporac, zvonce; **šegava** = prepredena, zvijana; **škrlac**, škrlica = ševa; **ušćaknul**, ušćaknuti = uštipnuti; **vošćenim**, vošćen = željezni, od gvozden, gvozdjen

Nikogar ni, ki b' veroval,

Kako 'e školarski žitak zal.
Ki ga 'e 'zkusil, znal je reći,
Ka je tuga v školu teći;
V noći va dne se učiti,
Vnogi glad, žaju trpiti;
Ničt n' imati, ničt dostati,
Tako moramo živiti.
Kuhinja 'e naša nevolja,
A pivnica ničtar bolja.
Bogatstvo je naša tuga,
Komu 'e siromaštvo sluga.
Ničt nimamo srebra, zlata,
A košulja 'e puna blata,
Na koj nas tak vuši grizu,
Skoro možgjani van lizu.
Trpimo mi te nevolje,
Ziz vsih krajev ka nas kolje*.
Pratež* nam se vsa razkida,
Čizmam se podplat prekida.
Hlače, ke ja nosim sada,
Bila 'e za nje ružna vada.
Deset let je otac nosil,
Za nje sam ga dugo prosil,
Još mi je on ni htíl dati,
Neg mi počne govoriti:
Da je nisam ja zaslužil,
Ter se 'e na me kruto tužil.
Gola tla su naša stelja,
Na ka nas spat tuga pelja.
Plahte pod nami nimamo,
Za blazinje ničt ne znamo;
Vse dobro, ko mi imamo,
Vse va 'voj torbi nosimo.

Vse bogatsvo je ov lonac,
Ako lažem, bud mu konac!
S ovim nevoljnim, žalostnim,
Kamo ćemo pojt s grlom tim?
Kumaj na mesto dojdemo,
Kriču na nas, da projdemo.
Kumaj grlo otvorimo,
Kad pod oblokom jačimo,
Kriču: „Dosti! bud vam hvala,
Dokljen su vam grla sdrava.“
Kad mi pod vrati stojimo,
Sluge šalju: ča kričimo?
„Ur ne grete, kad vam reču?“
S palicami van doteču.
Mrvu* dalje jedna hiža
Stoji kot pletena mriža,
Va koj stara baba sidi,
Ter prejake novce broji.
Brojila je u polnoći,
Tekal sam tam sis moći;
Friško tekuć sam se podbil*,
Da sam si tri zubi ja 'zbil.
Kad bi bil tam dotekal,
Od boli malo počekal,
Plačuć sam ju novac prosil:
Reče: „ne budeš ga nosil.“

Bezonja*, br. 504

***Bezonja** je po ug. Bezenje, hrv.
Bizonja; **kolje**, klati = klati; **mrvu** =
malo; **podbil se**, podbiti se = spotaknuti
se; **pratež** = odjeća, ruho

V jutro rano gori vstanem

1.
V jutro rano gori vstanem,
Lipu zoru posdravljam,
Moje volke opatrujem*
S bistrum vodum napajam.
Hajs, hajs, hajs, moji mili volki,
Hajs, hajs, hajs, moji mili volki
Na vodu.

2.
Oko pluga ja obhajam,
Va zemlju ga pripravljam,
Tanko cvike* ja načinjam,
Va njega je zabijam.
Cvik, cvik, cvik, moja tanka cvika,
Cvik, cvik, cvik, moja tanka cvika
Do pluga.

3.
Grlica mi lipo piva:
Na polje da šetujem:
Lastovica opomina,
Volke da si naprežem.
Hajs, hajs, hajs, mili moji volki,
Hajs, hajs, hajs, mili moji volki
Do polja.

4.
K mekotam* se približavam,
Sunce trake pušća van;
Njih dužinu preštivavam*,
Strah me 'e 'z jarka zlizat van.
Pot, pot, pot, vruć pot mi curi,
Pot, pot, pot, vrući pot mi curi.
'Z tela van.

5.
Do poldne se težko mučim,
'Ztupi mi se železce;
Kovaču se milo tužim,
Da je skleplje, molim se.
Klep, klep, klep, moj predragi kovač,
Klep, klep, klep, moj predragi kovač
Železce.

6.
Ob poldne me sunce pali,
Da se talim od njega;
Čohu od sebe odhitim
Čar do lapta tretoga.
Puh, puh, puh pušem kot i medvid,
Puh, puh, puh pušem kot i medvid
Od pota. –

Dubrava, br. 508

***cvike**, cvik = klin; **mekotam**,
Mekota = ime polja; **preštivavam**,
preštivavati = odmjeriti;
volke opatrujem = vole podvaram

Jur postaje protulitje,

Veselo 'e kitje,
Zelenu se gore, loze,
Zelenu trave;
Sad je cvetje po vsih lozah,
Zdenci* teču po dolinah,
Rosa 'e po sitvah.

Poslušajte rano v jutro
Veljen u zori:
Kako je čut vsaku pticu
V visokoj gori.
Jedna vsaku jačku spiva,
Nasuproti druga skaklja,
Vrlo se štima*.

Lastovica verna ptica
Pred hižu sidi,
Da se vstaješ rano v jutro,
Glasno ti kriči.
A peteh te jako vzbuja,
Da se vstaješ, da je doba,
Dan se načinja.

Kokoš prileti ziz pantov*,
Ter si razgriblje;
Guska na dvi noge stane,
S kreljuti* niše.
Jur se i race vstajadu
Kva kva kriču, daju hvalu
Zobnonositelju.

Bandol*, br. 509

*U Bandolu ne razlikuju č i ć; **kreljuti**,
kreljut = krilo; **pantov**, panta = ljestva,
njem. Bande; **štima se**, štimati se =
ispršavati se, uobražavati se; **zdenci**,
zdenac = izvor, potočić

Protulitje drago vrime

1.
Prutulitje drago vrime
Jur nam dohaja,
A turobna i žalostna
Zima odhaja.
Dan je dužji, noć je kraća,
Svitlo sunce nam se vraća,
Bržje izhaja.

2.
Zelenu se gore, loze,
Trave, travniki;
Viditi je folice
Jur po vrtih vsih;
Sad je cvetja po goricah,
Zdenci* teku po dolicah,
Rosa po jarkih.

3.
Veselu se vse ptičice,
Lipo žumbere*,
Kukovaču, ranu pticu
Čuti je 'z gore.
Škrlac* vzleti k nebu gori,
Boga hvaleć v pesmi svoji
Od rane zore.

4.
Lastovica pod oblakom
Rano cvrgulji*,
A slavićak dragi ptićak
Lipše drobulji*.
V jutro, v večer, va dne, v noći
'Z kljunka svoga krvcu toći,
Premilo žali.

5.
Črljen staglič*, zelen grintal*,
Pastiričica,
Zeba, strnad i strnadka
I siničica:
To vse spiva, boga diči
'Z vsega grla rano kriči
Vsaka ptičica.

6.
Divlji golub tiho guče,
Na gnjazdu sidi,
A grlica milo grče*,
Druga si gleda.
Vsaka ptica hranu išče,
Svoje mlade k sebi stišče,
Verno im godi.

7.
Oral klepće po pustinji,
Visoko leti,
Sokol sidi na pečini,
Ter bistro gleda.
Sigrava se* jareb v zraku,
Sova leti vse po mraku
Rano ob petih.

8.
Črn kos v jutro pofučkava,
Drozdi igraju,
Sis njimi i šojka vriska,
Srake se smiju.
Vuge, žune, prepelice
Vrepci, trčke, jarebice
Lipo s' veselu.

9.
Raca kvaka, guska gaka,
Guščiče vodi:
Piple p'juče, kvočka kvoca
S piplici v slami.
Petel v noči kukuriče,
'Z vsega grla rano viče,
Zaspane budi.

10.
Jelen v gori poskakuje,
K zdencu mi biži,
Srna listje ogrizava,
Malo krat leži.
Zeci plazu po pšenicah,
A ta hudobna lesica
V jami se drži.

11.
Po brigih se ovce, janjci
Skauč igraju,
Mrha* skače i pastiri,
Koze tancaju;
Da se giblje vse korenje,
Veseli se vse stvorenje.
Lip čas imaju.

12.
Kad to vidi srce moje,
K bogu vzdihava,
Njega diku, njega vzmožnost
Va vsem spoznava;
Zato onda duša moja,
Dragi bože, prez pokoja
Tebe zaziva. –

Jandrof, br. 510

***cvrgulji**, cvrguljiti = cvrkutati; **drobulji**, drobuljiti = brundati; **grče**, grčati = gukati; **grintal** = zelendur; **mrha** = marva; **sigrava se**, sigravati se = poigravati; **staglič** = češljugar; **škrlac**, škrlica = ševa; **zdenci**, zdenac = potok, izvor; **žumbere**, žumbrati = žuboriti

Pila 'e baba vino:

Zapila si 'e krilo.
Rekla 'e da već ne će:
Zapila si 'e pleće.
Nasadila 'e kokoš:
Ni htela sidity,
Jajca se pomrzla,
Piplići su v ..ti.

Katalena, br. 517

Oj Maria slavna,

Ne daj Nimcu sdravlja!
Va črljenoj jupi
Vraga 'z pakla sdupi*.
Cin cin cin!

Klimpah*, br. 518

***Klimpah**, od ug. Kelénpatak, zove se
hrv. Klimpuh; **sdupi** = spudi, spuditi,
istjerati

Baba j' didu zvala,

Kad je briskva cvala;
Dida joj se javil,
Kad se brisak najil.

Petrovo Selo, br. 522

Da bi bila znala

Da moj mili vuče*
Ne b' s bila išla
V Gerištof po ključe,
Na Undu po bundu,
Na Filež po ribež.

Šuševo, br. 524

***vuče**, vući = srkati, potezati

Oj roža rumena!

Došla su vrimenta,
Da ćeš se udati
Va tij kaštel zlati,
Do kolen va blati. –

Incéd*, br. 525

***Incéd** je ug., hrv. Vincjet

Dok su nas dostali*:

Konje su nam davali;
Kad su nas dostali:
Piše su nas poslali. –

Incéd, br. 526

***dostati** = zafirnuti, zeznuti

Vse su divojčice

Na tanci,
A te moje mile
Simo ni.
Poručil sam po nju:
Još je ni.
Drago bi mi bilo,
Da b' došla;
Još mi je to dražje,
Da je ni.
Ona čuva doma
Kominka,
Da ne bude za nju
Pominka.
Čuvala je mila
Kominka,
Još je bilo za nju
Pominka. –

Petrovo Selo, br. 527

Kumaj sam se oženil,

Jur me 'e žena bila;
Namočil sam konopčič:
Veljen bolja bila.
Belo Selo, br. 528

Stara baba, stari ded,

Radi bi se skupa vzet.
Uć, uć, na duđuć,
Ćemo 'e skupa stuć.
Filež, br. 528

Janko ima hižicu

Na tom malom brižicu,
Šibljem, vrbljem pletenu,
A s daskami podjenu!
Filež, br. 529

Predi, predi, prelica,

Gola su ti stegnica:
U misecu vretence,
U godišću predence.
Koljnof, br. 530

Janko leži u travi,

Črvi su mu va glavi.
Janko vgrize v jabuku,
Zagrizal se va ruku.
„Mila moja ručica,
Koj se hoće družica“
„„Da je kleta ručica,
Za ku mi ni družica.
Da bi Janko dobar bil:
Janko bi se oženil.
Ali Janko nemudar,
Pak za ženu nedobar.““
Marof, br. 531

Garvan sidi na jeli,

Poj ga pitaj čto veli?
Da se Kuzman oženil.
A čto mu je od žene?
Cundre plundre do zemlje.

Poljanci, br. 532

***Garvan** = Gavran

Oj ti Lena drivena,

Zač je stelja smrvena? –
Mačka 'e miše lovila,
Ter je stelju smrvila.
Šuševo. br. 533

Udri muhu po trbuhu:

Muha će ti posbabnuti*;
A komarca po kolinu:
Komar će ti vzplantaviti.
Nova Gora, br. 546

***posbabnuti** = poginuti

Ča se tužiš sura maco

Va pepeli na komini? –
Kako se nebi tužila,
Kad me gospa potvorila,
Da sam golubce pojila,
Golubicu iz lončiča,
Petešiča 'z ormarića.
Prisika, br. 548

Sova prosi iglicu,

Ča će joj iglica?
Torbu bi šivala.
Ča će joj torbica?
Želud* bi sbirala.
A ča će joj želud?
Prasca bi pitala.
A ča će joj prasac?
Prasca bi zaklala.
Zač će ga sova klat?
Salo bi rizala.
A ča će joj salo?
Kola bi mazala.
Ča će sova s koli?
Ciglu bi vozila.
A ča će s ciglami?
Crikvu bi zidala.
Ča će sova s crikvom?
K maši bi hodila.

Katalena, br. 595

***želud** = žir

Miš biži po brvi,

S pluntrami* na grli,
S sikiricun v riti,
S kum* će ljude sići.
Ljudi ga s' ne boju,
Ljudi te ga biti
Vse po goloj riti.

Kolnof, br. 596

***pluntrami**, pluntre = ?; **s kum** = s kom

Babe su se vozale

voz voz voz vozale,
Va pletenih košičkih*
koš koš koš košičkih.
Jedna 'e drugu pitala:
pit pit pit pitala:
Kamo 'e baba zub dila*
zub zub zub zub dila?
Sinak joj ga iztukal
tuk tuk tuk iztukal,
Sis širokom sikirom
sik sik sik sikirom.

Petrovo Selo, br. 602

***dila**, diti = zadila, taknula; **košičkih**,
koš = pleteni koš na kolima

Imala je žena muža

Maljahnoga kot i puža.
Rekla mu je juhu skuhat,
Počela ga sukom buhat*;
Rekla mu je hižu mesti,
Počela ga šibom plesti.
Žena meso požerala,
A mužu je kostje dala,
Popala ga za vraticu,
Hitila ga pod klupčicu:
Leži, leži, moj nebore*,
Doklen tebi bog pomore.

Hrvatske Šice, br. 607

***buhat**, buhati = bubati; **nebore** =
neologizam – betežan, bolestan

Vnogo 'e putij jedan prdac

Već vridan neg pečen vrebac.
Prem da nikda suho dojde,
'Z školje vindar žitko projde
Razsikanja, grmljavinu
Čini prdac prtljavina.
Na školjicu kumaj kukne,
Veljek strela va dno pukne.

Hrvatske Šice, br. 608

Mišak biži po polici,

Buču nosi na glavici,
Mišak padne, buča pukne: crć!

Kolnof, br. 609

Lipa moja Nova Gora,

Kad mi se komar ženi;
Muha mu je zaručnica,
Osa mu je posnašica*.
Bčela mu je kuharica,
Malo skuha, sladko biše,
Ter mi svati sve pojiše.
Pita muha starešinu:
„Oj ti stari starešina!
Kadi ć' komar s muhom spati?“
„„Na steljici, na polici,
Na polici, va tikvici.““
„Oj ti stari starešina!
Komar ne će s mirom spati.“
„„A ti muha, luda glava,
Za 'no je komar mužka glava.““

Nova Gora, br. 610

***posnašica** = djeveruša

Išal se je vrebac ženit,

Pozval je vse ptice na pir:
Sovu prvu, gospu novu.
Došla 'e sova prva na pir:
Sela 'e sova nasrid stola;
Prošla 'e sova v prvi tanac:
Potrla na nogi palac.
Vušćica mu zaručnica
*Gnjidica mu dosnašica**
Buhica mu posnahulja;*
A komar je drva nosil
'Zpala mu je cipalinka,
Potrla mu je kolenčac itd.

Petrovo Selo, br. 611

***došnašica** = djeveruša;
posnahulja = snaha

(Kurelac ističe da se iz ove pjesme ne doznaje za vrapčevu zaručnicu, ali da se to pjeva u jednoj drugoj pjesmi, o tobože vrapčevoj svadbi što u antologiji donosimo u kurzivu, op. R. B. i N. B.).

Hodi, dušica

1.

Hodi, dušica,
Grišnik, grišnica!
Posluhni denas
Ov veseli glas,
Koga nam pošilja
I med nas razdilja
Mati Maria.

2.

S ovimi riči
Milo k nam kriči:
„Šetujte k meni,
Sinki ljubljeni!
Ja ću vas prijeti,
I za sluge vzeti
Med sbroj vsih svetih.

3.

Kot mati draga
Ona b' nas rada
Prijeti v diku,
Svoju ditčicu.
Zato nas poziva,
S milošćum zakriva,
Pred vragom skriva.

4.

Na svojih rukah
Kaže nam sinka,
Koga 'e rodila,
Za nas gojila,
Agnjaca božjega,
Jezuša dragoga,
Milostivoga.

5.

Za nas se moli
V našoj nevolji,
Nas preporuča,
Bogu izruča;
Kada grišnik bludi
Va toj griha tugi:
Milost mu 'zhodi.

6.

Kad bude pojti,
Iz svita projti,
Neće zakratit
Milošće skratit;
Će bit pomoćnica
I zagovornica
Mati divica.

7.

Zato tecimo,
Majki recimo:
„Ne ostavi nas
V on poslidnji čas:
Kad budemo stali,
Pred sinkom drhtali,
Račun davali.

8.

Da pak po smrti
Sis vsimi sveti
Sinka tvojega,
Boga dragoga,
Budemo hvalili,
Va nebi dičili,
Vsakdar veseli. –

Sabara, br. 620

Poslušajte, dušice,

Od Marie divice,
Kako 'e sinka zibala,
Ter mu 'e sladko spivala.
Zaspi, zaspi, sinak moj,
Ter utiši taj plač tvoj.
Vidiš, kako te volak
Počtuje te i oslak.
Angeli vsi, letite,
Lipe jačke jačite,
Neka brže sinak moj
Sladko prime pokoj svoj.
I vi drobne ptičice,
Moje drage sestrice,
Spivajte, da sinak moj
Sladko prime pokoj svoj.
Nunaj nuni nuninaj,
Dragi sinak, ne plakaj!
Ja te hoću čuvati,
Tebe milo zibati.
I vi drage dušice,
Moga sinka ovčice,
Sada simo pridite,
Ter mi sinka uspite*.
Dika budi divici,
Toj nebeskoj kraljici,
Ka je boga nam dala,
Divica je ostala.

Pulja*, br. 621

***uspiti**, uspiti = uspati, uspavati;

Pulja = Dolnja Pulja

Vzstane gori gospodar,

Odrpte nam vrata!
Poda dnom su zlata
V obrhu krutovna.
V vašem dvoru Božja mat
(Pripjev: Jezuš, Marija!)
Posrid dvora zelen bor
Pod borom črven konjic,
Na konjicu sinak moj
Na sinku je klobučac
Na klobučcu jabuka,
Na jabuki ptičica,
Ka će lipo popivat itd.

Hrvatske Šice, br. 648

Ovu je pjesmu kao inačicu pjesme (br. 648. Hrvatska Čenča.) donio Kurelac na str. 293: „Od Marie Celjanske u gornjem Štirsku (sic!) Štajersku. Takvu koledu slušao sam i u Hrvatskih Šicah.“

(Kurelac, 1871: 293)

Ti jabuka pisanika,

Odakle si donešena?
Od dalek sam donešena,
Uz Dunaj sam posajena.
Pod jabukom trava raste,
Onde Mare pave pase:
Jedan pav je za žut dukat,
Ničtar laglje od žut dukat;
A pavkica 'e za četiri,
Ničtar lagje od četiri. –

Veliki Borištof, br. 650

(U Kuhača, 1941: 173-174)

Šetali se tri mladi Turčini.

Prvi veli: „biži v goru, Janko“
Drugi veli: „predaj mi se Janko“
Treti veli: „skoči v vodu Janko,“
„„Nisam Jelen, da bi v goru bižal,
Nisam baba, da bi se predaval,
Nit sam riba, da bi v vodu skakal.““
Plajgor, br. 674

Franjo Š. Kuhač, *Južno-slovenske narodne popijevke*, I-V knjiga, 1. sv. 1878.; 2. sv. 1879; 3. sv. 1880.; 4. sv. 1881.; 5. sv. 1941.

Daleki putevi

Oj Jelena (Jelena), jabuka zelena!
|:Pod njom rasla:| trava ditelina.
Ku je žela (Jelena) gizdava divojka,
S zlatim srpom, s belimi rukami.

Ča j' nažela (Jelena),
pred konje odnesla:
„Jite, pijte, moga brata konji.
Sutra ćete (Jelena) dalek put putovat,
Prik Dunaja po mladu nevistu.“

Iz Kolnova u
šopronskoj županiji

(Kuhač donosi opasku o dvije inačice u Kurelacu: Iz Fileža u šopronskoj županiji, Fran Kurelac „Jačke“ br. 232 i iz Stinjaka u železnoj županiji, Fr. Kurelac „Jačke“ br. 261, usp. Kuhač, 1880: 99).

Ztracena* mladost

Ej kad sam ja biv mlad,
Sakomu sam biv drag,
Lipi moji mladi dni,
Ja vas jiskam a vas nji.

Iz Preravy* u Moravi.

***ztracena**, zatracovat' = prokleta ili začarana; **Iz Preravy** = Iz Prerave u Moravskoj, Prerava

(Kuhač, 1880: 117)

Žena j' muža prodala

Žena j' muža za buču prodala,
Druga j' došla, ter ju ukarala:
„Zač si muža za buču prodala?
Ja b' ti bila tri za njega dala.“

Išla j' v Šopron po pol lakta platna,
Ušila mu j' gaće do gnjatanjka*,
A košulju do ponad pupanjka.

Poslala ga j' med ulice tancat,
On je došal k vragu med koprive,
Tam se j' upekal, ter nekud protokal.

Iz Kolnofa*

***gnjatanka**, gnjat, gnjatan = do koljena;
Iz Kolnofa = Iz Koljnofa, Koljnof

(Kuhač napominje: U Kurelca glasi ova pjesma mnogo smjelije, Kuhač, 1880: 279)
Franjo Š. Kuhač, *Južno-slovenske narodne popievke*, III. knjiga, Zagreb, Tiskara i litografija C. Albrechta, 1880.

Potepuh

A, a, a
Prazna je moja mošnja.
Va mošnjici ništar nij,
Prošli su mi pinezi,
A, a, a,
Prazna je moja mošnja.

E, e, e,
Prošlo mi je veselje.
Va mošnjici ništar nij,
Prošli su mi pinezi,
E, e, e,
Prošlo mi je veselje.

I, i, i,
Va mošnjici ništar nij.
Va mošnjici ništar nij,
Prošli su mi pinezi,
I, i, i
Va mošnjici ništar nij.

O, o, o,
Brate, tak ne bu dobro!
Va mošnjici ništar nij,
Prošli su mi pinezi
O, o, o,
Brate, tak ne bu dobro.

U, u, u,
Poslat ću je ministru.
Va mošnjici ništar nij,
Prošli su mi pinezi,
U, u, u,
Poslat ću ju ministru.

Iz Kolnova*

***Iz Kolnova** = Iz Koljnofa, Koljnof

Franjo Š. Kuhač, *Južno-slovenske narodne popievke*, IV. knjiga, Zagreb, Tiskara i litografija C. Albrechta, 1881.

Uspavanka

Ajaj, ajaj, nu ti, sinak, spavaj!
Ajaj, ajaj, nu ti, sinak, spavaj!

Iz Velikog Borištofa kraj
Šopronja u Ugarskoj

(Kuhač, 1941: 99)

Siromasi i bogati

Siromasi k misu idu,
Bogati u krčmi sidu.
Čekajte, aj vi bogati,
Mjesta će vam bit za vrati.

Volim živjet* bijedno tako,
No po smrti doć u pako.
Prenite se, bogataši,
Jer će strt vas grijesi* vaši.

Siromaka, koji strada,
Riješite mi bijede, glada,
On će za sve hvalit znati,
A svijet* će vas poštivati.

Molite se jošte Bogu,
On će vama sreću* mnogu
Na tom svijetu podijeliti
I sretniji vi mi biti.

Iz Kolnofa u hrvatskoj koloniji
kraj Šopronja u Ugarskoj

*Nimamo **živjet** nego živit; **grijesi** = grihi; **svijet** = svit; **sreću** = sriću!

(Kuhač, 1941: 123)

Kratka bolest

Uz Dunaj je cvala bijela aleluja*,
A v petak junaka glava zaboljela.

A v subotu su mu skupa zazvonjeli*,
A v nedilju su ga do groba nosili.

Si su ljudi prošli neg' sestra j' ostala,
Neg' sestra j' ostala, željno se plakala –

„Poj neg' sestra domom, ter nažgi v štikicu*,
Ka bude gorila za moju dušicu.“

Iz Čembe u Željeznoj županiji
u Ugarskoj

***aleluja** = bijela lilija, lat. *Lilium candidum*; **zazvonjeli** = imamo samo zazvonili; **štikica** = komad svijeće, nim. Stück, Stückchen

(Ima na str. 125. u Kuhača dvije inačice iz Novoga Sela i iz Nakovićeve *Jačkara* iz 1876.)

(Kuhač, 1941: 124–125).

Crni kos

Pleši, pleši, crni kos!
Kak' bih pleso, kad sam bos?
Nemam dretve ni smole,
Da si krpam postole.

Prodaj konje i vole,
Pa si kupi postole,
Tad ćeš moći plesati,
Noge ne izderati.

Neka pleše Evica,
Koja ima čizmice,
Lijepe, nove, crvene
I petnjake* drvene.

Lisica će svirati,
Medo uz nju brundati
U velike gu-gude
Gugu gude, gu-gude.

Iz Kolnova u šopronskoj
županiji u Ugarskoj

***petnjake** = pete, petice; nimamo **crn**, crni, crna, crno samo črni, črna, črno!

(Kuhač, 1941: 153)

Cijena pauna i paunice

Ti jabuka pisanika, oj!
Odakle si donešena, oj!

Od dalek sam donešena, oj!
Uz Dunaj sam posajena, oj!

Pod jabukom trava raste, oj!
Onde Mare pave pase, oj!

Jedan pav je za žut dukat, oj!
Ničtar laglje od žut dukat, oj!

A pavkica j' za četiri, oj!
Ničtar laglje od četiri, oj!

Iz Velikog Borištofa u
šopronskoj županiji

(Kuhačeva opaska: „Iz Kurelčeve
zbirke ‚Jačke‘, str. 294, br. 650.“)

(Kuhač, 1941: 174)

Sovina želja

Sova sidi na panji,
Ter si frlifaja:
Iglicu sam zgubila,
Tako frlifaja.

„(Ovako se umetanjem „ter si frlifaja“
i „tako frlifaja“ sastavlja od dva stiha
potpuna kitica)“ (Kuhač, 1941: 176)

Ča bi z iglicum delala?
Torbicu bi si šila.

Ča b' s torbicum delala?
Želud bi zbirala.

Ča b' želudom delala?
Svinju bi pitala.

Ča bi svinjom delala?
Salo bi si rizala.

Ča bi salom delala?
Kola bi si mazala.

Ča bi s koli delala?
Ciglu bi vozila.

Ča bi s ciglom delala?
Grade bi si zidala.

Ča bi s gradi delala?
Po njih bi se šetala.

Iz Velikog Borištofa
u Ugarskoj

(Kuhač napominje da je inačica i u
Kurelca: *Iz Katalene u željeznoj županiji*,
st. 259, br. 595)

(Kuhač, 1941: 177)

Ptičji pir

Išel se je vrebac ženit,
Aj da nam ter da nam,
Vrebac ženit.
(Ovako se od svakog stiha umetanjem
„aj da nam ter da nam“ sastavlja potpuna
kitica) (Kuhač, 1941: 178).
Pozval je vse ptice na pir.
Sovu prvu, gospu novu.
Došla j' sova prva na pir.
Sela j' sova nasrid stola.
Prošla j' sova prvi tanac,
Potrla na nogi palac.
(Vuščica* mu zaručnica,
Gnjidica mu dosnašica,
Buhica mu posnahulja,
A komar je drva nosil.
Spala mu je cipalinka,
Potrla mu je kolenčac.)

Iz Velikog Borištofa u Ugarskoj

***vuščica**, vuš = uš

(Kuhač navodi da je donešena
„Iz Kurelčeve zbirke ‚Jačke‘,
str. 268, br. 611.“)

(Kuhač, 1941: 178)

Pri polnoćnici

Mate pastir, hodi van,
Da te ne ulovi dan,
Sini si daju časa,
Žena veli: nij' kvasa.

Hej Liza, Mare, Šola,
Poišćite nam kola!
Pojti ćemo v Betlehem,
Jezuša molit u njem.

Kola nam priskrbite,
A vozaču recite:
Plaća će bit kot lani:
Petnaest groša u šajni*.

Ali one mu velu:
Bile smo po vsem selu,
Nigdje se vozit neće
Još ni za kabao leće.

Hod' mo dakle pišice
Do betlemske štalice.
Zem'te na ramen brašno,
Da ne dojdemo kasno.

Poglejte Vargu starca
Ko nosi kabao jarca*
V Betlehem u štalicu
Da nahrani oslicu.

Grgo, ti mi zemi dude
Da nam kraći čas bude.
Duni, duni, duninaj,
Spasiteljju hvalu daj!

Iz Maloga Borištofa u
šopronjskoj županiji u Ugarskoj

***jarca**, jarac = ječam; **šajni**, šajn iz nim.
Schein = novčanica, banknota

(Kuhač, 1941: 245–246)

Na Božić

Kod Betlehema trava zelena,
 (Pripjev.): Jezuš i Marija!
Na koj Marija sinka rodila.
Kad ga j' rodila, zela ga j' v krila
Ter ga nosila tih' mu Jordanu.
Onde j' prosila brodare broda:
„Za ime Božje broдите mene!“
„Mi ne brođimo za ime Božje,
Nego brođimo za srebro, zlato.“
Sinka halica, bila j' splavčica,
Sinka rukance, bilo j' zibalce.
‘Oš ni Marija nasred Jordana,
‘Ur su gorile brođarske hiže
I su kričali sada brođari:
„Pomoz', Marija, za ime Božje!“
„Naj vam pomore srebro i zlato!“

Iz Velikog Borištofa u šopronskoj
 županiji u Ugarskoj

(Gotovo identičnu pjesmu nalazimo i
u Kurelca koju je zabilježio pod
br. 490. – Čatar.)

(Kuhač, 1941: 246-247)

Hrvatska koleda iz god. 1583.

Ta zvezda, ta je izišla
Z one strane črne gore.

Ona nam sviti široko,
Široko ino visoko.

V zvezdi stoji dite mlado,
V rukah drži ta zlati križ.

Na križu je napisano,
Da je to dite pravi Bog.

Iz Gutfjelda u Moravskoj*

***Gutfjeld** = Dobro Polje, Guttenfeld

(Prema Kuhaču: „Iz zbirke: Moravské
národní písně s nápěvy do textu
vřaděnými. Sebral a vydal František
Sušil. II. vydání. V Brně 1860. str. 800.“)

(Kuhač, 1941: 267)

Koleda uoči Novoga ljeta

Bog daj dobar večer,
(Pripjev:) Jezuš, Marija

I 'vom gospodinu,
I svoj hižnoj družbi!
Stani gori, gospodar,
Vrzi na se plašt modar,
Ter se šeći na svoj dvor.
Na dvoru je zelen bor,
Pod borom je vrani konj,
Na njem sidi sinak tvoj;
S dundašcem* osedlan,
S zlatom uzdom obuzdan.
V ruku drži jabuku,
Na jabuki kiticu.
Na kiti je ptica,
Dobro leto klica:
Da bi obrodilo
Žito i pšenica,
I vino črljeno.
Ki je budu pili
I veseli bili,
'Vomu gospodaru,
Ki će nam dat piti
I veselim biti.

Iz Kolnofa u šopronskoj župani

***dundašcem**, dundast = naduven, nabit

(Kuhač, 1941: 273)

Koleda na Novo ljetu

Novo leto rodovito
Žel'mo vam stanovito.

(Pripjev:) Hvalimo Boga i Mariju!

Iz Velikog Borištofa u
šopronskoj županiji

Kuhač ističe: „(Više teksta nema)“

(Kuhač, 1941: 274)

Uoči Sv. tri kralja

Dobar večer vam, gospodar, želimo!

Ki se nameste tri kralji trudimo.

(Pripjev:)

Sveti tri kralji hitro putuju,

Mladomu kralju dare ofruju*.)

Od sunca ishoda kralji su došli,

V Jeruzalemu za dite su pitali.

(Pripjev:) Sveti tri kralji itd.

V Betlehem Juda se j' mladi kralj rodil,

Koga j' Herodeš kralj umorit hotil.

(Pripjev:) Sveti tri kralji itd.

Trinajst dan su oni z doma hodili,

Dokle su mladoga kralja vidili.

(Pripjev:) Sveti tri kralji itd.

Na kolena su oni kleknuli

I svaki svoje dare predali.

(Pripjev:) Sveti tri kralji itd.

Darujte i vi nam lipi sad dar,

O poštovani hiže gospodar!

(Pripjev:) Sveti tri kralji itd.

Jezuš vas čuva va ovoj liti!

To vam želimo i mi junaki.

Iz Kolnova* u šopronjskoj

županiji u Ugarskoj

***ofruju**, ofrovati = žrtvovati;

Iz Kolnova, Koljnof

(Kuhač, 1941: 277-274)

Franjo Š. Kuhač, *Južno-slovenske narodne popijevke*, V. knjiga (ur. Dr. B. Širola i V. Dukat), Zagreb, JAZU, 1941.

Brigovich, Lajos, *Kiszámolók, mondókák és gyermekdalok a grádistryei horvátoknál*, Vasi honismereti közlemények, Szombathely 1991/2, 46–55.

[Odbrojalice, izreke i dičje jačke (pjesme) kod Gradišćanskih Hrvatov, u ...] Sakupio u Židanu, Plajgoru, Prisiki, ljeta 1960. – 1980.

Haj, haj, Jurica,

Kade ti je pernica?
U Dunaj je upala.
Prošal sam si po nju,
Črv grabi za nju.
Dali su mi mrkvu,
Od nje sam pak crknul.

Miš biži po palici,

Buču nosi na glavici,
Miš hukne,
Buča pukne!
Biž' te ljudi van,
Vas svit je poljan!

(Ovu pjesmu u ponešto drugačijem obliku nalazimo u Kurelca, pod br. 609., Koljnof: „Mišak biži po polici, / Buču nosi na glavici, / Mišak padne, buča pukne: Cré!“) (Kurelac, 1871: 267)

(Op. R. B. i N. B.).

Hajli, hajli, spavaj,

Tata nosi štrucu,
Mama nosi turtu,
Prik vode, prik gore,
Pak domon ne more.

Vuk sidi na cesti,

Čižme šilje nevjesti,
Nevjesta se raduje,
Sutra si je ubuje.

Šušomeda deda,

Koliko prstov kažem?
Jedan, dva, tri!
Ter si ti.

Jedan, dva pucari,

Tri, četiri tučari,
Pet, šest starih višak,
Sedam, osam, laku noć,
Devet, deset, spat ću pojt!

Eketi, peketi, cuketi me,

Aute, baute, domine,
Ini, not, indi brod,
Ini ani, ti si vani.

Jedna guska ima devet jaj,

Zam' si jedno te poj kraj!

Marga kani zvončić imat,

Prije mora majku pitat,
Majka veli: Ne,
Ovde je dost tuge!
Otac veli: Da,
Jur je radost došla!
Jedan, dva, tri!
Te si ti!

Adam je bil va vrtljacu,

Koliko je ptic ulovil?
Jedan, dva, tri!
Ter si ti.

Aj, daj, deni,

Saroko deni,
Aja, baja bum,
Ti si stari kum,
Ja sam mala viverica,
Ti si mali zec.
Jedan, dva, tri!
Te si ti!

Bim, bom, bam,

Vozi se baba na sajam.
Bim, bom, bam,
Vozi se baba na sajam.
Bim, bom, bam,
Kupit će si hlačice,
Kod mačkinje gačice,
Bim, bom, bam,
Sjede baba na jaram,
Bim, bom, bam,
Odveze se na sajam.

Ivan žito sije,

Rebac mu se smije.
Ivan žito vozi,
Rebac mu se grozi: Van!

Jedna vrana gakala,

I po polju skakala,
Na to dojde črni kos
I odgrize vrani nos.
Vrana, vrana gači,
I po polju skači.

1, 2, 3, 4, 5,

Čizmice će dostat vred,
Pak još tomu hlačice,
Dobri sinak majčice.

Prišal je miš iz mišnice,

Zel je pšenice iz pšeničnice,
Miš pšenicu pod goru,
Pod tu goru zelenu.

Ja sam jež,

Svemu selu knjež,
Savit ću se u bodljicu,
Ubost ću te u ručicu.

Dini, dini, dana,

Vozi baba bana,
 Na črljeni kolci
 Šepavimi konjci.
 Ki bi zlizal gori
 Na črljena kolca,
 On bi vidil čudo:
 Puru potkovanu,
 Gusku usedlanu.

Vuk mašu služi,

Lesica ga dvori,
 Zec boga moli,
 Vrana krušak misi,
 Gavran drva kala,
 Vrana j^č potkovana.

Grijaj, grijaj sunašce,

Malo, zlato klubašce*,
 Kade je to klubašce?
 Po putu se j^č rasteklo,
 Kade je ta put?
 Trava ga je zarasla,
 Kade je ta trava?
 Volovi ju požerali.
 Kade su ti volovi?
 Črvi su je poglobali.
 Kade su ti črvi?
 Kokoše je pozobale.
 Kade su te kokoše?
 Po trnjici se rastekle.
 Kade ti je trnjice?
 Sikira je j^č posikala.
 Kade je ta sikira?
 Kovač ju je raskoval.
 Kade je ta kovač?
 Zavlikal se j^č va slamicu,
 Uz diboku jamicu.

*klubašce, klupce = klupko

Katana* jaše,

Dajte mu kaše,
 Ako neće kaše,
 Neka dalje jaše.

*katana, ug. katona = vojnik

Šujru, šujru,

Jura ima hižicu,
 Iz like pletenu,
 Tri vuke pečene,
 Tri lesice kuhane,
 Hujuju, hujuju!

Grani, grani sunce,

Daj mi belo klupce,
 I pisanu palicu,
 S kom ću konja pognat,
 Tamo doli v nimce,
 Pod zeleno drivce,
 Kade baba leću sije,
 Kade je ta leća?
 Gavran ju je pozobal.
 Kade je ta gavran?
 Na trnjici čuči.
 Kade je ta trnjica?
 Sikira je j^č posikla.
 Kade je ta sikira?
 Kovač ju je raskoval.
 Kade je ta kovač?
 Va mišinjoj jamki,
 Va hrzenoj slamki.
 Kuj, kuj, kovač!
 Ja ti dam sto pogač,
 I jednu još više,
 Da ti duša ne zdiše.

Svi ljudi su rekli,

Da su vuka pekli,
Nek jedan je rekao,
Da je vuk protekal.

Cingu, lingu, jagode,

Mačka se nabode,
Miš biži po polici,
Tikvu nosi na glavici,
Tikva reče pač!
Ivan udri u plač.

Tancaj, tancaj

Tancaj, tancaj črni kos,
Ja bi tancal al' sam bos;
Nimam dretve nit smole,
Da b' si krpal bočkore.
Prodaj konje i vole,
Pak si kupi bočkore;
Onda ćeš moć tancati,
Ne ćeš noge derati.
Neka tanca Evica,
Ona ima čizmicice;
Lipe nove črljene,
S peticami drivene.

Kad ptica perje dostane...

Kad ptica perje dostane,
Kad ptica perje dostane,
Prez otca majke ostane.

Umerla j' ptičica...

Umerla j' ptičica mala.
Lilija je pokrov dala.
Grlice ju nosidu,
A slavuji spričaju.

Dom

Ptičica si gnjazdo vije,
Gnjazdo joj je dom,
Gnjazdo joj je dom.

Jabučici

Jabučica rumena, ti mi se nasmijaš!
Jabučica rumena, za koga nek zrejaš?

Zlatna ptičica

Plakala mala Marica,
Došla joj zlatna ptičica.
Ptica Marici pjevala,
Marica ju j' poslušala.
Zveršila pjesmu ptičica,
Zaspala mala Marica.

Sijaj, sijaj, sunašce...

Sijaj, sijaj sunašce, oj sunce rumeno!
Kako b' sijalo sunce, kad sam svenek
tužno!

Puž, puž...

Puž, puž, puž pusti roge van,
Za četire ili za jedan.
Ako nećeš pustit, ću ti hižu razbit,
Ako nećeš pustit i vežu* ti razbit.

***veža** = kuhinja, kuća

(Istu pjesmu nalazimo zabilježenu u
Vukovicha: „Puž, puž ... Puž, puž, puž pusti
roge van, za četire ili za jedan./Ako nećeš
pustit ću ti hižu razbit,/ako nećeš pustit i
vežu ću ti razbit.“ (Vukovich, 1954: 5)
Op. R. B. i N. B.).

Marica, rožica

Marica, rožica ča te prosim,
Zelenu kiticu rado nosim.
Zelena je kot to trava;
Marica, rožica budi zdrava!

Zgubila sam...

La, la, la, la, la, la!
La, la, la, la, la, la!
La, la, la, la, la, la!
La, la, la, la, la, la!
Zgubila sam ja moj rubac,
Majka će me karat,
Ako ga on, ki ga j' našal,
Neće mi najzad dat.

(Ug. narodna jačka „Elvesztettem
zsebkendőmet,...”)

Iz pjesmarice Ivana Vukovića.
Jačkar za hervatske škole
Gradišća, Beč 1924.
(2. izdanje 1954.)

Pokraj peći...

Pokraj peći maca prela,
uza nju se dica sjela.
Tiho su joj pošaptala:
predi predju, maca mala.

Mi ćemo si platno tkati,
platno našoj majki dati;
Majka će se veseliti,
nove rube nam ušiti.

Kakove glase blago dava?

Kucak laje, kucak laje: hau, hau, hau!
Mačka njauče, mačka njauče: njau!

Konj rizgeće, konj rizgeće: ihaha!
A oslica, oslica: i, a!

Krava ruje, krava ruje: mu, mu, mu!
Golub guče, golub guče: gu!

Ovca bleji, ovca bleji: ble, ble, ble!
A koza: me! A koza: me, me!

Guska gače, guska gače: ga, ga, ga!
A žaba kva! A žaba kva, kva!

Piple piuče, piple piuče: piu, piu, piu!
A vrebac žiu! A vrebac žiu, žiu!

Dite u školi

V školu hodi dite zato,
jedan dva, jedan dva,
da marljivo pazi nato,
jedan dva, jedan dva.

Ča učitelj njemu kaže,
jedan dva, jedan dva,
pripovida i razlaže,
jedan dva, jedan dva.

Onda dite dan ne gubi,
jedan dva, jedan dva,
pak je otac, majka ljubi,
jedan dva, jedan dva.

Vrebac

Kada vrebac po kvaru se stipa*;
čije, ča je nikada ne pita.
Svakomu kvaru kriv,
samo viče, da je živ,
svakom kvaru kriv,
samo viče da je živ.
Živ, živ, živ, živ, živ.

Hranu svoju skupa si pokrade;
gusinke i mušic ne popade.
Svakomu kvaru kriv,
samo viče, da je živ,
svakomu kvaru kriv,
samo viče da je živ.
Živ, živ, živ, živ, živ.

***stipa**, stipati se = skitati se

Ure

Tik, tak, ure čuješ Jure,
jutro tebe pitaju:
je li velje iz postelje
skočiš kad te zbudjaju?

„Je, je ure, prez sve bure
skočim se kot mačkica,
da kaficu pojim žlicom,“
odgovori Jurica.

Tik, tak ure čuješ Jure,
jutro tebe pitaju:
je li šibom tom galibom*,
tebe vškolu spudjaju?

„Ne, ne ure, prez sve bure
igre lako se lučim,
da se pisat, štat, računat
vškoli dobro naučim.“

***galibom**, galiba = nevolja, zbrka

Prostodušnost

Mala Anka bratu hvali svoje vlasi črne.
Pitao ju je bratac mali, da zač su joj črne,
da zač su joj črne.

Mala Anka nek na njega milo oko svrne:
Sunce mi je j' upalilo, zato su mi črne,
zato su mi črne.

Mala Anka bratu hvali svoje oči plave.
Pitao ju je bratac mali, da zač su joj plave,
da zač su joj plave.

Mala Anka čudo pravo, kako j' mudre glave:
Gledala sam nebo plavo, zato su mi plave,
zato su mi plave.

Junak Janko

Jeste li vidili moga sinka Janka?
Jeste li vidili moga sinka Janka,
Janka, moga sina Janka?
Nismo ga vidili, nek smo čuli glase,
nismo ga vidili, nek smo čuli glase,
glase, nek smo čuli glase.
Da su ga napali tri Turčini mladi,
da su ga napali tri Turčini mladi,
mladi, tri Turčini mladi.
Prvi mu je rekao: Skoč u vodu Janko!
Drugi mu je rekao: Biž u goru Janko!
Treći mu je rekao: Podaj nam se Janko!
Janko ali je njim ljuto odgovarao:
Nisam žaburina, da u vodu skačem.
Niti sam jelenče, da bižim u goru.
Nit sam babetina, da vam se podajem.
Ja ću junak Hrvat s vami se vojevat.

(U Kurelca nalazimo pod br. 674. iz
Plajgora pjesmu o junaku Janku koju smo
zabilježili (str. 70). Varijanta u Vukovicha
se dosta razlikuje stoga i nju donosimo).

Pas i zec

Bižao je za zecom pas po lozi gustoj;
Jako se j' veselio pečenji zečinjoj.

Skoro ga jur ima i za hrbat drma,
kad veći zec skoči iz bližnjega grma.

Sada pas lakoman manjega ostavi,
veći zec spočivan ujde mu v gušćari.

Ne grabi za čuda, dobro zapameti,
da kot psu u lozi ne ide i tebi.

Nevolja

Naša mala Anica prejako je živa;
Kade je ča nesriće, onde j' ona kriva.

Dostala je lutkicu, toj na žalost mnogu,
Velje drugi dan jutro zlomila je nogu.

Imao konja krasnoga je nje bratac mali;
Tomu je pak spuknula uho kot va šali.

Majka ju je poslala, da donese vode,
A Anica s vrčem tris! S uhom najzad dojde.

Šao se j' ženit vrebac

Šao se j' ženit vrebac dovac, haj, dini, haj, duni vrebac dovac.

Zeo je muhu, paru gluhu, haj, dini, haj, duni, paru* gluhu.

Sve ptice je na pir pozvao, haj, dini, haj, duni, na pir pozvao.

Samo sovi nij ništ rekao, haj, dini, haj, duni, nij ništ rekao.

Sova j' sama dosovala, haj, dini, haj duni, dosovala.

Svionu haubu j' darovala, haj, dini, haj, duni, darovala.

Pleše sova prvi tanac, haj, dini, haj, duni, prvi tanac.

Zlomila na nogi palac, haj dini, haj, duni, nogi palac.

Da b' ja bila ovo znala, haj, dini, haj, duni, ovo znala.

Ne bih bila dosovala, haj, dini, haj duni, dosovala.

***para** = siromašna, jedna duša

(U Kuhača je istaknut naslov slične pjesme kao *Ptičji pir*, za koju donosi napomenu da je donesena „Iz Kurelčeve zbirke „Jačke“, br. 611.“ (Kuhač, 1941: 178). Ovdje je donosimo jer ima neke svoje osobitosti, u prvom nonsensnom dijelu („vrebac, dovac / zeo je muhu, paru gluhu“), a s druge strane po posebnom obliku s refrenom („haj, dini, haj, duni“) jer je namijenjena pjevanju.)

(op. R. B. i N. B.).

Ovako se ruke miju

Ovako se ruke miju, ovako!
Ovako se lica miju, ovako!
Ovako se Bogu moli, ovako!
Ovako se kapa skida, ovako!
Ovako se knjiga čita, ovako!
Ovako se lipo piše, ovako!
Ovako se mirno sidi, ovako!

Janjce

Janjce malo, lipo bijelo s majkom past se gre veselo.
Majku vrijeda ostavi, samo skaklja po travi.

Hopsa, hopsa, poskakuje, z briška v brig se zapudjuje*,
ter sve dalje odbiži, majku jedva si vidi.

Ovca krikne, o ne skakaj, po briški se ne kobacaj*!
Gorko bi te bolilo, da b' si nogu zlomilo.

Al' ne mari janjce mlado, još je dalje proteć rado.
Va grabu žups! odleti; majkica, joj! zableji.

Nogicu si je zlomilo, tužnim glasom zajagmilo*:
Nek posluhn' te dičica, ča god velu majkica.

***kobacaj**, kobacati se = kotrljati se; **zajagmilo**, zajagmiti =
tužnim glasom zavapiti; **zapudjuje**, zapudjevati se = navaliti,
navaljivati

Malin

Na bistrom potoku je mlin,
a ja sam malinarov sin.
Kad malin ropoće* i voda šumi,
moje srce se veseli.

Nek teći mi voda hitro,
ter goni kolo marljivo;
ko kamen obraća, da zrnje drobi,
da nam se škrinka ne sprazni.

Kad bi nam malin mirno stao,
onda b' malinar žalovao
i seljak i dica zdvajali* jako,
kako je prez kruha tužno.

***ropoće**, ropotati = drndati;
zdvajali, zdvajati = očajavati

Pir

Pir će bit na polju vani, na koga jesu pozvani:
Svi komari i mušice, svi mrvunci i pčelice;
Kače*, žabice pak froši*, još i sove, ti glavoši;
Sve četveronožne stvari, male ptice, mladi, stari.

Obod hoće muhu zeti, još prije neg' mu odleti;
Krebar* će im vabac biti, pozvat ne će nje zabiti,
Cvrčak će im bit staćilo*, ar on si zna jačit milo,
Potprnjica* sunčenicica, ka je lipa kot rožica.

Prvo su se zaručili, pak su si pir načinili.
Jila, pila, ča je j' volja, skupaznosu 'z svega polja.
Prez igrača, znam, nij pira, pokle bistra voda zviru;
Igrače su postavili, da bi veseliji bili.

Črni kos će im zafučkat, prepelica pućpulućkat,
Petelj će im kukurikat, k tomu gusak milo gagat.
Kokoš će im kokodakat, črni gavran će nek krakat,
Staglić će im lipo žbrincat*, a sinica nujno cincat.

Sjele su se pak gošćini sve stvari va svoj krajini.
Kada su pak sve strošile, v okolici vodu spile;
Onda su im zaigrali a gosti su svi tancali
Svu noć, dokle se j' danilo, onda j' piru konac bilo.

* **kače**, kača = zmija; **froši**, froš = žaba; **krebar**,
nim. Kåfer = hrušt; **potpotrnjica**, potpornja =
djeveruša; **staćilo** = djever; **žbrincat**, žbrencati =
zveketati

Od klasa do kruha

Klipi, klepi, klip, nek udaraj cip!
Snopi svezani na polji daju nam žita po volji.
Klipi, klepi, klip, nek udaraj cip!

Roti, roti, rot, v malinu j' ropot!
Težak kamen zrno melje, vriča j' puna muke bijele.
Roti, roti, rot, v malinu j' ropot!

Gladi, gladi, glad, kruhića bi rad!
O kako bi tužno bilo, kada polje ne b' rodilo.
Gladi, gladi, glad, kruhića bi rad!

Mačka

Ča tako po vrti plaziš mačka tiho kot i tat?
More bit na ptice paziš, da b' zavila ti koj vrat?

Ča si zato ti pri hiži, da zavijaš vrat ptici?
Da štakori se i miši ne zakotu, zato si!

Mačke vi ste sve hudobne, srce puno zlovolje,
Derat, žerat ptice drobne, to je vaše veselje.

Ali ljudem je veselje, kad im lipo jačidu;
Poj im nek' spod stabla velje, ar ću ti dojt ja s šibu!

(S. Marhold ima sličnu pjesmu – možda je njegova!)

Prve čížmice

Zač je Ivica naš veseo, ko bogatstvo je on posjeo?
Zač se njemu oči svitu, zač je blažen on na svitu?

Prve čížmice jur nosi, več ne hodi kot ti bosí.
Po hiži on poštrokuje*, da ga još i gluhi čuje.

Ali ima i uzroka. Poglej ga nek 'znajper, 'zboka.
Svitu mu se te čížmice, kot rumene jabučice.

Njemu otac je kupili, iz Šoprona doprimili.
Ne b' ih dao za sve imanje, ni za lipo bijelo janje.

Mati, otac, svi va stanu gledat Ivicu postanu.
Gledaju, kot poskakuje, ništ ne vidi, ništ ne čuje.

Još i kumi se pokaže, pred njom noge popolaže,
Kot petelj med kokošami, ili gusak med guskami.

Kada su ga spat povalili, kraj zet mu ih nisu smili
V ruka držeć te čížmice, na san krene svoje lice.

1-7 Tra, la, la, hopsa, sa, tra, la, la, la, la.

***poštrokuj**e, poštrokat, nim. strecken (sich) = rastezati se

Sura mica

Povi meni, sura mica, zač te bije kuharica?
Ona me je potvorila, da sam pečenju pojila.
Golubića iz lončića, petešića 'z ormarića.

Povi meni, sura mica, zač te bije gazdarica?
Kad se v mličnicu poškuljim ter joj mliko sve upuljim.
Pak i sala sam ukrala, iz palice kobasice.

Povi meni, sura mica, zač te biju naša dica?
Kad sam prez dopusti dice znela jutro iz gajbice.
Kanaricu, malu pticu i stagliča nje mužiča.

Pri opetovanju svi!

(Pjesmu nalazimo i Kurelca pod br. 548.
(Prisika), ali ova varijanta svojim sadržajem proširuje motive koje je zabilježio u svojim Jačkama. Pretpostavljamo da je pjesma u ovom obliku prema narodnom tekstu proširena u M. Borenića)

Stalo se je...

Stalo se je u svetom Božići,
U Božići, pravoj polnoćnici.
Sve su ptice visoko letile.
Nek tri jesu jato ostavile.

Jedna leti na to ravno polje,
Da pšenica nam urodi bolje.
V kljunu nosi tri klase pšenične,
Tridesetkrat već, da nam posipne.

Druga leti va te vinske gore,
Da nam vinca nestati ne more.
Puca, stenji preša puna vina,
Da ne more popit ga družina.

Treta leti va to naše selo,
Da bi bilo zdravo i veselo,
Da bi mladi vijek takovi bili
A ti stari, da b' se pomladili.

Turak jaše

Turak jaše od Šoprona, od Šoprona do Požona;
Od Požona do Kaniže ča do rihtarove hiže.

Kad su tamo dojahali, za rihtara su pitali:
Kade j' ta hiža rihtara, da b' nam dali, ča nam kera*.

Konjem zobi za zobati i nam ča za vičerati,
Konjem sijena zelenoga, a nam vina črljenoga.

Iz Pajngrta

***kera**, kerati = pripadati, nim. gehören

(Iz zbirke M. Meršich-a. Opaska. Iz Pajngrta, Borištofa, Vinceta, Klimpuha i.t.d. ne znači, da se ta jačka samo u tom selu ili okolici jači; sabirač samo toliko hoće s tim reć, da ju je u tom selu zabilježio).

(Vukovich, 1954: 37)

Mrvunac* i čvrčak

Povite mi, draga dica, poznate li vi mrvunca;
Poznate li i čvrčka, ki si pred školjom fučka?

Mrvunca si nek poglejmo, opaziti odmah ćemo;
Kako dan i noć biži, da si hrane priskrbi.

Čvrčak cio dan nek sfučkuje, mrvuncu se posmihuje,
Veli: nisi spametan, da se trudiš noć i dan.

Ali došla j' ljuta zima, a čvrčak ništ gristi nima;
I nigdi nij ništ dostat, sad počeo je zdvajat*.

Vindar* zmislio si je vrijeda*, veli: prosit ću susjeda,
Hrane će mi on dati, ne ću smit glad stradati.

Mrvunac pak ga je pitao: ča si cijelo ljeto djelao,
Da si nisi priskrbio, ča bi sad u zimi jjo.

O ja bi bio rado djelao, ali časa nisam imao,
Morao sam fučkati, nisam mogao djelati.

Znaš, ki v ljeti si sfučkuje, neka zimi on plesuje.
Oni, ki ne djelaju, neka i ništ ne jidu.

Zato, draga moja dica, učite se od mrvunca
Skrbite se v mladosti, pak ste srićni v starosti.

***čvrčak** = cvrčak; **mrvunac** = mrav; **vindar** = usprkos tomu;
vrijeda = uskoro, smjesta; **zdvajat**, **zdvajati** = očajavati

Derite se čizme moje

Derite se čizme moje,
Doma imam troje nove.
Derite se čizme moje,
Doma imam troje nove.

Doma imam troje nove,
Nek ča nisu nike moje.
Doma imam troje nove,
Nek ča nisu nike moje.

Nek ča nisu nike moje,
Materine su sve troje.
Nek ča nisu nike moje,
Materine sve su troje.

Čizme imam, potkov nimam
Za kovača hižu ne znam.
Dala b' si je potkovati,
Da bi mogla cvekovati*.

Iz Stinjakov

***cvekovati** = čavličem od drva
pričvrstiti, cveke zabijati na
potplat

Ja sam junak

Ja sam junak kot i gora, didreja, didreja,
Ja se ne bojim nikoga, didreja, didrom.

Ja imam pukšu drvenu, didreja, didreja,
Imam i sablju plehenu, didreja, didrom.

Imam i silne topove, didreja, didreja,
Iz čvrste kite bazgove, didreja, didrom.

Ja se ne bojim nikoga, didreja, didreja,
Samo od mačka staroga, didreja, didrom.

Pak od gusaka bijeloga, didreja, didreja,
Ter petelina našega, didreja, didrom.

(Pjesma je usporediva s pjesmom
„Junak“ Augusta Harambašića: „Ja sam
junak, do Boga / Ne bojim se nikoga! /
Imam pušku drvenu, / Imam sablju
limenu, / Imam silne topove / Od stabljike
bazgove (...) Osim mačka sivoga /
I kudrova staroga, / Osim svakog jačega /
I kokota našega!“) (Harambašić, 1988: 57).

Sinica

Činžara, činžara, ljuta zima je prišla.
Nameo nam je dol i brig, debeo pokrov bijeli snig.
Činžara, činžara, ljuta zima je prišla.

Cicipe, cicipe, snig je pobilio vrte.
Naše male nogice, zebu nas prez čiznice.
Cicipe, cicipe, snig je pobilio vrte.

Cicifuj, cicifuj, ljuta zima otputuj!
Dojti će protuliće, ko već hrane dati će.
Cicifuj, cicifuj, ljuta zima otputuj!

(H. Volarić)

Palčac

Mala sam, nek mala ptica,
Palčac meni ime je.
Med malimi sam kraljica,
Svako dite pozna me.

Prez truda škuljim i sučem,
Žitak moj je djelovan.
Na stablu, ploti i trnjem
Iščem hranu si vas dan.

(Dr. B. Ipavec)

Jezuš med dičicom

Od dnevnoga posla trudan sjede Ježuš pod noć pak;
Dobra je jur činio dosta, počinut će malo sad.

Bolne rane on je zvratio, ljudstvo božju rič učio.
Sirote je tišio mnoge i obatrio turobne.

Onda nike žene dojdu noseć dicu svoju mu,
Da bi ju on pomilovao, blagoslov njoj darovao.

Učeniki velu na to: Dojdite ki drugi čas;
Počinut mu dajte malo, dost se j^e trudio jur danas!

Ali Jezuš odgovori: Ne rivajte dice kraj!
Dajte dicit k meni dojti ar je njihov neba raj!

Medvid i pčele

Čujete, male na lipi pčele? Dajte mi meda, pun jesam glada!
Ar ću pojt gori, ću vas ja vrijeda spraviti doli, spraviti doli.

Pčele mu velu: O, da nekako! Djelo je mučno, a jisti lako.
Ako ćeš jisti, neka ležati; poj se skrbiti, poj se skrbiti.

Pčele, nekate me vi rasrdit! Ar ja sam medvid, gospodin velik,
Nego skrbite, dokle ja zlizem*, med pripravite, med pripravite.

Medvide, nij za te ovde paše, mi ćemo branit, ča god je naše.
Će te dost stati, a ko ti ne ćeš nam mira dati.

On štima* vindar, da to bit mora, ne čeka od njih odgovora;
Neg gori hukne i s trubom nutar on pod med sukne.

Pčele ali šale ne poznaju, one na medvida sve navalu.
Zbodu mu jezik i glavu, oči, da 'z driva skoči.

Sada medvid vidi, da nij špasa*, vas zboden odanle on odkasa*.
A te pčelice medvidu vako kriču s kitice:

Čuj medvide, ča ne ćeš meda? Ćeš dojt pčelam ti opet vrijeda?
Poj, sam se skrbi, ar tudje dobro ništ te ne srbi.

***odkasat**, odkasati = otići; **špasa**, špas,
nim. Spaß = šala; **štima**, štimati = smatrati, misliti; **zlizem**, zlisti = popeti se

Ki zna lipše?

Jednoč su se porekli kukovač i osao, nek zato, ki od njih b' si
Nek zato, ki od nih b' si lipše zajačit znao, lipše zajačit znao.

Sigurno ja, kukovač veli i zakukne; ali ja znam milije,
Ali ja znam milije, osao se napuhne, osao se napuhne.

Milina je poslušat zblizu i zdaleka, kad su svi dva kričali,
Kad su svi dva kričali: kukuk, kukuk i, o kukuk, kukuk, i, a.

(Sličnu pjesmu nalazimo u Glavanićevoj čitanki iz 1860. pod nazivom
Kukavica i oslica str. 80–81: „Na dan neki protulietnji / Oslica i kukavica
/ Svadili su se v-lozici / Ki glas lipši od njih ima, / I ki lipše pievati zna. /
Kukavica govoraše: / Ja znam bolje; ter tim začme / Odmah vsega ger-
la vikat; / A oslica: Ja znam bolje, / Ter zagermi, da vse polje – /
Loze počnu se ozivat.“)

(Glavanić, 1860: 80), a nalazimo je i u *Pervoj Čitanki* iz 1871., str.
82–83 i u izdanju iz 1974., str. 103.)

(K. F. Zelter)

Rastanak od škole

Kada mlada ptičica kreljute svoje dostane,
Svomu gnjazdu milomu vrijeda nevjerna postane.
V nepoznane krajine, dalek put se spravi;
Od dragoga doma svoga v jačka se odzdravi.

Nas će sad otpustiti naša majka, škola mila,
Ka je razum i srce naše skrblyeno gojila.
Veselje ino briga nam se boru v duši,
Kada ovde po zadnji put jačka nam zagluši.

Vrijed ćemo mi izletit va nepoznan veliki svit,
Ali ča smo učili, hoćemo si zapametit.
Zbogom nam ostanite, ki ste nas ljubili:
Dragi učitelji i vi tovaruši mili.

(Fr. Silcher)

Domovina oj'

Domovina oj'
Veselo nam stoj!
Ča će tebi biser kruna,
Kad miline sva si puna!
Domovina oj!
Veselo nam stoj!

Domovina oj'
O sebi ne dvoj!
Neka svaki drži svoje,
A svih dobro nek je tvoje.
Domovina oj!
Veselo nam stoj!

Domovina oj'
Ništa se ne boj!
Dok su složni tvoji sini,
Vjerni staroj djedovini.
Domovina oj!
Veselo nam stoj!

(Stoji da ju je priredio J. Ocvirk)

Klicanje noćnoga čuvara iz Pandrofa

Poslušajte, moja gospoda, lipa hrvatska naroda:
deveta ura je udrila. Pohvaljen budi Ježuš Kristuš!
Sva družina, žena i muž, spomente se iz vjernih duš.
Pohvaljen budi Ježuš Kristuš!

Poslušajte moja gospoda, lipa hrvatska naroda:
deseta ura je udrila. Upomenut nas je htila,
da deseteru zapovid trsimo se vjerno spunit.
Pohvaljen budi Ježuš Kristuš!

Jedinaest je uri udrilo. Svim ljudem je nazvistilo,
da j' ta ura sada ovde, vinograd Bog nas va svoj zove.
Glej, da budeš ne nek pozvan, nego, da budeš i zibran.
Pohvaljen budi Ježuš Kristuš!

Po polnoći jedna je ura. Kako hitro čas procura!
Bože čuvaj nas nesriće, nepripravne smrti hitre.
O Marija, ti virostuj*, v skradnjoj uri nas pomiluj.
Pohvaljen budi Ježuš Kristuš!

Dvi su ure sada udrile, prihod zore nazvistile.
Molmo Boga i Mariju pak i sveca Florijana,
da čuvaju oganj, sviću, da ne dojdemo v' nesriću.
Pohvaljen budi Ježuš Kristuš!

Treta ura sada je tukla, vrijed za njom i zora pukla.
Pozdravimo jutarnjicu, Mariju žarku nam zornicu,
Stan se gori žena i muž. Spomente se iz vjernih duš.
Pohvaljen budi Ježuš Kristuš!

***virostuj**, virostovati = bdjeti, biti budan

(Ivan Vuković, Kalendar Naša domovina, 1936. Gašpar Glavanić u Kalendaru 1864.= KKK, str. 56-57 ima potpisom Gl...ch „Jacska nochnoga virosztnika“ što bi moglo značiti da je njegovo autorstvo).

1806.

Slabikar aliti jimen knyzičica za *haszan ladanyzkih skol horvatzkoga naroda va Ugerszkom Kralyesztvi*, Ofen, 1806.

(Ivan Sigismund Karner)

PERVA URA JUTERNJA.

Juternja ura zlata je
Fundamenat dnevu daje.
Sriću perva ura dili
Zato najveć nju premisli.
Željliš pojt putom pravice,
Spomen se na Božje lice,
Znaj, da vrag vadne, i v-noći,
Na te pazi iz se moći.
Željliš se ga mentovati*,
I v-pogibelu obstati,
Šti, ča pišem neg spametno,
I preštijmaj* očivestno*.
Čim se zbudi dite godno,
Ruke k-nebu dvigne složno.
Jezuš, Maria, Jožef veli,
Čuvaj te me v-sakom deli.
Svet kad pak križ na se verže,
Hitro se zi* stelje dviže.
Za zimu, nit za vrućinu,
Nit za dobu, prem protivnu,
Ne mari; ar ča j' god teško;
Bog, i Angjel činu lahko,
Po kih se zis stelje znihne*,
I klećeć ovako krikne,
Svet! Svet! Svet je naš Gospodin
Tri Peršone, Bog neg jedin;
Dika j' Ocu, Dika j' Sinu,
Dika j' i Duhu svetomu.

Kad se pak pratež oblači,
Muku Jezuša stolnači,
Kad se paše, trake veže,
Na lance pamet razteže.

Češe se, mu Jezuš dojde
Napamet, pošpotan kot je;
Kad se pak pere, omiva,
Jezuša Rane spomina.

Tako va sem svom činjenju
Jezuša muku preželjnu
Premisli, pak gre k-Oltaru,
Hvaleć Bogu na sem daru.

Pervič, da je doslje živil
Bog, i sega zla obranil,
Riči, dela, v mišljenja
Va Jezuša rane sranja.

Otac naš, zdravu Mariu,
Pobožno pak veru Božju,
Zatim Deset' – i Petere
Mol' tr' Kriposti sedmere.

Marii ino Angjelom,
Sim svojim vernim Patronom
Potlje se pak vas daruje,
I starjim ruke kušuje.

***mentovati** = spasiti, spašavati, ug.
menteni; **očivestno** = očividno;
preštijmaj, preštijmati = poštovati;
zi, zis = iz, s; **znhne**, znhnuti,
niknuti = dići, dignuti se

DRUGA URA

NAUKE I ŠKOLE URA.

Dite! Lenost mangovanje*
Griha j' i se zloće stanje,
Obikni se zato zaran,
Da pošten budeš, i veran.

K-tomu su Škole zgradjene,
Vam za hasan odredjene
Svitlost vere se nahaja
Ovde, i Kripost poraja*.

Još i zloća se kaštiga
Vred v-školi, da se pomanjka.
Ov, on serčeno se uči;
Ar Hvala, dar, serce kuči*.

Z-Škole dica Crikvu gredu
K-maši dostojno po redu
Kade sak' dan Očenaše
Molimo, i drugo naše.

Ne daj se ti k-sakoj zklati*
Ka ti, starjim zna špot dati,
Ne družu se nit k toj dici
Ka bižu najveć po placi.

A od svoga zveličenja
Kot bulvani*, i poštenja
Ništ ne znaju; zato ti bud'
Pošten, pokoran, t'r ne blud'.

Nauka Uru derž' verno,
Zašal si, popravi željno,
Kad se za zlo kaštiguješ,
Merkaj, da mi ne morguješ*.

V-Ovomu sem se običavaj,
Češ bit Bogu, Ljudem drag, znaj,
I rast na Božje poštenje,
Srićnoj tvoje se življenje.

***bulvani**, bulvan, madj. bálvány = kumir; **kuči**, kučiti = spoznati; **mangovanje**, mangovati = dangubiti; **morguješ**, morgovati, madj. morogni = prigovarati; **poraja**, poradja, poroditi = porada, poroditi; **zklati**, zklatiti = skitati

TRETA URA POLDNEVA URA.

K-jilu kada ura prispi,
Oču ova mi obderži,
Za jilo neka zaganjat
Neg nu doklje štat, i pisat.

Kad je pak na stoli jilo,
Ruke operi si' verlo;
Pazi, ter moli pobožno,
Da te j' razumit, zgovorno.

Pred drugoga ne posiži,
Dostojno za sako prosí,
Na stol neka se naligat,
Niti z-usti mrazno mlezzgat*.

Ča na zdeli, pladnji najdeš,
Dostojno pazi, da zameš,
Zastigne ki delak bolji,
Ne plač, ne krič da j' tvoj gorji.

Premisli da j' dosta dice,
Kim je čern kruh, i korice
Sakidanja skoro hrana
Sladak kot nebeska mana.

Bogovit je pak on zakon,
Dobrih starjih veran naklon
Dicu i pri jili učit,
Z-peldu, ričami prikučit*.

Ar kot hrana telo kripti,
Tako dušu Božje riči,
Jezuš, Jožef, i Maria,
Pelda su ti' najdičnija.

Ovih trih svetu krotkoču
Da pri jilu misliš očü;
Na koncu pak hvali Boga,
Ki te j' nahranil, dobroga.

Kad od stola kraj odideš,
Znaj, da starjim ruke kušneš,
K-jednu hval za jilo, pilo,
Rec' da b' jim na zdravje bilo.

***mlezzgat**, mlezzgati = puckati usnama,
žvakati; **prikučit**, prikučiti = spoznati

1853.

*Počtnica za katoličke učionice u
austrijskoj carevini, Beč, 1853.*

O Isuse sladki, mili

O Isuse sladki, mili,
Od mene se neodili,
Duša moja nije živa,
Ako tebe neuživa.
Ti si radost u žalosti,
Ti si sunce u tavnosti*.
S tobom hoću bit do smerti,
S tobom hoću i umerti.
Primi dakle dete svoje
U milosti krilo tvoje.

***tavnosti**, tavnost = tama, škurina

Sedam danah u sedmici ima

Sedam danah u sedmici ima:
Šest je dani ljudma dano svima,
Da si traže što im tijelu treba,
Kuću, pilje, opravu i hleba;
Da si rade, da si život slade.
A nedelja jeste milog Boga,
Kog štujemo kano otca svoga
Spomeni se onda tvoje duše,
Da ju gerdi gresi neuduše;
Hod' u cerkvu, skrušeno se moli,
Da ti serdce grehoti odoli;
Nauči se pravom stazom iti
Pak ćeš onda vekom sretan biti.

Oj proletje vek cvateće!

Oj proletje vek cvateće!
Iz zemljice trave niču,
Janjci, jarci skaču, viču,
Zelene se šume gore,
I pesme se po njih ore,
Dok se ptice neumore.
Zahvalte se ljudi Bogu
Smerno za tu radost mnogu.

Letno vreme, teško breme!

Letno vreme, teško breme!
Žarko sunce žeže, peče,
Znoj po čelu ljudem teče.
Ali kiša zemlju poji,
Seljak zlatno snoplje broji,
Koje kruhom ljudstvo goji.
Evo ljudi, sve to radi
Bog naš, da nam život sladi!

O jeseni, blago meni!

Oj jeseni, blago meni!
Blagodat već božja zrije,
Pod rodod se dervo vije,
Platja nam se trud i muka;
Sve na radost ovo nuka.
Uživajte, ljudi, toga,
Slaveć Boga otca svoga!

1859.

Početnica za katoličansku školsku mladost s osobitim obzirom na hervatske škole u Ugarskom Kraljevstvu, u Beču.

U c. k. nakladi školskih knjig, 1859.

(Gašpar Glavanić)

Glavanić piše „jat“, ě = za e i ie = je, ije

Dnevi tajedna

Sedam dan je va tajednu:

Šest od njih poj po delu,
Da uskerbiš ča j' potribno –
Hranu, opravu – za telo.

A nedilju moli Boga,
Hvali njega, Otca tvoga;
Spomeni se tvoje duše,
Da je ki greh ne uduše;
Hodi v' crikvu služit Bogu,
Da ti oprostí grehotu.
Neka toga zamuditi
Hoćeš vekom sričan biti.

(Preuzeta iz „Početnice“ 1853.)

Dvi gerlice

Gerlica je prosu jila,
K-njoj doleti druga gerla:
„Daj mi, gerla, jedno zernce!“
Gerla joj da odgovora:
„Nedam, gerla nijednoga,
Poj si, mila, sama po nje,
Zernje išči, neka spati;
Ja sam brala, nisam spala,
Po gori se nis' igrala, –
Čini, kot ja, češ imati!“

Bura

Černi oblak nebo krije;
Ptice već ne pevaju;
Škura bura huji, vije,
Loze škriplju, praskaju.

Svitla strela udre doli,
Oblak germi i šumi;
Ona dervlje, kitje lomi,
Tuču ov na tla pusti.

Neka germi, bliska, triska,
Ja se toga ne bojim,
Znam pod božjum rukum da ja
Vsagdar bivam i stojim.

Hladna zima leda ima

Hladna zima leda ima.
Al' Bog zemlju snegom krije,
Da je zima neubije.
Runo daje zveri vani,
Ovci vunu, perje vrani.
A človik se pećom brani.

Jezušu

Jezuše moj miloserdni!
Od mene se ne odverní;
Duša moja nij' mi živa,
Ako Tebe ne uživa.
Ti si radost v-turobnosti,
Ti si svitlost u tamnosti.
S Tobom hoću bit do smerti,
S-Tobom hoću i umerti.
Primi dokle dite svoje
U milosti v-krilo Tvoje!

(Preuzeta iz „Početnice“ 1853.)

1860.

Perva Štanka za katoličansku šolsku mladost. U Beču. U c. kr. nakladi školskih knjig. 1860. (Gašpar Glavanić)

Juternja jačka

Bog je lipo sunce stvoril,
I svitlost dnevu udilil;
Mnoge mi da radovnosti
Kad izpunim vse dužnosti.

Hitro je noć proletila,
S njom je mene okripila;
Bog me j' čuval vsega zloga,
Dal mi duha veseloga.

Zato ću mu žitak celi
Posvetit s-dobrimi deli;
Tako će mi jutro krasno
Uvek svitit lipo jasno.

Mačka i miš

Jednoć maca mala
Mišu j' svitovala:
Čuješ mali miše!
S-manom nešali se
Niti kvara meni
Kuhinji nečini
Ako nećeš, da te
Zgrabim ja med nokte
To ti zadnji put povidam
Nebud' mi već derzovitan! –
Ali mišja para*
Nij' to verovala,
Se, kako i prie
Vsemu tomu smije;
I još derzovito
Pred mačkom očitio
Digne glavu, oči,
Hitro na stol skoči;
Ali to mu skupo dojde,
Mački upade med nokte.

Veruj vsagdar toj istini:
Ča ki čini, s e b i čini.

***para** = jedna duša, ug. pára
(Nalazimo je u Ivana Filipovića u
„Malom tobolcu” 1850.)

Vesel ditčak

Uvek vesel, zadovoljan,
Nit tugujem, nit se plačem;
Vidite me! pun veselja
Uvek igram, uvek skačem.

Moje mladosti stazicu
Cvetjem mi nekrivnost kiti,
Srićan on, ki kot ja
Može po rožami iti.

Zato ću i, kad odrastem,
Moju dužnost overšivat*,
Znam, da ću i onda dosta
Radosti, veselja imat.

Otac, mati i vsi ljudi
Rado imat hoćedu me,
A to kada zadobijem,
Ha! veselja tada za me.

Ako b' me pak ka nesrića
U životu ulovila,
Hoće zličit* vsaku muku
Otca Boga ruka mila.

***overšivat**, obvršivati = ispunjavati;
zličit, zličiti, izličiti = izliječiti

Moja domovina

Gde ptičice miloglasnim
Glasom pivaju,
Pčelice po cvetjem krasnim
Med pobiraju:
Onde j' moja domovina
Onde mili stan.
Mladost moja gde nevina
Blag uživa dan.

Gde doline se, i gore
Skladno mienjaju,
I predstave uvek nove
Nam kazivaju:
Onde j' i t. d.

Gde berdine stermne grozdjem
Vinskim pune su,
A doline hladne germljem
Gustim rodne su:
Onde j' i t. d.

Gde bogati lapti* stoju
Žitom različnim,
Lipi verti sadom rodu
Sladkim i dičnim:
Onde j' i t. d.

Kade kiti vse livade*
Zelena trava
Hrana za vse junce mlade
Obilnu dava:
Onde j' i t. d.

Ki neb' tak'vu domovinu
Srdačno ljubil?
Svoju majku, tu jedinu
Ki nebi slavil?
Ljubmo tako domovinu,
Ljubmo mili stan,
Gde nam oči gledali su
Pervi svitli dan.
Ali vsi k-nebesom gori
Serdca dignimo;
Tamo bratci, tamo gori
Tamo težimo!
Tam je prava domovina
Tam je vječni raj,
Koga nam kroz tvoga Sina
Večni Bože, daj!

***lapti**, lapat = oranica;
livada = neologizam – sinokoš

Je li visoko nebo?

Su li daleko, mi kaži,
Zvezdopuna nebesa?
Kazat ću ti prez vse laži:
Kad bi tebi ptica ka
Kreljute* nje posudila,
I ti bi se digal tam,
Otkud ona zvezda mila
Svoje zrake šalje k nam,
Ter bi angjela tam pital:
Je li visok neba dvor?
On bi ti zaisto rekao:
Neznam ti dat odgovor.
Ali tamo višje skusi
Onu zvezdu zapitat,
Ona će ti, može biti,
Odgovorit na to znat.
Medtim se neka ni paščit,
Samo stov tisuć je milj,
A kad bi htíl k-njoj dospit,
Rekla b': i još toliko milj.
Pa ako bi tako pored
Ti vse zvezde obletil
Vsaka će ti samo to reć:
Još je prik stov tisuć milj!
Ar, da kako daleko je
Do modrog neba tam,
To zna, drago dite moje,
Bog, stvoritelj neba sam.

***kreljute**, kreljut = krilo

Lahku noć

Sunce zajde; mrak proteže
Po obzoru svoju moć;
Sanak spuštja svoje mriže
Jur na oči, – lahku noć!

Opet projde danak jedan
Kak ćedu i vsi proć,
Najzad zvát ga jur je zaman,
Neće već dojt – lahku noć!

Dan za danom tako gine,
Skratjivajuć nam život;
Dokle zadnji nam nemine,
I smert veli: lahku noć!

Radost na polju

Kako ti je lipo vani
Med zelenimi travami,
Projduć iz tesnih hižicah
Slast je hodit po goricah.

Kako j' krasno va lozici*,
Kad se zelenu germići;
Vse je živo na okoli,
Gledaš gori, gledaš doli!

Stabla vsa u cvetju stoju,
Ptice po kitica poju;
A i lastavica mila
Pod krov gnjazdo jur je svila.

Plavkaju se kitne gore,
Sunce kad upre na bore,
Po dolinah i livadah
Božja se odziva slava.

***lozici**, loza = šuma

Protulietnje, lieto, jesen i zima

Protulietnje, vrime krasno!
Nam od Otca Boga dano;
Tada nikne cvetje, trava,
I ljubica mila, plava;
Janjci, junci berzo skaču,
A ptičice v polji jaču:
Spomen'te se ljudi Boga,
Prez njega ne b' bilo toga!

L i e t o toplo i žeguče,
Vsagde pali sunce vruče;
Ali godinu Bog šalje,
Blagoslov kroza nju daje,
I ozreja nam pšenicu,
Da b' imali hrano sitnu.
Ljudi, Boga spomen'te se,
I na lietu zhaval'te se!

Oj ti j e s e n prebogata,
Puna jesi srebra, zlata;
Vse se k zemlji giblju kite.
Sladkim sadom prigibnute;
Čemu se Bog sam raduje,
Kad se sadom* vse kripljuje,
Vse uživajte va miru,
Zahvalite Gospodinu!

Z i m i – nazebe nas malo,
Ali Bog da pokrivalo:
Sniga daje goloj zemlji,
Zvirju vunu podebeli,
A vsim pticam perje mehko,
Da bi jih ne b' zeblo jako,
Ljudem dao peč, oganj, kuču;
Slav'mo mudrost vsemoguču!

***sadom**, sad, sadje = plod

Kukavica i oslica

Na dan neki protulietnji
Oslica i kukavica
Svadili su se v-lozici
Ki glas lipši od njih ima,
I ki lipše pievati zna.
Kukavica govoraše:
Ja znam bolje; ter tim začme
Odmah vsega gerla vikat;
A oslica: Ja znam bolje,
Ter zagmi, da vse polje –
Loze počnu se ozivat.
Tako strašno brusi grlom,
Da se nad tim milim glasom
Vrane, gavrani razletu,
Serne, zeci se razteču.
O da b' blizu bil mogal stat,
I to čudo ti poslušat,
Kako dvopiev krasno glasi
Na tih guslah sedmoglasnih!
Glasovito kukavica
Podvikuje: k u k u! k u k u!
A oslica pak uza nju
Sekundira: i-a! i-a!

Domaće životinje

Marko projde na sajam,
Kupi konja si i ham:
Oj ti konje, vozač moj!
Oj ti vole, orač moj!
A ti krava, mujza* moja!
A ti prasce, hrana moja!
A ti ovca, striga moja!
A ti koza, briga moja!
A ti guska, giga-guga!
A ti raca, šiga-miga!
A ti peteh rano viči,
Ter me iz sna skukuriči!
A ti kokoš kokodakaj!
A ti piple pi-pijukaj!

***mujza** = neologizam – krava

1874.

Perva čitanka za katoličansku školsku mladost, U Budapešti, Vlastitost Tiskarne Ugarsk. Kr. Sveučilišta, 1874.

(Gašpar Glavanić)

Jačka malahnoga gospodarčiča

Gospodar će biti z-mene, gospodar!
Za plug i sijača skerbit ću vsagdar,
Biser jesu zlati klasi na polju,
A mužika prepelice kad jaču.

Kot kakovo zlato, plug moj se svitli,
Rado razsipujem sime po brazdi
Perhka zemlja, par volovi na laptu,
Ah, veselje! jednak^č kad koracaju.

Gospodar će biti z-mene, gospodar!
Po danu orač i po noći konjar,
Ću si kupit skerlak* s-lipom pantlikom*
Ovak ću pojt vsaki svetak v-božji dom.

Spivaj, spivaj moju notu ptičica,
Zlatodlakast jahač, jur je obsedljan;
Vani kosac „čisi-časi-čis“ brusi,
Veseli se, ar mu vrime dobro služi.

Gospodar će biti z-mene, gospodar!
Rodnu zemlju, vino, zlato ću imat.
Bože! blagoslovi vsakog^č težjaka
Vsakog^č u svojem poslu marljivoga.

***pantlikom**, pantljika = traka, zavoj,
nim. Band; **skerlak**, krljača = šešir

Kume Jandre

Kume Jandre! kume Jandre!
Čuda* vi sim' tam' bigate!
Posvud' tražite veselje
A za knjige nemarite,
Pašja j' bila noga vaša!
Školu rijetkokrat pohadja.

Ptičice iskat po lozi,
Ribe lovit u potokih
Tovaruše ak' najdete
Kot pozuj* s-njim' šetujete.
Ali u blaženu školu
Nepušćate vašu nogu.

To j' vsim uprav druga stvar
Kad želudac Jandre j' prazan,
Na ovakov poldanji zvon.
Neprava* nigdar ljudski nog!
Ali v-siromašnu školu
Neturate vašu nogu!

Ako dobro masnim zeljem,
Želudac vaš je napunjen,
Još k-tomu za masnicami*,
Se pobrišete s-rukavi,
Kam da ide vaša noga?
Morebit je valjda škola?

Neki nemarni školarci
Ki su v-školi nerednjaci*,
Kad v-vaše dvorišće dojdu
Jandri s-lapdom čestitaju.
Opet noga vam nemore
S-škole rado vanostane.

Kad se negda, negda zgoda,
Da lapda tare obloka,

Onda se vidu vitezi
U bižanju kak' su vjerni!
Ali v-školu niti onda,
Neide vam vaša noga.

Kume Jandre, kume Jandre!
Simo tamo ne bigajte
Glejte! majka vam stuguje
Ar ste zločesto nje dite.
Zato vi poboljšajte se
V-školu takaj rad' hodite.

***čuda** = mnogo; **masnicami**, masnica = savijača; **nerednjaci** = nisu mjerodavni; **pozuje**, pozoj = zmaj, aždaja; **prava**, pravati = trebati, nim. brauchen

Pčela

Pčelica celi dan leti
Dok seb' hranu more najti,
Ipak vse potrošit neće
Polovicu v-koš odnese.

Naredjuje stanice
I med spravlja s polovice
Zano imat će po zimi
Dobar falačec* za jisti.

Zato ljubim malu pčelu
Ona dâ medenu hranu,
Al' nje marljivost bolj ljubim
Zat' nje peldu vsagdar sledim.

***falačec**, falat = komad, ug. falat

Pčelica

Kada v jutro mine ugodna rosica,
Počivak duglje nima mala pčelica,
Leti simo tamo iz cvetja na cvetje
Livade* i ravnine verno poišče.
Pazljivo ulazi v-vsaki cvetni-kalež,
Ter je zadovoljna jako kad med najde,
Ak' u cvetu malo najde, neće zdvajat.
„Mnogo kaplic potok činu“ s-sobum berndlja*.
Hah! to je male pčele lipa navada,
Zemite od nje peldu dica nemarna.

***berndlja**, brnjdati = brbljati, govoriti;
livade, livada = neologizam – sinokoš

Jačka putnika

Lipa moja domovina
Ću li vidit tebe kada?
Kadi stojim, kuda hodim
Vsagdir samo na te mislim.

Ako ptica leti pitam,
Cvateš li mi domovina?
To spitavam od oblakov,
To, od šušljajućih vitrov.

Al' me vsi nerazveselju,
Stugovati me pušćaju:
Zaostavno* tužnim srcem,
Kot trava, ka na skali raste.

Mili stanak mojeg' roda!
Daleko sam od teb' otpal!
Daleko kot dervlja listić
Koga zgrabi, seli vitrić.

(Kisfaludy Károly,
Szülőföldem szép határa)

***zaostavno**, zaostavan = ostavljen, napušten

Mali vitezi

1. Da bi bil ja katana*,
Piše neb' hodil nigdar!
Na mom ridjem jahaču
Prik bi skočil kroz Tisu.
2. Da bi bil ja katana
Nebi nigdar ja jahal:
Ar bi me konj dol' vergal,
Vitezva zgubil bi ja.
3. Da bi bil ja katana
Nigdar neb' ja spitkoyal
Pišice al' na konju
Služit ću li mom' kralju?
Herval bi se junački,
Zat' me rodila mati.

***katana** = vojnik

Katanska igra dičakov

Simo se pašcite dičaki, ako ste junaki,
K-katanskoj igri se pripravlja šereg diački,
Jedan, dva, tri! lipo u redu vsi skupa koracajte
Što vam bubnjar govori, to vsi dobro poslušajte.

Jedan, dva, tri ... hitro i žurno neka stuplja vsaki,
Uprav kot bubanj buba – po manje nijedna nesmi:
Jedan, dva, tri! Na desno gledaj, na livo se kreni!
Na desno se potezaj, sad' ravno stoj vrijed se spremi.

Pazi! častni gospodin, i učitelj naš prihaja:
Od kog kraja dojdu, tamo gledaj i njim čestitaj!
Dobro u oči njim nek' gleda vsaki dičak,
Da nebi, morebit, gdo rekal: „To je babja vojska.“

Pazi! jedan odsik za drugim šetuj! lipo stupajte!
Gori glavu! nutra črevu*! van persa vaša deržite!
Ako se dobro naučimo vojničku zadaću,
Onda ćemo se radovati novačenja* danu,
Ter onda će dobro u rukah naši oružje vejat.
Ak za kralja, domovinu milu ćemo vojevat.

***črevu**, čriva = trbuh, čmar, crijevo;
novačenju, novačenje = neologizam – pukanje

Ljubimo domovinu

Budi vjieran dragoj i lipoj tvojoj domovini,
S-vsum moćjum ter s-serca tersi se njoj
pripomoći.
Tebi mila domovina, tebi čar* do smerti
Ću aldovati* serce moje i moć rukh mojih
Što god imam a i samog sebe
Jedino tebi zahvalujem.

***aldovati** = žrtvovati, ug. áldozni;
čar = čak

Oko

Zašto je da človik ima
Dva uha, neg jedna usta?
„Mnogo slušaj, malo govori.“
Ovak’ to mudri razloži.

No dragi mudri’, još jedno.
Dva oka, jedn’ usta, zašto?
„Uman človik mnogo vidi
Al’ vse, što vidi nepovi.“

Jedna usta i dvi ruke,
Što pak ovo znanuje*?
„Dvi ruke imamo za delu,
A neg jedna usta za jilu.“

***znanuje**, znamenuje,
znamenovati = značiti

Lakoman Matek

od Ljudevita Dienesša.

Lakoman Matek jur kot dičak na glasu bil
Vsaki j’ znal do njega, da akoprem se najil,
Ako što za jisti vidil,
Pokušati je zaželil.

Najveć sladke jistvine! na toliko ljubil
Da kad’ ih zagledal, skoro zimljicu dobil.
Ter dotle on ni miroval
Dok ni dostal jedan komad.

Ali kad je mali Matek po času zrasal,
Gustokrat je on za sladkim jilom lakomnjaj
Ali kot pred mačkom sranu*,
I pred njim vsak’ falat zapru.

Pak što j’ učinil Matek? ovako je mislil
S-tortami, fanki vsagdar sam si dobro godil,
Ter što ni mogal pošteno,
Priskerbil si je s-petačom*.

Lakoman Mate! ja tebe tako milujem
Ar te delo tvoje pred vsakim omrazuje*.
Ki kolače rado krade,
Takov kruha vridam nije.

***omrazuje**, omrazivati, mraziti = ogovarati;
petača = pet perstiju; **sranu**, shraniti = skriti,
sakriti

1902.

*Druga Štanka za katoličanske
hèrvatske škole Ungarskoga Kraljevstva*
(peto popravljeno izdanje) S dopuštjenjem
preuzvišenoge (sic!) gyurskoga biskupa,
V Gyuri, Izdaje Andor Zechmeister, 1902.
(Martin Borenić, Mihovil Naković)

Vrebac i konj

Zob je žeral konj va štali,
k njemu dojde vrebac mali,
pokloni se i prosi ga:
Ne trapi te težka briga,
nimaš skerbi ti za hranu,
tebe ljudi dvoru, branu,
uvek imaš zobi dosta
i ne poznaš ništ od posta.
Daj mi, prosim, zerno zobi,
glad me mori va utrobi,
nećeš toga ti ćutiti,
a mene ćeš zasititi!
Smiluj se sirotici.
Jij neg! reče gladnoj ptici.
I od dana otoga
ne trapi glad nijednoga.
Kad postane vruće leti
i cel šereg muh doleti
hoteć konju kerv sisati,
da nij mogal počivati,
vrebac muhe lovi, tira,
a konj od njih ima mira.

Kotlokerpo

Kotlokerpo! odekle si,
i kamo još dalje kaniš?
ako nigdir doma nisi,
zač se pri nas ne nastaniš?
Dragi brate! Slovak veli,
iz trenčinske stolice sam,
moram pojt u svet celi,
od nevolje ja se stresam.
Moram pojt, da se hranim,
i se skerbim za kruh mojim;
ovde pak da se nastanim,
još i pomislit se bojim.
Onde kade tiha voda
Vaga med gorami teče,
onde je cilj moga truda,
tamo serdce mene vliče,
Onde me vse milo gleda:
žena, dica i priatelj,
zato mi i serdce neda
počivka u tudjoj zemlji.
Tamo mislim, tamo željim,
doma je najlepše biti,
pod gorami doma, velim,
željim si samo umriti.

Vojačka igra

1.

Spravite se vsi detčaki
va red, kakoti vojaki.
Vsi jednako koracajte,
na bubanj pasku imajte
pri vojačkoj igri.

2.

Poslušati na častnika,
je prva dužnost vojnika:
i pred njim pak ravno stati,
oštro mu v obraz gledati
pri vojačkoj igri.

3.

Glavu gori podignite,
a persi pak van deržite;
ovo mora znati vsaki,
ki će služiti med vojaki
pri vojačkoj igri.

4.

Kamo, častnik veli, glejte,
ako j' treba se obernte,
na levo ili na desno,
kot je to zapovidano
pri vojačkoj igri.

5.

Dičaki, dobro pazimo,
naš učitelj ide mimo;
tamo oči okrenite,
odakle ga dojt vidite
pri vojačkoj igri.

6.

Kad pak ide mimo nas,
pozdravimo ga vsi na glas,
a kad pak od nas otheadja
naše oko ga sprohadja
pri vojačkoj igri.

7.

Učimo se sad muštrati,
će nas kasnje laglje stati,
ar oto mi dobro znamo
vojaki bit vsi moramo
pri vojačkoj igri.

8.

Zato sprav'te se, detčaki
va red kakoti vojaki;
vsi jednako koracajte,
na bubanj pazka imajte
pri vojačkoj igri.

Slična „Katanska igra dičakov“ iz 1874.

Moja zibka

Kad projde tužna, ljuta zima
i vsa narav se probudi,
i kada protuletjno sunce
jur svoje trake k nam spusti:
onda ptice veselo letu
i miloglasno pevadu,
i ja hitrim k tebi 'z daleka,
 o domovina, o domovina,
 gde je stala moja zibka.

Mnogu zemlju sam jur prolazil,
i vidil širinu morskú,
na mnogu skalinu sam zlizal*
gledal lepotu napoljsku.
O, rado bi bil onde ostal
i moju sriću užival;
ali ljubav me j' k tebi vlikla,
 o domovina, o domovina,
 gde je stala moja zibka.

Gdo te ne bi, o domovina,
verno i srdačno ljubil,
i tebe, majka, ti jedina,
kim sin ne bi uvek slavil!
O, volil bi još i umriti,
neg tebi neveran biti;
ti si moja najveća dika,
 o domovina, o domovina,
 gde je stala moja zibka.

Ljubit ću uvek domovinu,
i ljubiti drage majke stan,
Kade mi oči gledali su
moga života prvi dan.
Veran sinak ću tebi biti
i tvoju diku braniti
ča do konca mojega žitka,
 o domovina, o domovina,
 gde je stala moja zibka.

***zlizal**, zlizati = laziti, plaziti, popeti se

Protuletna jačka

Protuletje, drago vrime,
jur nam dohadja,
a turobna i žalostna
zima odhadja.
Dan je dužji, noć je kratja
teplo sunce nam se vratja,
prije izhadja.
Zelenu se jur lozice,
gore, travniki,
i procvale su rožice
jur po vrti vsih,
giblje se v zemlji korenje,
trava, drvlje, vse stvorenje,
vse se veseli.
Jelen v gori poskakuje,
k zdencu mi biži;
srna lištje pogrižuje,
malo kad leži.
Zeci bižu po pšenicah,
a lukava ta lesica
v jami se drži.
Kada sunce trake pusti
na škure bore,
jur je plahu kukavicu
čuti iz gore.

Škrlac* leti k nebu gori
Boga hvalec v pevkah svojih
od rane zore.
Lastavica pod oblokom
rano cvrgulji*,
a slavuljak pak na grmu
glasno drobulji*
Tako ptice Boga diču,
‘z vsega grla rano viču
i njega hvalu.
Kad to vidi serdce moje,
k Bogu zdihava*
I njegovu vsemogućnost
u vsem spoznava;
zato pak i duša moja,
dragi Bože! prez pokolja*,
tebe zaziva.

***cvrgulji**, cvrguljiti = cvrkutati; **drobulji**,
drobuljiti = kloparati, klopotati;
pokolja, pokoj = mir; **škrlac**, škrlica =
ševa; **zdihava**, zdihavati = uzdisati

Izreke

- Meseć svitli ništ ne hajje*,
kad kucak na njega laje.
- Istinu pravu govoriti,
nikad neka zamuditi*.
- Hoćeš uvijek u miru živiti,
moraš slip, gluh i nim biti.
- Oprava, bar je ke lipote,
Nemore pokriti sramote.
- Vodica čista vse opere,
neg zloga jezika nemore.
- Ivica nij v školu išal,
zato Ivan pak ništ nij znal.
- Ljudem vsim ki će ugodit,
mora se stoprv* narodit.
- Nij' bogatstva ni plemena
do poštenoga imena.
- Ako je majka zbila,
vindar je majka mila.
- Ki pod vratih posluškuje,
navadno sam svoj špot čuje.
- Ovca, ka najveć bleje,
najmanje vune daje.
- Vjeruj uvek toj istini:
ča ki čini, sebi čini.
- Išla bi baba u Rim
da bi imala neg čim.
- Ča denas moreš dokonjati*,
to na zutra neka ostavljati.
- Hvala pretelja
mnogo ne valja.
- Špot nikad nij grih spoznati,
neg se ne htit poboljšati.
- Ki drugomu kopa jamu,
navadno* sam spade va nju.
- Ono dite, ko roditelje poštuje,
vsim dobrim Bog nadaruje.
- Lipši je dobar glas,
neg zlatan pas.
- Ništ se tako tanko nij zatkalo,
da na vidilo dojtj ne b' moralo.

- Istini sam Bog pomaže,
ali onomu ne, ki laže.
- Kada prosi, zlatna usta nosi,
a kad vratja, pleća obratja.

***dokonjati** = dokončati, svršiti; **hajje**, hajiti = mariti; **navadno** = dakle, prema tome; **stoprv** = upravo, najprije; **zamuditi** = promašiti

Papin himnus

Kade Petra sveto telo
v dičnom grobu se sakriva,
od pevanja se veselo
večni varoš Rim odziva:
*Bože, brani slugu tvoga,
čuvaj papu rimskoga.*

Vsa kršćanska crkva denas
tebe prosi i zaziva,
i molitve naše se glas
pod oblake k tebi riva.
*Bože, brani slugu tvoga,
čuvaj papu rimskoga.*

Daj mu žitak pun kriposti
zbog Ježuša gospodina,
i obderži va milosti
namestnika tvoga sina.
*Bože, brani slugu tvoga,
čuvaj papu rimskoga.*

K tebi denas vsi očitj
va molitvi sjedinjeni
naš slabi glas istinito
k nebu dižemo iskreni.
*Bože, brani slugu tvoga,
čuvaj papu rimskoga.*

Jačka od zeca

1.
Poslušajte, draga braća!
Kako svit zvirje navraća,
Da bi je rad on skončati,
Zis svita, zemlje van zignati.
 2.
Potom toga se zec boji,
Da mi on va grmi dvoji,
Ovako tužan govoreći:
„Ah joj mojoj zečjoj koži!“
 3.
Ča sam jagaru zakrivil,
Da me išće on po grmlji;
Simo tamo gledajući,
Mene zeca iskajući?
 4.
Još me kucak* ne zadahne*,
Tako jur pukša na me plahne;
Još nisam kucku pri nosi,
Jur me jagar v´ torbi nosi.
 5.
On me nosi v Nove Sajme*,
Da me za male pineze.
Nisu li to male muke,
Kad dojdem kuharu v ruke?
 6.
Halju, hlače s mene svliče;
Človik, ča imaš za srce,
Kad me mećeš velik lonac,
Na me izlivaš ljuti ocat?
 7.
Kad me zis slaninom okiti,
Valjen* mi je ražanj v´ riti,
S vrućim maslom me poliva,
Da mi se prik riti ´zcidja.
 8.
Kad sam onda pečen gotov,
Va zdeli me nosi na stol.
On vilice pikne va me,
Ter me na pladanj van ´zname.
 9.
Kad me vsega razdrapaju,
Iz zdele me pomikaju*:
Kosti kuckom pohitaju,
Drob i meso oni vzimaju.
- Dodatna varijanta:*
V´ kusce su me podilili,
Veselo su me pojili;
Kad su me se dost najili
Veselo su onda pili.
- Mojega je žitka konac,
Kot kad se potare lonac.
Nit za manum koza blekne,
Niti pivac kukurikne.
10.
Oh tužni narod zečlji!
Na svitu najstrašljiviji:
Ar nikdar nismo segurni,
Nit va lozi nit na polji.
11.
Kako mene zagledaju,
Kot norci se rastezaju,
I p r e d n j e g a t r ċ ´ t e viču,
Vse jedan drugom kriču.
12.
Ali to je još najbolje,
Da bižat morem najjače.
Ki bi mene rad imati,
Mora mi pod rep gledati.

13.
Ja zec to vsakomu velim,
Ki me tako žerat želji,
Ter bi me rad uloviti:
Ta' mora gaće zahititi*.

14.
Vsaki norac bi me žeral,
Da b' mu ja kot krava ležal,
Dokle b' došal va grabicu,
Ter b' me pahnul* on s baticu.

15.
A još mi je onda gorje,
Kada šelma* pauer* orje,
Ter me s otkum on usmakne,
Ter mi rebro 'z boka frkne.

16.
Ni li, bože, dosta muke,
Još me s šakum za vrat tukne.
Onda mislim da bi bil znal,
Bi ti šišak ovde ležal.

17.
Srića je moja najbolja,
Ak' proteći morem 'z polja,
Va škuru lozu dospiti,
V borovici se shraniti.

18.
Još i onde vnogo puti
Od straha se potu kuki,
Kad me kucak 'z grma 'ztira,
Jagar va me jur omira.

19.
Moram dobro premisliti,
Na ku stranu ću skočiti,
Da b' jagara vkanit mogal,
Mo'e mu školje* ne pokazal.

20.
Škulja moja ni pod repom,
Nego je pod vsakim plotom,
Kadi morem se podškuljit
I jagara bolje vkanit.

21.
Ako ujdem, srićan jesam,
Pokihdob pasuša nimam,
Kot i bonderski* ditići,
Ki nima pisma va vrići.

22.
Moje pismo je pod repom,
A pamet mi je za uhom,
Razum mi je va glavici,
A svića v' gustoj lozici.

23.
Dragi ljudi, da b' vi znali,
Kako b' zeci rado spali,
Da ne b' bilo nepr'eteljov,
Pušak, jagarov i kuckov.

24.
Nikdar zis okom ne zažmem,
Nikdar tako čvrsto ne spim,
Da ne b' sanjal od jagara,
Od mojega nepr'etelja.

25.
Zato, moji nepr'etelji,
S bogom ostante va seli;
A ja ću biti v gustoj lozi,
Kadi mi sam bog pomozi!

Ovu pjesmu je objelodanio Fran Kurelac 1871. med svojimi narodnimi „jačkami“ pod br. 507. i zabilježio u Cindrofu.

***bonderski ditić** = putujući šegrt, nim. Wanderbursche; **kucak** = pas; **Nove Sajme** = samo u Slovačkoj Rybnik ili nim. -markt; **pahnuti** = udriti, kaj. pahnuti, udariti; **pomikaju**, pomikati = namakati; **šelma**, nim. Schelm = vragolan, šalamijaš; **škulje**, školja = rupica; **pauer** = poljodjelac, seljak; **valjen**, velje(k) = odmah; **zadahne**, zadahnuti = nanjušiti; **zahititi**, zavezati = ug, felkötni a gatyát; **zažmem**, zažmati = zatvoriti oči

Kako se meso s vinom kara

Čul sam danas
Jedan vesel glas,
Da j' vino na tužbu došlo
S lipom pečenjom.
Oni su se tužbovali
Prilikom ovom:

Meso j' reklo
Kad se j' speklo:
„Ja sam čuda bolje neg ti,
Prez mene j' zaman,
Nikomu se pit ne rači,
Ki god je gladan.“

Vino veli lipoj pečenji:
„Ja sam on gost, ki načinja
Ljude vesele!
Ki se mene napije, on
I tanca velje!“

Hip, hop, hop, hop!
Tancajmo na skok!
On toljar* kog zatancamo,
Neće bit vas svit!
Ja si mislim, kaj je ov bil,
Da će ih još bit!

*toljar = talir

Dva kucki*

Jednoč neki gospon biše,
Ne znam, kako se on zvaše,
Dva je lipe kucke imal,
Š a r i ć se j' mladji od njih zval.
Ta je vse znal: lipo tancat,
Sobom stresat*, stražu stajat*,
Kola vući, vodu gazit,
Na terbuhu dobro plazit;
Pako zato njegov gazda
Zabavljaše š njim se vazda.

Lovca mali sinak File
Šarića učitelj bil je,
Komu moram reć na slavu,
Da je imal dobru glavu;
Ar mu j' File mušterie*
Vse zapametil hitrie,
Neg ča mnogi dijak v' školi
Zizma* kako Bog se moli.

Sin gospona misli na to,
Da se jošter laglje za to
More njegov stari C v i l k o ,
Ki se neg zaman potipa,
Van hitrine naučiti,
Sebi na zabavu biti.

Sinak tako Cvilku zgrabi
I uz stijenu ga postavi,
Tako mu k njoj pleća stiska,
Da mu stoji koto svića;
Ali to ga jako boli,
I uvijek se spusti doli,
Ar siromah C v i l k o stari
Ništa ne zna od tih stvarih.

Kad nij' ništ' opravil s Cvilku,
Zove razumnoga Filku;
Al' i on se zaman mući,
Da se Cvilka ča nauči,
Preveć tvrdu ima glavu
Ništ' ne moru zabit va nju.

„More bit“, veli File,
„Ga batine naučile“,
Ter batinu gerdnu* shvati,
I nemilo kucka mlati;
Ali Cvilko kako klada*,
Simo tamo jednom pada,
Ter pak, kada mu j' jur šala
Predebelo dohadjala,
Kaže zubi, škure oči,
Mrnda, brnda, pak se skoči.

„Ča ste me“, veli, „napali
Mene mučiti popali?
Nigdor neće 'z mene starca
Sad načinjit već mudraca.
U miru me ostavite,
Ter moj primjer naslijedite.“

Dica! svake nemarnosti
Čuvajte se va mladosti,
Glavu znanjem napunite,
Ako srićni bit željite,
Ar kada je glava sijeda,
Onda se već učit ne da.

*U KKK 1864. pjesma ima naslov *Sarić i Cvilko*, u PŠt 1860. *Dva kucki*.

gerdnu, grdan = ovdje debeo, debela;
klada = kladnja; **kucki**, kucka = pas;
mušterie, mušterije = mušterija, pri-
matelj; **zizma** = sasvim, posve; **sobom**
stresat = tresti, drmati; **stražu stajat** =
stajati na zadnje dvije noge

Tulipan

Tulipane lipi!
U zemljice krilu,
Zač si prignul tužno
Glavu tvoju milu?

Ča te je napalo,
Lipi tulipanak?
Ča ti ne ugadja
Lipi ljetni danak?

Ča nij svitlost sunca
Tebe oteplila?
Ča nij hladna rosa
Tebe napojila?

Ča ti, tulipane,
Života nasladi,
Kako va lip vrtljac
Vrtljar te zasadi?

Ča te ne obliče
Skrbnih pčelic jato,
Ča ne ljubi metulj*
Tebe, svoje zlato?...

Sunce niti rosa,
Niti najlipši vrt
Ne moru mi pomoć:
Moj cvijet je moja smrt!

Višnja moć te redi:
U dob svoju evasti
Smimo, a po tom pak
Moramo k tlu pasti!

***metulj** = leptir

Grob moje majke

Cvijeće sam sadila na majkinom grobu
Nij^ć mu triba rose, oči daju vodu.
Suzami poljivam pak se tako gojim,
Tako ja pokojnoj majki i sada još godim.

Ljubila me j^ć majka, kitila me cvijećem,
Lipe opomene kot da i sad čujem:
„Ljubi kćerka cvijeće! Bit ćeš srcem čista,
Pak ne će nazlobnost naškodit ti ništa!“

Cvijet i lipa kripost jesu brat i sestra,
Va cvijeću ćeš imat ti dobroga meštra.
Znaš li ča je cvijeće? Lipota je zemlje!
A ča je dobrota? Lipi cvijet je duše!

Hodte v školu!

Hodte v školu, dica mila!
Učnje doba je prispila:
Počelo se j' školsko ljetu,
Hajd va školu, mjesto sveto!

Igre, šale ostavite,
V školski red se postavite!
Knjige zamte v ruke ada,
Učit se je triba sada!

Ča god vam učitelj veli,
Činite, dobro vam želji!
Budite mirni i poslušni,
Bit ćete pod starost srićni!

Gdo je to?

Gdo na polju i u gori
lipu rožice stvori:
modre, žute, črljene,
zeleno okićene? –

Gdo na polju i u gori
lipim rožicama dvori?
Kade j' vse pusto stalo
a sada j' vse procvalo.

Gdo je on, ki je opravlja,
s godinicom napaja;
gdo šalje teplo sunce,
da procvatu rožice?

Gdo hladnu rosu pošilja,
gdo im duhu udilja,
da se velik i mali
nad njimi razveseli?

Nut toga, ki vse to zmora,
razum popast ne more,
ki stvara rod cvatući,
to je Bog vsemogući.

Miloi majki

Je li se još kad spomeneš,
Majka moja premila,
Kako si me Boga molit
Jur za mlada učila?
Kako si mi slabe ruke
Na glas zvona sklapala,
I kako se j' mlada duša
Moja k nebu dizala!

Još i sad, kada na andjelov
Pozdrav čujem zvoniti,
Velje* moje ruke sklopim,
Kot si me učila ti;
I opet se v srcu ćutim
Va nom hipu blaženom,
Kot da b' ti, mila majka,
Još sad molila s manom!

***velje**, veljek = odmah, smjesta

Sura* mica

Povi meni, sura mica,
zač te bije kuharica?
Ona me je potvorila,
da sam pečenju pojila:
Golubića iz lončića,
petešića 'z vermarića.

Povi meni, sura mica,
zač te bije gazdarica?
Kad se v' mličnicu poškuljim*,
ter joj mliko vse upuljim,
pak i sala sam ukrala
i 'z palice* kobasice.

Povi meni, sura mica,
zač te biju naša ditca?
Kad sam prez dopusti ditce
znela jutro iz gajbice
kanaricu, malu pticu
i stagliča*, nje mužića.

Nalazimo u Kurelca narodnu pjesmu
Prisika, br. 548., str. 240: „Ča se tužiš
sura maco / Va pepeli na komini? – /
Kako se nebi tužila, / Kad me gospa
potvorila / Da sam golubce pojila, /
Golubicu iz lončića, / Petešića 'z
ormarića.“ No Borenićeva je varijanta
proširenija te tekst donosi pravo
bogatstvo novihmotiva, napose
iz dječjeg svijeta.

***palice**, palica, polica = polica; **pošku-
ljim**, poškuljiti se, škuljati se, šmuljati
se = šuljati se; **sura**, sur = siv; **stagliča**,
staglič, pingelica = češljugar,
nim. Stiglitz

Četire dobe leta

Protuliće, vrime krasno!
nam od Otca Boga dano
tada nikne cvetje, trava
i ljubica mala plava.

Janjci, junci berzo skaču,
a ptičice v polju jaču:
Spomente se ljudi s Boga
prez njega ne b' bilo toga.

Leto teplo i žeguće,
vsagde pali sunce vruće,
ali godinu Bog šalje
blagoslov kreza nju daje.

I ozreja nam pšenicu,
da b' imali hranu sitnu.
Ljudi, s Boga spomente se
i na letu zahvalte se!

Oh ti jesen prebogata,
puna jesi srebra, zlata;
i vse s k zemlji giblju kite
sladkim sadom* prigibnute;

Čemu se Bog sam raduje,
kad se sadom vse kripljuje,
vse uživajte va miru
zahvalite Gospodinu!

Zimi – ne zebe nas malo,
ali Bog da pokrivalo:
Sniga daje goloj zemlji,
zvirju vunu podebeli,

A vsim pticam perje mehko;
da bi jih ne b' zeblo jako,
ljudem daš peč, oganj, kuću;
slavmo mudrost vsemoguću!

***sadom**, sad = plod, voće

Suprotivno se j' godalo

Bil je jedan vrli seljak
moram reć zvit*, a ne bedak
skrbi mu je puna glava,
ovako on premišljava.

Da nis' lip i naškiljujem,
oto sam sebi valujem*;
i moj obraz mi je hrjav,
a moj hrbat malo grbav.

Ne marim se ništ sramovat
ar sam mudar kot advokat,
marljivo si delam polje
i uredim sve najbolje.

***valujem**, valovati, madj. vallani =
priznavati; **zvit**, zviyan = lukav,
prepreden

Škrlica*

Kad je stvoritelj sedmi dan
dovršil svoje delo – ,
pogledaše zadovoljan
dobro je vse bilo.

Veselo ganut se šetje
on po dušecoj travi
vidi ptičice i cvetje
vsako bitje v naravi.

Kako se vsi otepluju
va pogledu njegovom
i blaženo uživaju
život v veselju mirnom.

Jednu pticu vidi skakuć
v suroj* haljici, malu,
tihim glasom popivajuć
njemu davajuć hvalu.

Rečeć njoj: „Mala škrlica
nisi žalostna? povi,
da sam ja na te, ptičica,
malo mislil v ljubavi.“

„Ne oče! ja sam vesela
jako v niskoći mojoj,
vse, ča imam, sam prijela
po svetoj volji tvojoj.“

„Ti si dobri Storitelj moj,
ki i najmanje stvari
rado po dobroti tvojoj
nadijlaš s mili dari.“

„Ali“, reče Bog milostno
„tebe milujem jako;
nisi ti zvire žalostno,
ča si ubogo jako?“

„Ja se bojim“, veli ptica
„lipe opravi svitlost,
bila bi mi gizde klica,
drugim pak nenavidnost*.“

„Ali tvoje gnjazdo svito
va grbavoj zemljici,
je ubogo, malo, skrito
va zelenoj travici.“

„To je, ča si ja željim,
da si va miru sama
moje mlade odgojim
kot majkinoga stana.“

Stvoritelj reče: „Jedan glas
od svih glasov miliji
neka ti bude na vas čas
darovan veseliji!“

„Kot ćeš ti, moj Gospodine!
Ostavi mi poniznost,
ti ne gledaš vainske čine,
ki donesu oholost.“

„Ja ću tebi i na dalje
moj mili glas dizati,
ako tebi neg veselje,
s njim morem načinjati.“

Onda se Očevo oko
milo sjajno razsviti,
i veli: „Ostan tako,
ćeš me veseliti!“

***nenavidnost** = zavist; **suroj**, sura =
siva; **škrlica** = ševa

Godinica rodna

Glete, kočka
S prahom ljočka*!
Glete, guska
Vodu pljuska!
Glete, raca
Se kobaca*!

Mala klica
I mladica,
Žaja ti se?
Veseli se,
Zutra bit će
Kot iz vriće
Godinica rodna,
Godinica rodna!

***kobacati se** = koprcati se; **ljočka**,
ljočkati = pljuskati, sinonim ug. locs

Krt

Zač nam krt,
Zrova vrt?
Je to kvar
Ili dar?
Mali kvar,
Velik dar!

Nikne klica
I mladica
Po gredica.
Dojde krt,
Zrova vrt,
Vene klica
I mladica
Po gredica!
To je kvar,
Mali kvar!

Nikne klica
I mladica
Po gredica.
Dojdu črvi
Sve se zmrvi*,
Sane klica
I mladica
Po gredica,
To je kvar,
Velik kvar!

Dojde krt,
Zrova vrt,
Prez obrve
I prez oka
Najde črve
I poždroka*.
To je dar,
Veći dar
Neg^č je kvar!

Krta s vrta
Ne gonite!
Kade kvari,
Ga lovite
Ter ga dalje
Odnese,
Ubit nigdar
Ga ne smite!

***poždroka**, poždroknuti = progutati,
požrknuti; **zmrvi**, zmrviti = usahnuti, venuti

Pik, pik, pik!

Kad je zima,
Kad je snig,
Ptica nima
Pik, pik, pik!
Kad je zima,
Kad je led,
Mušic nima
Na objed!
Kad je zima,
Kad je sriž*,
Zobat nima
Zrnca ništ!

Gladna leti,
Nij si kriva;
Snig sa smeti
Sve pokriva.
Mala ptica
Sirotica,
Gladna zine
Ter pogine!...

Opet bit će
Protuliće,
Kad prestane
Zimsko vrime,
Ter se gane
Svako sime.
Ali cvijeće
Cvitat neće,
Rodno kiće
Prazno bit će,
Ako ptica,
Sirotica,
Kad je zima,
Kad je snig,
Ništar nima
Pik, pik, pik!

Dobri ljudi,
Dobra dica!
Svim vam budi
Gladna ptica
Pred očima!
Kad je zima,
Kad je snig,
Dajte ptici,
Sirotici,
Česa nima:
Pik, pik, pik!

*sriž = inje, mraz

Drrrv nij

Miško!
Mačko!
Marica!
Katica!
Sva dica!
Znate li,
Ča veli
Maca,
Kad prede
Žmire
Pri peći?
Maca
To veli:
“Drrrv nij,
Trrrnja nij,
Sve to moja
Skrrrb nij,
Skrrrb nij...”

Puž

„Polako se mudri ženi”,
Mudrovaše puž na stijeni,
Bil je zlizal* gori na nju,
Misec dan na putovanju,
Ali slabo se zakvači,
Ter se doli prekobači.

***zlizal**, zlizao, slisti, listi = penjati se,
popnuti se

Hop!

Ki nek ji, ne djela niš,
Ki je nek va snopi miš,
Ki je nek na koži klop*,
Ki nek s tudjim puni drob,
Ki ljenjari sit kot bob:
Sliši mu za nos konop
Kot medvidu: skoči, hop!
Lijena vrića, skoči, hop!

***klop** = krpelj

Prevkanjeni krokodiluš

Na sepi* uz Niluš pregleda Angluš novi-
ne,
Iz Niluša krokodiluš glavu gori porine.

Krokodil za noge Angluša prikvači
Ter si ga va gladni želudac privlači.

Angluš iz topankov svoje noge spukne
Pak podbrusi pete, srićno dalje hukne.

***sepi**, sep = nasip

Došlo nam je

Došlo nam je protuliće,
Došlo nam je modro cvijeće,
Modro cvijeće, violice,
Ke mi beru divojčice.
La, la, la...

Naša mat

Kočka, koka,
Kokica,
Najde zrnja,
Zrnjica,
Ter zaziva
Pipice:
Bište, na te
Zrnjice,
Bište, na te
Mušice! –
Takova su
Naša mat,
Sve bi radi
Meni dat!
Maja meni,
Ja ću njim –
Toga zabit
Ja ne smim! –

Za jilom

Ča smo jili, ča smo pili,
Sve je tvoje, Jezuš mili!
I na zemlji, i na nebi,
Hvala, dika budi tebi!

Mlinci

Teci, teci vodica,
Po zeleni lozica,
Goni, goni veselo
Naše mlince okolo!
Na grot ćemo zasipati,
Kabličće napunjevati,
Bijele muke samliti,
Mama ćedu zamisiti:
Dajte sito i metlicu,
Noste načve, kopanjicu,
Krušna driva i nožice
Ter misače, a i sice,
I cidiljku i korice
I dražice* za kvasnice;
Otvorite pećno zjulo*,
Donesite mi umelo
I grebljicu i užeglo
I kuhaču i strgaču*,
Zdjelu za vodu poplavku,
A i trinog za žeravku!
Za savnicu va presuri*
Noste drv, da se potkuri
Krušna peć, a i pećica,
Ter pazdira* i treščica,
Da se podžgu cipaline!
Pak još dajte i krumpeljine,
Za svakoga jedan, dva, tri,
Da se speču na žeravki!
Bižmo, dica, ki će već?
Majka ćedu nam napeć,
Speći svega, ča se rači,
Kruha, pogač i kolači,
Paljug* i prestružnjak*, štrucu,
I vrtanje*, pletenicu
I presnace* i masnicu,

A i babu i baškote*,
Pak još ptice i rešetke,
Makarune i rizance,
Fanjke*, žgance i šćipance,
Male, velike gubonce!
A mi ćemo dobri biti!
Ćaću, mamicu ljubiti!

***baškote**, baškota, nim. Biskotte = dvopek; **dražice**, dražica = plitka pljosnata košara; **fanjke**, fanjak = uštipak; **paljug** = krušna lepinja; **pazdira**, pazdir = pozder; **prestružnjak** = hljepčić; **presnace**, presnac = tijesto s krumpirom; **presuri**, presura = tava, prosulja; **strgaču**, strgača = strugalo; **vrtanje**, vrtanj = vrsta kolača u obliku koluta; **zjulo/zdjulo** = oduška (peći)

Hrvatska divojčica

Lipa si mi, lipa, divojčica mala!
Takova na vrtu ruža nij procvala.
Čista, bistra, svitla, kot na travi rosa,
Obuta na svetke, po djelatnik bosa.

Marljiva kot pčela
Kod svakoga djela,
Vesela kot ptica,
Krotka kot ovčica...

Bog ti se raduje i Marija Mati,
Andjeli va nebi, oni su ti brati.

Betlehemska pripetnje

*Kot se je sanjalo Čurijovom Ivacu
iz Maloga Borištofa*

3. Betlehemi

Andjelci va nebi, ki još hodu u školu,
Gabrijelu ta dan lipo se pomolu,
Da bi novu jačku, ku su se učili,
Sada još po školi za probu jačili.

Gabrijel privolji, oni se postavu,
Tiho se skašljadu, grlo si popravu.
Na glaviri tonuš Gabrijel zatukne,
Gori digne ruku, svaki da zamukne.

Onda taktuš broji, počne spivat milo.
„Mir ljudem...“ glej, ovde im se zadilo!
„Još jednoč, na novo!“ Gabrijel je puti,
„Piano, ne forte, to stoji va nuti.

Forte stoper počne „Ki su dobre volje“,
Jačite na novo ter pazite bolje!“
Dugo su morali sproberivat,
Na križiće fis-gis grla si zadivat.

Ter pozabu zarad jačke i glavira,
Da Marija, Jožef nimadu kvartira,
Koga bi im bili pripraviti morali
Va kraljevskom dvoru, va najlipšoj sali.

Gabrijel se na to prekasno spomene,
Nute i papire kraj od sebe pehne*
Ter zajaukne tužno: „Bište dica draga,
Betlehem letite do svakoga praga!“

Jur su kasno došli, čujte radost hudu*:
Jožef i Marija po ulica bludu!
Ona već ne more dalje nositi tijela,
Pred visokom hižom je na kamen sjela.

Klošter je to stanje za benediktince,
Fratri još sidiju za stolom uz vince.
Jožef prosi stana zdola kod portaša,
„Dalje mi se gernaj! Paks! mu krikne baša*.

Na kameni Jožef ostavi Mariju,
Pak po briški lize na kaptolomiju*;
Okolo obajde desetero stanje,
Ali va nijednom ni kvartira za nje.

Jože glavu nagne, on ne misli na se,
Nek Mariji rad bi nositi dobre glase.
Ej, ej, glete tugu, vi andjelci mali,
Zač niste za časa kvartira iskali!

Jožef se povrne k Mariji družici,
Da nigdi ni stana, vidi mu na lici.
„Sirotica, hodi, ter se nagni na me,
Ćemo pojt na polje uz kladnju od slame!“

Na njegovu ruku ona se nasloni,
(Kip još nij namoljan takovoj Madoni),
On ju nujno pelja van na polje k slami...
„Blažena si vindar, vindar med ženami!“

Zvana Betlehema pastirija staše,
Ta dan nisu črijede* dognali iz paše,
Junaki su vani kod črijede ostali,
Nek otac i mati bili su va štali.

Vola i oslaka nakrmu, napoju,
Pak si redu slamu k noćnomu pokoju.
Mačka je sidila zgora blizu zglavlja
Ter si bijelu dlaku liže i popravlja.

Tako su sidili svi skupa va štali,
Stari gleda mačku, staroj se pošali:
„Je li va stani kruha i peciva?
Gosti su na puti, mačka se umiva!

Koraki se čuju, gdo se simo trudi?
Glas kod vrat govori: „Dobri, dragi ljudi!
Srdit se nekate, da po škuroj noći
Bludimo tudjinci ovde va samoći.

Betlehemi nismo nikomu poznani,
Mjesta nismo našli va nijednom stani,
Simo smo dospili, slamu smo iskali,
Vidili smo, lampuš svititi se va štali!“ –

Pastirica stara stane se iz slame
Ter na stijeni lampuš si va ruke zame,
Jožefu, Mariji š njim va lice svitli,
Ča je to za ljude, ča to kani biti?

Bog dragi i sveti! od zime drhtati
Vidila je ženu dobra stara mati!
„Hodi, hodi nutar, sirotice mlada,
Oj, kako si mi blijeda od zime i glada!

Simo, simo sjedi, lipa moja dika,
Vrijed ću ti zakipit zdjeličicu mlika!...“
Ljubezna starica snop Mariji kaže,
Staroga pošalje, da oganj nalaže.

Snop popravi lipo, da Marija sjede...
Jožefu povida: „Sini su kod črijede,
Poj, pomози ocu, dva snope doneste,
Pod striju rastrite, po vičeri leste!...

Ja ću dvorit sama siroticu malu...“
Jože ju posluhne ter ostavi štalu,
Vani stupi k starcu, pak donesu s lope*
Skupa na rameni pod striju dva snope. – –

Jožef i Marija strat* su dom imali!
Uz ljubav je dobro va ubogoj štali,
Prez ljubavi zlo je va gospodskom dvori...,
Tvoje srce, brate, na ljubav otvori!

Stara mati nutri patruje* Mariju,
A otac i Jože legli pod striju;
Jur im počne sidat slatki san na oči,
Ali Jožef naglo, glej na noge skoči. –

Ča more to biti,
Jur dan se čini?
A misec ne sviti,
Nit polnoć još nij!

***baša** = baša, turski poglavar; **črijede**,
črijeda = stado; **hudu**, hudo, hudobno =
zlo; **kaptolomija** = kaptol, stan za crikve-
noga predstojnika; **lope**, lopa = daščara;
patruje, patrovati = podvarati; **pehne**,
pehnuti = gurnuti; **strat** = sad, sada

Misterium

Mili Bože, budi
Dika ti i slava!
Sveto-tiha noć je,
Sva krajina spava.

Zvezdice na nebi
Igraju se zgora,
Službenice svitle
Nebeskoga dvora.

Andjelci letiju,
Goruće duplire
Nosiju va ruki,
Zbudjaju pastire.

Glorija si jaču,
Dika na višini,
Daleko se čuje
Po noćnoj tišini.

Črijeda se je sama
Na cilini* pasla,
Pastiri su prošli
Pokleknut pred jasla.

Va jasli je slama,
A na slami dite, ...
Bijele su plenice
Okolo zavite.

Uz ditešce milo
Majka je dvorila,
Med ženami svimi
Blažena je bila.

Srce joj na usta
Tiho je šaptalo:
„Ninaj, nunaj, ninaj,
Milo moje malo!“

Jožefu čuvaru
Po trudu i muki
Od veselja drhće
Palica va ruki.

Lice mu se sviti
S očima va jasla...
Bijela aleluja*
S palice je zrasla.
Amen.

***bijela aleluja** = sabljica;
cilina = tratina, pašnjak

Zlata riba

(Po A. S. Puškinu)

Pristup

Čujte povidajku, ka vas učit kani,
Da nas želje nosu na aeroplani.
To ča nam se spuni, dost bi dobro bilo,
Kad si srce ne bi boljega željilo.

Vani išće bolje, nima konca preja,
Prem nam Glavno Dobro nek va duši zreja.
Jedno je potribno, čuvajmo se tijela,
Da si ne zgubimo Najboljega Dijela!

Nišť

Starče i starica hižni drugi bišu,
Hižica im staše nek uz stazu pišu,
Cesta nij peljala mimo hute male,
Prikoredne skrbi nisu ih tiščale.

Uz morje na sami staše ta kalupa*,
Prik trideset ljet su onde bili skupa.
Stari ribe lovi, rube spira stara,
Kadagod je dobra, kadagod se kara.

Niki dan, kad stari opet ribe lovi,
Truda mu s početka Bog ne blagoslovi,
Prvi put va mriži je nek sila blata,
Drugi put nek trnja, tretič: riba zlata.

Zlata riba trza mrižine veruge,
Nij to bila riba, kot su ribe druge!
Čudnovita riba strahom je drhtala,
Nek na sriću zglasa govorit je znala.

O kako se s mriže starcu lipo moli:
„Otpusti me najzad va dibinu doli!
Želji si, ča god ćeš, bit ću ti zahvalna,
Spunjeno ti bude, moja rič je stalna!“

Starac čuje ter se jako preseneti*:
„Riba! mili Bože, nebo i svi sveti!
Moja stara pamet toga ne dosiže...
Nišť ne prosim dara, poj nek s Bogom s mriže!“

Ter otvori mrižu, ribica otpliva,
Neće zabit starcu, dokle bude živa!
On si mrižu spravi, k domu se otpravi,
Čudne mu se misli motaju po glavi.

***kalupa** = rasklimana kuća; **preseneti**,
presenetiti se = iznenaditi se

Novo korito

Doma od početka staroj sve povida,
Ona čudom sluša, riči ne prekida:
„Ulovil sam ribu, čudna ti je bila,
Po hrvatsku lipo mi je govorila.

Milo mi se moli kotno gospodinu,
Da ju oslobodim s mriže va dibinu,
Ter neka si prosim, ča god mi je triba,
Spunit će mi rado čudna zlata riba.

Otpustim ju s mriže, šapnem kroz mustaće,
„Poj nek s Bogom, riba, nišť ne prosim plaće!
Grihota bi bila i sramota za me,
Plaću tirat zato, ča se kome zame!“

Na te riči stara pukne puna jada:
„Glejte mi bedaka, sijeda mu je brada,
Buča prazna, tupa, prokleta mu budi:
Ničesa ne prosi, a sve mu se nudi!

Glej korito staro, nos si busni* va nje,
Puknuto je, na dni od papira tanje!
Poj k morju, dozovi zvire čudnovito,
Zjale*, sprosi novo končibar* korito!“

Tužno projde stari iskat ribu k vodi,
Onde plaho krikne: „Zlata riba, hodi!“
Voda se zaljulja i na vrbi šiba,
A na vodi zgora bukne zlata riba.

Pita starca: „Ča je?“ On se lipo klanja:
„Gospa riba zlata, stara me proganja,
Otpudila* me je oštro i srdito,
Da te prosim novo končibar korito!“

„Dobro!“ veli riba, „vjeruj stanovito*!
Doma ćeš na dvori novo najt korito!“
Stari se zahvali i pokloni ribi,
Ter othaja najzad k domačoj kolibi.

***busni**, busnuti = gurnuti; **končibar** = nek
samo, (da) barem; **otpuđila**, otpuđiti =
odagnati; **stanovito** = doista; **zjale**,
zjalan = budala, glupan

Nova hiža

Ali ča je staroj? Još na dvor ne stupi,
Uz korito novo na njega se shrupi:
„Kade ti je pamet, budalo vrbovo?
Boljega ne sprosiš, neg' korito novo!

Vidiš si kalupu? Šrši* se kot sova,
Bura je odnesla polovicu krova,
Navrijedi imat ćeš pod i tram na nosi...
Punktum, ribu išči, novu hižu prosi!“

Strahom projde stari, strahom, ali ča će?
Mora je posluhnut, ona nosi gaće.
Plahim glasom ribu opet si doziva,
Voda se zamuti, ribica dopliva.

Pita: „Ča je, starče?“ On se lipo klanja:
„Gospa riba zlata, stara me proganja,
Da je naša huta mala i prez krova,
Draga bi joj bila hiža lipa, nova!“

„Dobro“, veli riba, „spunjena je želja,
S čripom hiža nova, novi stol i stelja!“
Stari se zahvali i pokloni ribi,
Ter najzad othaja k domaćoj kolibi.

*šrši, šršiti se = kostriješiti se

Kaštel

Već ne najde hute, ide bliže, bliže,
Glej mi, čudo Božje, lipa nove hiže!
Sve hrastovo: ljesa, podboji i vrata.
Stijene s cigle, nigdi žbucane iz blata!

Stara nacifrana na oblok zagleda,
Kad ga zaoblčići, krikne: „Hodi vrijeda!
Kako ti je opet pamet plitva bila!
Ništ va buči nimaš soli, nit mastila!

Ča si prez jezika? Kamo ti se dene?
Sam ja, kot su druge ke va seli žene?
Hižicu mi daje? K vragu si ju nosi!
Poj, dozovi ribu, lip kaštel ju prosi!“

Nagne stari glavu, pogovarat neće,
Stara ima metlu za njegovo pleće;
Zasvićuje* mu se kot da zemlja diba*,
Projde opet kričat: „Hodi, zlata riba!“

Voda se zaljulja, splašu starca slapi,
Riba vidi muku, pozna mu po sapi*:
„Ča je, dragi starče?“ miljano ga pita,
„Neka toga mislit, da ću biti srdita.

Prosi, ča god hoćeš, srčeno prez straha,
Svega je pri meni kot va lozi maha*!“
Lica su gorila staromu od srama,
Vindar* se pohupi*, kad mu nudi sama!

„Ne zamiri starcu, gospa riba zlata!
Staroj se po glavi norija omata,
Hoće, da joj bude svaki dan nedilja,
Na kaštel gospodski joj se strat umilja*!“

„Dobro!“ veli riba, „dugo se veseli!
Najti ćeš groficu doma va kašteli!“
S dibokim naklonom odgovori stari:
„Ponizno ti hvalim na tolikom dari!“

***diba**, dibati = utonuti; **maha**, mahovina = mahovina; **pohupi**, pohupiti se = nesigurno odlučiti; **sapi**, sapa = dahumiljka; **umiljati se** = priželjkivati; **zasvićuje**, zasvićevati se = imati vrtoglavicu; **vindar** = ipak

Kraljica

Dojde stari k domu, hiže već ne vidi
Neg' kaštel grofovski i visoke zidi;
Na željeznu ljesu pelja put po hladi,
Okolo su staze kot na promenadi.

Uz kaštel na fronti više neg' do pasa
Širom pred portalom diže se terasa,
Uz gredice cvitne blizu kot portala
S dvorkinjama dvimi grofica je stala.

Oholo zagleda okolo s očima,
Ždralom* je krljača, ku na glavi ima,
Zgora čisto bijela, zdola rudo-žarka,
Kot je jutro rano zniknuta guvnarka*.

Na ušesi su joj naušnjaki zlati,
Zdaleka migljadu djundjice na vrati,
Modra svilna pluza, halja iz brokata,
Rumeni šoljini, prsi puni zlata.

Redu stol dvorniki, svi va črnom fraki,
Bijele rukavice nosiju na šaki.
Stari na groficu čudom oči pilji,
Pak mu rič ovako van na usta strilji:

„Nini, Božji ljudi, to je moja stara!
Kakova li čuda zlata riba stvara!
Ponizno se klanjam, kićena grofica,
Već te norit neće nijedna kaprica!“

Ona krene glavu, starca zaoblīči,
Podvorniku krikne dvi francuske riči,
Neka velje starca iz kaštela spelja,
Štala mu je mjesto, kočak* mu je stelja.

Dvi nedilje minu, jur je stara sita
Kaštela, guvnarke*, svilnoga samita,
Opet k zlatnoj ribi staroga otpravi,
Da ju za kraljicu s korunom postavi.

Projde stari ribi, sram mu dusi sapu,
Zdaleka si znae s glave doli kapu,
Zlatoj ribi krikne, riči su drhtale,
Voda se zaljulja na rumene vale.

Riba gori bukne, velje starca batrī,
Da prez straha prosi kot iz kloštra fratri.
„Riba, oprosti mi, stara nima lica,
Nij joj dost grofica, hoće bit kraljica!“

„Dobro, ja ne marim“, veli riba na to,
„Budi joj kraljevstvo slavno i bogato!“
On do tal ponizi svoj obraz va žari:
„Ponizno ti hvalim na tolikom dari!“

***guvnarka** = gljivica, blagva, jajarka;
guvnarke, guvnarka = guvernerka;
kočak = ogradjeni kutljak za spavanje u
štali; **ždralom**, ždral = perjanica

Morska vladarica

K domu krene starče ter se jako pašči*,
Da si staru vidi va kraljevskom plašči,
Srce mu je tuklo prsa ča do jamke,
Od kaštela nij već vidil nit zazlamke.

Od visoke ljese – bila je iz bronca –
Perivoj* počinje, nima kraja konca,
Po širokoj cesti ide se do grada,
Zdaleka se sviti mramorna fasada.

Po širokoj cesti nutar-van po ljesi
Vjetreni letiju konji i kolesi,
Na kolesi knezi, kićeni maršali,
K audijenciji su spravni svi va gali.

Uz portal na strani je postavna garda,
Svakomu va ruki grozna alabarda*,
Konjski rep im visi a posteriori*,
A na čizma škornje* čar* po stegni gori.

Stari im se klanja ter na vrata bane*,
„Stoj!“ mu krikne garda, „slišiš med pozvane?“
„Ja sam ovde doma“, stari odgovara,
„A kraljica naša, to je moja stara.“

Veli mu gardista: „Ovde stoj na miru,
To se velje mora javit oficiru.“
Vrata se otvoru, staru vidi stari,
A pred njom maršale stat va kolobari.

Oficir se klanja, glasno govoraše:
„Niki starče moli veličanstvo vaše,
Da mu dopustite dojt pred vaše lice,
Da i njemu sliši svitli dvor kraljice.“

Stara digne ruku ter srdito mahne:
„Odrinite gnjusa k vragu med Cigane!“
Garda odgovori, s rukom k tijelu maše:
„Kako zapovida veličanstvo vaše!“

Zgrabu vani starca strahovite garde,
Na njega upredu grozne alabarde,
Ter ga van rekeću* s kraljevskoga dvora,
Mlatu ga po hrpti kot va vrići tora.

Tako mu razlažu tu filozofiju:
„Neka onde niknut, kade te ne siju!“
Stari stresa pleća ter putuje dalje...
Lako se polamlje srića i stakalje.

Ali još ne zmine četrti nedilja,
Jur se staroj opet na već ča umilja*,
Nij joj dost, da bude kraljica na dalje,
Još na više kani ter po starca šalje.

Najdu siročaka s torbicom na vrati,
Kruh si prosit mora pred tuđjimi vrati;
Najzad ga otprimu, zapovi mu stara,
Da na veće dare ribu nagovara.

***a posteriori**, lat. = unatrag, po najzad;
alabarda = helebarda; **bane**, banuti =
naglo pojtj nuter, neologizam; **čar** = čak;
pašči, paščiti se = žuriti se; **perivoj** =
kraj, krajina – neologizam; **rekeću**,
reketati = iznuditi, istjerati; **škornje**,
škornja = sara; **umilja**, umiljati se =
priželjkivati

Puknuto korito

Ide stari kričat: „Zlata riba, hodi!“
Vihor se nadigne daleko po vodi,
Riba je doplula: „Dragi starče, ča je?“
„Gospa riba! Staroj želja ne prestaje!

Sad ti poruča, neće biti kraljica,
Rada bi da bude morska vladarica,
Sve morje ju mora zet za potentata*,
Još i ti joj služi, gospa riba zlata!“

Riba pljusne s repom, va dibinu zgine,
Stari ništ ne vidi neg' morje i pine,
Gleda črne slapi s plahimi očima,
Na odgovor čeka, odgovora nima.

Projde najzad k domu, gardi javit mora...
Ali već ne najde kraljevskoga dvora,
Nek kalupu staru, šrši se kot sova,
Bura je odnesla polovicu krova.

Ukrhana* stijena, žbucana iz klaka*,
Škuljav plot prez ljese, pun kopriv i slaka;
A na dvori vidi svitlo i očitó
Staru, i uza nju – puknuto korito!

***klaka**, klak = smjesa od ilovače i slame;
potentata, potentat(us) lat. = vlast;
ukrhana, ukrhan = ostrugana,
ostružena

Ezopova štorica*

Pitanca* su klali,
Gavran je na krovi,
Na bubrige smira,
S kljunom je ulovi.

Ter va lug odleti
Ručevat na hrasti...
Znal je rekvirirat,
Po hrvatsku: krasti.

Lesici pod hrastom
Jako se umilja*,
To bi bila za nju
Svadba i nedilja!...

Zato s kašljem grlo
K prodiki pripravlja
Ter va prvom dijeli
Počne rič od zdravlja.

„Veselim se zdravlju,
Poštovani brate!
Vidiš, rep mi maše,
Kad pogledam na te!

Lugu, ino lozi
Prva dika ti si,
Tvoje svitlo perje
Se kot sunce krisi.

Nek to mi je čudno
Jur od duglje časa,
Da ne čujem glušat
Srebro tvoga glasa.

Zač nam sada kratiš
Milozvuk uživat?
Grišno je, talente
Takove zakrivat?

Nu, zajači sada,
Da se širom čuje,
I stvorenje svako
Spivanju raduje!

Glušna budi loza
Od tvojega krr-aka,
Neka ti zaboža*
Ovde svaka šaka!“

Lisa, stara lisa!
Lagat znaš kot knjige!
Gavran se nadima,
Zabi na bubrige.

Kljun raskvači širom,
Trubi svoje krr-ake,
A bubrigi padnu
Lisi tisk pred žvake*.

K prodiki podigne
Ona glavu gori,
Ter va drugom dijeli
Gavranu govori:

„Gnjusoba, zamukni!
Ter ne kviri zraka!
Gdo je željan toga
Odurnoga krr-aka!

Perje ti je črno,
Kot su noći škure!
Nij te sram pred svitom
Takove monture?

Grnaj se med kiće,
Shrani* se ter šuti!
A bubrige vidiš?
Jur su mi va guti*!“

*
* *

K prodiki pod hrastom
Treti dijel pridat ću:
Vidili ste, ljudi,
Gavranovu plaću!

Kvar i sram nas čeka,
Ako nas umami
S lipimi ričami
Lesica med nami!

***guti**, gut = ždrijelo; **pitanca**, pitanac = pitana svinja; **shrani**, shraniti se = skriti se; **štorica** = pričica; **umilja**, umiljati = poželjkivati; **zaboža**, zabožati = zapljeskati; **žvake**, žvaka = usta, zubalo

Gratis

Gladi maču,
Će ti prest;
Krmí kokoš,
Će ti nest;
Reci kravi
Bec, bec, bec!
Će napušćat
Mlika prec*.
Gratis je nek,
Sinko, znaj,
Na batici
Deblji kraj.

***prec**, prece = prilično (mnogo)

Telefon

Dvi su žene sjele,
Da bi se na tele –
Fon razgovorile...,
Kume su si bile.
Brunda glas po vlaki
K zdjelici va šaki,
Kot orkan po midu
Riči idu, pridu.
K zadnjemu od muke
Krike, vike, buke
Sprli su se glasi
Va midenoj masi,
Scvrle su se žice,
Pukle su mezdrice.

Jačka nad djetom

(spričanje*)

Kristušu šetujem, dragi roditelji,
vas sada ostavljam, vjerni hranitelji.

Ostavljam vas sada, veliki i mali,
Bogu vas izručam, ki ste ovde vsaki.

Jezuš me je pozvao va nebesku diku,
ki je za nas trpio muku preveliku.

Otac moj predragi i ljubljena mati,
nekate se, prosim, za manom plakati.

I kumovi moji vsi čisto rodjaki,
ostanite zbogom kot ste ovde vsaki.

Ar ja ću putovat va on prelipi stan,
kade naš Spasitelj Jezuš prebiva sam.
Amen.

***spričanje** = oproštajna pogrebna
pjesma, običaj pri pogrebu

Roditelji

Moj otac i mati
Skrbu se po danu,
Da mi moru dati
Opravu i hranu.

Zato ću marljiv bit,
Uvijek nje poslušat –
I nigda ne zabit
Bogu nje izručat.

Večernja molitva

Bože! Tebi budi hvala,
Da me j' Providnost peljala
I ov dan po puti pravi,
Pri učnji, igri, zabavi.

Daj i noćas mirno mi spat,
Jutro zdravo, veselo stat, –
Oče, miljano Te prosim,
Dite, ko Te v srcu nosim!

Jutarnja molitva

Bože! Da sam dite malo
Minulu noć mirno spalo,
I da se sad zdravo stajem –
Od srca Ti hvalu dajem!

Bud' mi i ov dan zaviće*,
Očuvaj me sve nesriće!
O, nebeski Otac mili,
Milost Tvoju meni dili!

*zaviće = zaštita

Zaspanko*

Zaspanko! Ča je to pravo,
Da si lijeniš tijelo zdravo?
Prem te sunce s ležaja zbadje*,
Ti bi se protezao dalje!
Ne ćeš van! Nij te sram?

Lastavice jur proliću,
Druge ptice jaču v kiću;
Guske se po placi šeću,
Metulji letu po cvijeću.
Ne ćeš van! Nij te sram?

Ako tovaruši zvidu,
Ki jur školi v škamlji* sidu,
Da se ti još ne b' rad stat –
Osmihavat ćedu te znat!
Ne ćeš van! Nij te sram?

***škamlji**, škamalj = klupa; **zaspanko** =
pospanac; **zbadje**, zbadjati = rivati (van)

Zec

Po svem polju poskakuje,
Koč-toč sideć posluškuje;
Još i miša se prestraši,
Najmanji kuc njega splaši.
Zgrabljivci i mnoge ptice
Napadju ga prez krivice.
I ljudi, bar v kom stališu*,
Za njega pečenju dišu.
Zato, kad ga sve proganja,
On se svenek skriva, shranja.

***stališu**, staliž = položaj,
mjesto u društvu

Šipkova roža

U vrtljacu posadjena,
Trnjicem sam ogradjena,
Ugodnu ja duhu* širim
Miseć dan – pak se zamirim.
Kako ljudi me sudiju,
Ove riči ti povidu:
Kot pupoljak – lipa,
Razvijajuća – lipša,
Razvita – najlipša.
Procvata – malo lipa,
Otcvatuća – manje lipa,
Otcvata – ništa lipa...
Ča je lipo – se usipa!

***duhu**, duha = miris

Svinju zaklat

Svinju zaklat, to j' veselje,
Skisat će se prazno zelje!
Dok je zima, snig, led zgine –
Bit će mesa i slanine.
Sve kabličće pune masti
Vidit ćemo kot narasti.
Žaladije*, kobasice
Kazat hte nam lipo lice,
A ucvarke pak jelita*
Bit hte hrana dobra, sita.
Jetra velje na ručenje
Preskrbiju si poštenje;
A bubrigi pak s moždjani
Na večeru bit pripravni. –
A ja hoću dostat mišac,
Napuhnut će mi ga otac,
Dok naraste kako glava –
Moja radost, igra prava!

***jelita** = krvavica; **žaladije**,
želadija = hladetina

U zori

Dragi ljudi, van s postelje,
Zora puca, dan je velje!
Na andjeosko pozdravljenje
S turma gluši nam zlamenje.

Spočivano j' vaše tijelo,
Zato spravte se na djelo,
Da posao svoj odvršite,
Kruh potrební zaslužite.

Mali žnjač

Žet je išao mali Luka,
Ocu pomagati.
Košulju si on zasuka, –
Tako će djelati.

Klasje će po laptu* pobrat,
Ča se j' pošicalo,
Ča j' na strnji, sve će obrat
Čisto kot zrcalo.

Ako pak metulja*vidi,
Za njim će bižati;
Radje biži on neg sidi –
Mora ga imati.

A kad – obizuć krajinu –
Metulja ulovi,
Pojist slasno će južinu:
Ukrajak, kruh novi.

***laptu**, lapat = oranica;
metulja, metulj = leptir

Sana

Hej, kolar! Sana načini
Našemu dičaku.
Snig se kaže na višini,
Tamno je u zraku.

Kumaj zemlju snig pokrije,
On se sankat kani;
Čim god vrime je zimljije,
On je radje vani.

S brižića na sani dol
Letit će kot ptica;
Ne će ćutit zime, boli,
Imat žarka lica.

Ako se i koč-toč zvrne,
Njemu to ne pači,
Sve na radost se obrne. –
Pak mu se kruh rači.

Stariotac

Stariotac, Vi ste jur tako stari,
Ali vaš obraz se još sada žari.
Va ruka imate zvanarednu moć,
I se ne tužite na bol, nemoć.

Uvek ste veseli, kot mladi muž pravi, –
Otkud to dohaja, da ste tako zdravi?
– Moje drago dite, to znat nij teško:
Ja sam marljiv bil, još kot mali dečko.

Nisam nigdar preveć jil, a niti pil,
I sam mjeru držal, kad sam vesel bil.
Nisam se ja bojal vjetra, nit godine,
Dite, nek nasleduj ti moje stupine*!

***stupine**, stupaline = korake

Ča je majka?

S ričom ti ja to povidat –
Nit' jezik ne b' nijedan znal.
To ti samo plač sirote
Nek najbolje kazat zna.

Majka dite tako ljubi,
Kako drugi to ne zna;
Kot vakovu si nut dite
Svoju majku i pozna.

Rodici je ime „majka“ –
Srca ona žar dala,
Ka j' ditetu čut vaŕgala
Iz ke j' ljubav nastala.

Zato dite nigdar, nigdar
– I ako je najgorje –
Svoju majku zatajat, prez
Srca boli, ne more.

Nigdar si ti tvomu srcu
Otu bol ne uzrokuje,
O! nek ljubi, ljubi majku
I do groba nju poštuje.

Moje rodno selo

(Mali Borištof)

Moje rodno selo drago,
Hiže slamom pokrite
V toj dolini meni kako
Premilo vi ležite.

Svih palačev sjaj i gizdost,
Sve zmoljane kitice
Ne moru dat tu običnost,
Ku tebi te hižice.

Blizu tebe „Cerje“ brižić,
Koga mnogi cer kiti,
K tomu se ta tvoj potočić
Otako zna militi.

Nij na zemlji mjesto nijedno,
Tako krasno ko b' bilo,
I se meni, selo rodno,
Neg ti lipše vidilo!

*Cerje = ime polja

Noći va lozi*!

Kako tiho j' ovde
Med tobom; ti drivlje!
Još ni jedna list se
Na tebi ne giblje.

Sjaj Miseca s odzgor,
Pak migljanje zvjezdic –
O ti kraso noćno
pozorišće lozie!

Zvezdovidna loza,
Si krasna – pak kako!
Kad pokažeš svoj mir,
Po noćica 'vako.

Da bi srcu `vakov
Mir najt mogal v tebi,
Stan b' si – mila loza –
Zibral ovde sebi.

*lozi, loza = šuma

Pretelj dice

Jezuš, pretelj dice,
Nas, svoje ljubljene,
Zove milo
V svoje krilo.

Jezuš, kot ditešce
Svu dicu kot brate
Zove milo
V svoje krilo.

Jezuš, star dvanaest ljet,
Školsku dicu opet
Zove milo
V svoje krilo.

I kot učitelj pak
Nama kot dobri Otac
Milo veli:
Hodte k meni!

Va moga Oca stan
Vas Dicu pozivam.
Moj raj lipi
Če vaš biti!

Na zadnje iz križa
Nas Jezuš poziva –
I nam otpre
Svoje srce:

V srdašču vas imat, –
Ko čete vi čuvat
Srca čista,
Školska dica.

Ja sam mali školar

Ja sam mali školar,
U školu sam došal,
Imam tablu* novu,
Va nju pišem slovu.

***tablu**, tabla = školska tabla od škriljevca/eternita

Marica b' rad tancala

Marica b' rad tancala,
Kad bi banda guslala.
Nje noge vik igraju,
Va zraku se ljuljaju,
Zarižite černa dica*,
Neka puca tanka žica!

Tergadba je minula,
Kada se j' napunila.
Va hordovi* mošt kipi
Strini stric vako veli:
Sad je rizak, sad je dobar,
Za ništar ga ne bi prodal.

Slatki mošt je za dicu,
A vino je za didu.
– Ovi nikuliko let
Izdurat će mene pet
Pijmo braci: Jive, Marko!
Naše vrime već ni dalko...

***černa dica** = ciganska banda; **hordovi**,
hordov, madj. hordó = bačva

Sinica

Friška j' ptica sinica,
Rado skače na kita,
Po drivlju si išće,
Ko bi našla ča sriće!

Serdita je gusinka,
Nima od nje počivka.
Razvali joj hižicu,
Ku j' splela na kiticu.

Stara guska

Va Pinki se kupa guska,
Iz sve moći vodu pljuska.
Zaroni se, gori dojde
Perlje sušit na brig projde.

Na sinokoš gleda, kuka,
Je li na njoj trava gusta.
Želudac ju tira na nju,
Onde je veselja za nju.

Svilnu travu tretlja*, gazi,
Gospodar serdito zgrabi
Dugu šibu, da pozdravi
Čemerni gost na sred glavi.

Guska videć šibu, hibu*,
Kreljuti se hitro zdižu.
V zraku viče: gi-ga, gi-ga,
Sad idem, a dojt ću zutra.

***hiba**, madj. hiba = greška, pogriška;
tretlja, tretljati, nim. treten = gaziti

Rodni kraj

Ča nam spiva ptica mila
Na zelenoj kiti?
Najsvitlije, najtoplije
Sunce pri nas sviti!

Ča nam šumu sinji slapi
Širokog Dunaja!
Ne ćeš najti nigde lipšeg
Od rodnoga kraja!

Ča se blista va zvjezdica
Zvjezdopunog neba?
Živi trizno, djelaj skrbno,
Dat će ti Bog svega!

Rodna polja, svega dobra
Zviranjki bogati
Svim nam rodu mlika, kruha,
Pak ne smi bit gladi!

Pak nek tuče vjerno srce
Svakoj kćeri, sinu...
Blagoslovi, Bože mili,
Našu domovinu!

Ja sam sirota

Ja sam sirota,
Nimam nikoga.
Nimam oca, nimam majku,
Da se šalim ja.

Ja sam sirota,
Nimam nikoga.
Samo jedno črno oko,
Koje ljubim ja.

Sirotica ti,
Nemoj tužiti,
Tebe ljubi črno oko,
Koje ljubiš ti.

Ja sam sirota,
Al' sam vesela,
Jer sam našla črne oči,
Koje ljubim ja.

Visibaba

Ispod sniga,
Ispod leda
Nujno miga,
Mirno gleda.

Još u zimi –
Sniga, s leda,
Nam ne primi:
Duhe, meda.

Ali primi
Za sve biće
Po zloj zimi:
Protuliće!

Uz potočić
Smirno cvíće
Zvoni zvončić
U protuliće.
Pod brižić uz grm se j' sjela,
Mirno, nujno drima.

Ne bojte se, dica mila,
Dojt će protuliće!
Raširuje si jur krila,
Giblje se sve biće...

Kad jedan dan k nam dostupa
Lipo protuliće,
Hte veselo dica u grupa
Brati fajgulice*.

*fajgulice, fajgulica = ljubičica

Moji piplici

Iz stroja su došli,
'Z daleka po pošti.
Mali siročići,
Prez kočke piplici,
Cijeli mili dan pišču,
Nepoznatu mat išću.

Kad stupim meda nje,
Prestane piščanje.
Pi, íi, íi govoru,
Lipo je na dvoru.
Da stane piščanje
Sjedem ja meda nje.

Piple prez kreljuti,
Prez pameti, úti:
Da i njemu manjka
Dobra kočka: majka.
Je zima, vjetar ljut,
manjka majke kreljut.

Iz zbirke *Aca čemernjača**,
Šime dobro sime

III. Med negare

Miši su vred* suze spili.
Cilu* srca boli.
Kamo b' išli? Bože mili,
Put gre gori-doli.

Šime veli, med negare!
Ar onde nij škole...
Vidit slone i tigare.
Črne ljude, gole.

Za jabuke hte nam znam dat
Punu šaku zlata.
Oprostit će ti i mat,
Kad budeš bogata.

Iskat kost od elefanta
U velikoj lozi...
Ili kusić dijamanta,
Bože, nam pomoz!

I Aci se plan dopada
Iskati si sriću.
Sobom zamu čuda sada*,
Sjedu u plavčicu.

Brodili se po Dunaju;
'Z Jandrofa su bili...
Zato dobro veslat znaju,
Na morje dospili.

A na morju vjetar puhne,
U Afriki su vreda*...
Divljih ljudi loze pune,
Ča hte počet sada?!

***cilu**, ciliti = liječiti; **čemernjača** =
nevaljalica; **sada**, sad, sadje = voće;
vred, vreda, vrijeda = odmah

IV. Ulovljeni

Van stupiju iz plavčice
Prez truda i muke.
Bilo j' onde črne dice;
Nudu im jabuke.

Ne poznaju črni šale,
K drivu je povežu.
I ostavu naše male,
Pak gredu na vežu*.

Dica domom k ćaci gredu
U šator pod drivo;
Vidili su dicu blijeđu
Kot je breza drivo.

Došli su pak črni muži
Po dičinom slijedu.
S kopljom, špikom, s lanci, uži,
Na lov se poređu.

Oganj gori, brusu nože
I tam-tam si jaču...
Još danas hte bit prez kože!
Hvala bogu: kažu.

„Vidiš, Šime, kako je nas
Dobri Bog kaštigao.
Ostaviti ne hte danas
Od nas ni kotriga*...“

„Naš učitelj je htio reći
Čudaput u školi:
Najbliže j' Bog u potriboći;
Aca Boga moli!“

***kotriga**, kotrig = član (dio tijela);
vežu, veža = kuhinja

V. Mišić

Aca je od straha blijeda
I drhće po tijeli,
Ali miša kad zagleda
„Ča ćeš, Miki?“ , veli.

„Došao sam ti ja na pomoć“,
Veli mišić mali.
„Prlje ćemo pobignut moć,
Neg b' nas pozobali.

Zaman ovde oganj gori,
I se brusu noži.
Češ bit dobra? Sad govori,
Pak nam Bog pomozil!“

„Nigdar neću činit zloga,
Ljubit ću uredbu.
Posluhnut ću majku, Boga,
Ujca, ujnu, tetu...“

Aca ćuti: mišić mali
Jur grize na uži...
Nočas bi ju uglabali
Mrski črni muži.

„A i ja ću rado hodit
U školu svakidanju.
Nek sad nas nu oslobodit,
Da ujdemo klanju...“

Uže spade, slobodni su
Ti dva mali robi.
Svi trimi sad skupa bižu,
Da bi' ušli u dobi...

VI. Big

Aca, Šime, mišić mali
Bižu s pogibela.
Zaman je sad nož veliki,
Prazna će bit zdjela.

Ne čuje se tam-tam jačka.
Oganj već ne sviti.
Daleko je sad jur mačka:
Slobodni su miši.

Muži črni kad nabrusu
Nože i sikire,
Pašću se pod drivo u lozu;
Najt hte je i žmire...

Ali ča j' to? Prazna uza?
Nij u njoj već bijelih!
Pogrižena ležu uža...
Robi su protekli.

Črnci bižu u ruka s noži,
Za njimi kot strijele.
„Joj će biti njevoj koži;
Jisti ćemo bijele.“

Kot zmahnuti hitro bižu,
Kot lovački psi...
Za peta su im jur blizu,
Big na vlasi visi.

Skok za skokom, gre za žitak,
I to svim moć daje...
Jedan korak je dobitak,
Bog im pomoć šalje.

Pozdrav na Majkin dan

Kot je kapljic u Dunaju,
Trave, cvijeta v cvjetnom maju,
Tolikokrat
Pozdravljam sad
Moju milu, dragu majku!

Koliko ptic prik nas leti,
I oblakov u cijelom ljeti,
Tolikoput
Željim kreljut
Letit k miloj, dragoj majki!

Kolikoput bar ča čujem,
Se veselim il' tugujem, -
Tolikoput
Željim to čut:
Da vam dobro ide, majka!

Kolikoput zazvoni zvon
I mislim na moj vječni dom,
Tolikokrat,
Dobra moja mat,
Bog vas neka blagoslovi!

Majki za god

Draga, mila mati!
Dobri Bog vam plati
Za sve, ča činite
Vi za vaše dite!
Pak ča ću još reći:
Kad ja budem veći,
Djelat ću ja za vas –

Kot vi sad za nas.
Za svu vašu muku –
Kušujem vam ruku!

Ocu za god

Vi ste dobri ćaća nam,
Djelate po svaki dan,
Ter se trudite za nas...
Bog vam plati to danas!
Bog vas živi čuda ljet!...
Bit ću i ja veći vred,
Pak ću pomagati vam,
Va uredbi držat stan.
Lipše će vam bit živit –
I ćete se veselit.
O, da bi nek čim prije
Bog uslišio sve želje.
Bog vas živi, oče naš,
Vijek On neka čuva vas!

Na Bijelu nedilju

Mat vas lipo opravi,
Bijeli vijenac na glavi,
Bijela pratež na tijeli...
Mat se s vami veseli.

Bijele sviće va ruki...
Čuli ste va nauki:
Bijela mora bit duša!
To veseli Jezuša!

Bijela, čista je duša
Željno čeka Jezuša!
Jezuš željno pride k vam,...
Vaše srce j' Božji stan!

Zato tako ste lipi, –
Da vas svit ne zaslipi!
Neka bude božji stan
Vaše srce svaki dan!

Advenat

O nebesa, vi rosite
S višine Spasitelja!
Čekamo Te, Božje Dite,
Ti si sada naša želja!

Kod zornice, zlate maše,
Prosimo Te svaki dan
O, glej naše tužne čase,
Božje Dite, dojdi k nam!

Pčela

Kako si marljiva,
Pčeličica mala,
Hitro letiš, med si spravljaš,
Dok ne dojde zima.

Po cvijeću ti letiš,
Domom nosiš hranu,
Dokle zajde žarko sunce,
Onda nagneš glavu.

Sladak med si bereš,
Po šarenom cvijeću,
Upotribiš svaki danak,
Da ti ne odletu.

Lijeni človik misli,
Da se samo igraš.
On ne vidi, on to ne zna,
Da marljivo djelaš.

Slatki medak piješ,
Ali neg po djelu,
Ar golubi ti pečeni,
Va usta ne letu.

Upri ruke, noge,
Moje dite drago
Prije djelat, onda jist,
Zatim spavat slatko.

Majčine oči

Divne su zvjezdice,
Ke u bisernoj noći
Kotno dragulji
Na plavkastom plašću
Gledaju prik zemljice
I u tihu bašću*.

Krasni su cvjetići,
V protuliću ranom
Mladu livadu*
Kinču svojim krasom,
Zemlju svu napunjuju
Svom ugodnom duhom.

Lipši od cvjetićev,
Od zvjezdic još sjajniji
Oči su majke,
Kad se nasmihljuju,
Pogledom obrađuju
Svoje milo dite.

***bašću**, bašća = neologizam – vrćak;
livadu, livada = neologizam – sinokoš

April

Čuli smo mi himne
Pjevati od maja,
Da je lipši i miliji,
Od samoga raja.

A ja pletem sada,
Zelen vijenac tebi,
O aprile, ti moj misec,
Kad trava zeleni.

Ne ljubim ja tako,
Tu majušku goru,
Koto* ljubim va aprilu,
Tu bijelu lipotu.

Bijela farba vlada,
Va aprilu polje
Kada prvi pupki puknu,
Voli srce moje.

Ti si malo dite,
Va majkinom krilu,
Ni črljeno, bijelo lice,
Po majkinom mliku.

Ljubim uvijek tebe,
Srce željno čeka,
Ta bilina donest će znam,
Meni, tužnom, lijeka.

***koto**, kot to = kao što

Kad su črišnje...

Zeleni plašć je prostrla,
Naša mati zemlja črna,
Ptičice su zapjevale,
Kad su črišnje bijelo cvale.

Golubica se j' ljubila,
Svoga para je grčila,
Nagnuli su male glave,
Kad su črišnje bijelo cvale.

Divojčica lipa, mala,
Svoje mlado srce dala,
Bijele ruke zadrhtale,
Kad su črišnje bijelo cvale.

Srpanj

Krasne rože svud se žaru,
Cvate, zreja cijeli svit,
Pripelice nam klicaju,
V polju pleše mak razvit.

Diše miris od čemina*,
Slobodno brblja potok.
U vis liže* pjev pastira,
Glazbu ljeta tuli rog.

Leptir ljulja se u sjaju,
Vedre pjesme puni zrak.
Dica skaču v kolobaru,
Letu suknje – šaren trak.

***čemina**, čemin = kim, kumin; **liže**,
listi = diže se, penjati se

Ovde je žetva!

Ovde j' žetva! Žito j' zrelo.
Žnjač, žnjačica začnu djelo.
Punim žarom sunce sije.
Cijelim poljem viditi je:
Da se žanje, žito kosi,
Snoplje veže, skupa nosi.

Najednoč se vihor digne,
S oblačine strijela blisne,
Grozno grmi, sve se trese,
Vihor pljusak gust donese.
Človik drhće, v strahu diše,
„Strašan jesi, Bože!“ zdiše...

Grozna kiša pak prestane,
Žarko sunce opet grane,
Protegne se šara duga. –
Mine opet strah i tuga.
Blistaju se svitle kaplje,
Djundje kinču mokro klasje.

Gradišće, mila domovina

Gradišće, ti domovina.
Naša majka, zdrava bila!
Tebe sva krasota kiti,
V tebi narod živi v srići;
Tvomu licu sin se klanja
Tebe ljubi pun ufanja.
Projde on po svitu kamo,
Je li simo ili tamo,
Srce mu v tuđjini zdiše:
Kada ću pojt u Gradišće?...
U Gradišću, domovini,
Bog Hrvate krili, mili.
Dom je njeva misao draga,
A vjera je batri blaga,
Jezik glasi rič hrvatsku,
Srce diše ljubav bratsku!
Zato, dragi Bože, mili,
Domovinu našu živi!
Nima svit lipše krajine,
Ka b' rodila bolje sine,,
Veselo mi srce zdiše:
Zdravo budi nam Gradišće.

Pine

Šumi potok, šušnje,
S bukom goni mlin,
Zdola pine bijele
Pucajuć su sjele –
Kot potpuni čin.
Ostat bi hotile
Cijele, bijele
Kot su bile.

Šumi potok, šušnje,
S bukom goni mlin.
Gdje su pine bijele?
Već se nisu sjele.
Nij već bijelih pin!
Jedna s drugom gine...
Bile su nek
Samo pine!

Ljetni večer

Priko loze naokolo
Žarovito – zlato j' nebo.
Sunca traki
Jur va mraki –
Za goru se dali.

Va tišini ptica pjeva:
Večer – jačka sad je njeva.
Lisac ide
Sad na zvide
Va noćnoj tišini.

Slavuj zleti, šušne lišće,
Pjesmom milom par si išće,
Pak zamukne.
Oblak pukne:
Misec je jur vani.

Kraj rasviti misec blijedi.
Zvijezde su mu jur na slijedi.
Vjetar šušne.
Ure dušne
Vrijeda hte zaglušat.

Moj dom

U Gradišću sam se rodio,
Hrvatica j' moja mat;
Bit ću dokle budem živio
Gradišćanac i Hrvat.
Kade mi je zipka bila,
Kade me je mat rodila,
Onde si, moj mili dom,
Tebe ljubim dušom svom!

Zdrave bile lipе gore
I cvatuće doline,
Zdrave bile bistre vode
I zelene planine.
Neć si najt na svitu cijelom
Lipše mjesto neg je moj dom!

Kod nas doma lipše cvatu
Va vrtljacu kitice,
Najlipše si kod nas jaču
V lozi, polji ptičice.
Oj domaći mili moj kraj,
Ti zemaljski pravi moj raj!

Moja majka

Nij na svitu srca najti,
Kot je ima moja mat,
Ona će još i poslidnje
Rado svojoj dicit dat.

Rano jutro začne posao,
Ne će zabit kavu dat
Nam dičici, i za dobe
Nas u školu k učnji slat.

Kad se vrnem, najdem objed,
Spravio ga je majke mar,
Ako sam pak bio poslušan,
Primim još ki drugi dar.

Kad me teško pada učnja,
Ne znajuć dalje već,
Najbolju si pomoć morem
Nek pri mojoj majki steć.

Je to račun, abeceda,
Ona puti se svagdir,
Kad pogrišim, kada falim*,
Mi pokaže pravi smir.

A kad dojde ljuta zima,
Onda nam uz toplu peč
Povidajkov* napovida –
Prije nego gremo leć.

Moja majka s dušom, tijelom
Skrbi se za porod svoj,
Virostovat* cijele noći –
Uz betežne – niš nij njoj.

Ona bi i rado dala
I poslidnji zalogaj...
Za tu nje dobrotu, Bože,
Blagoslov njoj s neba daj!

***falim**, faliti = pogriješiti; **povidajkov**,
povidajka = priča; **virostovat**,
virostovati, ug. virasztani = bdjeti

Na „Očev dan“

Je li vam je, dragi oče,
Krajina poznata,
U koj cvate samo cveće
Iz suhoga zlata?

Šarolika je krajina
To je srce malo,
Ko u meni za vas oče
Bit još nij prestalo.

’Z njega skinul tri sam cvetke
Primite je, prosim,
Zahvalnosti punim srcem
Rado vam je nosim.

Znak ljubavi žarku rožu
Prvu vam darujem,
Dajte, da vam srce vaše
S ljubavom ukujem.

Violica mala, skromna,
Kitica je druga,
Tu vam u znak poslušnosti
Dite vaše nudja.

Zahvalnosti modri cvetak
Potočnicu malu,
Prim’te oče za vse trude
Od mene za hvalu.

Vse tri cvetke trak molitve
Srca moga veže,
Proseć Boga, da vas briga
Nikad ne nadležje.

Novo leto je nastalo

Leto:

Ja sam vladar vrlo zmožan,
Tristo i šezdesetpet dan,
K tomu još pedesetdvime
Brojim ja za verne sine.
Uz ove me jošter* sledi
Dvanajst bratov v lipom redi
Različne su oni ćuti,
Čujte kakvi su im puti.

Januar:

Tvrd i oštar, nikad plitak
Moram biti kotno žitak.
„Misli“, veli moj ti zvonac,
„Na početku jur na konac!“

Februar:

Kad premine tvrd januar,
Dojdem za njim ja februar,
Rado imam tanac, šalu,
Pak me zato mnogi hvalu.

Marc:

Marc mi velu, pun sam brige,
Da rastalim lede, snige,
Pak ti moram i usahlu
Zemlju spraviti još na rahlu.

April:

Sada ću se ja predstaviti
Ki se znam norijom* baviti;
Vred vas grijam vrlo oštro,
V drugom hipcu sve je mokro.

Maj:

Danki moji radost daju,
Vse se ćuti kot u raju:
Cveće svita, ptice jaču,
Po livada* dica skaču.

Juni:

Krasne rože juni nosi,
Ali vred je smrt pokosi.
Tako će i minut radost,
Ku uživa sada mladost.

Juli:

Ja vam zrejam teg i črišnje
I još druge dare Višnje.
Straši li vas koč pak strela:
Obramba je kod propela.

August:

Kada drug moj juli mine,
August vas va vodu rine.
Ja dopušćam vam se kupat,
Željno zdravlje tako čuvat.

Septembar:

Vsi, ki zrel sād rado jidu,
Ti najradje mene vidu.
Ki u meni još nij dobar,
Toga zreja brat oktobar.

Oktobar:

Ja vam punim kamre, sude,
Da vas žaja, glad ne bude
Trapil, mučil v zimskom času,
Zato sam ja vek na glasu.

Novembar:

Tužan, mutan vam dohajam,
Nebo, zemlju maglom spajam.
Prazni jesu rodni vrti,
Samo on ne, ki je smrtni.

Decembar:

Zadnji stojim ja u redu,
Glavu imam vrlo sedu,
Vindar* batri mene srića,
Da vam znam dat ja Božića.

***jošter**, još tr = još te, dodatno; **livada** = neologizam – sinokoš; **norijom**, norija, nim. Narretei = ludorija; **vindar** = ipak, usprkos

Mačka na vrtu

Mačka, mačka, ča se vrtom
Tiho šmuljaš kao tat?
Poznam te ja, ptici onoj
Bi slomila rado vrat.

Da ne loviš, mačka, ptićic!
S miši si utiši glad!
Njih je mnogo. – Uprav jedan
Prošao je prik puta sad.

Prvi snižak

Prvi snižak, bijeli pokrov,
Lipa polja nam pokriva,
Nova slika sad se kaže,
Sva priroda mirno sniva.

Ptice mile oko stana
Spravu se u jata mala,
Gola siča, šuma pusta
Gladne k stanom je dognala.

Dica srićna sva šušljaju:
Dojt će vrijeda Božić mili,
Kada Božji sinak mali
Dobroj dicit dare dili!

Svi u Božji stan hte pojti,
Da se njemu molu, poju,
Da sa pjesmom slavu, diču,
I daruju dušu svoju.

Zimska radost

Glejte, prvi snižak
Zrakom jur proliće.
Nut o, dica, za nas
Radosti i sriće.

Snigovića, hajdmo
Numo si napraviti,
S njim u zimske dane
Lipo se zabavit.

Zatim ćemo začeti
Zgadjeti se snigom,
Onda opet sankat
Dolom ino brigom.

Zimske dane užiti
Numo braci mali,
Dokle sunce toplo
Snig nam ne rastali!

Zbogom zima

D i t e :

Čujte, teče Zimoviću,
Negdo gazi vašu sriću.

Vreda ćete

Vaše smete

Morat si u vriću.

Z i m o v i ć :

Ča to veliš? Ča to čujem?

Gdo to kani, da putujem?

Još je lazno

Dokle prazno

Mesto mu darujem!

D i t e :

Nij već lazno. Glejte kiće

Kot i vsako drugo biće,

Kako nujno

Jedva čujno

Zove protuliće!

Z i m o v i ć :

Je li pak i tvoja želja

Da se zriva snižna stelja,

Ka je bila

Vsim vam mila

Noseć vam veselja?

D i t e :

Dosta dugo nam ste bili,

Teče dragi, pretelj mili,

Ali dalje

Zimske halje

Nosit ne b' već htili.

Mlado ljudstvo puno sriće,

Znajte, teče, onda bit će,

Kad na polje

Vedre volje

Sede protuliće!

Snižnica

Na ubrovi uz potočić

Blago zvoni mali zvončić –

To je snižnica,

Bijela snižnica.

Ča je to za lipo cvijeće,

Ko pod snigom ostat ne će? –

To je snižnica,

Bijela snižnica!

Ko nam cvijeće uzor daje,

Da se dite rano staje?

To je snižnica,

Bijela snižnica!

Koga cvijeta da krotkoću

Slijedi dite – i čistoću? –

To je snižnica,

Bijela snižnica!

Zbogom škola

Zbogom škola!
Oj, kako je, dica mila,
Krika ova vam godila,
Kada traki žarkoga sunašca
Zvašu k igri mlada vam srdašca.
Zbogom škola!

Zbogom škola!
Zamrmljašu većkrat puta
Vrlo tužno vaša usta,
Kada znajuć nešto zakriviste
I kaštigu u njoj odsidiste.
Zbogom škola!

Zbogom škola!
Kako danas veselije
Svakomu vam srce bije,
Ar ste zadnjič na vom mjestu spravni,
I na vijek je ostavit pripravni.
Zbogom škola!

Zbogom škola!
Pojte srično s tim naukom:
Trudit se pošteno s mukom!
Pri tom, Bože, blagoslovi trude,
Daj da srića svenek vjerna bude!
Zbogom škola!

Kad sam ja bil školar...

Kad sam ja bil školar mali,
Majka su mi torbu dali.
Bila j' to nek mala vrića,
Ne kot danas vaša, dica.

Danas vidim torbu 'z kože,
Na njoj lipe, šare rože,
A i puno školske spravi,
Velim: „Ovo j' školar pravi!“

Naša torba nek uboga
Bila nam je ča dragoga.
V torbi jedna knjiga j' bila,
Ka j' nas mnogo naučila.

V' vašoj torbi mnoge knjige
Tribaju i skrbi, brige.
Učit se ne žaleć truda,
Kašnje ne će vam bit čuda.

Zet si volju skupa živo,
Trsiti se nek marljivo,
Da vam znanost rodi rože,
Da nij zaman torba – 'z kože.

Želja Jurice

Kad bih ja bio mala ptica
Ili hitra viverica,
Sjeo bih se na rodnu kiticu
I trgao bih čerišnjicu.
Jedan korbac za sestricu,
Drugi korbac za majkicu.

Črišnjica smijuć govori:
„Hodi, plazni na vrh gori!
Slomit ne smiš mi kitice,
Pak ćeš dostat čerišnjice.
Ja sam ti radost, veselje,
K meni hlepu tvoje želje.“

Kad Jurica ovo čuje,
Veselo se posmihuje.
Plazni kot i viverica,
Po slabi, rodni kitica.
Posiže, prez paske grabi,
Najednoč leži va grabi.

Nij posluhnuo čerišnjicu,
Čihao, lamao je kiticu.
„Majka, pomoz!“ jauče, prosi,
Va korbaci sada nosi:
Rane, boli, krute muke,
Ino pelde* i nauke.
Vindar* veli naš Jurica:
„Slatka j', dobra j' čerišnjica.“

*pelde, pelda = primjer, uzor;
vindar = usprkos tomu, ipak, pak

Tuži nam se ptica

Prosim, draga dica,
Ja slabucka ptica:
Zač ja mira nimam,
Prem vam lipo spivam?
Kot se jutro dani
Spivam jur na rani.
Sranjam* se med kiće
I štrbavlja* lišće,
Na visoke bore,
Va luge* i gore,
Gnjazdo moram sranit,
Tako mlade branit.
Gnjazdo kad načinjam
Skrbi puno imam,
Da je dobro zgradim
Mojim milim mladim.
Kada leto projde
Ino zima dojde,
Kako ja zimujem,
K tomu i gladujem.
Draga, mila dica,
Vako jauče ptica,
Škrljanac*, sinica,
Slavuj i zebica.
Zato dajte mira,
Ptici, kad nam svira!

***luge**, lug = šuma; **sranjam**, sranjati, shranjati = skrivati; **škrljanac** = ševa; **štrbavlja**, štrbavo/šćrbavo = škrbavo

Va gajbici ptica

Mila, tužna ptica,
Draga pevačica,
Zač ti je tamnica
Va mala gajbica?

Ča nigdor ne ćuti
Ov tvoj žitak ljuti,
Da si ti v' samoti
Spodobna siroti?

Znam, da bi letila
Kude bi hotila,
Priko loz i polja,
Kude te je volja.

Polje i lozice
Jesu domak ptice,
Grm i gusto lišće
Su njoj bivališće.

Kako mala dica
Jesam i ja ptica
Vek puna veselja,
Pevat mi je želja.

Na polju pevati,
Boga pozdravljati,
Va moj žitak zlati,
Nu te me pušćati.

Ča j' meni gajbica
'Z najlipših šibica,
Srebrenih vlakica,
Kad mi je tamnica?

Prošnje svetomu Mikuli

Mikula, Mikula, svetac v bijeloj halji,
Nek vrlim dičakom cukričev pošalji,
Divojčicam malim lutkicu zrudljanu*,
Da majkam poslušne na svenek ostanu.

Mikula, Mikula, svetac v bijeloj halji,
Junakom nek pune litarske pošalji.
Ar v krčmi sad sidu uz prazna stakaoca,
Kad nij v kamri „fratra*“, pšenice nit jarca.

Mikula, Mikula, svetac v bijeloj halji,
Divojkam nek kljate* po modi pošalji;
Ar divojka svaka kot frajlica hodi,
Već nij Hrvatica, neg dama po modi.

Mikula, Mikula, svetac v bijeloj halji,
Obitelji skrbi drugo ča pošalji:
Kruha, jaj i masti, ča tribaju svega,
A v dojučoj žetvi obiljno daj tega.

Mikula, Mikula, svetac v bijeloj halji,
I starci te prosu, i njim ča pošalji:
Sad hižicu toplu i duhana torbu,
Babam pak napuni s kafejom svu korbu.

Mikula, Mikula, svetac v bijeloj halji,
Sirotam ubogim najveć ti pošalji,
Ke nimaju majke ni oca skrbnoga,
Ke u tugi živu prez svega dobroga.

*„**fratra**“, „**fratar**“ = vreća (ukradjena vreća žita); **kljate**, kljat, nim. Kleid = haljina; **zrudljanu**, zrudljan = ondoliran, kovrčast

Jelvica zelena

Zelena si jelvica jeseni ostala,
Jaka zima, smrz i led – nij te obladala
Lipa tvoja krošnjica škuro se zeleni,
Za lipotu naravi ostaješ jeseni.

Zelena si jelvica prik zime ostala,
Svi se tebi veselu, najveć dica mala,
Kad na stolu stojiš ti kot zlata koruna,
Slatkarije, nakita ča do vrha puna.

S tobom, mila jelvica, ona i sanjaju,
Badnji večer teško ta do kasna čekaju.
Tebe nosi andjelak svoj dobroj dičici,
Kad Ježuš maljahni leži va štalici.

Na svetu noć

Zač ljudi u selu
Danas virostuju?
Zač mi se veselu,
Koga to sčekuju?

Zač božično drivce
Puno je cukrići,
Pod drivcem lutkice
I mali konjići?

Zač ljudstvo zdaleka
Va crikvu šetuje?
I zač jur od vijeka
Badnju noć svečuje?

Još i zvon je čuti,
Veseo nas poziva,
Po ulica, kuti
Glas mu se razliva. –

Zato, ar se rodi
Ježuš, naš Spasitelj,
Prik kralji, narodi
Najviši reditelj!...

Ježuš, srca zbudi,
V ljubavi pomiri!
Nepretelje sudi,
Mir med ljudi širi!

Kad snig bijeli dojde...

Kad snig bijeli dojde,
Mrazno blato projde,
I kad bude leda...
Če li to bit vrieda?

Onda ćemo znati
Opet se sankati
Po brižuljku doli –
Svaki dan po školi.

Novimi potplati
Ćemo se fuzati.
Zato, bud je, mati,
Ne ćete zdivati?

Bit će to veselje,
Kad se spunu želje,
Prem koč i klečanje
Donesu pak na nje.

Zima prez sniga

Je prez sniga zime?
Pitaju me dica.
Ča je ‘vo za vrime?
Zdvaja Ivičica.

Sana hte na podu
Prašna sad ostati,
Ka j’ kupila k godu
Dobra, mila mati.

Pak i djeda ‘z sniga
Kako uzidati?
Ovo j’ dice briga
Va kaljužnom blati.

Gdo se sad raduje,
Da nij sniga spalo?
Zvirje, ko gladuje,
Hrane j’ najti znalo!

Zato, draga dica,
Ništa ne tužite;
Pasti će još sniga! –
Sana nek shranite!

Vazmena jaja

Jajce majka će farbati,
Črljeno i plavo;
Komu će je darovati? –
Ne znam još zapravo.

Najmladji će brat to biti,
On će je dostati?
Zna on majku već ljubiti –
Za takov dar zlati?...

Moje srce i prez dara
Za majkom umira. –
Veća ljubav se sad stvara,
Za jajcem usmira! – –

Obadvama ste jednaki
Pri srcu majkice;
Jajce dostat će te svaki
Od naše kokice!

Svim jednako darovati,
To je ljubav prava!
Tako činu sestre-brati,
Pak ljubav ne spava!

I ja šaljem pozdrav mili
Za Vazam majkici, –
Ka nam još i danas dili
Ljubav kao dici.

Ča je majka me učila

Ča je majka me učila,
Kad kot dite me j' dvorila,
Kad je zipku mi ljuljala,
Hrvatski me usnivala:
To j' jezik moj dragi, sveti
Koga si ne dam ja zeti!

Med tudjimi i susjedi
Nisam kako grad na ledi,
Nego stojim – čvrsta skala,
Ništa, 'ko sam samo mala! –
Svoje cijenit, djelat s brati,
Pelja na žitak bogati!

Ki pak svoje ruši, tira,
Ni tudjemu ne da mira;
Stalan ne će on ostati,
Zaman njemu dom i mati.
Srce, ko je prez ljubavi,
To i druge bludi, gnjavi!

Loza u ljeti

Koracam po loze stazi,
Ugodno se po njoj gazi,
Čut je po lišću šušljanje.
Kad slab vjetar diše na nje.

Kuku, zovu kukovače,
Zvirje od veselja skače,
Fazoni a i jarebi,
Zdravu hranu išću sebi.

Pčele po drveća lišću,
Skrbno lozni med si išću,
Divni hrasti, bukve, bori,
Vrhe zdižu k nebu gori.

Gusto je razno stabalje,
Sunce svoje trake šalje,
Na ravnice i na gore,
Iz sve moći ča izmore.

Jer je pravo ljetno vrime,
U kom zreja svako sime,
Srne skaču i jeleni,
Vidit je da nisu lijeni.

A u siči rastu trave,
Za bolesne i za zdrave,
Ki je ljubi i pozna je,
On zvećega zdrav ostaje.

I jagode su jur zrele,
A ima njih još više fele*.
Na grmlju rastu bobice.
Rado se jidu od dice.

Najdu se i prave glive.
Pazit mora se na krive.
Ljudi ljubi i vrganje.
Zato rado idu na nje.

Čista je zviranjka voda.
Zvirje se napoji, hoda,
Ja si isto gasim žaju,
Na mog⁶ putovanja kraju.

Put me ravno k domu pelja,
Srce puno je veselja.
Vidio sam lipotu mnogu,
Hvalu sprogovaram Bogu.

***fele**, fela, ug. féle = vrst, sorta

Jesen

Došlo je jesensko vrime,
Iako nas prestraši ime,
Jer za škurimi oblaki,
Su zakriti sunca traki.

Hladnije jur nastaje zrak,
Ča ranije i dolazi mrak.
U prirodi je sve zrelo,
Ljude jako goni djelo.

Urodju primiju k domu,
Svaki svoju k stanu svomu,
Da je zima ne pokvari,
Jer to su sve božji dari.

Zamuknule jesu ptice,
Otišle su lastavice.
Tihi jesu lozni puti,
Samo gavrane je čuti.

Vrime se na zlo okreće,
I cvijeće već cvast neće,
Jer se mraz prerano žuri.
I je mnogokrat pofuri*.

Z drivlja pada žuto lišće,
Svaka stvar sklonišće išće.
Kada dojde oštra zima,
Da svoj dan za zimu ima.

Bog nam mirnu jesen šalje,
Mi premišljavamo dalje,
Da nas Bog do kraja pelja,
Je našega srca želja.

***pofuri**, pofuriti = popariti

Mor Safari

Trara, bim-bim, oganj, oganj!
Selo gori kotno panj!
Ljudi, zvoni i trumbite
Glasu oganj, bište, bište!

Ljudi trču, pomoć pružu,
V' kante, lonce vodu punu,
Da ugasu plamen, dim,
Dosle nij na škodu vsim.

Vjetar ali strašno hara,
Iskre, plamen širom dava.
Ognjobranci i vsi ljudi
Vse ugaša, vse se trudi.

Ljudi, blago, vse ča j' živo,
Spasit se mora najprvo;
Zatim stoprv drugo dobro
More dospit na slobodno!

Oganj praska, dim se vliče,
Zemlju stišču pakla klišće!
O strahoća, gdje j' zaviće? –
Tuga crta vsako lice.

Muži po rakaši*, krovi,
Vsaki plamen iskru voli.
Dost je širok oganj, dim,
Jur na škodu j' skoro vsim.

Onde zgora zdvojan glas
Zrak presiće, to nij špas*!
Ljudi viču, vidu mati
Pod gorućim krovom stati.

Žena bleđa, dite nosi,
Par dan stoprv je pri prsi! –
Ona hoće, da je spasi,
Život mora svitu dati!

Nemoć ali nju zacapi* –
Blizu nje ognjeni slapi! –
Ona drhće, skupa spade,
A pogibel stalno raste.

Bože mili, ča ću sada?
Pogorit moram do praha! –
Dite moje ali ne dam
Vsim divljim paklenskim streljam!...

Majke telo te pokriva,
Majke ljubav pak usniva. –
Poginem nut*, moja mala,
Vse sam za te aldovala.

Vani larma – teško stanje,
Nutri opet mučevanje! –
Gdo će stavit svoj život,
Spasit majku i nje rod?

Vid komandant opet pita;
Gdo će ovde 'z voga svita
Pojt kroz oganj ino dim
Život spasit obadvim?

Nut postane tiho vsagde,
Oganj žere vsenek dalje, –
A spasitelj nigdir nij, –
Majka, dite, vas već nij!

Ča za rivnju, ča za glas,
Vidim onde blizu vas?
Mor Safari, ti jedini
Iskat hoćeš te va dimi?

Mor Safari ne govori,
Škale zame sad na dvori.
Hitro gori, smuk na sprat!
Dite živi, čuj krešćat!

Mor krez dim sad pusti glavu,
Dite malo suk* pod pazuh,
Doli brzo, čas ne gubi,
Ognja jesu oštri zubi!

Dite malo nut izručí,
Staroj ženi, ka no čučí. –
Mor se riblje, rane puše,
Vindar dalje gori suče.

A na spratu o strahota,
Žena ima pol života. –
Zgrabi ali nju kot vriću,
Doli spravi ju na sriću.

Mor Safari, ti si junak,
Vsemu selu bit ćeš drag.
Dosle budeš nek živil,
Za te bude Vid skrbil.

Mor Safari neće hvale,
Požgan, spečen ide dalje.
Dunut* oganj, ljudem pomoć,
Njega vliče dan i noć.

Vihor stane, oganj mine
Škoda, strah po času zgine. –
Mor junaka ali diči
Njegov čin na vek prez riči.

*

* *

Vid komandant rič si drži,
Mor Safara k sebi strži*.
Hranit će ga ča do groba,
Neće pitat, ka je doba.

Kad je ali Mor ustarnul,
Vid je njega va kut hanul*.
Ovde bivati ćeš ti sad,
Kad ne delaš, trpi glad!

Mor Safari škuro gleda,
Spozna, da već nima reda!
O smrt mila, nu zakosi,
Moju dušu v' nebo nosi!...

*

* *

Mor Safari s tobom žalim,
Suzu gorku 'z srca talim.
I ja roval sam oganj,
Zdelan postal sam pak panj.

Sad sam zbudjen, nis' već mor,
Gospodar bit, bolji j' bor.
Sesti ću se nut na kola,
Drugi neka vliče zdola!

***dunut**, duhnuti = puhnuti; **hanul**,
hanuti = porinuti; **nut** = dakle; **rakaš**,
madj. rakás = kladnja; **strži**, strgnuti =
povući; **suk**, suknuti = suknuti; **špas**,
nim. Spaß = šala; **zacapi**,
zacapiti = zgrabiti

Što nam носиš, Novo ljeto?

Što nam носиš, Novo ljeto? –
Pitaju me dica eto. –
 Je li sriću i veselje?
 Češ li spunit naše želje?
Molim, slatkarije, hliba;
Ako j' treba, udri šiba!
 Svoj mladini lipo zdravlje,
 Radost, ljubav ne na zadnje!
Svim seljakom vrime zgodno,
Pune štale, polje rodno!
 Starcem našim i staricam
 Podanost – i udovicam!
A betežnim u nevolji
Moć strpljenja daj po volji!
 Svim narodom mirne dane,
 Ljubav, sloga na sve strane!
Kim pak ljetos dani scuru,
Daruj srićnu skradnju uru!...
 Neka Novo ljeto bude
 Blagoslovno za sve ljude!

Moj domaći stan

U tom našem tihom selu
Je med drivljem mali naš stan
Noći čuvaju ga zvijezde,
Sunce gladi mu krov kroz dan.

Kad zaškripnu putna vrata,
Kucak veseo lancem trza,
Bleji tele, ruju krave,
Konj pri svoji jasli hrza.

Kokoše pak kokodaču,
Petelj gizdavo koraca,
Med noge mi se zapliće
Masteći se mala maca.

Na ognjišću oganj puca,
Majka kuha objed prosti.
Hodi sinko, zove mene,
I naji se do sitosti!

Pri hrastovom starom stolu
Žganci nam se dobro raču...
A na hruški pokraj strihe
Veselo nam ptice jaču.

Ljubav k majki

Nima pjesnik prave riči,
Kimi majke ljubav diči:
Ljubav majke nima kraja,
Milost s neba k njoj prihaja.

Ako je pak majke tijelo
Skrila zemlja pod propelo,
Stavi na grob vijenac, cvijeće!...
Ljubav majke prestat ne će!

Sirota i Majkin dan

Iščem majku, iščem,
Po svi kraji, puti
Zaman ju ja vičem,
Nek bol srce čuti!

Nikad se već vrime,
Nikad vratit ne će.
Nikad majku mene
Obatrit već ne će.

Nabrat ću si cvijeća
I još lipše djundje,
I ove nosit majki
Na grobak, na grudje.

A vi dica naša
Ka se veselite,
S majkicom si vašom
Ljubav još dilite.

Molite za majku,
Da vam ju Bog živi,
Je li je sad mlada,
Il' jur vlasi sivih*.

Jednoč hte vam majku
U grob položiti,
Za sve zlobne čine,
Žao će vam pak biti.

***sivih**, siv = neologizam – siv, sijed

Protulična pjesma

Tancaj, tancaj, črni kos!
Skakljaj po stabalju bos!
I po kići
Biži, rići,
Nauživaj se 've sriće,
Da j' zeleno, živo kiće.
Brizni čizme sad u kut
I na pjesmu otpri gut*!

Tancaj, tancaj, črni kos!
Pjevaj po stabalji bos!
Svako biće
Puno j' sriće...
Došlo nam protuliće,
Sunce siplje kot iz vriće.
Poskakni kot babac*, bos,
Mili mali črni kos!

Tancaj, tancaj, črni kos!
Digni gori mali nos!
Slavuj se j' jur
Veseo i sur,
Digao k nebu, da s' pokloni
Višnjemu na božjem troni.
Priskoči mu na pomoć,
Da j' minula zima-noć.

Tancaj, tancaj, črni kos!
Loz, sinokoš mili gost!
Zov' sinicu
Siroticu,
Palčaca i pastiricu,
Staru i svu poljnu pticu
I sve kolege van na vrt,
Da spravite tam' koncert!

Tancaj, tancaj, črni kos!
Sazuj čizme, tancaj bos!
Biži, skakljaj,
Ar nam je raj
Svanuo. U dniki i gori
Dižu pupki glave gori.
Širom, barom cvita cvijet,
Rožica i modrocvijet*.

(Opaska: ponešto drukčija je pjesma u
„Otajnom ribolovu“.)

***babac** = onaj koji poziva u svatove,
svat; **gut** = grlo; **modrocvijet** = različak

Na paši

Tovaruši, Tome, Pave,
Povalu se polig trave.
Nabrali su harabudja*,
Tome je pomiša, sfulja*;
Pak je veselo podnitu*.
Gori hitu ku-tu kitu.
Puca, plasa žarki oganj.

Dovluču i vrbice panj...
Uživaju veseo žitak,
Kot na selu svaki dičak.
Povidaju si štorice.
Od ognja im žarko lice.
A mladost im srca grije –
I rodi koč norije.

Tako Pave
Željan slave
Skoči s trave,
Dvakrat, trikrat
Se na hrbat
Prekobači –
I zajači...
Pak kot vjetar,
Frižak, vedar,
Se zaleti
Na teleti.
Naš Pavica
Kot opica*
Lipo jaše –
Tele skače
Na stupački*...
Smih dičački
Se zadavi,
Kad na travi
Pave kriči
S potarenimi
Bolni križi...

Nespametan
Se kroz cijeli dan
Dost namučī...
Mudri učī
Se iz kvara
Drugih ljudi! – –

***harabudja**, hrbudje = korov, drač;
opica = majmun; **podnitū**, podnititi
= potpaliti; **sfulja**, sfuljati = zgužvati;
stupački, stupačka = na stražnji noga

Priroda

Lipa si, priroda, zimi i leti!
V tebi mi vrime prehitro odleti.
U naručaj tvoj vek rado pohajam,
Ti si mi draža neg žitka sajam.

Sunce si trake na polje rasipne,
Kažu se moći prirode kripne.
Vetar se milo poljubi liščem,
Ovo je mesto, gde zabav iščem.

Polje zeleno, sinokoš cvatuća,
Srce mi žarko prehitro razvruća.
Lozica, gora i grmi zeleni,
Dragi ste duši, dragi ste meni.

Različne se ćuti zdižu u duši,
Milo – otajno mi nešto sad gluši,
Duh je vedriji a srce toplije,
Sanje ditinske sad sunce mi grije.

Moj dom

Moj otac i mati,
oni su Hrvati!
A ugarska zemlja mila
mi je moja domovina.

Lipo naše polje
i široke drage.
Urodu nam rodne stope
i velike ukrajke.

Po naši dvori nam
rože cvatu.
Po našem polju nam
ptice jaču po hrvatsku.

Hrvatov nas je malo,
s Ugri i s Nimci zmišano.
Ali jezik hrvatski
ostat će nam čist va serci.

Hrvat i Ugar skupa vojuje
za ugarsku zemlju,
i žitak alduje.

Onde daleko...

Onde daleko, kade se Dunaj zakrenjuje.
Onde mi jedna mlada roža mikne.
Lipše svitu onde zvijezde i misec.
Lipše si jaču onde po polju i po loza ptice.

Onde kade se Dunaj zakrenjuje,
Onde stoji mala hiža, va koj moja mila biva.
Neprestalno na nju mislim, serce me k njoj vliče,
Onde je moje ufanje, onde je moje veselje,
Onde daleko kade se Dunaj zakrenjuje.

Majka i dite

„Reci majki, malo moje,
Čije je srdašce tvoje?“

„Ali majka, kako pitaš,
Da je tvoje, ča to ne znaš?“

„Reci majki, draga moja,
Čija je i ljubav tvoja?“

„I to lako ti je znati,
Samo tvoja, dobra mati!“

„Reci, zlato srca moga,
Za koga ti moliš Boga?“

Za te molim, majka mila,
Ka si molit me učila,
Da još duga, duga ljeta,
Mi uza te srića cvijeta!“

Majka svome djetetu

Kako ću da te ne volim,
Da ne mislim na te?
Kad ja samo tebi hvalim
Čase moje zlate!

Kada nagneš mi na srce
Lice tvoje bijelo,
Moja sva je radost svita,
Moje nebo cijelo.

Kad podigneš k meni oči,
Oči tako jasne,
Srce odmah zna ča ćutiš
I bez riči glasne.

Velu: Sve mora prestati,
Kraj svoj sve dočeka!
Ljubav naša, mi to znamo,
Trajat će do vijeka!

Majka mila, majka draga!

Majka mila, draga, kad si mislim na te
I na svog ditinstva dane lipe, zlate,
Od blaženstva srce moje burno kuca,
O majkica, primi pozdrav moga srca!

Ča je srebro, zlato, ča mi dobra mnoga?
Bez tebe sam prosjak, sirota uboga!
Ti si mi na svitu najveće imanje,
Uza te sam snivao najlipše mi sanje.

Ti si mi zaviće, kamo se ja sklonim,
Kad me tuga trapi i kad suze ronim.
Za sve moje boli samo ti znaš lijeka,
Tvoje dobro srce ljubi me od vijeka.

Ti si moja radost, veselje i srića,
Ti si lik na zemlji nebeskoga bića.
Ča bi svit ov cijeli meni znao još dati,
Da ja nimam tebe, mila, dobra mati?

Vječni tvoj sam dužnik za tvoju dobrotu,
Ku ne morem platit u cijelom životu.
Bog ti sve to plati, o majkice mila,
I daj da do groba moga bi živila!

Bor u srcu

Postavio sam u mom srcu
Danas bor zeleni,
O Ježuše, i ukrasio
Za Tvoj dan rodjeni.

Sve ča j' lipo, ča je dobro,
Ča smim svojim zvati,
Privezao sam Ti na drivece,
Tebi ću je dati.

Na vrh bora zvijezda bijela,
To mi je dušica,
Ka se k Tebi u raj želi
Kot Tvoja ovčica.

A te sviće, bijele, plave,
Črljene i zlate,
To je ljubav, to je vjernost
I ufanje va Te.

Čisto zdola uz jabuke
Najt češ pak orihe.
Neka zbog njih dar odbiti!
Oplakujem grihe.

O Ježuš, moj Spasitelj,
Čekam, dođi k meni,
Dođi si po moje srce
I bor moj zeleni!

Bio sam u zimskoj šumi...

Bio sam u zimskoj šumi*
Po božićnu jelu.
Našao sam ju omotanu
U haljinu bijelu...

Pod brezom uz put je stala
Sa krunom na glavi,
Kao zimska zaručnjica
U pirovnoj slavi.

Pahuljice padale su
S neba na nižinu.
O kako je zimi divno
Uživat tišinu!

Jučer sam u šumi bio
Po božićno drivo,
S njim nam radost si donio
I ufanje živo:

Da i moj gost će na Badnjak
Dite Božje biti,
Da i mene će na kraju
U raj svoj primiti.

***šumi**, šuma = neologizam – loza, lug

Razgovor živin u Badnjoj noći

Kad je na Badnjak polnoć udrila,
Bića u štali su se zbudila.

„Ja“ – reče osao suri* i mali,
„Majku sam nosio k pastirskoj štali.“

„Ja“ – reče volak bijeli, rogati,
„Dao sam u jasla Bogu ležati.“

„Ja“ – reče ovca, „vune sam dala,
Da ne bi zima drmat Ga znala.“

„Ja“ – reče golub, „nisam dao manje,
Ja sam Ga usnio u slatke sanje“...

I biće svako se j' spominalo,
Ča je u štali Ditešcu dalo.

***suri**, sur = siv

Tri kralji

Šime, Pave, Mate
Po Novom se ljeti
Spravu – no mer* znate –
Kot Tri kralji sveti.

V bibliji na kipu
Ima Gašpar bradu:
Zato Šimi lipu
Prilipiti znadu.

Pave kot Melhior
Na zvijezdi nakava;
Bit će zvijezda čudna,
Ako ne i prava.

Mate kot Baltazar
Splazni v dimnjak gori,
Pak se kot dimnjačar
Na črnca pretvori.

Vrijed se spravu na put
Širom po poznanci,
Ne zabu pojt va Kut*
K našoj teti Franci.

Pred božićno drivo
Svagde se postavu
I Dite nekrivo
Božje pjesmom slavu.

„O Ježuš, Kralj mali,
Peljaj nas vsaki čas,
Da ne b' v grih zapali,
Da b' dostigli svoj spas.“

***Kut** = dio sela; **no mer** = i tako

Ure

Tik-tak, tik-tak, ure
Na zid nam tuču:
Sad je čas za djelo,
Za dicu da uču.
Sad je čas za igru,
Tik-tak, mila dica,
Sve u svoju dobu,
Red je i pravica.

Početak ožujka

Čuo sam u dolu, čuo sam u gori,
Čuo sam u polju, čuo sam iz vrta,
Čuo sam od kosa, na večer, u zori:
Ide protuliće, zima je potrta!

Čuo sam od pupnjeve, čuo sam od travice,
Čuo sam od potoka, ki jur srebro lije,
Čuo sam od vjetra, svira blaže žice:
Ide protuliće, sunce bolje grije!

Čuo sam na brigu, na svakom vrhuncu,
Čuo sam od dana, ki kraj svoj razmata,
Čuo i ćutio i u mojem srcu:
Ide protuliće i pred moja vrata!

Rascvjetana briska

Kot divojka šesnaestljetna,
Jedva dirnuta iz sanje,
Briska mlada usred gore
Diže k nebu svoje granje.

Još nij borba dokonjana,
Još se grozi zime sila,
Ali briska rascvjetana
Suncu se već poklonila.

Oj ti drivo usred gore,
Hoćeš mene podučiti:
Da i najslabiji more
Najjači u vjeri biti!

Modrocvijet*

Modrocvijet ti plavi,
Klasja puno polje
Tebi u naravi
Mjesto je najbolje.

Daš med klasi zlati
Ljetnome vjetriću
Tiho se zibati –
Dičici na sriću.

Dok jednoč ti cvijeće
S klasjem kosa zruši,
Cvijet i rukoveće
Na suncu osuši.

***modrocvijet** = različak

Sniguljica mala...

Sniguljica mala,
Spod sniga i leda
Van se j' pokazala
Glavica ti bleđa.

Vidući te dica
Su se radovala
I vedroga lica
Majki povidala:

„Poglej, majka, ovo
Sniguljica mala
Opet je nanovo
Na vrtu procvala.“

Vse ti se raduje,
Maleno ti cveće,
Ko prvo daruje
Vsako protuliće.

U rujnu

Već se mlati kruh naš zlati,
U škadnju je zreli klas.

Jesenčice* kažu lice...
Ostavlja nas lipi čas.

Bura vije sve hladnije,
Suhog lišća pun je kut.

Lastavice, mile ptice,
Zbogom, zbogom, srićan put!

Bude k ljetu sve u cvijetu
Opet ćete dojtiti k nam.

Ću li ja smit vas pozdravit?
Višnji Bog to zna nek sam!

*jesenčice, jesenčica = mrazovac

Gradišće je naš dom!

U Gradišću smo se mi rodili,
Ovdje je naš mili dom.
Bit ćemo, dok budemo živili,
I Hrvati s dušom svom.

Oko Lajte, Vulke, Repca, Pinke,
Mnogi vijek jur živimo,
Uz Germane male smo droptinke*,
Ipak dom svoj ljubimo.

Bar nas kamo sudbina otpelja,
Širok je i dalek svit,
Uvijek ćemo mi puni veselja
Na dom najzad pomisliti.

Oj Gradišće, zemlja kruha, vina,
Budi zdrava nam danas;
Bog te živi, mila domovina,
Budi srićna svaki čas!

*droptinke, droptinka = mrvica

Listopad govori seljaku

Ja sam čarobnjak, veliki mlikar*,
Ja sam krajine najveći slikar,
Ja se bojami himbeno dičim,
Dok me je volja, onda sve zničim.

Zato tresite jabuke s driva,
Pod mojom maglom mrzav se već skriva.
Nosite s vrta zadnje si cvijeće,
Ki sâd se ne nosi, ljetos se već neće!

Vozite s polja ripu, krumpire,
Hajdu, bregundu, iz šume žira*.
Ljeta se kolo sve dublje kreće,
Ki sad ne vozi, ljetos već neće!

Berite groždje, puniti sude,
Sunce u kaplji, plaća za trude,
Bit će vam zimi blaženstvo veće,
Ki sad ne trga, trgati već neće!

Ar moji dani su dani rada*,
Sijajte zaran, neće bit glada,
Ki sad se lijeni, dangubi, šeće,
Ta ljetos sijati, k ljetu žet neće!

***mlikar** = u smislu ki miša farbe; **rada**,
rad = neologizam – djelo; **šume žira** =
neologizam – loze želud

Zlata istina

Ne žali! Ko j' nebo sivo*,
I srića ti čini krivo.
Ča nij sad, još more biti:
Sunce vsaki dan ne sviti.
Ne tuži! Si slab i mali.
Da se jaki s tobom šali.
To jakomu nije slava,
Ar i miš se boji lava.
Da j' tovaruš tvoj ki jači,
No i zato se ne plači:
Moraš mislit si pri sebi:
Nedan ptić još nij bil v' nebi.
Nikad sebe ne zvišavaj*,
Nego tiho premišljavaj:
Drugim vidiš znam trešćicu,
A ne žrti v' vlašćem srcu.
Ne sumlji na druge krivo.
Ar i njevo srce j' živo.
More ti se isto stati,
Kot si prostreš, ćeš ležati.
Vse u miru podnositi,
Če ti koč na hasan* biti:
Kad ti bude pred sud stati
I od žitka račun dati.

***hasan** = korist; **sivo**, siv = neologizam –
suro; **zvišavaj** sebe, zvišavati se =
veličati se, dičiti se

Domovina, domovina...

Domovina, domovina,
to nij samo brig, dolina,
to nij cvijeće rodnog kraja,
niti pjesma zavičaja,
gora, polje zeleno...

Domovina daj si reć,
to je još za mnogo već!

Domovina, domovina,
to je sve, ča srce ima:
to su otac, to su mati,
to su sestre, dragi brati,
i rodjaki, znanci mili,
to su svi, ki su nam bili
dobri, ki su u ljubavi
kazali nam primjer pravi,
to su, ki kroz ljeta mnoga
učili nas ljubiti Boga
i hrvatski rod naš mali,
zač im stokrat srce hvali!
Samo ondje, gdje nje ima
i naša je domovina!

Iz zbirke *Crte iz Novoga svita*

Antonio iz Paraisopolisa

Na rubu grada Sao Paula
med grmljem divljih bananov
živi mali Antonio črni,
deveto dite majke uboge.
Žive i svitle oči dičaka
znatiželjno motru mi lice.
Kad zaobličī*, da mu se smišim
razvedru se radosnim sjajem
i njegovе oči.

Ja mu pogladim glavu,
sram me je svega, ča imam.
On nima ništa mimo uboštvа.
Htio bih mu dati novca,
da se iskupim ter oslobodim
iz nepravde jalne.

Črni Antonio mali,
ti, tvoje sestre i brati,
vi ste budućnost svita,
vi ćete jednom nositi
Aziji, Afriki Krista.

***zaobličī**, zaobličīti = ugledati, opaziti

U srcu Sao Paula

U srcu velegrada Sao Paula
na rubu bučne ulice sidi
prosjačko dite iskrivljenih ruk i nog
i strašno pogrdjenog lica,
iz koga zmaljaju* oči:
„Vi svi, ki idete mimo,
ki trčite ludo za poslom,
za razveseljenjem, zabavom,
vi bijeli, črni i žuti,
prosim oglejte se simo!

I ja sam dite ovoga svita,
dite, ko je vesela majka
ljubavlju pod srcem nosila,
onda u boli na ov svit rodila.
No, kad je vidila moje kotrige*
i moje lice ružno i gadno,
po mnogi, od suz napunjenih noći
srce joj puklo od boli.“

U kratkom trenutku pogleda brzog
sve to čitam u mutni očima
toga nesrićnog diteta.
Ali me nosi već dalje i dalje
silija* ljudi po cesta.
I ja ta tužno pogled izrinem
iz misli i savjesti svoje.

Ali u kasnoj me noći
probudu iz sna one žalosne oči.
Ne daju mi mira i ne hte mi dati;
u ti me tužni očima
gledaju svita svi siromahi.

***kotrige**, kotrig = ud; **silija** = mnoštvo,
mnogo; **zmaljaju**, zmaljati se = usrdno
gledati

Televizor

Anica gospi učiteljici
povida u školi:
Znate li gdo kod nas doma
najveć govori?

Gdo? – pita gospa.
A mala joj reče:
naš televizor
a ta po nimšku govori.

Čuvarnice*

Iz čuvarnice
puna tuge dobleji domom
Marica mala:
Majka!
Druga dica mi zdivlju
„dumme Krobotin*!“

Majka! Zač se mi doma
pominamo još po hrvatsku?

***čuvarnice**, čuvarnica = dječji vrtić;
„**dumme Krobotin**“ = bedasta Hrvatica

Dica su nima

Oci i majke
trču za kruhom
za novcem bogatstvom
a doma?
doma ostanu dica
dica su nima

Djedi
nekada naroda stupi
jaki ponosni hrasti
sada čvrvivi betežni
putuju u grob
a dica kćer i sinov njihovih
dica su nima

Staremajke
brbljaju bajke
priče i povidajke
ne sluša ih nigdo
dica su gluha
dica su nima

Rušu se hiže
trava raste po dvori
crikve su prazne
škole su puste
a dica?
dica su nima

Tikva i plot

Zlizla* je tikva na plot.
Rasla j' kot divlji vrganj,
Cvala j' u njoj oholost.

Zanemarmeće* cijeli vrt;
Ipak ju jada, videć
Jelve još viši vrh.

Zato bi htela gori još više,
Ali kot plazni, puknu joj žile:
Leži razbita i gine na tlo!

***zlizla**, zlisti = popeti se
zanemarmeće, zanemarmetati =
prezirati, omalovažavati

Slon, miš i nogomet

Igrali su slon i miš
na tratini nogomet.
Slon na miša stupne vrijed,
u tlo je zgažen miš.

Slon ga skopa iz zemlje.
Miš se naglo istrese,
mirno slonu pak veli:
„Brate, zato ništa nij!
Isto bi se moglo stat,
ko ti stupnem ja na vrat.“

Dvi kume

Dvi kume, dobre družice
Na trg su jaja nosile.
I kad se one sastanu,
Pune se sriće pozdravu.

Razveže im se lokot od ust,
Iz njih se sipa razgovor gust.
Jaja na hrptu sve teža postaju,
Zato postavu korbe na stazu.

I dalje povidaju sve otajnosti
I globlju sve bližnje i daljnje do kosti,
Dokle se njim i stati zamiri
I zato sjednu na korbe bez stidi.

I sada ugodno kleveću još dalje,
Omrazu susjede, zete i snahe,
Strine i ujne, divojke po redu
I sve strihe sela jezikom pometu.

Konačno im duga litanija sfali
I kad se podignu, pipličev malih
Veselo jato iz jaj isprhaće;
Sjednica duga nij bila bez plaće.

Staro i novo

Živiše na Homoru
mali seljak Moc.
Imaše dvi kravice,
pol tuceta koz,
nešto polja skupoga,
ali sijena dost.

Sve on stare pravice
jako ljubiti zna.
Pune su mu lađice
starih dugovanj*.
Sve ča j' staro, mu je raj,
ništ ne hiti kraj.

Stare kose, stari plug,
sve ima svoj kut.
Stare gaće, košulje,
jupu*, stari plašč
pere, krpa i šije
žena Sali mo'am*.

Nekog dana ide Moc
Kiseg na sajam.
Vidi lipe kocinje*,
hoće kupiti dva.
Doma ima stare dva,
ali kakov špot!

Kad je gledaš, nećeš znat,
nač mu služu još:
kot sito i rešeto
svi su školjasti,
zgrizli su mu je miši
a i štakori.

Gleda nove kocinje
ter misli na mah:
čemu dva da kupuje,
dost mu je jedan.
A za toga jednoga
ima Moc svoj plan.

S Kisega do Homora
nije dalek put,
Štajer Moc zna napamet
po njem svaki kut.
Putem krene na krčmu,
da si smoči gut.

Kaže ženi Salinki,
kad dojde domom,
novi kocinj kupljeni;
zapovijoj da,
da s tim novim kocinjem
krpa stare dva.

Ar sve staro mora se
jako poštovat,
a ča j' novo, to mora
staro uzdržat.
Barem tako misli Moc
štajerski seljak.

Zame škare Salinka
ter na zapovijoj
na sto krpov poriče
novi kocinj lip.
Onda timi krpami
krpa stare dva.

Tako su pomladjeni
stari kocinji.
A Štajer Moc zviijani*
veselit se zna:
jedan kocinj je kupio,
opet ima dva.

***dugovanj**, dugovanje = predmet; **jupu**,
jupa = kaput, kabanica; **kocinje**, kocinj
= gunj, pokrivač; **mo'am** = mama;
zviijani, zviijan = domišljat

U marcu

Sunca žubance
Lije u livade
U grme i trave
Toplinu i sok,
Novi život.

Pjesmu proljetnu,
Melodiju vječnu
Žubori k svemu
Veselja rastok,
Mladi potok.

Mirisa snaša,
Ljubica mala
Za grm se sanja,
Ipak me vabi
K sebi u travi.

U mladoj lozi
Pjevaju bosu
Zaljubljeni kosi
Svim na zabav
Žarku ljubav.

Raduj se srce,
I tebi sunce
Prostira vrte,
Pjeva ti kos
I mladi potok.

Na Poljanci

Med Lajtom i Rozalijom
Melodična dolina.
Kroza nju teče smireno
Ta Vulka, voda tiha.

Kot mladi junaki obisni
Brižići uz nju skaču,
I kolci u vinogradi
Uza nju držu stražu.

Oj, kad odcvije črišnjov vrh,
Kad cvatu jabuke i hruške,
Postane sva krajina rajski vrt,
Nad njimi se smije sunce.

A mladi maj zeleni plašt
Prostre na plodno polje.
Prik njega nosi vjetrić blag
Zaljubljen pozdrav gore.

I kad se spušća noćni mrak
U doline i sela,
Večernjega zvona tanki glas
Zdiže se ča do neba.

Uže se skupa stisnu sad
Pod krilo crikve stani.
U nji se spravljaју na san
Moji mili Hrvati.

Magarac i Jan

Živiše negdje med brigi
jedan pastir, zvaše se Jan.
U školu nikad nij išao,
pisat i štat nij znao.

Čuvao je ovce i koze
na paši oskudnoj.
Imao je jednog magarca,
na sajmu ga j' kupio
i jako ga ljubio.

Jednoga dana magarca
naklade pastir Jan
duhanom, sirom, putorom
ter ide na sajam.

Na sajmu dobro sve proda.
Zatim na krčmu pelja put.
Pred krčmom sveže magarca
za poderani stup.
Vani preživa magarac,
a Jan na krčmi zmače gut*.

I dok se Jan vinom kripi,
uz krčmu mimo šecu se
ubogi, gladni djaki tri:
Žep im prazan i gut žajan,
a glava puna vragolij.

Jedan se zove Šime djak,
strašno ga trapi glad.
Kad zaoblči* oslicu,
izmisli vražji plan.

Zapovi dvim tovarušem,
da znamu uže magarcu
ter njega svežu s njim za stup.
Zatim da idu na sajam
ter da prodaju oslicu.

Oni dva odmah to stvoru,
pred krčmom Šimu ostavu,
a oni idu na sajam,
dobro prodadu oslicu.

Kad dojde Jan iz krčme van,
kod stupa išće magarca.
Ali namjesto oslice
na uži visi vražji djak.

Rušeći se, začudjeno
tupo i glupo pita Jan:
„Kade je moja oslica?
Uže je ovdje, no na njem
visi namjesto magarca
nekakov lopov* djak.“

Djak Šime počne kričati:
„Ja-i-a, ja-i-a,
ča me ne poznaš, Jan?
Ne išći svoje oslice,
ta magarac sam ja.“

Jako se tomu čudi Jan,
i kad ne kani vjerovat,
počne mu pričat djak:
„Ja sam nesrične matere
jedini grišni sin.
Psovao sam ju, rukom udrio
i Bog me j' oštro kaštigao,
u magarca me j' pretvorio.

Tri ljeta sam morao
živit kot magarac,
podnašat oštri bič,
težak teret nosit.

A sad su se ispunila
tri ljeta strašna, turborna
i Bog mi se je smilovao,
iz magarca me pretvorio
opet u djaka gladnoga.“

Sad počne jaukat Jan:
„Ja sam te na sajmu kupio,
za tebe pineze platio,
ovako imam velik kvar.“

„Dobro je!“ – reče Šimon djak.
„Platio si za me novca dost,
ostat ću, ako hoćeš, tvoj.
No znaj, da sam gladan,
moraš mi kupit za obrok
fin obiljan gulaš.

Pak znaj, da sam i djak
i zato moraš za mene
plaćati školu mnogo ljet.
A kad budem učan fiškal,
postat ćeš i ti gospodin,
jer ću ti bit zahavalan sin.

Nek majke mi je jako žao,
ča sam ju tako zbantovao*.“
I počne cmigljat* Šime djak
točec ciganskih suz kabao.
A Jan ga miluje
i veli, da k vragu ide...

Za par tajedan ide Jan
u varoš opet na sajam.
Na sajmu ča vidi?
Svojoj oslici se čudi.

Čini mu se pri tom
da ga tužnim okom
kroz oči magarca
sam Šime djak ziva.

A Jan ga kara, miluje:
„Oj, ti nesrićniče!
Jesi mi opet majku bio,
u magarca se pretvorio?“

Zableji, magarac: „i-a!“
No Jan mu brzo odvrća:
„Ne, ne! Ne, dragi, moj!
Ne morem te skupit!
Pak kako misliš to?
Ti ćeš si majku bit,
a ja ću te skupit?

Jednoč sam te skupio,
kvar veliki pretrpio.
Sad služi drugomu,
dok se opet ne spunu
kaštige ljeta tri.
Ufam se, da ćeš zatim znat
konačno majku poštovat.“

***cmigljat**, cmigljati = cmizditi;
gut = grlo; **lopov** = neologizam – krad-
ljivac; **zaoblīče**, zaoblīčiti = primjetiti;
zbantovao, zbantovati, ug. bántani =
uvrijediti

Nekate...

Nekate...
ljudi, nekate
ismihavati rod,
rič moju, materinu,
meni svetu,
hrvatsku.

Još i sada te čujem
majka, kako pjevaš,
slušam povidajke,
diboko u srce
pale su tvoje riči.

Neka čuje svaki:
Moj otac i mati,
bili su Hrvati,
zato ću Bogu
uvijek hvalu dati.

Otac moj bio je hrast,
a majka, gnjazdo na njem,
ja sam ptica
iz tog gnjazda,
i pjevam svim
veselu hrvatsku pjesmu,
kot cvijet pada s driva
s ljubavlju prosipa zemlju.

Čujte tu rič,
glasite,
širite,
neka se pjeva,
neka cvate,
neka ju ziblje
i nadalje,
naše Gradišće.

Nekate, ljudi, nekate,
ismihavati rod,
rič moju, materinu,
meni svetu,
hrvatsku.

Ćučak*

Pod oknom* v starom drivi*,
mali ćučak živi,
cielu nuoć si jači
ča mu nek glas stači*.

Aj ako je mali,
prirodu uon hvali,
cielu buožju nuoć
kad bi ljudi spali.

V noći jači,
vadne drima,
doklje na njega
ne duojde zima.

***ćučak** = cvrčak; **drivi**, drivo = stablo;
okno = prozor; **stači** = dosta, dokle ima
glasa

Zlata ruoža

Kako si ti ruoža mala
čiera oš na vrti cvala,
danas si ti na oltari
kadien za te ljudstvo mari.

Zutra ćeš bit ovienuta
ruožo moja lipo žuta,
da tiebe pritielji tvoji
najdu viečer ur na gnjoji.

*

Tako to grie svem biću,
važnut će ju tebi sviću,
jačit tebi na pogriebi,
v jamu hitit – bit ćeš v niebi.

Dva petehi

Kot ta petieh na tom gnjoji,
vsaki si na svojiem stoji,
vrieda rano kukuriče,
va ciev svit uon naglas viče:

KIKIRIKI

nigduor na svitu lipši ni.
Na vom mojem gnjoji
sam ja ta najbolji.

Kad se pak dva petehi
na jednom gnjoji zijdu,
hned* su oni v sebi.
To ne nuosi ništ neg bidu,
dilit se za čierve, pipke*,
nek svaki drugi klas,
nek puov zrna z jedne sipke,
pa se zamu hned za spas.

Petehi se skubu, po gnjoji skaču,
kad brat popadie brata za putaču,
ča ti ovde iskaš družo,
na ovom gnjoji brat, nebrat,
ćeš da te ja stisknem užje,
da ti zakručim vrat?
Gliedaj da se odavde zgubiš
ako žitak na zemlji ljubiš.

KIKERIKI

Vuov smrdljivi gnjuoj,
je muoj, je muoj, nek muoj!

KIKERIKI

nigdier na svitu buolje ni!

KIKERIKI

KIKERIKI

ti se brate napas* va priki*!

***hned** = odmah; **pipke**, pipka = kokoš;
priki, prika = ?; **napas**, napasti se =
najesti se do sita

Mladi junaki

Jedan, dva i tri – pogledajte nas vsi.
Junaki smo još nek mali, al' bi spravn
žitak dali,
za naš rod i dom.

Vsaki ki će sad biti junak mlad,
neka hrabro s nami stupa. Pak ćemo se
borit skupa,
za naš rod i dom.

Vsaki ki je mlad neka dojde rad.
Naša četa vse prima ki se borit zanima,
za naš rod i dom.

Na Mikule

Došal je Mikula stari,
ko ni sniga ne mari.
Zato nosi putnu* tešku,
nutri jima rušku mehku.
Jabuke, orihi zlati,
potukeće on pod vrati.
Ki je vrlu tomu daje,
vrlu torbu cukra, dare.
Dobra dica na ov dan,
praznuju* Mikule dan.
Zločestim donese Krampus
s korbačem po glavi tampus*.
Smrzle ripe jim va čižmu,
a oni pod stelju bignu.
Dica viču, kucak laje,
Mikula udarce daje.
Lanci oštro mu škrebaću,
orihi se po tlu taču.
Plahi pogled teško mine,
gledadu kod miš z mekine.
Dones nam Mikula vsega,
za velikog snižnog brega.

***praznuju**, svečuju, praznovati,
svečevati = slaviti; **putnu**, putna = brenta;
tampus = udarac, tapa

Zimsko veselje

Snig sad padje
tiho, laglje,
pod puni se
belo je vse.
Dica viču,
rado kriču,
sanke najper
z briga hajder!
Doli fuzat,
drhtat, luzat*,
bukte z sniga
breat v biga.
Ruljat deda
z sniga z leda,
smrzle curke
prebost Turke.
V snigi valjat,
vse podrapat,
ložit oganj,
uz vrbov panj.
Oganj puhat,
ruke hukat*,
borno drivo
to božično –
ono skončat
cukor nošat*.
Vo su šale
dice male,
radost zimske,
od vse dice.

***hukat**, hukati = u ruke puhati, topliti
dahom; **luzat**, luzati = igrati, ludovati;
nošat, nim. naschen = rado jesti slatkiše

Božično drivo

Je li si mali, velik – star i mlad,
ovu dob ne mariš jako za rad.

Božično drivo – jelka
mira zelena pelda.

Borovična duha,
lipe misli kuha.

Mir i veselje –
ovo su mi želje.

Zelena si jelvica, prik zime ostala,
vsi se tebi veselu, najveć dica mala.

Kot zlata koruna,
cukra, slatkoće puna.

Božično drivo,
nisi ti krivo
da još sada mir
ne vlada vsagdir.

Božično drivo, jelva zelena,
na Badnjak, lipota rumena.

Vsim si radost – jaka,
donesi nam blaga,

Krasno drivo,
diči tiho –
dones sriću,
punu vriću.

Mali rob

Mila tužna ptica,
draga pevačica.
Zač ti je tamnica
va mala gajbica*?

Ča nigdor ne čuti,
ov tvoj žitak ljuti,
da si ti v samoti,
spodoba siroti?

Znam da bi letila,
kuda bi hotila,
priko loz i polja,
kuda te volja.

Polje i lozice,
jesu domak ptice,
grm i gusto lišće,
su joj bivališće.

Kako mala dica,
jesam i ja ptica,
vek puna veselja,
pevat mi je želja.

Na polju pjevati,
visoko va zraki,
vo moj žitak zlati,
nu te me pušćati.

Ča je meni gajbica,
z najlipši šibica,
srebreni vlakica,
kad mi je tamnica.

***gajbica**, gajba = krletka

(Vjerojatno preuzeo od Dometra
Lemperga)

Rebac

Stari rebac zijuče*,
krovi zgora pijuče.
Okolo skakuče,
gvišno vruče mu je.
Kreljute rasteže,
za dimnjak se leže.
Po plehi* rompače*,
iz nokti čorbače*.
Sunce dobro grije,
toplo mu se smije.
Na podi mačkica,
zaduši repčica.
Po gredici gori,
a po krovi doli.
Blizu njega šmulja,
kod da b' bila s ulja.
Tanko se proteže,
vsenek bliže leže.
Rebac je zaopti*,
od straha se poti.
Mačkica poskakne,
a rebac joj pahne*,
na krov gori zleti,
kod vražić prokleti.
Sad ju stoper draži,
s kreljuti ju praši,
vako je pohodila,
naša maca mila.
Nij bilo pečenje,
neg prazno šušenje,
po plehi se fuzne,
a pod strihu copne*,
v sudić pun iz vodom.

Kumaj van isplazni,
počinut ne lazni*,
od srama uteče,
daleko proteče.
Znaš, ki kopa jamu,
sam pade va nju!

***copne**, copnuti = pasti; **čorbače**, čorbatati = strugati; **ne lazni**, lazniti = nemati vremena; **pahne**, pahnuti = odletjeti; **plehi**, pleh = lim; **rompače**, rompotati = klopotati, čegrtati; **zaopti**, zaoptiti = primjetiti, ugledati; **zijuče**, zijukati = cvrkutati

Zmaj

Stariotac, ki od dice nikad nima mira,
Moral im je zmaj načinit, s beloga papira.

Zdignul se je zmaj visoko, al' najednoč stane.
Zaplel se je s dugim repom u oriha grane (kite).

Gledaju ga dica, kako vrhu njih prheće*,
Žal im ga je, ar on bome – doli dojt već neće!

***prheće**, prhatati = lepršati

Črni kos

Tratinom kraj puta
Biži i skakuta,
Kroz grm kujca* skroz,
Repic digne gori,
Žuti kljun rastvori:
Pjeva, fućka črni kos.

Blizu gdo ga čuje,
Pjesmi se raduje,
V duši čuti on.
Pjevajuć kroz kiće
Glasi protuliće
Kot cvjetića nježni zvon.

***kujca**, kujcati = probijati se

Gradišće

Svitlo gleda oko moje,
Vidi širom ravno polje;
Vidi dole i brižice,
Krasne gaje i lužice;
Vidi zemlju najmiliju,
Ku mi srce išće –
Kroz vedrinu najsvitliju,
To si ti, Gradišće!

Od Dunaja, rijeke plave,
I zelene Hatske* trave,
Dojdi k jugu, gdje procura
Mutna Raba, tiha Mura,
Se proteže domovina,
Slavna zemlja Gradska,
Nad brižici, nad dolina
Lebdi svist hrvatska.

Oj Gradišće, zemlja draga,
Naša majka, naša snaga!
Moju dušu, srce moje
Grije zlatno sunce tvoje
Ti probudjaš ćut ljubavi,
Sipaš zvijezde sriće,
Blažiš brigu, ka me gnjavi,
Radost mi procviće.

***Hatske**, Hat = najsjeverniji dio
austrijskoga Gradišća

Ča je majka

Majka, majka, trak si sunca,
Čudna svitlost iz vrhunca.
U tvom srcu je života
Skrita ljubav i dobrota.
Kad ditetu boli tišiš,
Kripošćum se lipom zvišiš.
Tebi v ruka ključ je skrijen:
Čuvat cvijet još nerazvijen,
Plemenitit srce diče
Za sve božje i človiče.
Ti posipaš trud po stazi
Kuda dite će da gazi. –
Ar ča čedu* mat zacipi,
To diteta dušu kripi;
Ili kripi ili kvari,
Ili muti ili šari,
Ili diže ili topi,
Ili čvrsti ili drobi...

Ča u dite mat unosi,
Kot človik to ono nosi!

*čedu, čedo = neologizam – dijete

Zvon

Bim, bom, bim, bom
Zvoni veliki zvon.
Mnogokrat udri bat.
U isti čas leti glas
Kroz dolinu u blizinu
I daljinu.
Ljudem nazvišćuje
U svaki stan
Da se svećuje
Božji dan.

Šara jesen

Jesen šara i bogata
Nam donaša mnogo sada:
Zlatne hruške, slive modre,
Jabuke i briskevke dobre.

Lutka

Spavaj, lutko, spavaj!
Sanjaj, srce, sanjaj!
Sanak, lipi, zlati!
Kada zora pukne,
Peteh kukurikne,
Ćeš se opet stati,
S manom se igrati.

Vjetar

Uh, uh, uh,
Puuh, puuh, puuh!
Uši me zebru.
Silno puše vjetar!
Ziblje kiće, drivlje
Drma šaš i šiblje.

Visibaba

Vani ispod sniga
Sramežljivo miga
Mala visibaba,
Nježna duša slaba.

Sada u veljači
Cvjetić mali znači,
Da će zima proći,
Protuliće doći.

Bijeli zvončić zvoni,
Tiho se pokloni
Bar snig malo praši,
Zima nas ne plaši.

Fajgulice*

Cvatu fajgulice,
Lipa modra oka,
Kot nježne divice
Uz ubrov potoka.

Kod potoka Repca
Fajgulice plave,
Uz žinkanje* vrepca
Plesale sred trave.

***fajgulice**, fajgulica = ljubičica;
žinkanje, žinkati = crkutati

Škrebari*

Mi škrebari, mi škrebari,
Namjesniki smo, zvonari!
Kad su „zvoni u Rim prošli“,
Mjesto njih smo škebat došli.
Vist Tajedna velikoga*:
To je muka i smrt Boga!

Mi škrebari, mi škrebari,
Čujte nas svi, mladi stari!
Zvoni tugi su zaspali,
Mi smo došli, da bi vas zvali:
Ruke dignut na molitvu,
K Božjoj službi pojt u crikvu!

***škrebari**, škrebar = čegrtas – uskrсни
narodni običaj; **Veliki tajedan** =
posljednji tjedan prije Uskrsa

Vazmeni zečić

Oj zečiću ti vazmeni,
Od nas željno čekam jesi!
Iz loze i vrt naš kreni,
Šarih jajcev nam donesi!

Hop! Doskači jutro rano,
Metni jaja u travicu!
Mi ćemo pak doteć tamo,
Brati ih u košaricu.

Tebi ćemo pak za uzvrat
Mekak ležaj načiniti,
Hrane za te vrtom nabrat,
Južinu ti prirediti.

Donesi nam šara jaja,
Napuni nam košarice...
I procvast hte suncem sjaja
Lica Joške i Marice.

Vazmena* jaja

Ringa, ringa raja
U travi su jaja;
Plava i črljena,
Žuta i zelena;
Ka su našla
Naša dica
Rudi, Petra
I Marica.

***vazmena**, Vazam = Uskrs, uskrсна

Dragoljubna mati

Dragoljubna moja mati!
Ne znam, ča ću tebi dati
Na ov lipi Majkin dan,
Za sve majke izabran.

Ja bogatstva svoga nimam,
Samo malo srce imam,
U njem ljubav, goruć žar –
To je, majka, moj ti dar!

Pozdrav maja

Zlatno majsko sunce krasno sviti,
Pjeva ptica na zelenoj kiti,
Potočnice cvatu kod potoka...
Moja majka gleda od obloka.

Sviti sunce majki, duši zlatoj!
Pjeva ptica majki mojoj dragoj!
Cvitajte vi, krasni cvijeti majski,
I pletite krunu miloj majki!

Majka mila gleda od obloka,
Sjaj i radost blista joj iz oka,
Nudi joj se cvijeće, pjev, sunašce. –
A ja, majka, dajem ti srdašce!

Zov zore

Vrepci na orihu
Zbudili su zoru.
A tišinu tihu
Petelin na dvoru
Muti i pomuti;
Glasno ga je čuti,
Gromko kukurikne,
„Dobro jutro“ vikne.

Prvo rumenilo
Šalje rujne trake,
Kroz oblok nemilo
Zbudja zaspanjake:
„Stante, ljudi, stante,
Na posao se gante!
Danak vas poziva,
Polje vas sčekiva!“

Glazba sela

Vrhom plota zgora
Petelj kukurikne;
Ko-ko, njemu s dvora
Čopor kokoš krikne.

Ga-ga-gaa, zagaču
Guske od potoka.
Hap-hrač, race kraču:
Dajte nam obroka!

Ble-ble, plače tele,
Me-mee, koza mekće;
Iha-haa, pak velje
Konjić zarizgeće.

Vrepći bučnim glasom
Žiu-žiu, vršu svadbu;
Mu-muu, muklim basom
Krava puni glazbu.

Pastir glasno trubi,
Kreće čreda* bijela;
Drndaj kol po puti – –
To je glazba sela.

*čreda, črijeda = stoka, stado

Kokodak

Koko, kokodak,
Kokoš daje znak:
Da je, da je
Znesla jaje.
Biž'te jaje
Pobрати
Rado majki dati.

Peteh

Jutro još rano
Sve je zaspano.
Ali peteh kukuriče,
Veselim glasom viče:
„Stante, stante ljudi!
Dobro jutro vam budi!
Hitro iz stelje van,
Ovde je novi dan!“

Pomoćnik

Nekada su gadne žabe
S miši velik boj imale,
I kad one bišu slabe –
Za pomoć su zazivale.

Čula ih je s mlake bliže
Neka roda, – k njim zaskokne.
Vrijed pomlati male miše...
Pak i žabe sve – poždrokne*.

*poždrokne, poždroknuti = progutati

Kupanje

Idemo se, dica kupat
Pokraj sela u potok,
Plivat i štrebukat*,
Skakat nutra, hop – na skok.

Vrući jesu sunca traki,
Kot iz peći sipa plam.
Plums! U vodu vodenjaki!
Hladna voda godi nam!

*štrebukat, štrebukati = koprcati

Nedilja

Zemlja slavi cvjetni pir
U naravi vlada mir.
Sve počiva, polje, gaj,
Sunce zлива zlatni sjaj.

Stoji djelo, plug i dlan:
Slavi selo Božji dan.
Zvone čujte ljudi svi –
I svečujte blagdan vi!

Hodte v crkvu pred oltar!
Uz molitvu noste dar:
Hvala Bogu, ki je slao
Milost mnogu, vam je dao!

Odvalite grihov gnjev!
Zajačite slavospjev:
Slavljen budi svaku dob
Od nas ljudi višnji Bog!

Lipa Frakanava

U graničnom kraju lipom,
Pod selčanskim* tihim brigom;
U cvatućem zelenilu,
U doline rodnom krilu
Biva lipa Frakanava:
Gornji kraj, Kut i Brkava*.

Gde se pruža voda Repca –
Kao obruč poluvijenca,
Onde skromno kot ovčice
Bijeli stani dižu lice;
U njih živi rod seljački,
Plamsa svistan duh hrvatski.

Frakanava, selo milo!
Svojoj dicit slatko krilo!
Ti si zipka slavni sinov,
Pjesnikov i duhovnikov,
Ti si vrtljac pun bogatstva,
Gdje se gaji cvijet hrvatstva.

***Gornji kraj, Kut, Brkava** = nazivi dijela sela; **selčanskim**, Selce = susjedno selo Frakanave, Strebersdorf; **štrebukat**, štrebukati = koprcati

Dica, ča je na 'vuom sviti...

Dica, ča je na 'vuom sviti najvrlije?
Ja znam! Ja to, ja to znam:
Uoči mojje mame, tie* su najvrlije.

Dica, ča je na 'vuom sviti najteplije?
Ja znam! Ja to, ja to znam:
Kad me mama gladi, to je najteplije.

Dica, ča je na 'vuom sviti najsladije?
Ja znam! Ja to, ja to znam:
Kad me mama grli, to je najsladije.

Dica, ča je na 'vuom sviti najžalostnije?
Ja znam! Ja to, ja to znam:
Kad nam mama plače, je najžalostnije.

Danas tju* dat mami črljenu ruožicu,
Neka, neka, neka zna,
Kako na nju mislim, kako ju ljubim ja.

*tje = te, će; tju = ću

Neg utimaj*

Neg utimaj, ditasce moje,
Da ti siede na oči san.
Puolig zibke andjeli stojje;
Tebi tjeju jačit ciel dan.

Mamu od rana ur dielo naganja.
Dielu krug stanja brž nigdar ni kraj.
Spi, neka se ti neg radosno sanja,
Spi, neka prime te dičinji raj.

Neg utimaj, ditasce moje,
Mislím na tebe saki hip.
Liva ruka zibku ne puštje,
Prava pri tuom zamisi hlib.

Mamu od rana dielo naganja.
Dielu krug stanja brž nigdar ni kraj.
Spi, neka se ti neg radosno sanja,
Spi, neka prime te dičinji raj.

*utimaj, utimati = šutjeti, mirovati

Uspavanka

Haji beli, prazno v zdieli.
Nekaj plakat. Tata diela,
ospet tje* bit puna zdiela.
Haji beli, haji haj.

Haji beli, andjel bieli,
paštji se nam narast vrieda,
da perastieš babu, dieda.
Haji beli, haji haj.

Radost neka ne ostavi nas

Pas naganja mačku,
da mu kvari jačku.
Mačka kriči, da ju kvari pas,
da njoj saki veli
v cieluom našem seli,
kakov ima od staglitja* glas.

Neka mačku ponaganja pas
prik vrta i krug sela.
Našu jačku nietje jačit pas,
neg mi, dica vesela.
Radost neka nigdar ne ostavi,
nek ne ostavi nas.

Da je jačka vrla,
naštimumjmo grla!
Saki tje si s nami zajačit.
Dica, pripojte se,
radost se nam nesie
nad se rieke, puolja, nad ciel svit.

Neka mačku ponaganja* pas
prik vrta i krug sela.
Našu jačku nietje jačit pas,
neg mi, dica vesela.
Radost neka nigdar ne ostavi,
neka ne ostavi nas.

***staglitja**, staglic = češljugar;
ponaganja, ponaganjati = proganjati

Kuliko je čega?

Jedna je žlica v pladnji.
Dvi su na zdieli uha.
Va tri lonci mama kuha.
Čietvero je nuog na stoli.
Piet junakov – ki je buolji?
Šiest cipalin v ognji gori.
Siedam srn se pasie v gori.
Uosam tičic jači z kitic.
V deveti zdienčitji* vuoda zvira.
Va deset prstuov mi dajte sira.
Ne malo, ne jako čuda
– muore bit pravadna gruda.

* **zdiencitji**, zdenčići,
mali zdenac = bunar, izvor, zviranjak

Jakov ide z Bistrice

Ranje magle, maglice
Jakov ide z Bistrice.
Puolag njiega voli
gaze prik po puolji.
Kade su njim kuola?
Zostale su v grabi.
Kade je ta graba?
Sranjena za grmi.
Kade su ti grmi?
Kade tice jače.
Kade su tie tice?
Letile su v guoru.
Kade je ta guora?
Kade srnče skače.
Kade je tuo srnče?
Vuk ga je rostrzal.
Kade je ta vuk?
Lovac ga je ubil.
Kade je ta lovac?
Je pri šenkirici*,
da se sranji dicit.
Tamo jiska vuka
v dibokoj kupici.

***šenkirici**, šenkirica = pivnica, podrum,
nim. Schenke

Ljeti

Školska vrata se zatvoru,
torbu hiti kraj.
Tiho je na školskom dvoru,
ferije su, to sad znaj!

Gori doli, med dolina,
v toplu vodu skačimo.
Med brižići i skalina
da se sad odmorimo.

Mama, tata, sestrica,
svi se sad radujemo.
Rudi, ja i Evica
da se mi spočivamo.

U školu

Ljeto j' prošlo
vrime j' došlo
opet sad za školu.
Da sad počnem
opet učit,
malo moju glavu
mučit,
neće bit to na kvar
za moj žitak.

„Znam da je to
božji dar
da se učim
ja vindar.“

ČLOVIK

ČLOVIK kot pacijent
človik kot nervozist
človik kot rodjak
človik kot farnik
človik kot kotrig* stranke
človik kot uloga;
človik kot funkcionar
človik kot bigunac
človik kot kljent
človik kot interesent
človik kot broj.
ČLOVIK kot dite Božje.

***kotrig** = član

Sutra dojt će

Sutra dojt će Mikula,
nosi naše dare:
kolce, knjigu i labdu,
punu putnu* na hrptu,
pozdravi on veselo
velike i male.

***putnu**, putna = brenta

Mikula u lozi*

Mikula u lozi
k nam se sada vozi;
nosi nam ti jabučice,
za vrle divičice:
Ria, ria, – ria –
rulala.

Mikula u lozi
k nam se sada vozi;
ako bude ki nišvridan*,
neće bit nadarovan:
Ria, ria, – ria –
rulala.

***lozi**, loza = šuma; **nišvridan**,
ništvridan = nevrijedan

Vesel' mo se

Vesel' mo se mi danas,
vred je Mikula kod nas:
Veseo, veseo, tralalala la,
vreda je Mikulinja,
vreda je Mikulinja.

Dobroj dici on pak da,
cukrićev i peciva:
Veseo, veseo, tralalala la,
vreda je Mikulinja,
vreda je Mikulinja.

Nišvridnim da ugljena,
pak je vrlo zbatina:
Veseo, veseo, tralalala la,
vreda je Mikulinja,
vreda je Mikulinja.

Gdo je vani?

Gdo je vani?
O dva siromahi!
Ča hoćete?
Da nam otvorite.
I kroz božju ljubav bližnju,
dajte nam va vašu hižu.
Ne, ne, ne, ne!
Prosim' otvorite!
To ne ide!
Blaženi vi bud'te!
Ne to sad već ne ide
i pojte nek otkuda ste!

Gdo pred vrati?
Dva mladi hižniki!
Ča hoćete?
Da nas poslušnite!
Dajte nam kod vas stanovat,
Bog će vam to sve darovat,
Ča plaćate?
Nimamo šilinge!
Onda pojte!
Imajte milošće!
Ej, nekate nas sad jadat
pojte nek dalje iskat.

Vi ste kasno!
O kako j' to strašno!
Nek van, nek van!
Budi milosrdan!
Sutra će se svim roditi
Spasitelj naš glasoviti!
To skrb mi nij!
Imajte ljubavi!
Ništ brigi me!
Gdje vam vaše srce?
Sad konačno vi šutite,
pak odavle skrsnite.

Nek pojte vi!
O kamo ćemo mi?
Va štalicu!
Va škuru pustinu?
Oj ti Dite božje milo,
jaslice su ti sad krilo.
Odavle van!
O kako j' teško nam!
Va štalu vi!
Zamite nas k sebi!
Štala ona j' dobra za vas,
nij vas triba već kod nas!

Noć je opet

Noć je opet došla,
prik polja sada,
po cijeloj našoj
zemlji mir vlada.

Samo on potočić
tiho žubori,
stalno, stalno curi,
nikad on ne spi.

Nima nit zvijezde
ka mu primi mir,
niti jedan zvončić
da on zašuti.

Tako moje srce
isto si i ti,
samo Bog zna dati
počivak nam tih.

Smrad (Drži uredbu)

Šare olovke u škatuljicu,
moje knjige uredno u taškicu,
a knjižice va mapicu,
a južinu va torbicu,
pak tvoju novu labdu
va mrižicu.

Smrad (Čuvaj okolinu)

Kad naš mali Tonac knjigu išće,
i nju ne najde, onda vrišće.
Uredbu sada on opet počne spravljati,
hvalu ga pak rado otac i mati.

Tiho curi godina

Gusto curi godina...
Mat zač si me rodila,
me rodila?
Blato će bit po godini,
s milom smo se pogodili,
još me je ostavila,
srce mi je prebola,
mi prebola.

Plakat za te neću se,
nisi vridna toga, ne,
niti toga ne.
Po godini sunce sviti,
dojt ćedu još danki lipi.

Zbogom zato rožica,
išći si nek drugoga,
nek drugoga.

(Prijevod s madjarskog:
Esik eső csendesén)

Starim divojkam

Ča će biti „visibabe“,
ostat ćete stare babe.
Ki ne pašći, on ne kasni,
ča ima od toga hasni?!

Vene, gine
vrime, mine
i ostane prez vrućine.
Sova vam se špota
„huhu, huhu!“
Gdo znam prava* mlačnu juhu.

Bud povidal sam vam jasno!
Morebit još nije kasno.
Sriću lovte, nij na dvoru,
uždji* za njom na motoru.

***prava**, pravati = trebati, nim. brauchen;
uždji, madj. uzsgyi = bište!

Naši rodiči*

Dica ništo ćemo
vam na ciestu dati
Zato da sme
duge ljeta ur Hrvati
Sudien sme nek
našu rič si govoriti
Radi sme vas ju
takaj duoma naučili
Da bi naš narod
mogav dalje preživit
Ale vi to ne smite
nigdar ne ukrivit
Treba da biste
našu rič nekat zabili
A ju nigdar a nigden
već ne govorili
Veliki grihi bi to
pro nas svih bili
Tie nam naši
prerodiči nie bi otpustili
Zato su nam
naši rodiči sve dalje dali
Ale mi mladi
to onda nisme upoznali
Anji našoj dicit
nismo našu rič učili
Tako sme naše
selo Frielištof zabili
Krivo je da sme sve
nimški skupa govorili

Ale nas to danas
ne mrzi da sme prošli
Zato da sme nuove
prijatelje sopet naši
Najveć su to ti
hrvatski Gradišćanci
Pro nas su oni
jur kot vlastiti bratanci
Ke bi mi htili
cieli život imat
Zato ćemo njim
to sada rado napisat
Da bi me se u njih
za sve htili zahvalit
A s njimi kot va
Frielištofi dalje živit
Aj s timi slovanskimi
Hrvati sme se sišli
Radi sme da oni
onda z' sela nisu prošli
Da su si duoma
va njihovih selov ostali
A nam pri našoj
nesrići čuda pomagali
Aj te Hrvate na Hrvatskom
nećemo zabiti
Nek tako će ta
hrvatski narod dalje bit.

*(na dijalektu Moravskih Hrvatov,
Beč, 23. VIII. 1998.)

Daruj smijuć obraz

Smijuć obraz daruj vomu svitu,
da svakoga človika oslobodi svoj smih,
od skrbi i nevolje ili od djela i igre,
kaži tvoj smih ar to ništa ne stoji,
ako ti drugomu radost diliš
s tvojim smijućim obrazom.
Kaži da ti ne samo tebe ljubiš,
daruješ i od drugih zimlješ.
To tako more biti i ostat će.
Nek tvoj smih je kao sunčeni trak.

Zimska noć

Od mrzline je zrak nastal,
i svagdir puca snig pod mojimi nogami
kad se šećem po cesti.
Kad van dišem se moj slap diže,
i svakudaj led puca.
Oh kako je sve divno
i muče kuda se ja šećem.
Misec prosviti stabalje, ko je sve
nakinčeno
u čarobnoj bijeloj haljini.
A ja stojim i gledam u ta čarobni kinč,
koga mi zimska noć daje.

Čestitke Trih svetih kraljev

(Čestitke škrebarov*)

Svi skupa:

Bože, blagoslovi ov stan
I budi svim milostivan,
Ki va njem živu dan i noć,
Budi njim sigurna pomoć,
Da ostanu vjerni tvoji,
Želiju i Tri sveti kralji.

Prvi kralj:

Kad se je Spasitelj rodio od čiste Divice,
Pozvao sve ljude k sebi, pred svoje jaslice.
I došli su mu se klanjat kralji, pastiri,
Kleknuć pred njega u štali s dragocjeni dari.
Zvijezda je nje dopeljala pred jasle, njegov tron,
Da ga dostojno dičidu sa srcem i dušom.

Drugi kralj:

Iz ljubavi je došao k nam, u naš betežni* svit,
Ar je hotio sve narode 'vog svita otkupit.
Na se je zeo siromaštvo, glad, zimu, progonstvo
I nut, tako je počelo njegovog kraljevstvo.
Dilio je sve ča je imao sa zadnjim prosjakom,
Batrio je tužne, žalosne od dana za danom.
A to je prosio i od nas, da mi to činimo
I po njegovom primjeru tako da slijedimo.

Treti kralj:

Zato vas i mi prosimo, sad za vaše dare,
Za ljude ubogih zemalj, ako gdo ča more,
U ime Božjeg diteta, dajmo milostinju,
I tako doprinesemo kraljevstvu Božjemu.

Svi skupa:

Za sve vaše dare, Bog plati velimo
I još jednoč lipo, srdačno hvalimo.
Da vas Bog podari jednoč s vječnim žitkom,
Željimo od srca i ostante s Bogom.

*betežni = bolesni; škrebarov,
škrebar = čegrtaš, običaj u Velikom tjednu

Naš otac

Drivodjelac, seljak, lovac
Sve to j' bio pokojni otac,
Radi nas, svoje družine,
Prez obzira na težine.

Marljiv od jutra do mraka,
To zna ovde duša svaka.
Njegove djelovne ruke
Ne poznavši truda, muke.

Sve djela on za nas, dicu,
Ka smo mu prirasla k srcu.
Samo da nam lipo bude,
'Z nas spravi poštene ljude!

Zato oče za mar i trud,
Iskrena hvala nek ti bud.
Neka ti Bog sve naplati
U svojoj darežljivosti!

Drivodjelac, seljak, lovac,
Nam svim najskrblijiviji otac.
Ponos je bio te imati
I dragim te ocem zvati.

Bud ljubezan

Bud ljubezan prema svim,
To ti od srca velim.

I nećeš se kajati
Zbog 've tvoje kriposti
Ka te obogaćuje,
Pomore ti dojt dalje,
Zrejati prema cilju
I oblažit nevolju.

Ona j' prema srcu ključ,
Ki sviti napred, kot luč,
Da se srce otvori,
Mjesta da novoj zori,
Novomu protuliću
I množi ljubav, sriću
U srcu i u duši,
Da naš svit bude lipši!

Hrvatskoj majki

Majka naša mila, draga,
Hrvatskoga roda snaga!
Tvoje srce za nas bije,
Tvoja ljubav za nas klije.

Materinsku rič hrvatsku
I goruću ljubav bratsku,
Ti si u nas zasadila.
Hvala tebi, majka mila!

Zacipi u svoju dicu
Prave vjere zdravu klicu,
Budućnosti da Hrvata
Opet svane zora zlata.

Iz plodnoga majke krila
Zvira naša moć i sila.
Ti nam rodiš kćere, sine
Za budućnost domovine.

Oj hrvatski narod mali,
Tvojim majkam se zahvali!
Digni ruke k nebu gori
I ovako nut govori:

Oj nebeska majka mila,
Vijek si uz Hrvata bila,
Sprosi blagoslov od Boga
Majkam naroda ovoga!

Sveti večer

Padaju na zemlju snižne pahuljice
I kroz tamni zastor migljaju zvjezdice,
Mir, tišina vlada po svem svitu,
Narav slatko spava u zimskom nakitu.

Kamo nek pogledaš, svetačna tišina,
Blagoslov nam šalje nebeska višina,
Jer danas sin Božji s neba doli stupi,
Da nas svojom krvljuom grišnike otkupi.

Zato se veseli danas svako biće,
Sveti večer čas je veselja i sriće.
Človik, ubog, bogat, danas si zapjevaj,
Da se bude orio brig, dolina i gaj!

Ako si siromah, neka turobiti,
Što moraš uboštvu i tugu trpiti!
Pogledaj nek u jasje, najt ćeš zaviće,
Pomoć zna ti samo to ubogo Dite!

Glej, kako od zime Ditešce trepeće,
Nigdo na 'vom svitu njemu pomoć ne će;
Neg bogatim samo, ki imaju zlata,
Svit otvara danas svoja hižna vrata.

Ako drugog nimaš, daj mu čisto srce,
Da u njem stan najde Božansko Ditešce!
O človiče dragi, danas Boga slavi!
Sveti večer tebi donest će mir pravi!

Večer na moru

Mrak se spusti preko mora,
Sunce već zapada.
A prik dalekog obzora
Mir, tišina vlada.

Samo katkad blagi vjetrić
Lagano zapiri.
Ribolovski mali brodić
K obali već žuri.

Na nebu zvijezde male
Nemirno treptaju,
I u igrajuće vale
Zlatni biser sjaju.

Vjetra šum je ubrov prešao
Kroz visoke palme,
Kako da bi Bogu pjevao
Hvalodavne psalme.

Čudno gledam tu krasotu
Večernjega mora...
Novu opet će lipotu
Donest nova zora.

Život

Stvoriš se.

Narodiš se.

Učiš se.

Mučiš se.

Naučiš se.

Boriš se.

Ljubiš se.

Pomnožavaš se.

Daješ svoje skrbi dalje drugim.

Zgubiš se.

Nadopuni se tvoje mjesto.

Pozabiš se.

ON te nij pozabio!

Rodiš se na novo!

Evo protulića

Nimaš riči da opišeš
Prve dahe protulića.
Ono buči – jedva dišeš
Tek zauzme tebe srića.

Pred tobom mala kuća*
Mirno leži, jedva živa,
Sporno svoja mrzla pluća
Prema suncu sada riva.

Nu odjednom iznenada
Ko da zrakom ono pada
Usred dvora malog bića;

Kada čuje kućno zvono
Svojoj majci hitro ono:
„Mamo, evo protulića!

***kuća** = neologizam – hiža

Ljubičica

Iza grma cvjetnog cviće
jedno malo tiho biće.
Nit je vidiš, nit opaziš,
kada skrbno putem gaziš.

Ipak ono miris* ima
tako blag i nježan. Svima
svojom bojom oči blaži,
sasvim skromno, bez sve laži.

Već protegnem svoju ruku,
htio bi kinut* ovaj cvijet,
ali tužni glas zazvuku

da zaplače cijeli svijet:
„Nemoj brate, pusti ruku,
jer ja tako mrit ću vrijed!“

***miris** = neologizam – duha

Stari plug

Na vrtu pod živikom*
gdje ljetom gnjijezdaju ptice
stari leži plug.
Sav od drva, pomalo gnjije.

Orao je s njim otac moj i djed.
Hodali za njim, rezali brazdu po brazdu
dovikivali volovima i pucali bičem
u ranu bijelu zoru ljetnu.

A sad leži pod živikom
star i pomalo gnjio
i posve zaboravljen*.

***zaboravljen** = neologizam – pozabljen;
živikom, živika = neologizam – živica,
sića, grmlje

Stari hrast

Na njivi* moga oca
Od pantivijeka
Star se diže hrast

Diže se i prkosi*
I ljetnoj žegi*
I zimskom mrazu
I teškoj oluji
I ledenu sjevernjaku

A primao je i prima
U goste cijeli svijet
U njegovu se hladu
Odmarao otac mi i djed
Odmaram se i ja

Hoće li se i moj sin?

***njivi**, njiva = neologizam – polje, lapat;
prkosi, prkositi = neologizam –
suprotstaviti se; **žegi**, žega = neologizam
– vrućina od jakog sunca

Božićni mir

Odloži, človiče,
sve tuge i boli
sve brige i jade
Božić dohaja

Pruži ruku
ženi svojoj i dicit
tovarušu i drugu
susjedu i neprijatelju
i uživaj mir
Božića

Ne išći ga
u dalekom svitu
po kontinenti i svemiru
kod sebe počni
kod sebe samoga
i najdi ga
u dičji očima

Sloboda

S l o b o d a – velika je rič,
Puna moći, puna časti.
Zmožan, silan je ta kinč
Bez kog svako će propasti.

S l o b o d a – veliki je dar
Oca Višnjeg nam darovan;
Nikad nije on naš kvar
Kad je pravo pohasnovan*.

S l o b o d a – velika je moć,
Nitko zatrt je ne more,
Jer i kmetu kratka j'ć noć:
Vrijed mu sviti svitlo zore.

***pohasnovan**, pohasnovati = koristiti

hrvatskomu narodu

narode!
brani svoje
i bit ćeš
ugledan

brani svoje
i bit ćeš
priznat

brani svoje
bori se za prava svoja
i bit ćeš
narod
u očima drugih

Sabirajmo riči

Kako piplje zrnje
i mat s mlika vrhnje,
kot klasje u pušalj*
i u kupčac šušanj*.

Sijeno u plastiće,
a u kup hrastiće,
brizovo, cerovo,
borovo, jelovo;

Sabirajmo naše
sve riči domašnje
i pazimo na nje –
na drago imanje.

Kot u torbu hranu
a na kola branu,
plug hornice*, ojce;
ni još kraj, ne boj se!

Kosu, brus, tobolac,
zabit jedan kolac.
Srp, roglje i grablje,
motiku za grulje.

Ručnu „hojs*“ nalivo,
braznu „hik*“ napravo,
dvi krave u jaram
na konje kožni ham.

U škornje* obojke
a u ruku vojke*:
drži čvrsto žvalu
da nas ne ostavu.

U snu se pojavljaš
i navek ponavljaš
protuliće, dilo,
san, ditinstvo milo!

***hornice** = plužna kolica; „**hik**“
(desno), „**koj**“ i „**hojs**“ (nalivo) =
mjesto, pravac za krave; **pušalj** =
svežanj, nim. Strauß, Büschel; **šušanj**
= suho lišće u šumi; **škornje**, škornja =
sara; **vojke**, vojka = uzda

Krt

Pazim u vrčaku* krta:
kopa, rova, rivlje, vrta.
Rahli kupčac zdiže tiho,
gradi si stan krt marljivo.

Vrtal je pun kratorovin:
što ću s njim <ko ga ulovim?
– Branjen je, ne smiš ga biti,
bolje ga susidu hiti!

Žere črve, podgrizače;
računaj ga med dilače!
Luk, šalata, mrkva, zelje,
tebi rastu na veselje!

Grebi, dubi školje, pute,
podzemne, diboke, duge.
Poj u goste, moj mili krt,
pak porovaj i drugi vrt!

***vrčaku**, vrčak = bašta

Črni kos

Pazi, drči* črni kos,
ar će te pogazit voz!
Zašto se stiplješ po putu,
da te kotači „oputu“?
Beri črve pod grmići,
uz jarak, u gustoj siči.
Spivaj, fućkaj jutro-dan:
„Svitlo j' leni, k dilu, van!
svitlojlenikdiluvan!“

***drči** = trči

Stara priča

Jedanput su se žabe,
zelenci, koritnjače
našle polag močvare
da b' si kralja izbrale.

Šaptaju gdo j' najbolji,
gdo bi bil svim po volji?
Svaku žabu obajdu,
al' takove ne najdu!

U 'voj nenavidnosti,
u teškoj okolnosti,
jedna da put pokaže,
drugim ovo predlaže:

no nij' našeg roda...
neka bude kralj roda!
I tako su si žabe
„mudro“ kralja izbrale.

Roda-štrok jim zahvali
da su si nju izbrali:
od tih dob lovi žabe
iz lokve i močvare.

Štok*

Žaba krekeće,
zamuknut neće.
Štok hitro skokne
pak ju poždrokne*.
Al' u putaču
baci i kaču*,
miše, konjice,
gušćare, strice*.
Onda se sleti,
k gnjizdu odleti
nakrmit mlade
rodice gladne.
Maru klepeće,
grane premeće
i neprestalno,
jur jutro rano,
leti i nosi
do škure noći!
Trsi se, lomi
– nagon ju goni –
da je othrani,
kot je nju lani
mati štok-roda,
u ranih doba.

Sletu s dimnjaka
čar* do pašnjaka!
U krug se spravu.
U plavom zraku
se kolobaru
u kolobaru.

Rode, srićan put!
Sad i svaki put.
Nas ne zabite!
Pak se vrnite!
Donesite nam,
lip, vesel Vazam!

***čar** = čak; **kaču**, kača = zmija;
poždrokne, poždroknuti = progutati;
strice, stric = cvrčak, šturak; **štok** =
roda, nim. Storch

Dičinja pitanja

Na brižiću crikva stara
– črljeni se – rumena,
krez vijeke, boje* ostala,
preživila vrimena.

Okolo nje svit pokojnih,
sičom okružen cintir*:
misto plačev, javkanj bolnih,
tišina, pokoj i mir.

Idemo k velikoj maši
po crikvenoj stazi, van,
svi, iz sela, ljudi naši,
a s materom i ja sâm.

Kot smo bliže k domu mrtvih,
pitam mater iskreno:
– Mamo, i Vi ćete umrit?
– Da, sinak, i svi ćemo.

Prvič mi, stari po redu
– prisnu istinu povi –
kad nam se redi poridu,
za nami ćete i vi.

– Al' Mamo, po smrti ćemo
se nanovič narodit?!
i s vami po ovoj cesti
skupa u crikvu hodit?!

Pitanju ni odgovora,
tiho me kara mati:
– U crikvi već ni govora!
Vidiš jur smo u vratu!

Vuža vliču, glušu zvoni,
vjernike sazivaju,
glas mi se u šum zaroni,
mrtvi me poslušaju.

Pedeset lit nosi tajnu
iz ditinjstva pitanje:
Mudrac, odgovora daj mu,
dok' ne projde meda nje!

***boje**, bo je = bud je; **cintir**, cimator =
groblje

Spominki dičarica

Ja sam vik´ na zadnja kola sel,
misto nigdar nikomur nis´ zel,
čudakrat na svori* se vozil,
razderane cokole* nosil.

U svakidan bos miništroval,
po trnju boso miše troval.
Betežne s farnikom pohodil,
mrtve zvonom k grobu sprohodil.

U susidu s driva črišnje kral,
na sinokoša kiseljak bral.
Dičinje grihe ispovidal,
bez laži, istinu povidal.

Starim na vulici poklonul,
s paše bižeć, sto put namoknul,
pod mašom Markin oblok slamal,
do mraka na Pinki stugoval.

Ednoč v´ kuhinji oganj naložil,
pazdir – do prsnic – strašno goril:
kupčac lana svićicom užgal,
pogasil ga, nisam uvušal.

Pod bojem suho lišće kadil
podmuče, a nisam se shranil.
Stranjski vojniki izdal me sestri:
od batike, straha se tresi!

Stalno se bojal vračitelja,
pljuske dobio od učitelja.
Livač, sam pravom rukom pisal,
zbog palice nis´ pravo iskal.

Rekljin*, frak, plundre* zakrpane,
od starjega brata jerbane*.
Sanjal sam i ja novo rublje:
što je vridno? Sad znam, kad ur je!

Štite ove redice, dica,
istinsku priču dičarica,
ki je već lit jur dida postal,
al´ u sreću dičaric ostal.

Budite spametniji, bolji,
drčite* po vrčaki, polji:
ne poznajte strah, poniženje,
doživite dane blažene.

***cokole**, cokula = cipela; **drčite** = trčite;
jerbane, jerban, jerbati = naslijediti;
plundre = hlače; **rekljin**, rekl = kaputić;
svori, švori, švora = rukunica, zadnji dio

Na Božić

Nebeski pir...,
Miseć, zvezdice...
Božićni mir,
porod Divice
u štalici,
za siromahe
– dite, dici –
za te i za me.

U jaslica
kraljić na slami,
mat, Divica,
ubogi, sami?
Oslak i vol
pušu toplinu...,
pokrt je, gol...
ni* zima sinu.

Božićni mir,
nebesko janje...
Vidiš Pastir
na Zemlji klanje?
Plač sirotic,
rušenje gradov,
krik udovic,
zločine „vragov“?

Polnoćnica...
snig, bilo polje.
Gori srca,
svi, dobre volje!
Ljude združiti
na cilom svitu,
dar, mir prositi,
budućnost lipu!

ni = nije

Igra

svića-svićica
šiba-šibica
palac-palica
marac*-Marica
jarac*-jarobica
pepel-prepelica
udica-ribica
divojčica-kitica
ključ-kličica*
sin-sinica...
igrajte se
dalje, dica!

***jarac** = ječam; **marac** = marc;
kličica = članak, zglobov

Nikadar

ne ću
zabiti!

Išli smo
pogledati
Pjerušku Mariju*.

K noći u tri ura
išli smo
da pogledamo Bijeloga
Oca.

Kako služi mašu
i dili blagoslov
cijelomu svitu.

Išli smo po blati,
po lozi,
med koprivami.

Išli smo
da vidimo
Bijeloga Otca
Samboteli.

Našli smo
Bijeloga Otca!

Tvoga Sinka

– Naša Marija –

Jezuša današnjega
Namjesnika.

Kiseg

Va gradi
sidim na kameni.
Vruće me topli,
pogledam kamen,
krv na njem spi.

Ča je to kamen?
Nikolice krv te topli.

Sidim na klupi,
čujem glasi:
Ovde smo mi Hrvati.

Slušam i vidim:
To si Ti?
Jurišić Strašni.

Na jedinajst su
na turmi
zvoni zvonili.

***Peruška Marija** = hodočasno mjesto
kod Židana

Otac

Došal sam s škole!

Majka me zove:

Ovo je jilo,

biži hitro.

Otac su gladni,

va gori sami.

Trap, trap.

Bižu mi noge,

nosim ja kunce*.

Supa glegeće*.

Ovo su kunci.

Otac su trudni*,

po vodu biži.

Trap, trap.

Staza je ravna,

putra* je prazna.

Voda va Curki*

putri govori.

Voda je hladna,

putra je puna.

Trap, trap.

Ovo je voda,

'vo ti je vina.

Vino je jako.

Zgrabim ja dvojke*.

Noge govoru

po prašnom putu.

Trap, trap.

***dvojke**, dvojki = dvojaki vrč; **Curki**,

Curak = izvor; **glegeće**, glegetati =

ljućkati; **kunce**, kunci, kunac = rezanci;

putra = glinena boca; **trudni**,

trudan = umoran

Sveti Mikula vis-a-vis

(Za dicu čuvarnice)

Dragi ljudi, kot sam čula,
došao je sveti Mikula.
Nek pogledajte simo svi,
on pred manom 'vo sidi.

Kade mu je nek ta vrića,
kade j' nutri naša srića?
Ili će svoje dare
Nam podilit iz košare?

Ćemo vidit, ča će biti,
kad počne dare diliti.
Ar i za me, kot sam čula,
ima ča sveti Mikula.

Zimska večer

(Za dicu čuvarnice)

Naša mačka se proteže,
kucak se ugodno leže,
a mačkur jur cijeli dan
uopće neće s veže* van.

A otac plete košare,
majka krpa hlače stare.
Stariotac od tepline
uz kaljenu peć zadrmlje.

A od naše staremajke
čujemo mi povidajke.
Tako nju poslušamo,
da se nit ne ganemo.

Zimska večer je 'vo bila
kad su dica srićna bila.
Otac, majka, vi stariji,
vi ste 'vo doživili.

Kako srićni bi mi bili,
kad bi 'vo doživit smili.
Nam povida povidajke
„Fernseh“ – a ne staremajke.

Zato si srce zamite,
„Fernseh“ koč-toč ugasite,
da nam naše staremajke
zbrajat mogu povidajke.

*veže, veža = kuhinja

Ravno sam se narodio!

Hej, divičice, dičaki! – Vi svi mali dobrijaki!
Zdravi bili, velim vam – i željim svim dobar dan!
Sad se nute lipo sjesti, – ar ću vam sad vist donesti,
ča sam onda oćutio, – kad sam se to narodio!

Mislím, da ste i vi svi, – ončas isto ćutili!

Ada!

Ravno sam se narodio, – ništa zloga učinio,
jur na glavu me postavu – i po zadnjici me sprašu*.
Onda velu* pak ti ljudi, – doktori ili ki drugi,
prez iznimke puni sriće: – Glejte kako živo viće!
Jedna žena, dosad sama, – ku ću zvat kasnije mama,
u naručaj mene zame, – da mi skoro sapa* stane.
Nato veselo zacvilim – i u nešto se zapilim,
i potežem, da svi ćuju, – dobro mlíko kroz grgulju.
Zatím pak, ja ne znam kako, – prez teškoće zaspím lako.
Jilo, spalo i blejanje, – daljnje mi napuni dane.
Kasnije me na nesriću – taknu pak u neku vriću.
A zatím me, prez da prosu, – vrićom skupa na krst nosu.
Ovde mi zbog vjere prave – vodu zlivaju prik glave.
Negdo onda pak zazine, – da mi je sad Miško ime!
Doma me u zipku vržu – i moje krstitke vršu.
Svaki troši u ljubavi, – da čim već u zube spravi!
Kad to vidim, mi se ziše, – ar dohadja moje vrime.
San na moje oči pada; – zbogom ljudi, spat ću sada!

Níšt ne moreš učiniti, – ‘ko te kanu poroditi.
Prez pitanja tebe spravu – i te van u svít postavu!
A onda te počnu mućit – i ta prvi govor učít.
A zatím na noge smíš, – da se bižat naućíš!

Kad ćuvarnica* pak projde, – onda škola na te dojde.
I ta učnja ne prestane, – dokle s tebe ne nastane
ćlovik, ki će sada bit – dosta zreo za ov naš svít.
Kasnije se moraš odat – ili u ženidbu podat.
A kod hižni par* se spraviš – i ditešce si nabaviš!

A sada si to ditešce – misli u sebi sljedeće:
Ravno sam se narodio, – ništa zloga učinio,
jur na glavu me postavu – i po zadnjici me sprašu, i t. d.

*
* *

Kad život otvori vrata, – se počne ova „deata“
za svakoga, ki se rodi. – da zatim po svitu hodi!
Ovo smo svi doživili, – ki smo se koč narodili!

Sad ali moram prestati, – s vami ov čas dokonjati!
Zdravi mi ostan' te skupa! Zbogom, do drugoga puta!

*čuvarnica = dječji vrtić; „deata“, teater = teatar; sapa = dah; hižni par = bračni par;
sprašu, sprašiti = tući, paškati; velu = kažu

Za majku

Kako se digne – iz zemlje zavića*
maleni cvijet – u čas protulića,
tako je cvalo – uz obranu milu,
moje ditiinjstvo – u majkinom krilu.

Tako je žitak – meni dao rasti,
dojti u školu – veća nastati.
Pratile su me, – kot zvijezde u noći,
u svako vrime – majkine oči.

Hvalim ti, majka, – za ljubav tvoju.
Za rič hrvatsku, – za budućnost moju.
Hvala ti majka, – da si me rodila
i jednostavno – majka mi bila.

*zavića, zaviće = zaštita

Lipa naša*

(Za Hrvatsku, 1992.)

U tebi je naša prošlost
U tebi je naša sadašnjost.
U tebi je naš preporod.
U tebi je naša budućnost.
U tebi je naše ognjišće.
U tebi je naša toplina.
U tebi je naša žalost.
U tebi je naša radost.
U tebi je naše ufanje.
U tebi je naš život.

Kad su tebe napadali
tukli,
mučili,
gazili, mi smo te ljubili.

Ti si bila naša.
Ti si bila tudja.
Ti si opet naša
i nikada već tudja,
ar su srca tvoja, ti Lipa naša.

*Lipa naša = Lijepa Naša, Hrvatska

Herzipinki*

(...)

Wos bist du da Oma seins?

Herzipinki!

Mama, danas ćeš mi ga babysittat! –
Sven Olivera! Dokle si comramam,
a pak moram pojt i einkafat, več nimama vošpujvera!
Wass eh, Mama – k noći ćemo pojt va kurs
od Volkshochschule,
da erreichamo certitikat za Politische Bildung!
No, a nochi moramo oš meru auspuojt,
se muru s drugimi Kursteilnehmeri unterhojtat,
aš čedu nas ausrichtat da smo fad.
Sven Oliver! – Tu dir anständigdt penehmen,
oder wia sehn sich heute kein Fernsehen an!

*Prijevod:

Dragi moj posranko!

Ča si ti moj mali mili za omamu?

Posranko!

Mama, danas ćeš mi paziti na dite! –
Sven Olivera! Dokle si uredim sobe,
pak moram pojt i kupiti nešto,
nimam već praha za pranje rublja!
Znaš i tako, mama, na večer ćemo pojt
na tečaj u Narodnu visoku školu,
da dostanemo pokazanje za „Političko školovanje!“
No, potom pak, moramo još malo vanpojt,
s drugimi diozimatelji tečaja zabavljati se,
ar će nam predbacivati, da smo dosadni.
Sven Oliver! – Ponašaj se pošteno,
ar si danas onda ne moreš TV gledati.

VELIKA SLOVA

SNIG

SNIG, SNIG PADAJ DOLJE,
POKRIJ TUŽNO POLJE.

DICA ĆE SE SANKATI,
PO BRIGU SE SKIJATI
NA LEDU FUZATI,
HUJ, KUGLJICOM SE GRUDATI.

HRVATI

HRVATI, HRVATI, NAROD MALI
ŽIVIT KANI, ŽIVIT KANI.
NEKA ŽIVI, NEKA ŽIVI!
HURA, HURA, JOŠ STOTINU LJET.

Ditinstvo

Po dugi ljeti sam slučajno došao
na mjesto ditinstva.
Naša kalupa već dugo ne stoji.
Prepoznao sam samo hladovito stablo
pod kojim sam gustokrat ispruženo
očima po nebu pasao.

Pokušao sam otkoracati dužinu i širinu
jedine sobe bivšega stana mladosti.

Nevjerojatno! Je li je to moguće?
Ovdje je bilo mjesta za jednu familiju?
Mjesta za stelje, ormar, stol i ostalo?
Za plač, za krik, za strah i smih?

Bilo je mjesta za mravce, muhe i vuše.
Naravno i za susjede i tovaruše.

pijesak

kako je lipo
igranje u pijesku!
dica gradu
kaštele, kanale
brige – doline
i druge bedavine

prez majstorskoga pisma
prez fakulteta
dičja ruka stvara
svit iz pijeska

večernica

večernica
to je bila
naša srića

rado smo išli
mi dičaki
veliki i mali

zganjat po još
zelenoj pšenici
divičice
s malimi prsi
po večernici

kamo ste stigle

kamo ste stigle
proklete štalske vile?
na podu vas nije
sijeno vas ne krije
vaše zupce
već dugo nisu ćutile
bose mi noge!

stari otac*

stari otac
i stara mat
govorili ste
tri jezike

otac i mati
govoru još
dva jezike –
hrvatskoga samo
podmuče* i tiho

kćerka i sin
govoru samo
jedan jezik
državni nimški jezik!

to je napredak
su rekli naši
političari
i njeve poslovdje

***podmuče**, pomučē, podmučkoma =
tajno, potajno; **stari otac/stara mat**,
pravilno stariotac/staramat = djed i baka

Palčac

Ja san palčac
Lipši san neg
Riebac
Va tudje
Gnjazdo san
Posigal
Kuos me je
Zišvikal*
Va škadnji san
Se zbudil
Kad je komarac
Dozujil ter
Izustil
Tišaj sad nek
Kreščalo malo
Ne more se
Lombat* kikavo

***lombat**, lombati = tamariti;
zišvikal, zišvikati = pretući

Škoruš*

Zdavno j' bilo, staro j' bilo drivo va
Vinuogradi. Pod njin smo mi veselo
Skakali. Ziz malimi ruškami j' trava
Bila pokrita. O, za zganjat lipo!

Ruškice su žute, kuoč čerljene i
Žuke, no kafecko-gnjile su dobre.
Pojist je, ne buoj se, ni gđor ne kani.
Ptica pluod je djilo va leti zadnje.

Ako si betežan, ždrokaj* neg škorus!
Kot mesar, riži si mieso na tverduon
Drivi škoruša. Staroga nimadu.
A novi istarski j' ur pred muzejon.

***škoruš** = mušmuš, mušmula, oskoruša;
ždrokaj, ždrokati = gutati, progutati

Protuliće

Protuliće
viče,
vjetrić
giblje
kiće.

Protuliće
ptice,
pčelice
si
cvijeće
išće.

Protuliće
sunce,
kiše,
zrelo
žito
nam obiće!

U tišini zime

U tišini polja,
gavran se pojavlja.

U tišini šume,
gledaš oko srne.

U tišini sela,
dim se diže od stana.

U tišini crikve,
narod se pripravlja,
Božić se najavlja.

U tišini zime
zemlja naša
naturom nam spava!

Igra riči

Igru riči pjevat ćemo sad,
da naš jezik postane bogat!
Neću reći telefonirat,
neg ću reć nazvat.
Neću reći einkafat,
nego kupovat.
Neću reći kšir obvošat,
neg posudje oprat.
Na mjesto wie spät ist es,
koliko uri je.
Neću reći guadn Tog,
nego dobar dan.
Neću reći Licht einscholtat,
nego svitlo nažgat.
Neću reći Tür zumohat,
nego vrata zaprit.
Na mjesto fernseh´ šavat
televiziju gledat.
Neću reći Aufgob´ mohat,
neg zadaću načinjit.
Neću reći auswendig lernat,
neg napamet se učit.
Neću reći busom se forat
neg busom vozit se.
Na mjesto daj mi Heft
daj mi pisanku.

Igru riči pjevat ćemo sad,
da naš jezik postane bogat!

Našim malim čarobnjakom

Čiri-čuri čarobnjak
donesi mi sunčan trak
na njem hoću jahati
ptice v' zraku loviti.

Pustit doli je na vrt
da je čuje slipi krt
ki si kopa autoput
prez da je motore čut.

Zatim nosi čarobnjak
mene još više u zrak
popast hoću u oblake
ki napuni ribnjake.

Onda još poiskat snig
spustit se na visok brig
maglu gladit, nebo peč
ter na firmanenat leć.

Čiri-čuri čarobnjak
donesi nam sunčan trak
daj nam dare radosti
sanjati u mladosti.

živine na balu

mislim, da hoću pozvat na tanac
veli mladi, veseli vranac
glasno rezgeću i stare kobile
da bi nek i mi poskoknuti smile

gdo će veselo guslat na rajla*
znatiželjno upita se cincifrajla*
bubanj tući bi mogli jeleni
kot lani na magarca pir zeleni

jež neka sidi pri starom klaviru
medvid pomoć mu zna na cintiru*
gladiti gusle želji puzipave*
trumbite puhat sve nazočne krave

morem pa dojt na ov bal i bos
tiho cvrkuće plašljiv črni kos
kade ću najt moje svetačne hlače
za njim nervozni vrebac doskače

ča ćedu dobroga postavit na stol
se uflakuje pregladjeni vol
sve najbolje u prepunoj presuri*
mustaće* si gladu suri mačkuri

kakovo pilo će nam razvedriti lica
pitaju zec, rogač* tr sinica
morebit vino iz staroga voza*
hitro se javi flaskava* koza

a kade će biti svetačna dvorana
doznati želju šišmiš tr vrana
tribamo mjesto za ovoliko nog
uz potok, veli štrok*

***cincifrajla** = vodeni konjić; **cintir** =
kositreteni tanjur, činele; **flaskava**, flaskav
= sladokusan; **mustaće**, mustači = brko-
vi; **rogač** = jelenjak; **presuri**, presura
= tava; **puzipave** = božja ovčica; **rajla**,
rajle = ručna harmonika; **štrok** = roda,
nim. Storch; **voza**, voz, nim. Fass =
bačva, voz

Mačka

Kakova je to jačka
ku mi pjeva mačka
pod oblokom?

Gdo joj dirigira
da mi ne da mira
gorkim, zdvojnim glasom?

Strahovito cvili
meni živce pili
neka skrsne domom.

Kade j' doma mačka
vidit ćeš po tlačka*
glej za svakim nuglom.

***tlačka** = stopa, otisak noge

ZZZ – zapražena zubarska zabluda

zubaru se zmaknuti
zmanuto zezljati*
zubarske zidine zagledati
zadrhtati
zvrčenje zvojevati
zajauknuti
zakrešćati*
zubobolju zignati

zubara zaknjapiti*
začrapiti*
zajagmiti*
zapunjiti*
zvuniti*
zadaviti
konačno za zubalo
zadosno zjalav* račun zrvnati

zlakoćeno zmagati*
zjačkivati* –
zizma zabuznuti* u
zjalavu sanju...

***začrapiti** = pogrepsti; **zajagmiti** =
otresti koga; **zaknjapiti** = zapljusnuti;
zakrešćati = završnuti; **zapunjiti** = čušnuti;
zizma zabuznuti = potpuno uroniti;
zjačkivati = pripjevati; **zjalav** = glup;
zmagati = biti u stanju; **zmanuto zezljati** = ludo
strahovati; **zvuniti** = istući

vrva na vrtu

mrhunci po redu
prekapaju gredu

muču tr vuču
zrnje i trnje

maknu, zataknu
lišće med klišće

presiganjaju*
tr vaganjaju

uz prestari plot
ostavu svoj pot

rano i kasno
pa nikad glasno

jer, 'ko ničega nima
oštra će biti zima

***presiganjaju**, presiganjati = utrkivati

čudni orkestar

trubavi slon trubi svoju trumbitu
papiga lomazdri* po praznom koritu

na širokom češlju zviždje oroslan
uz njega opica krekeće zaman

žirafa svoj dužički vrat nateže
čuvar za trubac joj frulu zaveže

zebra u svojoj staroj pidžami
veliki bubanj čvrsto objami

dva dromedari za gusle se biju
tako pozabu još i svu oholiju

pred klavir postavi se cotava lama
ne da nikom blizu, to će biti drama

tri pingvini cezljaju* okolo njega
ne želju ispasti iz orkestarskog^c reda

nek tigar pri muziki ništ ne pomaže
draže naokolo lipotu svim kaže

dva kraljevski konji se vidljivo trudu
da cirkusnu probu nek ne zamudu*

konačno dirigentica mudro koraca
mlada, uvježbana, šminkana raca

digne svoj kreljut tr gače glasno
sad triba slušat, to je svim jasno

ali kot raca za svoj štap popade
prez takta labud njoj pažnju ukrade

zvučni je kaos, drhtaju uši
kad okolo sve najednoč zaglušī

dokle dogazi iz zadnjeg reda
medvid, jer danas nij dostao meda

glasno zabrunđa tr pranklje* digne
neviduć raca žirafi pomigne

i svi po redu zaguslaju
ni notov, ni zvučnika tribaju

na zadnje zaglušī buran aplauz
pojte svi domom, sad je muzika *aus!*

***cezljaju**, cezljati = tapkati; **lomazdri**,
lomazdriti = lupati; **pranklje**, pranklja =
pandža, nim. Pranke; **zamudu**, zamuditi
= promašiti, zanemariti

Ć

ćuha
ćaća*
ćokne*
ćulu*
ćuti
ćutljivo pudalo

***ćaća** = tata; **ćokne**, ćoknuti = škljocnuti;
ćulu, ćula = batina

L

labud i
lasica
laskaju
lanjsku
lipotu
dok se
lesica
lepuri*
lijeno
ležeći u
limbušu
kraj lužića
lisnate loze*...

***lepuri**, lepuriti = podrugljivo se smijati; **loze**, loza = šuma

promjena strukture

stariotac
je još živio

otac
je još čitao

sin
je još cincljao*

a unuk
samo još piruje
po hrvatsku –

dobro
da imamo „Rodi Bože*!“

***„Rodi Bože!“** = običaj darovanja na piru;
cincljao, cincljati = igrati na tamburi

Španjolski se pominam s Bogom,
talijanski sa ženami
francuski s muži
a nimški s mojim konjem.
(Karol V., španjolski kralj)

Jezik nije jezik – duša je duša

Komu bi ostao hrvatski jezik?
Prosti, neizbrušeni gradišćansko-hrvatski?

Konji su nam skrsnuli
a žene ter muži su kozmopolitični.

Ostaje nam duša,
nenametljiva, strpljiva duša.

Gdo zataji jezik,
zatare svoju dušu.

Dica od svojih roditeljev neka dostanu dvoje:
korigjene i kreljute.
(Goethe)

ilingvizam

ončas se nije pitalo
ča se triba povaliti u zipku diteta
ljubav, vjeru ter jezik
iskušeni, od sebe razumljivi, materinski
prije nego dite izlita, triba čvrste korigjene

triba zaljivati, gajiti, čuvati, da bi se
zažiljilo nasljedstvo
prije nego dite otkrije kreljute

hrvatski korigjeni ter nimški kreljuti
dvojki, blizanci mojega života
prekrasan let u svaki mir onkraj
jezičnog horizonta
kako divan povratak
svaki pojedini put
u jezično krilo...

manjina

znači to:
manje ljudi
manje simpatije
manje dužnosti
manje mogućnosti
manje vridnosti
manje samosvisti
manje priznanja
manje poštovanja
ili
manje nesporazuma
u budućnosti?

Moj sinj

Moj sinj je
mučaljiv i vjeran,
strpljen i skroman,
jednostavan i miran –
kada konačno ću početi
od njega se učiti?

moje selo

spočetka
mojega žitka sredina
dalo si mi
kasnije slobodu,
da bi doživila u lipši
krajina
sunca zalaz –
ti si
jedino mjesto,
na kom
ishajanje sunca
moju dušu dotakne...

kanica*

bila bi ti
bliskava umjetnost
gdo zna, je li bi te
uopće opazila –
na nebu plaćućem
otvaraš mi oči...

*kanica = duga

pjesma moga naroda

pjesma
moga naroda,
nijedan umjetnik
te nije smio skladati,
samo
te vodi*
stalni ritam
kotno
morske slape...

***vodi**, voditi – neologizam, gh. peljati

Zagreb, Dolac

U dužičko črnom nasred šaroga žitka
korunjena širokim rupcem
stoji starica pred fotografom

„Zadnja sam, koja se kaže
u bogatoj nošnji naših predaka“
reče dignute glave ter bliskom u očima

zlovolja mlade, ka nju sprohadja, ne sakriva se
ali fotografska leća našla je
dragocjenu mrvicu zavičaja...

izibrano cvijeće

iz mnogobrojnoga cvijeća
na širokom polju
samo malo kitic
izibrano je,
ke bi kinčile*
naše stole
i oltare...

***kinčile**, kinčiti = krasiti

mala kita iz velikoga stabla
(Ignac Horvat o
gradišćanski Hrvati)

bijele sanje

stablo
visoko
daleko vidljivo
sa zmožnom korunom
kraljevskomu kinču* spodobno
znaku vladarstva
čvrsto zarašćeno
zakorjeno
negibljivo
stalno

kita
krhka
slomljiva
plaznički raj ditinstva
plemeniti dom protulićnoga cvijeta
zujeća družica jesenskoga vjetra
na čvrstom stablu
odlučno živi
svoj drobni život
do sniga...

***kinč** = ukras, nakit

Hrvati

čekali ste
da izumremo
našli ste si Judaša
i mnogo Pilatov
ali nij se ugodalo –
čujte
živi smo!

Turoba

Kočkada* – koč
kočkada – ne!
Kadakoč čučim
va kutu moje hiže.

Kadakoč čučim
va kutu moje hiže,
i ne morem se stati.

Kadakoč je kočkada,
nek u tom hipcu
se koč-toč bojim,
da moram onde ostat.

***kočkada** = bilo kada, nekada

Kad slušam hrvatske emisije

kad slušam hrvatske emisije:
ide mi teplo po svem tijelu
nastanem drugi človik
moja misao
moja ćut
moja svist
izvanredno je raspoložena

spomenem se na život va hrvatskom selu
jedan miran,
idiličan,
skroman
dio mojega života
kako se je moj život preminio
preminio se je i moj stav prema životu;
ostao je materinski jezik,
veza idiličnom selu,
stanu oca i majke
nastupila renesansa
renesansa hrvatskoga duha

tamburica

cincilin

enicili

cinci

cin

sve je hin*

kad već nisam

kad već nis´

kad već

kad i ka Krowod mea bin*

***hin** (sein) = biti kraj; **ka Krowod mea**

bin = kada nisam više Hrvat

jezik

jezik naš
dobro znaš
pun ormar
naroda čar

čisti ga
brusi ga
svitlaj ga
govori ga
ljubi ga
cijeni ga
širi ga
jačaj ga
daruj ga

naroda čar
pun ormar
dobro znaš
jezik naš

snig

jedna stran
škurina
razvedrena
bijelimi pahuljicami
pahuljice veselja
črljen nosić
polipšan
bijelom krasotom
šetanje
po snižni polji
ona
blizu
njega
toplina srcev
usnic
premosti
polipša
snig
krasotu

duha protulića

dišem
udišujem
priduškujem
i čujem

doliće
protuliće

cviće
buji
zuji
pišćí
kukuje
nazvišćuje

putuje
duh
oštri
sluh

na
mah
na
zrak
sunčan trak
protulića dah

protuliće

pčela
proliće
protuliće

lastavica

šest lastavic
na nebu
skupno
se
veselu

lastavac
lastavica
i lasta dica

ili znamda
lastavac
lastavica
lastadica
lastastric
i lastastrina

ili
drugačija
lastina
družina

šest lastavic
na nebu
skupno
se
veselu

kreketanje

žabac
žabi
‘z
žabljaka
krekeće
krekeće
i
krekeće

ali ona
njegovu
ljubav
neće

žabac
krekeće
krekeće
i
krekeće
skače
žabi
na
pleće

a ona
krekeće
krekeće
i
krekeće
da
njegovu
ljubav
neće

ptica

ciuuu ciuuu cju cju
ciuuu ciuuu cju
ptica cijuće
ciuuu ciuuu cju cju
ciuuu ciuuu cju
cijuće ptica
grlica
sinica
sunčenka*
žuna
ne znam ka
ptica cijuće
ciuuu ciuuu cju cju
ciuuu ciuuu cju
po cijukanju
ne poznam pticu
po zvukovanju
znam
mozarta
liszta
haydna
znam školare
a ne
meštre

***sunčenka** = crvendać

brig

brig
da
ne vidiš
prik

sudoku

jedan
jedan
jedan

jedan
jedan
jadan

četire
četire
četire

sedam
pet
šest

u prazno
polje
s(j)est

dva
dva

osam
devet
tri
pet

već
si ga
ne dam
zet

zgotovit
kanim
brojkov
red

tele

televizor
televizorirat
televizionirat
televizionizirat
televideokamerirat
telekomuniciracionirat
telekomplicirativirat
teleepolitizacionirat
telefonigedirat
teleglocirat
televizorirat
tele
vizirat

van

van idem
idem
grem
van grem
ili idem
idem
ili grem
van grem
ili van
ili grem
van grem
na
vaniligrem

prazniki

prazne table
prazne škamlje*
prazni razredi
prazne škole
nikoga nij
prazniki

***škamlje**, škamalj = klupa
u školi ili crkvi

spati

ja spidim
ti spidiš
on ona
ono spidi
mi spidimo
vi spidite
oni spidu

limun

kisel
jajast
zdrav
kisel
zdravo kisel

riba

riba
riba ribu
ribar
riba ribu
kuhar
uriba ribu
ja
ribam trbuh

bijeli zagreb grad

ceste
bijele
stani
bijeli
automobili
bijeli
stabalja
bijela
crikve
bijele
hmk
bijeo
muzeji
bijeli
sava
bijela
zrak
bijeo
kako si lipo bijeo
bijeli zagreb grad

dan majke

majka dana
prez
majkinog dana
pred
majkinim danom
majkom dana
za
svaki
majkin dan
majski dan
protulićni
ljetni
jesenski
zimski dan
majka
za
svaki
dan

vrbe

ošiškane vrbe
rodu
metle
švinge*
korbe
i
korbače
neošiškane vrbe
rodu
grbe
i frge

*švinge, švinga =
košara, vijača

na autoputu

auto
za
autom
auto
uz
auto
auto
pred
autom
a ja
med
njimi

autoput

auto
za
autom

auto
uz
auto

auto
pred
autom

labda

udri
ritni
tuci
hiti
labdu
rudri
ritnir
tucir
labdur
tudri
tritni
tucit
hitit
labdut

hudri
hritni
tucih
hitih
labduh

ludri
litri
tucil
hitil
labdul

udri
ritni
tuci
hiti
labdu
abdu
bdu
du
u

u
cilj

zima

zima ziše
pod nokti
kiše
maglu
diše
nastaje
tiše
i tiše
samo britvast
vjetar
po snigu
riše
ledeno
zimu
piše

ditinstvo

sve je tako prirodno, jednostavno
svaki kamen na svojem mjestu
svaka kitica ima svoju lipotu
bosi skakati u lokve i prik potoka
gologlavi bižati van iz stana
prekobacati se u travi, na sinokoši
trgati fajgulice, vodanice* i druge kitice

igrali smo se u lozi
i bili smo slobodni
sve je bilo tako lako
tako jednostavno
u lipom carstvu
ditinstva

***vodanice**, vodenice = đurđice

ljubav prošlih generacijov

i za nje živimo
i smo živili
za one stare
prastare
praoce
ki su sanjali o boljoj budućnosti
željili si bolji žitak
ako ne za nje
onda barem za njevu dicu
ili unuke

i za nje živimo
i kroz za nje
mi smo njeva uslišena želja
i njev ispunjeni san

ljubav je daljedavanje

ljubav je daljedavanje
svega onoga
ča smo primili
a ne moremo vratit
ljubav je pred svim
daljedavanje
svega onoga
ča smo obljubili
i ne kanimo zgubit
ljubav je daljedavanje
svega onoga
ča nismo dostali
a bi si tako rado bili željili

breza

kod susjeda
stoji breza
visoka i snažna
od susjeda
gleda breza
k nam prik zidi
ali ne vidi
mene

kod susjeda
stoji breza
visoka i snažna
ča mi hasni lipa breza
kad mi samo nos nateza

lišće pušća
vid zastupa
a u vjetru
glasno kriči
bolje da se odmah skrči
neću imat s njom već veze
dosta mi je lipe breze

ultra

ultra
mega
cool
riči
mladine
ne samo na vikend
hrvatske nisu
a nisu ni nimške
ali
ultra
mega
cool
su

ribica

ribica je zlata
sviti se u najlipši farba
ali ona ne zna da je lipa i dragocjena
jer sama sebe ne vidi
vidu ju samo drugi
ako ju hoćeš uhvatiti
pofuzne se iz ruk i
skrsne za uvijek

u jami

u jami muha
u cucku* buha
u nami čuda
u tučnju ku da
udre cucak a
u drek* se taka
kot prazna batka*
kad prah zamacka
kad tače mačka
kot šaku blata
i tako cucak
ide u cik-cak
u cucku buha
u jami muha
i skroz je duha
u nami čuda
čuda kot muka
u jami muha

***batka** = lutka; **cucku**, cucak = pas;

drek, nim. Dreck = gnjus

redi

(Jurici Čenaru)

redi
redi rede
rede prikored
redi
rede redom
prikored do reda
onda pak
ridi
ridi red redom
redov prikored
do reda
redi i ridi
ridi i redi

prst

zač nam prst
zrova nos?
je to kvar
ili dar?
mali kvar,
velik dar!

zgusnut šmrkalj va nosići
šupa školjke va nosići.
sve manje školjke postaju
zračni puti izostaju.
to je kvar,
velik kvar!

velik baukr* va nuzdrvi
friško raste va nuzdrvi.
črljenu se uši, lice,
puknut kanu glava, žile.
to je kvar,
velik kvar!

dojde prst,
zrova nos.
prez sramote
i prez špota
zgrabi baukra,
ga razmota.
to je dar,
veći dar
neg je kvar!

prsta s nosa
ne gonite!
kade bludi,
ga uzmite
va žep najzad
ga taknite.
udrit nigdar
ga ne smite!

***baukr**, baukar = govnovalj

ljeto

sunce
sunce

morje
morje

jedra
jedra

pijesak
pijesak
pijesak

sudbina

deset malih hrvatov
prošlo je na ribolov.
jedan se je utopio
devetimi vratili.

devet malih hrvatov
popravljalo je svoj krov.
strela j' harala med njimi
preživili su osmimi.

osam malih hrvatov
šmugljalo* iz ugar meso.
financi jednog zlovili
meso jili nek sedmimi.

sedam malih hrvatov
sjelo je u zrakoplov.
padobranov bilo j' malo
šest ih nek čitavo ostalo.

šest malih hrvatov
kruto svečevalo likov.
spat su legli u krpjet*
prebudilo ih se j' pet.

pet malih hrvatov
mlilo pšenicu v malini.
jedan postao muka, škrob
čitavi samo četirmi.

četiri mali hrvati
nastali su pendleri*.
jedan sad špreha* nua mea dajč*
broj se j' smanjio ča na draj*.

tri mali hrvati
splaznili su na orih.
jednoga j' stresla strašna tuča
doli došli samo dva.

dva mali hrvati
vozili na traktori.
prvi došao pod kotače
drugi sada gorko plače.

zadnji mali hrvatić,
– to si ne bi mislili –
nije kanio umriti
pa i dandanas još skače
veselo, tr prez krljače*
u sadašnjoj austriji.

ne boji se vraga, kače,
nit' ruljala*, nit' pinjače*
samo toga da prestane
pjesma ovo ga je strah,
pjesma ova, ka jedina
o njegovom žitku zna.

***draj**, nim. drei = tri; **krljače**, krljača = šešir;
krpjet, krpjet = kuhinja; **nua mea dajč** =
izričito samo njemački; **pinjače**, pinjača =
velika žlica; **ruljala**, ruljalo = valjak za tijesto;
pendleri, pendler, nim. Pendler = (muško)
osoba koja putuje između mjesta stanovanja
i radnog mjesta; **šmugljalo**, šmugljati, nim.
schmuggeln = krijumčariti; **špreha**,
nim. sprechen = govoriti

Neka moje srce bude Betlehem

Neka moje srce bude Betlehem.

Vječna Rič, pred već nego dvih tisuć
ljet nastanila si se med nami.
Betlehem nam je bio
mjesto susreta s tobom.

Neka moje srce bude Betlehem.

Dojdi i danas, Vječna Rič.
Okreni Betlehemu hrbat.
Nastani se u mojem srcu.

Neka moje srce bude Betlehem.

Unutar tjelovih zidín
srce moje gleda škurinu.
Željno iščekuje tebe, Vječnu Rič.

Neka moje srce bude Betlehem.

Podigni svoj šator u mojem srcu.
Neka se utoči Svitlost u moje srce.

Neka moje srce bude Betlehem.

Vječna Rič, rasviti škurinu
mojega srca. Preporodi me.

Neka moje srce bude Betlehem.

Zasadi u mojem srcu klicu ufanja
da nije zaman tapkati
po škurini suzne doline.

Neka moje srce bude Betlehem
u koga se je utočila Svitlost.

Dica svitlosti

Dica svitlosti imaju svoj izvor
u svitlosti.

Ti i ja.

Dica svitlosti su Božja stvorenja.

Ti i ja.

Dica svitlosti su

povezana med sobom svitlošću.

Ti i ja.

Dica svitlosti su dica ovoga svita.

Ti i ja.

Dica svitlosti poznaju sinj svitlosti.

Ti i ja.

Dica svitlosti su utkana u škurinu.

Ti i ja.

Dica svitlosti poznaju tugu i bol.

Ti i ja.

Dica svitlosti su rođena u smrti.

Ti i ja.

Dica svitlosti sama ne moru

obladati škurinu.

Ni ti, ni ja.

Dica svitlosti nisu sama u tugi

i boli, u smrti i škurini.

Ni ti, ni ja.

Dici svitlosti je dana

sva moć pobiti škurinu.

Tebi i meni.

Dica svitlosti širu vjeru, ufanje

i ljubav.

Ti i ja.

Dica svitlosti rasvićuju noć.

Ti i ja.

Dica svitlosti poboljšavaju svit.

Ti i ja.

Dica svitlosti iščekuju svitlost.

Ti i ja.

Svitlost će prognati škurinu.

Za svenek.

Nebo

Nebo – kade su ceste od zlata
Nebo – kade ćeš ostati mlada
Nebo – kade tuge prestaju
Nebo – kade se tajne otkrivaju
Nebo – kade nije žalosti
Nebo – kade je život radosti
Nebo – kade si teplo primljena
Nebo – kade si rado vidjena
Nebo – kade sloboda vlada
Nebo – kade nigdir nije hlada
Nebo – to je pripravno za nas
Nebo – onde je vječni spas.

Nebo – kade su ceste od zlata
Nebo – kade ćeš ostati mlada
Nebo – kade tuge prestaju
Nebo – kade se tajne otkrivaju
Nebo – kade nije žalosti
Nebo – kade je život radosti
Nebo – kade si teplo primljena
Nebo – kade si rado vidjena
Nebo – kade sloboda vlada
Nebo – kade nigdir nije hlada
Nebo – to je pripravno za nas
Nebo – onde je vječni spas.

Voda

Evo mene:
padam i zaustavljam se
kapam i presahnjujem
izviram i godinam
rastvaram i obnavljam
ulivam se
napajam i potapam
stvaram i razaram
pljuvam i kipim
zibam se
drhćem i pinim
talasam se
oživljuvam i preporadjam
tečem i stojim
namačem i cilim
perem i bistrim
milujem i oplodjujem
razlučujem i povezujem
oplakujem i stvrdnjujem
pomladjujem i ostarujem
ispirujem i nadahnjujem
umrtvljujem i zaledjujem
poplavljujem i okripljujem
nakvasujem i zataškujem
smrdim i dušim
gasim
rosim
čistim
pinim i pustošim
mutim
curim i žuborim
liječim i oslobadjam
Evo mene:
ime mi je voda!

laki luk |

Luka evangelist

Luka Modrić

Luka Sorkočević (Luca Sörgo)

Luko Paljetak

pa da, i

Lucky Luke

i luk

svaki inspirira

kad ga inhalira

Otkud

Otkud ste
bijeke pahulje
s juga, s mora, s Mjeseca?
Kakve priče sa sobom nosite?
Što mjerite naše beskrajne putove?
Pahulja za pahuljom
gradite nevinu, bijelu državu.
Otkud vaša čistoća
u ovom nezgodnom vremenu?

Neke riječi ostaju

Bitka
Počinje
Patnju

Želja
Dotakne
Golotinju

Prevara
Vjeruje
Priči

A ja?
Živim
Usput

Ča me pitaju

Oči mi metaju, zač toliko brimen
na ramena zimljem, mer ja ih imam dost,
ča djelat kad vidim, kako friško gine
jezik moje majke i naša narodnost.

Pitaju me mnogi, ča mi to gre sputa,
da dobro govorim i onu rič drugu,
no meni bi zustala rič nek napol guta
kad bi sam napustil našu cestu drugu.

Zanemari čuda jezik svoje majke,
onda je jur kasno drugače govorit,
njim nek ostane poruka povidajke:
Sam si si zamisil, sam si moraš spuljit*!

***spuljit**, spuljiti = iscrpiti žlicom

A ostavit ću ja otprto

A ostavit ću ja otprto
vrata moje domovine, moga raja
za bigunce iz pakla
ar mojoj riči neće biti kraja.
Tako će lišće po godini
i daje* dugo suziti
i ježić misleći puziti.

*daje = dalje

Krila vjetrenjače

Krila vjetrenjače –
nikada neću znati
gdo vas goni
čija os visi
na križanju svega.

Narav nima riči

Narav nima riči
a sve nam daje
ljubav nima kriči
ar krasna tišina samo ostaje.

Nemoj blagovati*, drago stvore

Nemoj blagovati, drago stvore
svakiput kad mine vrime zime
čut ćeš proljetne ptičje zbore
probudi se u novoga žitka rime.

***blagovati** – neologizam – častiti se

Svit...

Svit književnosti...

Svit povijesti...

Svit svakidašnjice...

Svit vjere...

Svit jubilejev i

Svit dice...

Sve se obraća...

Sve se obnovi...

Sve se ponovi...

Sve bez otkrića...

U usmenoknjiževnom krugu

Pjesme koje donose motive djetinjstva i po recepciji se vezuju uz dječju dob nalazimo već u usmenoknjiževnoj gradišćansko-hrvatskoj tradiciji (npr. donosi se motiv nesretnog djetinjstva): „Od svih ljudi zapašćene, / Zloj maćehi u ruke dane. / Z luga nam je kruha ‘zpekla, / S gnojnicom ga zamisila, / S peskom nam ga ‘e zasolila“ (306. Cilindol¹; Kurelac 1871: 80). U pitanju su neki osobiti gradišćansko-hrvatski motivi Pepeljuge, i to u pjesmi o dvjema siroticama. Mati ih iz crne zemlje hrabri da ne odustanu, da imaju nadu da će i njima dan svijetli svanuti uz Božju pomoć. Ova lirski i tužna pjesma zapravo donosi bajkovitu strukturu u kojoj progovara umrla mati dviju sirotica i traži od njih samo čestitost, što je konstanta u prikazu tog motiva u književnosti. Tako ističe Majhut za roman o siročetu: „Glavne, određujuće duhovne osobine siročeta su neslomljiva urođena čestitost, zahvalnost i umiljatost. Dok god je siročće prepušteno sebi, znači do pojave mentora ili lažnih roditelja, jedini izlaz njegovoj osobnosti jest urođena njegova čestitost.“ (Majhut 2005: 181) Naći ćemo motiv sirotice i u pjesmi iz Nove Gore: „Joj si ga meni siroti, / Ka sam prez otca, matere, / Prez brata, mile sestrice!“ (319. Nova Gora; Kurelac 1971: 84).

Zapadna Ugarska bila je poticaj za hrvatske sakupljače usmenoknjiževne građe još tijekom romantizma. Prvi je među sakupljačima Ivan Kukuljević Sakcinski,² koji „povezuje i upozna je hrvatsku matičnu sredinu s moravskim, dolnjoaustrijskim i zapadnougarskim Hrvatima i širi svijest o povezanosti hrvatske kulturne baštine matičnog i izvanmatičnog prostora (...)“ (Sapunar Knežević 2011: 211). Među prvim objavama pjesama Hrvata iz tog područja bile su one Stanka Vraza,³ a veliki broj pjesama u zapadnoj Ugarskoj zapisao je Fran Kurelac.⁴ Taj njegov dugogodišnji trud urodio je knjigom *Jačke ili narodne pjesme prostoga puka hrvatskoga po župah šoprunskoj, mošonjskoj i željeznoj na Ugrih*, koja je izašla u Zagrebu 1871. tiskom Dragutina Albrechta. Uz brojne ljubavne („I. Pjesme ljubavne“, br. 1–196; „II. Sgodbice ljubavne“, br. 197–265; „III. Pohodi ljubavi“, br. 266–298; „IV. Tuge ljubavne, sirotinske, novačke, nevoljničke i t. d.“, br. 299–413; „V. Razstanci na vojsku, od mile, pri udaji, pri smrti, br. 411–437; „VI. Priče svjetovne“, br. 439–482), naći ćemo u njega i šaljive pjesme koje odgovaraju dječjoj recepciji („X. Pjesme šaljive, domišljate, uštipljive“, 516–596).⁵ Brojne su i crkvene pjesme („VII. Priče crkvene“, br. 484–495) zabilježene u Kurelca, možda

1 Cilindol je hrvatski Celindof (op. N. B.).

2 Ivan Kukuljević Sakcinski je „[o]d 24. siječnja [odnosi se na 1833., op. R. B.] kadet 39. pukovnije u austrijskom Kremšu. (...) 1835. Službovanje u različitim vojarnama Beča, Mauera i Meidlinga.“ (Batušić 1997: 39)

3 „U trećoj knjizi *Kola* koje je sam uređivao, Vraz godine 1843., objavljuje devetnaest usmeno-lirskih pjesama iz Primorja, Istre, Donje Austrije i zapadne Ugarske. U predgovoru kaže da je pjesme dobio od D. Rakovca, I. Ivanovića Sreznjevskog, I. Kukuljevića Sakcinskog i T. Bratulića, rodom Istranina (...) Objavivši šest pjesama (...) Vraz među prvima u hrvatskoj sredini doprinosi upoznavanju usmenoknjiževnog stvaralaštva donjoaustrijskih i zapadnougarskih Hrvata.“ (Sapunar Knežević 2012: 105–106)

4 „Više od dva desetljeća nakon njega [misli se na Kukuljevića Sakcinskog, op. R. B.] Fran Kurelac, proputovavši 1846. i 1848. gotovo cijeli prostor današnjeg Gradišća i prikupivši velik broj usmenih pjesama (...) je spasio od zaborava (...) barem u tekstovnom smislu jer su objavljene bez notnog zapisa. Ova knjiga ne sadrži samo obilje narodnih pjesama, tiskano ih je točno 700, već je autor knjigu opremio uvodnim putopisnim bilješkama (...)“ (Sapunar Knežević 2011: 210)

5 U Kurelca su još izdvojeni sljedeći ciklusi: „VIII. Priče od ratovih, gradovih, junacih itd.“, br. 496–502; „Opisivanje živine i života koječijega itd.“, br. 503–515; „IX. Pjesme na smeh“, br. 595–619; „XII. Pjesme o svetinji i dobroti“, br. 620–646; „XIII. Pjesme starodobne i starotajne“, br. 647–659; „XIV. Koječega: vino, vojnik itd.“, br. 660–701; i „XV. Pěsni Hrastjanske (kod Karlovca)“, br. 1–12.

je jedna od najljepših ona iz Čatarar o Mariji i malom Isusu: „Kad ga ‘e rodila, vzela ga ‘e v krila. / Milo ‘e prosila Dunajske brodarar: / ,Dragi brodari, broдите mene / I mojeg‘ sinka va ime božje.‘ / ,Mi ne brođimo za ime božje, / Neg mi brođimo za srebro i zlato“ (490. Čatar; Kurelac 1871: 192). Dogodilo se čudo, Marija plovi s malim djetesćem Dunavom: „Svikla ‘e Maria sinka haljicu: / Sinka haljica to je plavčica, / Sinka rukavci to su brođarar. / Kad se dovezla do sred Dunaja, / Počele gorit plavi brođarske“ (Čatar; Kurelac, isto). Zanimljive su i šaljive pjesme („Pěsme na směh“) koje nalazimo u Kurelca, ali koje su saćuvane diljem prostora na kojem žive gradišćanski Hrvati, pa tako i u Slovaćkoj. Odraz se te poezije vidi i u suvremenih pjesnika, npr. u etnologa Viliama Pokornog Tice. Rijeć je o šaljivoj pjesmi koja je zabilježena u Kataleni: „Sova prosi iglicu, / Ča će joj iglica? / Torbu bi šivala. / Ča će joj torbica? / Želud bi sbirala. / Ča će joj želud? / Prasca bi pitala“ (595. Katalena; Kurelac 1871: 259). Prema pjesmi Pokornog Tice, Jakov ide iz Bistrice: „(...) Jakov ide iz Bistrice / Puolag njega voli / Gaze prik po puolji / Kade su njim kuola? / Zostale su v grabi / Kade je ta graba? / Sranjena za grmi“ (Pokorny Tica 1997: 39). Drugi hrvatski zapisivać koji je za boravka u zapadnoj Ugarskoj ostavio i brojne napjeve bio je Franjo Ksaver Kuhać.⁶ Dijelom je preuzeo Kurelćeve tekstove. Katkada nalazimo iste pjesme zabilježene u Kurelca i Kuhaća, npr. u Kuhaća (1941)⁷ je navedena pjesma iz Katalene naslovljena kao „Sovina želja“, koja vuće podrijetlo iz Velikog Borišćofa. Razlikuju se⁸ tek u posljednja dva para dvostihar: „Ča bi s ciglom delala? / Grade bi zidala. // Ča bi s gradi delala? / Po njih bi se šetala.“ (Kuhać 1941: 177). I Lajoš Brigović donosi nonsensnu šaljivu pjesmu „Sova sidi na panji“ u svom izboru iz 1991.⁹ Donosi i niz zanimljivih šaljivih dječjih pjesama, npr. „Grijaj, grijaj sunašće“: „Grijaj, grijaj sunašće, / Malo, zlato klubašće, / Kade je to klubašće? / Po putu se j‘ rasteklo, / Kade je ta put? / Trava ga je zarasla, / Kade je ta trava? / Volovi ju požerali / Kade su ti volovi? / Črvi su je poglobali.“ (Brigović 1991: 49); ili njezinu inačicu „Grani, grani sunce“: „Grani, grani sunce, / Daj mi belo klupce, / I pisanu palicu, / S kom ću konja pognati, / Tamo doli v nimce, / Pod zeleno drivce, / Kade baba leću sije, / Kade ja ta leća? / Gavran ju je pozobal.“ (Brigović 1991: 50).

Na svoj je način „putovala“ od Kurelca do Kuhaća i pjesma s naslovom „Cijena pauna i paunice“, kako stoji u tekstu, „iz Velikog Borišćofa u šopronskoj županiji u Ugarskoj“, s ponešto izmijenjenim stihom jer je u Kuhaća pripjev „Ti jabuka pisanika, oj! / Odakle si donešena, oj!“ (Kuhać 1941: 173) prema Kurelćevu „Ti jabuka pisanika / Odakle si donešena?“ (650. Veliki Borišćof; Kurelac 1871: 294). U Kuhaća nalazimo i pjesmu „Miš“ (iz Velikog Borišćofa

6 „Kukuljevićev i Kurelćev sljedbenik, Franjo Ks. Kuhać gradišćansko govorno područje pohodio je 1863. i 1864., a zapise s tog putovanja objavio je u *Viencu* 1878. pod naslovom ‘Medju ugarskim Hrvati’. Gradišćanskohrvatske ‘jačke’ uvršćava u svoje opsežne zbirke *Južno-slovenskih narodnih popievaka* (I-IV), tiskane u Zagrebu od 1878. do 1881.“ (Sapunar Knežević 2011: 211). Među znaćajne istraživaće kulture Hrvata u prostoru današnjeg Gradišća i u Moravskoj treba dodati i Ivana Milčetića, koji je objavio putopis „u Viencu 1898. (br. 27–34 / 45–52) zasebno tiskan i pod naslovom O hrvatskim naseobinama u Moravskoj, Donjoj Austriji i zapadnoj Ugarskoj (1899).“ (Sapunar 2002: 148).

7 Kuhaćeva V. knjiga izišla je u Zagrebu 1941. godine: *Južno-slovenske narodne popijevke* (Većim dijelom sam po narodu sakupio, ukajdio, te izvorni im tekst pridodao Franjo Š. Kuhać), uredili dr. Božidar Širola i Vladoje Dukat, Izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

8 „A ča će s ciglami? / Crivu bi zidala. / Ča će sova s crikvom? / K maši bi hodila.“ (595. Katalena; Kurelac 1871: 259).

9 Brigović, Lajoš, Kiszámolók, mondókák, és gyermekdalok a grádistyei horvátoknál, *Vasi honismereti közlemények*, Szombathely, 1991 / 2, 46–55.

u Ugarskoj); ista je u Kurelca pod brojem 596. (Kolnof) na 259. stranici, zato je nismo donijeli u dijelu gdje su Kuhačeve pjesme.¹⁰ Zanimljivo je kako su neke pjesme putovale i u svojoj se jezgri zadržale u pjesmi za najmlađe. Tako je s pjesmom zabilježena u Kurelca u Petrovu Selu pod brojem 611. U Kuhača je dobila i naslov „Ptičji pir“ te se navodi da je donesena „[i]z Kurelčeve zbirke ‚Jačke‘, str. 268, br. 611“ (Kuhač 1941: 178), u Vukovicha je nalazimo naslovljenu (u drugom izdanju iz 1954.)¹¹ „Šao se j´ ženit vrebac“, prema prvom stihu iz Kurelčeva teksta, ali prema Kurelčevim stihovima „Išal se je vrebac ženit, / Pozval je vse ptice na pir: / Sovu prvu, gospu novu. / Došla ´e sova prva na pir“ (611. Petrovo Selo; Kurelac 1871: 268) stoji prilično izmijenjeni i nonsensniji tekst: „Šao se j´ ženit vrebac dovac, haj, dini, haj duni vrebac dovac. / Zeo je muhu, paru gluhu, haj dini, haj, duni, paru gluhu. / Sve ptice je na pir pozvao, haj dini, haj duni, na pir pozvao“ (Vukovich 1954: 20). Brojne su u Kurelca i šaljive pjesme koje svojim nonsensnim riječima i ritmom podsjećaju na brojalice (528. Filež): „Stara baba, stari ded, / Radi bi se skupa vzet. / Uć, uć, na duđuć, / Čemo ´e skupa stuć“ (Kurelac 1871: 235); ili „Janko ima hižicu“ (529. Filež): „Janko ima hižicu / Na tom malom brižicu, / Šibljem, vrbļjem pletenu, / A daskami podjenu!“ (Kurelac 1871: 235) i dr.

I dječje koleda, kako ih je žanrovski izdvojio Kuhač, podudaraju se, uz neke manje izmjene, u Kurelca i Kuhača (među njima je i navedena pjesma o Mariji i malom Isusu). U pjesmi iz Čatara nalazimo stihove „Kad ga ´e rodila, vzela ga ´e v krila. / Milo ´e prosila Dunajske brodare“ (Čatar 490.; Kurelac 1871: 192), a u Kuhačevoj je knjizi njezina inačica pjesma „Na Božić“, u kojoj je Dunaj zamijenjen Jordanom: „Ter ga nosila tih´mu Jordanu. / Onde j´ prosila brodare broda“ (Kuhač 1941: 247). Tako je i u sljedećim stihovima: „Kad se dovezla do sred Dunaja, / Počele gorit plavi brodarske“ (490. Čatar; Kurelac 1871: 192), prema Kuhačevim: „Oš ni Marija nasred Jordana, / ´Ur su gorile brodarske hiže“ (Kuhač 1941: 247). Ima u Kuhača i drugih zanimljivih tekstova koleda. Među njima je i ona s motivom putovanja u Betlehem – „Pri polnoćnici“ (zabilježeno u Kuhača: „Iz Malog Borištofa u šopronjskoj županiji u Ugarskoj“), kojom se otvara cijeli niz putovanja od Miloradića do Weidingera: „Hej Liza, Mare, Šola, / Poišćite nam kola! / Pojti ´emo v Betlehem, / Jezuša molit u njem. // Kola nam priskrbite, / A vozaču recite: / Plaća ´e bit kot lani: / Petnaest groša u šajni“ (Kuhač 1941: 245–246). Očito je ova koleda bila poticaj i Mati Meršiću Miloradiću za njegovo „Betlehemsko pripetenje“ jer se sve sanjalo: „Kot se je sanjalo Čurijovom Ivacu / Iz Malog Borištofa“ (Miloradić 1978: 153). Ovdje i Miloradić navodi tetu Lizu, kojoj ´e se spraviti kruha jer ona ´e čekati dok se putnici ne vrata: „A ´ca ´e još zviška tijesta va koricu, / Dost ´e bit za jednu malu pletenicu / Staroj teti Lizi, ka ´e ´čuvat stanje, / Dokle oni zvršu svoje putovanje“ (Miloradić 1978: 155); samo što je Miloradić još više situirao Betlehem i putovanje Josipa i Marije iz Nazareta u Betlehem u svoj kraj, i to ne bez očite kritike: „Jožef i Marija kroz selo putuju, / Rano va krčmi hrakat palinkaše ´uju, / Ki se skupa spravu svako jutro rano / Klepat i žrkat to smrdljivo žgano“ (Miloradić 1978: 156). Na tom putovanju u Betlehem susreću i „pudare“, vrdire: „Jožef i Marija iz loze izajdu, / Onde pas zalaje uz vrdira Pajdu. /

10 Iste su u Kuhačevoj knjizi i „Sovina želja“ (str. 176), no ona je ponešto drugačija od Kurelčeve, pa smo je donijeli i u dijelu iz Kuhačeva izbora. „Proljeće“, koje je u Kuhača na str. 179, nalazimo u Kurelca na str. 223–224 (Bandol, 509), a Kuhač donosi i inačicu iz Jandrofa, str. 224–226 (br. 510).

11 Ivan Vukovich, *Pjesmarica za hrvatske škole Gradišća* (Novo i povećano izdanje s obzirom na narodne napjeve), Wien Österreichischer Bundesverlag, 1954.

„Kejst ausi!“ se Pajda shrupi na čuvara, / „Ne znaš ništ poštenja, ti kucinja para!“ (Miloradić 1978: 157). U tom alegorijskom, ali i poučnom putovanju, koje je obilježeno domaćim ambijentom, nastavljaju skromno svoj put: „Jože si pritegne košaricu bliže, / Skrajak od baškota Mariji odriže, / A sebi iz torbe kus kruha otkruži, / Slaninu posoli..., to volidu muži. // Kad su se najili tovaruši vjerni, / Jože si napuni kobak pri guštarni. / Ostavu ravninu (po ugarsku: rona), / Dojdu k brigu, kot je Poči kod Šoprona“ (Miloradić 1978: 158). I u novijim ćemo objavama naći temu Isusova rođenja i ambijenta Betlehema u antropomorfiziranim likovima „vrebca Cvrčka“, „vuka Zgrabića“ i „gavrana Graka“ u slikovitom proznom Weidingerovu „Putovanju u Betlehem“.¹²

Usmena je poezija živo tkivo, pa katkada nalazimo zanimljive i uspješne prilagodbe. Npr., u Vukovicha nalazimo još proširenih motiva u odnosu na pjesme koje su zabilježili prethodni sakupljači. Tako u Kurelca pod br. 548 (Prisika) na str. 240 nalazimo stihove „Ča se tužiš sura maco / Va pepeli na komini? – / Kako se nebi tužila, / Kad me gospa potvorila“ (548. Prisika; Kurelac 1871: 240) prema Vukovichevoj varijanti iz 1954. (koja se proširuje na ono izdanje iz 1924.): „Povi meni sura mica, zač te bije gazdarica? / Kad se v mličnicu poškuljim ter joj mliko sve upuljim. / Pak i sala sam ukrala, iz palice kobasice“ (Vukovich 1954: 33). U Vukovicha nalazimo i motiv djece i dječje igre, dakle ovdje su motivi uzeti iz dječje igre, tj. skupljanja ptica: „Povi meni sura mica zač te biju naša dica? / Kad sam prez dopusti dice znela jutro iz gajbice. / Kanaricu malu pticu i stagliča nje mužiča“ (Vukovich, isto). Vukovich je uvrstio u svoju *Pjesmaricu* i druge naslove što su prethodno izlazili ili u Kurelca i Kuhača ili u početnicama za hrvatsku djecu tijekom 19. stoljeća u zapadnoj Ugarskoj. Neke su autorske, nekima su autori nepoznati ili su usmenoga podrijetla. Npr., nalazimo pjesme „Laku noć“, „Moja domovina“, „Gdo je to“, „Veseo dičak“, „Oj, Jelena, Jelena“, „Tancaj, tancaj črni kos“, „Mačka i miš“, „Putnik“, „Grob pokojne majke“, „Kako visoko je nebo“, „Protulična jačka“, „Pir“, „Žena muža za buču prodala“ i već navedenu „Sova sidi na panji“ i dr. U njega ćemo naći i tekstove i napjeve i iz drugih hrvatskih krajeva, npr. pjesmu hrvatskog pjesnika, putopisca iz doba hrvatskog narodnog preporoda Antuna Nemčića „Domovini“, koju donosi Vukovich pod brojem 131 („Gore nebo visoko...“) na str. 84–85. Konačno, Vukovicheva zbirka donosi i niz pjesama koje je napisao Mate Meršić Miloradić, od „Jutarnje molitve“ do pjesme „Moje ptice“ i „Na paši uz Dunaj“¹³ i dr.

Školski udžbenici kao pokretači dječjeg pjesništva

Pored ovih kasnijih zapisa, očito dobro čuvane usmenoknjiževne baštine, zanimljivo je da su prve pjesme namijenjene djeci sačuvane već u *Slabikaru aliti jimen knyizicza za haszan ladanyskih skol horvatzkoga naroda va Ugerszkom Kralyesztvu* Ivana Sigismunda Karnera, koji je tiskan 1806. godine. Ovaj antologijski izbor donosi nekoliko pjesama iz te sačuvane početnice.¹⁴ Na taj se način može reći da su hrvatska djeca u zapadnoj Ugarskoj već na početku 19. stoljeća imala svoje početno školsko štivo i da je uz usmenu poeziju i autorska poezija

12 „Draga dica! Sigurno znate svi, da su Sveti tri kralji iz dalekoga istoka doputovali i poiskali maloga Jezusa u Betlehemu. Ali ča sigurno ne znate i ča nigde nije napiseno, je to, da su još iz daljega sjevero-zapada poiskale tri živine maloga Jezusa. A kako je to ončas bilo, to ću vam sada povidati.“ (Weidinger 1998: 79)

13 „Jutarnja molitva“, br. 2., str. 4; „Moje ptice“, br. 60, str. 34; „Na paši uz Dunaj“, br. 68, str. 30.

14 Premda se u literaturi navodi 1754. i prva poznata školska knjiga.

imala svoje recipijente bilo da je riječ o prijevodima iz mađarske književnosti bilo da su je pisali anonimni autori, pretpostaviti je većinom svećenici jer uglavnom donose teme iz vjerskog odgoja. Najviše se to odnosi na teme o poštivanju molitve, i jutarnje i one pred noć (Peta ura Kerschankoga nauka ura: „Kad Csafz prizpi, Ura oná, / Daj k–Nauku csut gláfz zvona, / Diteza hitro, y poboz’no, / K–nyemu grédú lipo fzloz’no“ (Nema- 1806: 69). *Slabikar* donosi i *Pridavak II. zapovidi iz Knjig Salomona Nemarnoj, y neokretnoi MLADOZTI prepiszane*, dakle sav je namijenjen odgoju u katoličkom duhu, pa se govori i o poštivanju vjere: „Ov kincs csuvaj, / poftovat znaj, / Toje: véru kersfcanzku, katolicsanzku / Ako nez’elys zapazt va kvar veliku. / Szinak! kafze va mladozti / dobra naucsis, / Tym prot ne csin va ztaro-szti / kot je fzada zakón“ (Mla- 1806:74). Poziva se i na poštivanje crkvenih i svjetovnih autoriteta: „Ti hafzan kralyu, i krajini prinzezi / Zbirajfzi doklyesz’ mlad ti mnoge kripozti“ (Kra- 1806:78 18), kao i na poštivanje roditelja: „Szinak Otcza / Mat od fzerceza / Postuj, y nyé fzaki csafz véno pofzlussaj, / Nyihove dobróte v-fzerczu obderz’avaj. / Takó tvoj z’itak poredi, / da na vefzélye / Budes Otczu, y materi / ar ches jako grissit / ako z-zlim turobit / pokufzis nyé“ (p 1806: 19). Vjersku tematiku nalazimo i u kasnijim školskim knjigama (početnicama i štankama nakon *Slabikara* iz 1806.) koje se referiraju na molitve, crkvu i crkveni život: *Početnica za katoličke učionice u austrijskoj carevini*, Beč, 1853. (*Troškom c. k. prodaonice školskih knjigah kod sv. Anne*) i dr.¹⁵ U istoj početnici iz 1853. proširuje se tematika, pa se donosi tema dana u tjednu (koju imamo i u hrvatskoj dječjoj književnosti, napose u najznačajnijeg hrvatskog pjesnika 19. stoljeća, Kutena, u njegovu „Malom rataru“, gdje se donosi poletan i veseo rad malog ratara tijekom tjedna: „Ponedjeljak kada svane ja pripravljam plug i brane / Utorak si brže bolje izorem ravno polje“ (Kuten 1988: 38), prema „Sedam danah u sedmici ima: / Šest je dana ljudma dano svima“ (anonimno 1853: 68). Prate se zatim godišnja doba: proljeće, ljeto i jesen: „Oj jeseni, blago meni! / Blagodat već Božja zrije“ (anonimno 1853: 76). Odjeke tih pjesama nalazimo malo dotjerane i u početnici iz 1859. i 1860, ali i u onim kasnijim iz 1871. i 1874., kao i u onoj iz 1902. i u Dobrovićevoj iz 1926., npr. stih „Dobri moj otac i mati / Skerbu za me vsaki dan“ (*Pèrva Štanka* 1860: 2), također u pjesnika i učitelja između dva svjetska rata, npr. u Pajrića: „Moj otac i mati / Skrbu se po danu, / Da mi moru dati / Opravu u hranu“ (Pajrić 1967: 45). Onaj standardni tematski utjecaj nalazimo i u prethodno naznačenoj temi godišnjih doba¹⁶ ili mijena u prirodi, kojima je obilježena lirika između dva svjetska rata, napose ona iz *Malih Crikvenih i Školskih Novina* (MČŠN).¹⁷ Naravno da je pretežno literatura tih pjesnika bila školska, tako da odjek tih motiva imamo i u pjesnika od Miloradića, preko Blaževića do Lempurga, Radostića nakon Drugog svjetskog rata i u Leopolda.¹⁸ Nekako u isto vrijeme kada izlaze udžbenici za hrvatsku djecu i škole u zapadnoj Ugarskoj i hrvatski autori u staroj domovini njeguju teme godišnjih ciklusa.

15 U *Početnici za katoličansku školsku mladost osobitim obzirom na hrvatske škole*. Ugarskom Kraljevstvu (U Beču, u c. k. nakladi školskih knjig 1859.), u *Pèrvoj Štanci za katoličansku školsku mladost* (U Beču, u c. k. nakladi školskih knjig, 1860.) i dr.

16 U početnici iz 1853. nalazimo niz proljeće, ljeto, jesen i zima: „Oj prolétje vèk cvateće!“; „Lètno vrème, težko brème!“ i dr.

17 Napose u Vjekoslava Slavka Marholda, npr. „Jesen“, br. 19, 1933, str. 7; „Novo leto je nastalo“, br. 2, 1934, str. 7; „Zbogom zima“, br. 5, 1934, str. 8; „Teta Zima“, br. 2, 1937, str. 6 i dr.

18 Leopold je u *Gradišćanskom hrvatskom gaju* zasebno izdvojio ciklus koji je jedan od najobimnijih u cijeloj knjizi – „Od cvijeća do sniga“ (od str. 97 do str. 118).

Tako Anton Truhelka u drugom izdanju (1866.) svoje pjesmarice iz 1859. (*100 pėsamah za porabu školsku, cėrkvenu i domaću*),¹⁹ za koju kaže da je „u svojoj struci pėrva „pėsmarica““ (Truhelka 1866: 1), donosi pjesme o proljeću, ljetu, jeseni i zimi. Napose se svojom vedrinom izdvaja pjesma o proljeću: „Maj se svėtu opet smije, / toplo sunce zemlju grije, / iza zime duge / sve na novo klije: / O zdravo prolėtje / i prolėtno cvėtje!“ (J. M. u Truhelka 1866: 17). Već 1860. imamo i očiti utjecaj hrvatske dječje poezije jer je u *Pėrvoj Štanki* izišla i pjesma „Maca i miš“, koju je u Hrvatskoj potpisao Ivan Filipović u *Malom tobolcu*²⁰ iz 1850.²¹ *Mali tobolac* je prva hrvatska dječja knjiga koja donosi dječju poeziju i koja je težila autorstvu. Tako Crnković ističe da „[t]ih 29 pjesama čine prvu hrvatsku zbirku pjesama namijenjenih djeci“ (Crnković 1978: 24). Ne niječući autorstvo i ocjenu da je time označen početak hrvatske dječje književnosti, ipak kasnije ističe da ona sadrži „prerade i prijevode“ (Crnković i Težak 2002: 124).²² U recentnim istraživanjima Ana Batinić navodi da je u „Malom tobolcu objavljena (...) i prva hrvatska dječja pjesma o mački i mišu – Maca i miš“ (Batinić 2013: 58). I ona kao i Crnković, koji ističe da je i u pjesmi „Maca i miš“ doza pouke toliko „obilata da se u prvi mah i ne pomišlja na nekakvu istinski lukavu mačku i živahnog miša“ (Crnković 1978: 24), podcrtava pedagošku notu, ali smatra da je pjesma „dovoljno vesela, razigrana i lepršava da bi se mogla nazvati pravom dječjom pjesmom“ (Batinić 2013: 59–60). U *Pėrvoj Štanki* još je više proširena tematika, npr. na igru – „Veseli ditčak i radost“ (premda je ostala s istom, odgojnom porukom), ali se javlja i domoljubna tematika u pjesmi „Moja domovina“: „Gde ptičice miloglasnim / Glasom pivaju, / Pčelice po cvetjem krasnim / Med pobiraju: / Onde j' moja domovina“ (*Pėrva Štanka* 1860: 58). U ovoj se čitanci uvode i animalistički motivi, a na stilskom planu koristi se onomatopeja. Riječ je o basni u stihovima „Kukavica i oslica“ i pjesmi „Domaće životinje“. Pjesmu „Domaće životinje“, koja donosi identične motive, nalazimo prethodno u *Maloj čitanki za početnike* Bogoslava Šuleka (Zagreb, 1850.) pod nazivom „Domaća živinčeta“. Neki su stihovi potpuno identični: „A ti vepre, hrana moja! / A ti ovco, strigo moja! / A ti kozo, brigo moja! (...) A ti patko, šigo–migo! / A ti petle, rano dodji“ (Šulek 1850: 41), prema: „A ti prasce, hrano moja! / A ti ovca, striga moja! / A ti koza,

19 Ova zbirka predstavlja prvu notnu hrvatsku školsku pjesmaricu koja ulazi u područje dječje književnosti jer se pjesme primjereno približuju stupnju uspješne komunikacije s percepcijom osnovnoškolskog djeteta. Ujedno, zbirka je i prva pjesmarica hrvatske crkvene himnodije u kojoj se pojedini tekstovi izabiru prema metodi stvaranja, a koja polazi od mogućnosti dječjeg poimanja i doživljavanja svijeta.“ (Mihanović Salopec 2019: 20)

20 Punim imenom *Mali tobolac raznog cvetja za dobru i pomnjivu mladež naroda srbsko-ilirskoga* (usp. Batinić 2013: 59).

21 „Jedno maca mala / Mišu spomen dala: / – Čuješ, mali miše, / Ne dolazi više, / Nit mi kvara čini / U mojoj kuhinji. / Ako nisi rada / Imat teškog jada; / To ti zadnji puta velim; / Nemoj odveć biti smjelim! // Al miš mace neće / Da posluša veće, / Nego ko i prije / Svem se tome smije; / Pa tad drzovito, / Pred macom očito, / Glavu, rep ukoči / Te na stol skoči: / Al ga skupo oto stade, / Jer u mace šape pade. // Sved vjerujte toj istini: / Što tko čini, sve seb' čini.“ (Filipović 1988: 55), prema: „Jedno maca mala / Mišu j' svitovala: / Čuješ mali miše! / S-manom nešali se / Niti kvara meni / Kuhinji ne čini / Ako nećeš, da te / Zgrabim ja med nokte / To ti zadnji put povidam / Nebud' mi već dėrzovitan!- / Ali mišja para / nij' to vėrovala, / Se, kako i prie / Vsemu tomu smije; / I još dėrzovito / Pred mačkom očito / Digne glavu, oči, / Hitro na stol skoči; / Ali to mu skupo dojde, / Mački upadė med nokte. // Vėruj vsagdar toj istini: / Ča ki čini, s e b i čini.“ (*Pėrva Štanka* 1860: 10)

22 Novija istraživanja, međutim, pomiču početak hrvatske dječje književnosti na kraj 18. stoljeća i vezuju se za prijevod Campeova djela *Robinson der Jüngere*, koje je na kajkavski preveo svećenik Anton Vranić i objavio u Zagrebu 1796. u tiskari biskupa Maksimilijana Vrhovca: „Uistinu je neobično da prije početka hrvatske dječje književnosti 1850. imamo: prvi hrvatski prijevodni roman (*Mlajssi Robinson*, 1976), zbirku basana eksplicitno namijenjenih djeci (*Ezopovefabule za slavonsku u skuluhodecudicu*, 1804); prvog izvornoga hrvatskog ilustratora dječjih knjiga (1844) (Adalberta Laupperta); da je već započeto s objavljivanjem (1846) najpopularnije hrvatske dječje knjige u Hrvatskoj u idućih sto godina (Schmidova *Genoveva*) i da ona već u tom trenutku ima stogodišnju povijest iza sebe itd.“ (Majhut 2015: 195)

briga moja! (...) A ti raca, šiga-miga! / A ti peteh rano viči“ (*Pèrva Štanka* 1860: 83). Očito je da je Gašpar Glavanić, sastavljač *Pèrve Štanke* iz 1860. (kao i općenito sastavljači čitanki iz zapadne Ugarske), dobro poznao postojeće udžbenike i kretanja/sadržaje u dječjoj poeziji u matičnoj domovini. O tome govori i uvrštavanje pjesme „Maca i miš“ iz Filipovićeve *Malog tobolca*. Teme su slične kao i u onom dijelu hrvatske dječje poezije u matičnoj domovini. Sve je okrenuto poštivanju starijih, marljivosti („Jačka malahnog gospodarčića“), a manje je prisutna dječja igra. Malo odudara razigranošću i veseljem pjesma „Dva kucki“ Gašpara Glavanića (u prvom dijelu), također objavljena u *Pèrvoj Štanci* 1860.: „Jednoć neki gospon biše, / Neznam, kako se on zvaše, / Dva je lipa kucke imal, / S a r i ć se j' mladji od njih zval. / Ta je vse znal: lipo tancat, / Sobom stresat, stražu stajat, / Kola vući, vodu gazit, / Na terbuhu dobro plazit“ (Glavanić 1860: 49). No, za razliku od razigranog i veselog Sarića, u drugom se dijelu donosi primjer starog psa Cvilka, koji nije za učenje, pa kad je mladi gospon pozvao Filu, koji je tako uspješno naučio Sarića da se zabavlja sa svojim vlasnikom, neposlušnom Cvilku preostaje samo batina. Premda u *Pèrvoj Štanci* pjesma završava pobunom Cvilka i stihovima „Ča ste, veli, me napali / Mene mučit popali?“ (Glavanić 1860: 50), u varijanti iz kalendara ona završava ponešto drugačije. Konačno, ni ovdje se nije moglo bez pouke: „Ča ste“, veli, „napali / Mene mučiti popali? – / Nigdor neće z mene starca / Sad načinjit već mudraca. / U miru me ostavite, / Ter moj primer ne sledite“ (Glavanić 1998: 220), odnosno bez konkretne poruke djeci: „Dica! svake nemarnosti / Čuvajte se va mladosti, / Glavu znanjem napunite, / Ako srićni bit željite, / Ar kada je glava seda, / Onda se već učit ne da“ (Glavanić 1998: 220). Ista je pjesma izišla i u kalendaru 1864. pod nazivom „Szarich i Czvilko“.²³ Očito da su već rano kalendari²⁴ u zapadnoj Ugarskoj imali i štivo koje je namijenjeno dječjoj publici.

I u *Pèrvoj* čitanki za katoličansku školsku *mladost* iz 1874. nalazimo iznimnu pouku, tako se upućuje na radinost i primjer strpljivog sakupljanja u pčela²⁵ u pjesmama „Pčela“ i „Pčelica“: „Mnogo kaplic potok činu s-sobum berndlja. / Hah! To je male pčele lipa navada, / Zamite od nje peldu dica nemarna“ (*Pèrva čitanka za katoličansku školsku mladost* 1874: 101). Pčele kao pojam marljivosti i odgovornosti nalazimo i u Vukovichevju izboru. Signifikantna je u tom smislu pjesma „Medvid i pčele“, gdje se kažnjava onaj koji želi oteti komu njegov trud: „Sad medvid vidi, da nij špasa, vas zboden odande on odkasa. / A te pčelice medvidu vako kriču s kitice: / Čuj medvide, ča ne ćeš meda? Češ dojti pčelam ti opet vrijeda? / Poj sam se skrbi, ar tudje dobro ništ te ne srbi“ (Vukovich 1954: 57). Pelda je nepisani zakon u gradišćanskohrvatskoj dječjoj poeziji te je nalazimo u prvih pjesnika, pa tako i u Borenića u njegovoj pjesmi „Škrlica“:

23 „Već u kalendaru 1864. [misli se na „Kerstjansko-Katolicsanski / KALENDAR“, op. R. B.] obrađeno je apokrifno djelo *Szanya o szudnyem dnevu*, pedagoško-poučna pjesma *Szarich i Cvilko*, u kojoj je pouka da se u mladim godinama mora učiti“ (Benčić 1997: 215)

24 „Divna Zečević kalendarske publikacije iščitava kao preteču novinstvu, upravo zbog odabira pučkoga diskursa u kojem informacija biva uzdignuta na višu razinu poprimajući specifičan „pučki karakter“, dok je s druge strane Vinko Brešić (2005: 19–21) u kalendarima uočio književni model koji je poslužio u tranziciji hrvatske kulture iz usmenoga u pisani oblik, ujedno utječući na stvaranje književne publike i književnog tržišta.“ (Bacalja i Ivon 2020: 342)

25 Ana Batinić u svom „[a]nimalističkom čitanju hrvatskih dječjih časopisa“ nalazi u *Smilju* 1940. pjesmu Šime Fučića „Pčela i cvijet“ te ističe da je pisana u „dijaloškoj formi“ te da „pčela moli cvijet da joj podari cvjetnog soka kako bi za djecu napravila med.“ (Batinić 2013: 73)

„Kot ćeš ti, moj Gospodine!
ostavi mi poniznost,
ti ne gledaš vainske čine,
ki donesu oholost.“

„Ja ću tebi i na dalje
moj mili glas dizati,
ako tebi neg veselje,
s njim morem načinjati.“

Onda se Očevo oko
Milo sjajno razsviti,
I veli: Ostan tako,
Ćeš me veseliti!“ (Borenić, *Hrvatski Kalendar svetoga Antona Paduanskoga*,
U Kisegu, 1907, 52)

Izričitu pouku nalazimo i u Ivana Nemetha:

Neka biti len!

„Kukuriče pete:
Stan se s stelje velje!
Več ni dobro ležat,
I češ biti frižak.

Ferko skoči gori
Pratež svoju lovi
Umije se čisto,
V školu ide hitro.“ (Németh János, *Dnevnik staroga školnika*, Szentpéterfa, 2011, 146)

U nekoliko se čitanki pojavila i pjesma „Dvi gerlice“; dakle, vrlo rano nalazimo i basnovitost, odnosno basnu u stihu: „Gerlica je prosu jila, / K-njoj doleti druga gerla: / ,Daj mi gerla, jedno zernce! / Gerla joj da odgovora: ,Nedam, gerla nijednoga, / Poj si, mila, sama po nje, / Zernje išći, neka spati; / Ja sam brala, nisam spala, / Po gori se nis' igrala, – / Čini kot ja, češ imati!““ (*Pèrva Štanka* 1859: 66). Istu pjesmu nalazimo i Šulekovej početnici iz 1850.²⁶ I na ovom se primjeru vidi da su očito sastavljači čitanki bili dobro upoznati s aktivnostima u matičnoj domovini te su koristili tekstove za potrebe djece u školama u zapadnoj Ugarskoj. I za početak gradišćanskohrvatske dječje poezije možemo izvući zaključke slične onima koje navode Hameršak i Zima u *Uvodu u dječju književnost* kada se pozivaju na književnopovijesne osvrtne na početku hrvatske dječje poezije.²⁷ Ocjena jednakosti početaka u staroj i novoj domovini možda se može zaokružiti i principom modelativnosti, na koji se također pozivaju Hameršak

26 „Gerlica je proso brala, / K njoj dohodi druga garle: / Daj mi garle, jedno zarno: / ,Nedam, garle, ni jednoga: / Bieše brat, a ne spati, / Ja sam brala niasam spala, / Po gori se neigrala. / U garm glave neverala.““ (Šulek 1850: 40–41).

27 Upućuju „na tezu o Ivanu Filipoviću kao začetniku hrvatske dječje poezije, odnosno na tezu o skromnome početku hrvatske dječje poezije, te na konstataciju o **epigonstvu, didaktičnosti, prigodničarstvu, rodoljublju, kliseiziranosti motiva i patetičnosti**, kao i metričkoj razvedenosti kao dominantnim odrednicama dječje poezije obrađivanog razdoblja“ (Hameršak i Zima 2015: 286).

i Zima osvrćući se na Zalarov pristup iz 1979. godine, koji se nastavlja na Crnkoviće: „Zalar Crnkovićevoj argumentaciji dodaje još jedan element – pojam „modela“ dječjeg pjesništva, koji inaugurira Filipović. Modelativnost je, međutim, smatra Zalar, u negativnoj korelaciji s umjetnošću te on stoga početak hrvatske dječje poezije povezuje s pojmom pismenosti, a ne književnosti „te ih u nastavku određuje kao *moralističke, čestitarske, prigodničarske, pobožne, deklamatorske, melodramatski optimistične i nategnuto optimističke* (Zalar 1979a: 25). U tako ocrtanoj skici Zalar u razdoblju do Prvoga svjetskog rata izdvaja nekoliko pjesničkih imena (uz Kutena i Harambašića, napominjući ulogu „začinjavca“ Filipovića, navodi Ljudevita Varjačića, Josipa Milakovića, Rikarda Katalinića Jeretova i Bogumila Tonija, op. R. B.) kojima priznaje ponešto uvjerljiviji pjesnički rukopis, a afirmativnije opisuje pjesničke opuse Augusta Harambašića i Krunoslava Kutena“ (Hameršak i Zima 2015: 286–287). No, tu se zaobavlja povijesno vrijeme koje je zasigurno diktiralo model akterima i u staroj domovini i u zapadnoj Ugarskoj, kao i to da je vrijeme apsolutizma upravo vrijeme kada nastupaju učitelji i svećenici u svojim snažnim objavama udžbeničkog štiva (tih pedesetih godina) – Šulek te Glavanićeve štanke koje su trebale utjecati na odgoj i obrazovanje djece kako manjinskog naroda, tako i općenito hrvatskog naroda u uvjetima odnarođivanja. Možda se može govoriti i o svojevrsnom modelu samoobrane i očuvanja kulture u aktualnom pozicioniranju hrvatske kulture unutar Habsburške Monarhije toga doba. Nešto kasnije to se ogleda i u potrebi novog razvojnog ciklusa hrvatske kulture i književnosti, na koji upućuju Šenoa 1865. („Naša književnost“) i Jagić 1969. („Živi li napreduje li naša književnost?“).²⁸

Postupno se u čitanke uvodi i motiv neposlušne djece, djece koja ne idu u školu ili naprosto ne slušaju. Kore se zločesti dječaci. Tako u *Pèrvoj čitanki* Jandre ne ide u školu: „Kume Jandre! Kume Jandre! / Čuda vi sim‘ tam‘ bigate! / Posvud‘ tražite veselje / A za knjige nemarite, / Pasja bila noga vaša! / Školu retkokrat pohaja“ („Kume Jandre“, *Pèrva čitanka* 1874: 97), a u pjesmi „Lakoman Matek“ u istoj čitanci prekoravaju se oni koji jedu puno slatkog: „Najveć sladke jistvine! na tuliko ljubil / Da kad‘ ih zagledal, skoro zimljicu dobil. / Ter dotle on ni miroval / Dok ni dostal jedan komad“ (*Pèrva čitanka* 1874: 145).

I domoljubna je tematika prisutna u čitanci iz 1874. – „Jačka putnika“, koja je prijevod jedne pjesme Kisfaludy Károlya.²⁹ I ovdje nalazimo pjesmu „Kukavica i oslica“³⁰ iz prethodne čitanke iz 1860. (*Pèrva Štanka za katoličansku školsku mladež*). Očito je da su, vođeni potrebama odgoja i poduke u školama u zapadnoj Ugarskoj, sastavljajući čitanki pojedine tekstove preuzimali iz jedne čitanke u drugu te ih tiskali u nizu udžbenika tijekom 19. stoljeća. Možda

28 „Smatra da bez probuđenog domovinskog osjećaja nema ni razvoja književnosti koja mora odisati narodnim duhom. Obitelj je ta koja mora davati djeci nacionalni duh, ona dakle ističe Jagić je nositelj nacionalnog i kulturnog osvještenja: „Prvi, ali najjači bedem narodne egzistencije – to je probudjena svijest narodnosti u porodici, ljubav prema pojavom domaćega, narodnog života u kući, što ne kažu na ognjištu porodičnom. Narod, u kojega se ljubav domovine kao najveća svetinja gaji u svakoj kući, u svakoj porodici – nema se rad šta bojati, jer se utvrdio obranom, preko koje ne će provaliti neprijatelj-tudjinac, ma sve druge naspe razrušio i sve ostale zidove pridobio.“ Obitelj, iznosi Jagić, treba biti čuvarica i njegovateljica hrvatskog jezika i književnosti, što nije bila pojava u to vrijeme, jer kako veli Jagić u obitelji se „tudjom pjesmom uspava ono milo čedo u kolijevci, tudjom riečju usadjuje u mladjahno srce prve nauke i opomene roditeljske.“ (Bacalja 2007: 357).

29 „Lipa moja domovina / Ču li vidit tebe kada? / Kadi stojim kuda hodim / Vsagdir samo na te mislim.“ (*Pèrva čitanka* 1974: 113). Pjesma je Kisfaludy Károlya „Szülőföldem szép határa!“).

30 „Na dan neki protulietnji / Oslica i kukavica / Svadili su se v-lozici / Ki glas lipši od njih ima, / I ki lipše pievati zna. / Kukavica govoraše / Ja znam bolje; ter tim začrne / Odmah vsega gerla vikat / A oslica: Ja znam bolje / Ter zagermi, da vse polje – (...)“ (*Pèrva čitanka* 1874: 103)

im je vodilja bila da su to prihvaćeni tekstovi i od učitelja i djece, a da su pogodni da u učenika razvijaju odgojne ciljeve,³¹ npr. marljivost, poslušnost, dobrotu, prijateljstvo, ljubav prema bližnjemu i dr. I u *Drugoj Štanki* iz 1902. nalazimo basne pjesme, npr. „Vrebac i konj“. Tu se dobro dobrim vraća, poruka je pjesme. Konj je dao vrapcu zobi, a zauzvrat ga vrabac štiti od muha: „Smiluje se sirotici; / jij neg! reče gladnoj ptici. / I od dana pak otoga / ne trapi glad nijednoga“ (*Druga Štanka* 1902: 24). U pjesmi „Tulipan“ Gašpara Glavanića također se uvodi nova tematika. Samo smo u jednoj pjesmi pronašli temu smrti, i to u *Pèrvoj Štanki* iz 1860. u pjesmi „Lahku noć“: „Dan za danom tako gine, / Skratjivat nam život; / Dokle zadnji nam nemine, / I smèrt veli: lahku noć!“ (*Pèrva Štanka* 1860: 62). Ovdje je naznačena tema prolaznosti i smrti: „Sunce niti rosa / niti najlèpši vèrt / nemoru mi pomoći / moj cvèt je moja smèrt.“ (*Druga Štanka* 1902: 36). U *Drugoj Štanki* naći ćemo i zanimanja. Riječ je o pjesmi „Kotlokerpa“, gdje se govori o zanimanju koje je povezano s putovanjem i boravkom na putu i izvan vlastite kuće. Jednostavno je tako postavljeno. Na neki se način upućuje i daje primjer kako je kod nekih težak životni put. Na poziv da se konačno skraši i da negdje stane i smjesti se „kotlokerpa“ odgovara da je njemu najljepše kući, u obitelji za koju radi mukotrpan posao: „Onde me vse milo gleda: / žena, dètca i prijatelji, zato mi i sèrdce nedà / Tamo mislim, tamo željim, / doma je najlèpše biti“ (*Druga Štanka* 1902: 37–38). *Druga Štanka* donosi igru koja je usmjerena vojničkom pozivu, vojsci i služenju vojske. Očito je da je to vlast potencirala!³² Također se proširuje i domoljubna tematika. U istom, petom, popravljenom izdanju (1902.) imamo motiv proljeća („Protuletna jačka“) u pjesmi u kojoj dominira radost zbog proljetnog buđenja cijele prirode³³, a napose je uspjela onomatopeja koja ističe ptičji pjev upućen slavi Boga: „Lastavica pod oblokom / rano cvrgulji, / a slavuljak pak na grmu / glasno drobulji“ (*Druga Štanka* 1902: 121). Istu pjesmu, ali s većim brojem stihova nalazimo i u krilu usmenog pjesništva. Pjesmu je zapisao Fran Kurelac u Jandrofu: „Divlji golub tiho guče, / Na gnjazdu sidi, / A grlica milo grče, / Druga si gleda. / Vsaka ptica hranu išće, / Svoje mlade k sebi stišće, / Verno im godi“ (510. Jandrof; Kurelac 1871: 225). U pjesmi je naglašena onomatopeja: „Raca kvaka, guska gaka, / Guščice vodi: / Piple p’juče, kvočka kvoca / S pipličić v slami. / Petel v noći kukuriče, / ‘Z vsega grla rano viče, / Zaspame budi“ (Kurelac, isto). Kuhač tu proljetnu pjesmu donosi i u V. knjizi svojih *Južno-slovenskih narodnih popijevki* iz 1941. (ur. dr.

31 Kad piše o značenju Truhelkine *Pjesmarice*, Hrvojka Mihanović Salopek navodi, s jedne strane, inovativnost: „Truhelkine moralno-pobožne i molitvene pjesme napuštaju himnodijsku kasnobaroknu i romantičnu pokajničku, kontrastno-zaoštrenu intonaciju i zadobivaju jednostavniji, veseliji i djetinjasto neopterećen karakter. Molitvene pjesme prate dijete od jutra do večeri (*Dobro jutro, Večernja, Primi dobri Bože, Kako se probudim, Radujmo se dječice i sklopimo ručice*) i nastoje razviti radostan, prijateljski odnos između djeteta i Božje zaštite.“, a s druge strane, govori o tada „recentnom modelu“ hrvatskog dječjeg pjesništva: „Još uvijek je znatan broj pjesama bio usmjeren prema tadašnjem aktualnom didaktičnom kriteriju stvaranja dječje književnosti u svrhu primarne odgojne funkcije poučavanja djeteta o primjerenom ponašanju u školi i kući. U takve uobičajene didaktične pjesme možemo ubrojiti sljedeći niz: *Uči se, Školska, Mirno, tiho, Probuđenje marljivosti, Poslušnost, Poslenost*. Također jedan ciklus odgojno-didaktičnih pjesama namijenjen je rodoljubnoj ulozi (pjesma Vladimira Nikolića *Moj stanak*, zatim *Ilirski sin, Ako za te mili rode, srđce moje ne mari* i druge).“ (Mihanović Salopek 2019: 20–21)

32 „Spravite se vsi dèččaki / va rēd, kakoti vojnaci. / Vsi jednako koracajte, / na bubanj pazku imajte / pri pojačkoj igri.“ (*Druga Štanka* 1902: 39) (I Németh je ima u svojem rukopisu, ali u mađ. prijevodu „Sorba fiúk“, 3 kitiće, 1931.)

33 I u Antona Truhelke u Hrvatskoj u navedenoj pjesmarici nalazimo pjesme o prirodi: „U zbirci pronalazimo i zanimljive jednostavne i ljupke stvaralačke tekstove posvećene ljepoti prirode (*Proljeće, Na polju, Moje cvetje, Šumica, Veselje u naravi, Sjeme, Jesenja, Zima*), kao i satiričnu basnovitu pjesmicu *Prazna tikva i prazan klas*. Da bi se približio živahnoj ritmičnosti dječjih napjeva, Truhelka je sastavljao kratke, djeci bliske rime u kojima je najčešće koristio figuru onomatopeje. Tako primjerice u pjesmi br. 32 – *Prepelica* autor koristi onomatopeju ptičjeg glasa kao vedri nagovještaj žetve: „pu- - pu-ru, pu- - pu-ru-; ajde žet, ajde žet“.“ (Mihanović Salopek 2019: 21)

B. Širola i V. Dukat) na str. 179 („Proljeće“, „Iz Bandola“) koja ima svoj napjev, a ističe i kao inačicu navedenu pjesmu koju je Kurelac zapisao u Jandrofu. Tako je u čitanke u to doba ušla i usmenoknjiževna dječja poezija koja je imala i svoj napjev i očito se pored školskog štiva učila i u nastavi glazbe, što je, naravno, postupak ili i nastavni sadržaj i u matičnoj domovini. I u Vukovichevoj *Pjesmarici za hrvatske škole Gradišća* iz 1954. (novo i povećano izdanje s obzirom na narodne napjeve) naći ćemo onomatopeju: „Črni kos će im zafučkat, prepelica pućpulućkat, / Petelj će im kukurikat, k tomu gusak mili gagat. / Kokoš će im kokodakat, črni gavran će nek kratat, / Staglič će im lipo žbrincat, a sinica nujno cincat.“ (Vukovich 1954: 28) i niz varijanti ptičjeg pira koji se provlači od ranih Kurelčevih zapisa i očito je u Gradišću bio popularan kako u djece, tako i u odraslih.³⁴ Slične onomatopeje vidjet ćemo u nizu pjesama hrvatskih pjesnika i očito pod utjecajem usmene poezije od Kutena, Harambašića do Krkleca³⁵ i Viteza (usp. Bacalja 2011: 61–62). Na svoj način ove dvije varijante pjesme o buđenju prirode, o proljeću prethode nizu pjesama pjesnika 20. stoljeća, od Blaževića do Leopolda, u kojeg ćemo naći velik broj pjesama posvećenih buđenju prirode.³⁶ Posebno je značajan opus Mate Meršića Miloradića. On bitnom smatra potrebu pisanja dječje poezije kao dijela poezije koja je potrebna hrvatskom čovjeku u Gradišću kao i ona za odrasle. Iz njegova dijela dječjeg pjesništva progovara snaga pjesnika koja je zasjala na zapadnougarskom hrvatskom nebu sa željom da se sveukupna kultura Hrvata na tom prostoru uzdigne do mjere u kojoj će ona biti autentična i na taj način usporediva s kulturama koje je okružuju, a samim tim i utjecajna u svom narodu. Jedan od mjerljivih doprinosa kulturi Hrvata u zapadnoj Ugarskoj zasigurno je bilo i pjesništvo koje je Mate Meršić Miloradić namijenio djeci. U usporedbi s pjesništvom u matičnoj domovini Miloradić je krenuo od tradicije devetnaestostoljetnih hrvatskih pjesnika, napose onih iz *Bršljana* i *Smilja*.³⁷ Puškin, koji je utjecao na književnike hrvatskog književnog romantizma, a kasnije posebno na Šenu i neke njegove obrade u povjesticama, bio je i u Miloradićevoj vidokrug i interesu jer je već na početku svojega bavljenja poezijom objavio 1903. bajku o ribaru i ribici³⁸ pod nazivom „Ribar i riba“.³⁹ „Preveo ju je dosad najbolji gradišćanski pjesnik Mate Miloradić (1850. – 1928.), koji je kod nas ostao gotovo nepoznat, jer je svoje pjesme koje je počeo pjevati poslije svoje 50-te godine, objelodanjivao u časopisima koji nisu dolazili k nama“ (Ivšić 1937: 140), a kasnije ju je preveo u Hrvatskoj Dobriša Cesarić.⁴⁰ Ona je po mnogočemu jedinstvena. On pojedina poglavlja Puškinove naj-

34 Plijeni svojim živim slikama i nonsensom: „Pir će bit na polju vani, na koga jesu pozvani: / Svi komari i mušice, svi mrvunci i pčelice; / Kače, žabice pak froši, još i sove, ti glavoši; / Sve četveronožne stvari, male ptice, mladi, stari.“ (Vukovich 1954: 28)

35 „Prepelica pučka, pućpuriće, / a orao štekće ili klikće. // Roda kljunom zveca i klepeće, / a čuk čuće kada padne veće. // Tetrijeb kloca, glogoće iz luga, / a previja plazica il' vuga. // Jarebica čirika, čirika, / kukavica kuka iz borika.“ (Krklec 1990: 101)

36 Ivan Blažević, „Visibaba“, Franjo Sučić, „Početkom ožujka“; Augustin Blazović, „U marcu“, Anton Leopold, „Črni kos“, „Fajgulice“, „Pozdrav maja“ i dr.

37 Martin Meršić, stariji u svojim *Spominkima* ističe kako su se u zapadnoj Ugarskoj nalazile knjige hrvatskih preporodnih autora: „Principal su pravoda imali rogotu južno-hrvatskih knjig. Pjesnike Preradovića, Vraza i druge, sva izdanja Hrvatske Matice, Društva s. Jeronima, ‚Venac‘, im je redovito išao i ‚Bršljan‘. (...) Marljivo sam je štao, osebito Preradovića, Vraza, Gaja. Primiti sam dao ‚Glasnik Srca Isusova‘, ‚Glasnik sv. Josipa‘. Ove za narod pisane časopise sam lako razumio, teško ‚Venac‘, ‚Bršljan‘, Šenoina djela.“ (Meršić, Martin, st. 1993: 123–124)

38 „Na hrvatskom postoji najmanje deset prijevoda ove bajke (Cacan, 1999), za koju slobodno možemo reći da je najpopularnija Puškinova bajka kako u domovini tako i izvan nje. Čak su četiri prijevoda na hrvatski jezik iz 19. st.“ (Božić-Šejčić i Droždek 2010: 137).

39 Pojavila se u *Kalendaru Svete Familije* 1903. pod naslovom „Ribar i riba“. Martin Meršić, st. u prvom je izdanju Miloradićevih pjesama *Zibrane Jačke* 1933. uvrstio pjesmu pod naslovom „Zlata riba“.

40 Jedan od ponajboljih prijevoda ove Puškinove bajke na hrvatski jezik: „1949. Dobriša Cesarić objavio je svoj prijevod bajke u časopisu *Kulturni radnik*, potom u knjizi *Knjiga poezije* i knjizi *Izbor iz Puškina*, izdanju Matice hrvatske koje je obilježavalo 150-u obljetnicu rođenja pjesnika. Šaula i Cesarić 1957. objavili su knjigu ‚Bajke‘ (*Сказки*), u kojoj je Bajka o r i r objavljena u prijevodu Cesarića“ (Cacan 1999: 15–17).

poznatije bajke proširuje i daje im gradišćanskohrvatski pečat⁴¹ i prostor. Tako je i s basnama. Kako smo naveli, nalazimo ih već u čitankama iz 19. stoljeća, a možda je najznačajnija prilagodba ona Ezopova štorijica, gdje se tematiziraju možda najpopularnije životinje, tj. gavran i lisica, i to na način da i ovdje Miloradić daje pečat ambijenta: „K prodiki pod hrastom / Treti dijel pridat ću: / Vidili ste, ljudi, / Gavranovu plaću! // Kvar i sram nas čeka, / Ako nas umami / S lipimi ričami / Lesica med nami!“ (Miloradić 1978: 315).

Ta je praksa, tj. uzimanje snažnog poučnog potencijala u basnama, ostala sačuvana i u narodu. Tako u Vukovicha nalazimo i prepjevanu basnu „Cvrčak i mrav“, odnosno „Mrvunac i cvrčak“: „Znaš, ki v ljeti si sfučkuje, neka zimi on plesuje. / Oni ki ne djelaju, neka ništ i ne jidu. / Zato, draga moja dica, učite se od mrvunca / Skrbite se v mladosti, pak ste srični v starosti“ (Vukovich 1954: 37), gdje se opetuje ona stalna poruka iz gradišćanskohrvatskih pedagoških, odnosno udžbeničkih poruka, tj. da se na vrijeme valja naučiti (dakle, u mladim danima) kako treba djelovati u životu, da se ono što se propusti u mladosti ne može nadoknaditi u starosti. Kao mladost opominje starost. To ćemo pronaći u čitankama iz 19. st., npr. u već pokazanom primjeru psića Šarića i Cvilka: „Nigdor neće z mene starca / Sad načinjiti već mudraca. / U miru me ostavite, / Ter moj primer ne sledite“ (Glavanić 1998: 220). I u Vukovicha, kao i u prvim čitankama, nalazimo odjek hrvatskog dječjeg pjesništva. U njegovoj se pjesmarici donosi i nepotpisana pjesma „Ja sam junak“: „Ja sam junak kot i gora, didreja, didreja, / Ja se ne bojim nikoga, didreja, didrom. // Ja imam pukšu drvenu, didreja, didreja, / Imam i sablju plehenu, didreja, didrom. // Imam i silne topove, didreja, didreja, // Iz čiste kite bazgove, didreja, didrom“ (Vukovich 1954: 44). U njoj se ogleda Harambašićev tekst, odnosno pjesma „Junak“: „Ja sam junak, do Boga / Ne bojim se nikoga! / Imam pušku drvenu, / Imam sablju limenu, / Imam silne topove / Od stabljike bazgove (...) Osim mačka sivoga / I kudrova staroga, / Osim svakog jačega / I kokota našega!“ (Harambašić 1988: 57).

Miloradić

Miloradić je utemeljitelj suvremenog gradišćanskohrvatskog pjesništva, ali i gradišćansko-hrvatske dječje umjetničke poezije. U Meršića Miloradića naći ćemo i igru, a specifičnost njegove poezije namijenjene djeci ogleda se i u onomatopoejskim slojevima koje nalazimo u jednoj od najuspjelijih pjesama hrvatske dječje poezije toga doba „Drrrv nij“: „Gradeći na taj način ovu pjesmu, sazdanu na nekoliko vokativa, jedne kratke upitne rečenice i triju istaknutih onomatopoejskih, s jasnim oslonom na pučku pjesmu i autentičnim doživljajem istinske atmosfere doma, zajednice djece i odraslih, upotrijebivši samo trideset riječi – Miloradić postiče čudesnu, jednostavnu a punu ljepotu dječje pjesme“ (Crnković i Težak 2002: 384–385). U njega ćemo naći veći dio pjesama s animalističkom tematikom. To možemo povezati s činjenicom o kojoj govori Ana Batinić u svojoj knjizi o animalističkom čitanju hrvatskih dječjih časopisa: „U 19. stoljeću polovica je Amerikanaca živjela na farmama, pa je dječja književnost toga razdoblja, u prvom redu cijeli niz dječjih pjesmica o mljekaricama i pastirima, bila odraz dnevne teksture prisutnosti životinja u životima djece. Usporedimo li to s našim

41 „Doma od početka staroj sve povida, / Ona čudom sluša, riči ne prekida: / Ulovil sam ribu, čudna ti je bila, / Po hrvatsku lipo mi je govorila.“ (Meršić Miloradić 1978: 404)

„Smiljem‘ lako ćemo uočiti da je situacija identična“ (Batinić 2013: 26). Takva je iznimna pjesma „Krt“, u kojoj se ukazuje na korisnost krtice: „Najde črve / I poždroka. / To je dar, / Veći dar / Neg‘ je kvar“ (Meršić Miloradić 1978: 358). Isto tako, upućuje se djecu kako se ponašati prema prirodi u slučaju kad stisne zima u pjesmi „Pik, pik, pik!“: „Kad je zima // Kad je snig, / Dajte ptici / Sirotici / Česa nima: / Pik, pik, pik!“ (Meršić Miloradić 1978: 358–359). Tu zajednicu djece, odraslih i životinja također tematizira u pjesmi „Šiša nosi miša“, gdje podučava dijete što učiniti kada mačka donese miša (usp. Bacalja 2019: 189). S Miloradićem dječju poeziju pišu i njegovi suvremenici Mihovil Naković, Martin Borenić, a napose učitelj Jožef Pajrić (u nekim svojim tekstovima dječjoj su se recepciji približili i File Sedenik i Tome Bedenik).

Djetinjstvo i druge teme u *Malim Crikvenim i Školskim Novinama* 1931. – 1939.

Posebno su poglavlje gradišćanskohrvatske dječje lirike *Male Crikvene i Školske Novine* (MCŠN), koje su se pojavile 1931. s Pajngrtom kao mjestom izdavanja.⁴² Novine donose u prvom godištu brojne priloge vjerskog karaktera, ali i štivo koje je poučnog karaktera te poeziju. S obzirom na brojne priloge dječjeg pjesništva, možemo istaknuti misao Ane Batinić, koja za pojavu prvog hrvatskog časopisa za djecu i mladež – *Bosiljka* (1864.), kaže da je „pionirska (...) iz više razloga: bio je to prvi pokušaj profiliranja štiva za djecu i mladež te njegova redovitog periodičnog prezentiranja, a list je imao i ključnu ulogu u stvaranju klime za prihvaćanje novog medija „zabave i pouke““ (Batinić 2013: 32). Upravo je u tome važnost pojave *Malih Crikvenih i Školskih Novina* 1931. u Gradišću. One će ostati sa svojim malim čitateljima punih devet godišta donoseći redovito iz broja u broj, napose u svojim stalnim rubrikama „Crikvena povest“ i „Školski del“, mnoge zanimljive i poučne članke koji su odgajali generacije školske djece u Gradišću u katoličkom duhu i davali im mnoge primjere iz života i škole u onom školskom dijelu. Pjesnici koji su predvodili pjesnički program prvenstveno su Ivan Blažević, koji se pojavljuje iz broja u broj i koji je ponajveći dio svojeg stvaralaštva objavio upravo u njima, Slavko Marhold, agilni urednik „Školskog dela“ i pjesnik koji se potpisivao kao M. Slavić, te Dometar Lemperg. U prvom su godištu izišli radovi hrvatskih književnika Rikarda Katalinića Jeretova (pjesma „Bratac i sestra u protuliću novom“⁴³), koji je u to doba suradnik niza hrvatskih dječjih časopisa, a javlja se i na stranicama splitskih *Dječjih novina*, te Vladimira Nazora – „Zvon nas zove“.⁴⁴ Riječ je o Nazorovu recentnom dječjem stvaralaštvu jer je pjesma „Zvono zove“ izišla u Čitanci za II. razred osnovnih škola, koju su priredili Vladimir Nazor i Stjepan Bosanac u izdanju Jugoslovenske štampe DD u Zagrebu 1929. Pjesma nije potpisana (usp. Vinski 1977: 483). U neku ruku ovi prvaci hrvatske dječje poezije toga doba uz svoje suvremenike, npr. Rudolfa Maldinija, kao da usmjeravaju buduće pjesnike u ovim novinama, napose motivima, i kao da će jedan dio novijeg gradišćanskohrvatskog pjesništva

42 U prvom broju ističe se da je „[v]lasnik, izdavatelj i nakladnik: Hrvatsko Kulturno Društvo u Gradišću (Martin Mersich, ml., farmik u / Pajngrtu). Odgovorni urednik: Karl Stekly, Wien, XV., Kriemhildplatz 3. – Tiskara Hans Helbling, Karl Stekly, Wien, XV., Kriemhildplatz 3“ (1931, br. 1, str. 8).

43 *Male Crikvene i Školske Novine*, br. 5, str. 6.

44 „Žarko leto hitro projde, / Pak nam hladna jesen dojde. / Blago ide u štalicu, / Pčele letu u košnicu. / Sam sam ostal. Kud ću sada? / Na srce mi tuga pada... / Slušaj! Zove školski zvon: / Dica, dica! / Din, don, dan!“ (Nazor 1931: 7)

biti određen i tim utjecajem,⁴⁵ npr. motivi mijena u prirodi, godišnjih doba, škole, osobito u Blaževića i Marholda, ali i Lempurga i nakon Drugoga svjetskog rata u Leopolda. Zanimljivo je da se i u Hrvatskoj intenzivira izdavanje časopisa namijenjenih djeci nakon Prvoga svjetskog rata,⁴⁶ a gotovo istodobno kad i *Male Crikvene* i Školske Novine pojavljuje se u matičnoj domovini u važnijim centrima dječji tisak. U Splitu izlaze tih tridesetih godina 20. st. *Dječje novine*. One su započele izlaziti 1933. godine i izlazile su „u svega osam brojeva; prvi broj je tiskan 22. prosinca 1933. godine, a osmi, posljednji broj 16. lipnja 1934. godine“ (Galić i Bacalja 2005: 16). I ovdje se pojavljuje ime Rikarda Katalinića Jeretova, tako mu u prvom broju izlazi „Pjesmica o malom mišu“ (usp. Galić i Bacalja 2005: 16). U Preku, zapravo na Školjiću kod Preka, za cijelu ondašnju Kraljevinu Jugoslaviju pokreće se 1930. listić *Vjesnik Počasne straže presvetog srca Isusova*.⁴⁷ I ondje su suradnici učitelji. Tako se u broju 4 iz 1934. javlja Rudolf Maldini, učitelj iz Sarajeva pjesmom „Kad sunce zalazi“, u kojoj se pred počinak upućuje na „molitvene ure“, odnosno molitvu. Sve je tiho u smiraj dana, a crkveno zvono poziva ljude na molitvu: „Zvonce samo s crkve tamo / Svud svoj zvonik širi glas, / Marni ljudi, dobre čudi, / U molitvi traže spas“ (Maldini 1934: 67). Rudolf Maldini javlja se i u broju 6 iz 1934. pjesmom „Zalutaloj djevojčici“, u kojoj ukazuje na pogubnost iskušenja što svijet donosi mladima, ali se ističe da uvijek postoji način povratka na pravi put: „Vrati se, vrati, djevojče malo, / Dosta će rano otrovat ljudi, Himbom, lukavstvom, sramotnim žigom, / I sve tvoje, dušu i grudi; / Vrati se, vrati dok nije kasno“ (Maldini 1934: 104). Inače ćemo u *Malim Crikvenim* i *Školskim Novinama* naći i pjesnike koji se pojavljuju i u navedenim hrvatskim časopisima vjerskog karaktera toga doba, npr. učitelja Rudolfa Maldinija („Mala hraniteljka“, br. 3., str. 8, 1934.⁴⁸; „Zima“, br. 3, 1935., str. 9 i dr.), zatim Tratinčicu,⁴⁹ koja se pojavljuje pod tim pseudonimom i u franjevačkom *Vjesniku Počasne straže*. Povremeno se objavljuju, napose u prigodama Božića, i recentni hrvatski dječji pjesnici, pa je tako u br. 18 1936. ob-

45 Premda smo naveli kako tim motivima obiluje i gradišćanskohrvatska usmena poezija koja se pojavljuje i u udžbenicima u 19. stoljeću.

46 „Krajem Prvog svjetskog rata javljaju se novi pravci u pedagogiji i psihologiji koji zamjenjuju dotadašnji kruti pedagoški intelektualizam. Nova, reformna pedagogija s idejom da je 20. stoljeće ‘stoljeće djeteta’ želi stvoriti novu, radnu školu kojoj je cilj zauzeti se za dijete, odnosno ‘poći od djeteta’. Do tada dominantnu pedagošku sliku djeteta iz građanskog sloja konačno zamjenjuje dijete proletarijata te ovaj pokret počinje doticati sve više hrvatskih učitelja i dječjih pisaca.

Snažan gospodarski i znanstveni razvoj doveo je do masovnije pojave tiskovina. Sve je veći broj učitelja koji opismenjavaju pa tako i časopisa namijenjenih djeci i mladima. Od prijeratnih časopisa nastavljaju izlaziti *Smilje*, *Andeo čuvar*, *Vjerni drug*, a ponovno počinje izlaziti *Krijes*. Do kraja Drugog svjetskog rata pojavilo se oko 37 novih časopisa za djecu i mladež od kojih je dvadesetak bilo upravo dječjih. Neki od dječjih i omladinskih časopisa su: *Omladina*, *Mladost*, po treći put započeti *Mladi Istranin*, *Haaviv – Proljeće*, *Čarobno vjelo*, *Mladi Hrvat*, *Dječji vjenčić*, *Vesela mladež*, *Dječji vjesnik*, *Crnče*, *Dječje novine*, *Mali Istranin*, *Mladi radnik*, *Novi skaut*, *Osvit*, *Radovan*, *Pričalo*, *Čarobni sag*, *Mladi seljak*, *Polet*, *Ustaška uzdanica*, *Pionir*, *Dječja umjetnost*... Uz opće časopise s književnim i popularno-znanstvenim sadržajima u ovom se razdoblju sve više javljaju i specijalizirani časopisi namijenjeni članovima određenih organizacija i pokreta. Takav je časopis, primjerice, *Mladi stražar*, list Podmlatka Jadranske straže, nekoliko skautskih časopisa te list *Crnče* koji je djeci prezentirao rad u afričkim zemljama“ (Bakić, 2020) (Hrvatski dječji časopisi u 19. i 20. stoljeću, <https://blog.hsmuzej.hr/2020/11/24/hrvatski-djecji-casopisi-u-19-i-20-stoljecu/>)

47 U impresumu stoji: „Izdaju oci trećoreci Zagreb sv. Ksaver (izlazi 6 puta godišnje). Uredništvo i Uprava Vjesnika: Samostan Sv. Pavla Preko (otok Ugljan). (...) Vjesnik je službeno glasilo Počasne straže presv. Srca Isusova u Jugoslaviji“ (br. 6, 1934., str. 98).

48 Maldinijeva pjesma ima svojevrstu „ekološku“ poruku, a ta je da djeca trebaju štiti prirodu. Ovdje se poručuje da se ptice moraju hraniti zimi kad im ponestane hrane, a da će im one vratiti kad budu mogle svojim pjevom. Na neki se način uklapa u poruke/pouke gradišćanskohrvatskih pjesnika (npr., od Meršića Miloradića, tj. njegove pjesme „Pik pik pik!“): „Hrani male ptice gladne / Usred zime, Julka, sad, / One vsakidan doletu / Na obločič njihov rad. (...) Jačkom čedu te veselit / One, kada dojde maj, / Kad ogrije hladnu zemlju / Ugodnoga sunca sjaj“ (Maldini 1934: 3).

49 Pjesma „Čestitka majki“, Tratinčica, *Male Crikvene i Školske Novine*, 5, 9, 6.

javljena pjesma Mladena Širole⁵⁰ „Pred jelvom“,⁵¹ u kojoj se upućuje na radost iščekivanja, ali i darivanja. U br. 4 1937. izašla je pjesma „Sova i druge ptice“ srpskog dječjeg pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja.⁵² U *Novinama* se pojavljuje i Gabrijel Cvitan,⁵³ još jedno istaknuto ime hrvatske dječje poezije tridesetih godina 20. stoljeća.⁵⁴ U br. 1 1939. donosi se njegova pjesma „Vsaka zima“.⁵⁵ Od antologijskih hrvatskih pjesnika te karakteristične godine *Novina*, u kojoj se donose brojni hrvatski dječji pisci, objavljena je i pjesma „Prošnja diteta“ Dragutina Domjanića.⁵⁶ U br. 7 1939. objavljena je pjesma „Sijač“ Šime Fučića⁵⁷, najvećeg pjesnika među zagonetačima (kako se navodi u literaturi) i redovitog suradnika vodećeg hrvatskog dječjeg časopisa *Smilje*. On piše i u br. 13 na str. 9 pjesmu „Lastavicam“.⁵⁸ *Male Crikvene i Školske Novine*, kako smo istaknuli, izlaze sa sličnim programom širenja kršćanstva i odgojnih sadržaja u skladu s ondašnjim promišljanjima o odgoju, koji napose zastupaju u svojim tekstovima učitelji na čelu sa Slavkom Marholdom, koji se imenom i prezimenom pojavljuje od br. 3 u dijelu novina koji uređuje („Školski del“), a većinu uvodnih tekstova u crkvenom dijelu potpisuje urednik Martin Meršić, ml. Programski *Novine* najbliže možemo povezati s *Andelom čuvarom*, hrvatskim vjerskim časopisom⁵⁹ (1901. – 1944.) u čijem programu stoji da je časopis za „valjan katolički odgoj“.

U *Malim Crikvenim i Školskim Novinama* naći ćemo katkada peldu u lirici. Po uzoru na didaktičnu notu hrvatskog dječjeg pjesništva 19. stoljeća pjeva Blažević dajući primjer iz kojeg se izvlači pouka (dijete nije poslušalo majku): „Dičak mali je slab i sam. / Vetar raste i je orkan. /

50 „(...) hrvatski kazališni djelatnik, dječji pisac, filmski redatelj i scenarist (Karlovac, 18. I. 1894. – Zagreb, 22. I. 1967.). Jedan je od osnivača i voditelj zagrebačkoga Teatra marioneta (1925–37), osnivač i voditelj dječje Umjetničke škole (1941–45) te osnivač i voditelj Dječjeg kazališta Dubrava u Zagrebu (1955); urednik časopisa (*Pričalo*) i radijske emisije (*Hrvatsko dječje carstvo*) za djecu. U hrvatsko lutkarstvo unio je tehniku marioneta. Širola, Mladen. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 9. 4. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59598>>.

51 „A pod jelvom ono konjić / i lutkice male, / Medvid, kola i patuljak, / Ki načinja šale. // Pevaju se pesme svete, / I molitva moli, / Ar to majka, ar to otac, Njihov tako voli“ (Širola 1936: 8).

52 *Male Crikvene i Školske Novine* 7, 4, 7–8.

53 Zalar u svojem tekstu o hrvatskoj dječjoj poeziji između dva svjetska rata ističe da je „*Smilje* vodeći književni list za djecu u Hrvatskoj (posljednje fuzije s *Vrelom* i jedini značajniji) i da se u njemu najbolje osjeća bilo i karakter naše dječje književnosti u cjelini. (...) Autori su mahom – osim nekoliko izuzetaka – danas zaboravljena imena: Josip Cvrtla, Gabrijel Pintar, (objavljuje pjesme pod pseudonimom Ča Gavro), Zlatko Špoljar, Josip Rukavina, Viktor Car Emin, Lubica Godler, Frano Katarinić, Nikola Pavić, Roko Klaić, Isaije Mitrović, Davorin Robotić, Mladen Širola, Krsto Mikotić, Josip Kraljić, Ljuba Šikić, Ivo Kozarčanin, Radoslav Kovač, Ivica Čermak, Gabrijel Cvitan i drugi (...)“ (Zalar 1979: 27). Prema tome, u *Malim Crikvenim i Školskim Novinama* tijekom tridesetih objavljeno je nekoliko značajnih suvremenih hrvatskih dječjih pjesnika (Nazor, Širola, Cvitan) i nešto starijih (Katalinić-Jeretov, Maldini) te ostali suvremeni hrvatski dječji pjesnici (Fučić, Tratinčica i dr.).

54 Kako ističu Crnković i Težak, u svoju „poeziju unosi doživljene mirise zemlje, krša, njiva, vinograda i maslinika. Ne začuđuje stoga što i u dječjoj poeziji čuva vezu s tradicionalnom pučkom dječjom pjesmom i njenim duhom, ostvarujući čudesnu ljepotu u čudesnoj jednostavnosti“ (Crnković i Težak 2002: 396–397).

55 „Vsaka zima sobom nosi / svoj tkalački stan. / Tkaje, tkaje belu bundu, / tkaje celi dan. // Spavaj mirno, zemljo trudna, / neka te nij strah, / grijaj će te, čuvaj će te / beli snižni prah. // Kad naraste zlatno sunce / i razvije stig, / opet će se zazelanit / tvoj srebrni brig.“ (Cvitan 1939: 9)

56 „V srcu svojem budite / Dobri siromahom / Pomoć im ne kratite / S potreboćom vsakom. // Lipu prošnju nikomu / Odbit vi ne smite – / Bog će plaću vsakomu, / Gdo će da za dite.“ (Domjanić 1939: 3)

57 „Na žuljavom dlanu / I na svitlom danu / Zrnje se pšenično zlati. / Iz ruke sijača / Ča zemljica mati / U teplo primiti krilo.“ (Fučić 1938: 7)

58 „Vam je dobro, lastavice, / Hitre ptice! / Mnogo vas nam nužno zlita / Širom svita; / Preletite strme gore, / Plavo morje“ (Fučić 1938: 9)

59 „Pokrenuo ga je 1901. franjevac Mladen Barbarić i uređivao prvih 15 godišta. Svrha je lista ‘priučiti mladež hrvatsku na čitanje katoličkih stvari’ a krajnji je cilj ‘valjan katolički odgoj’. Ciljana mu je skupina pučkoškolska populacija. Konceptcija se temeljila na poučnim moralnim pričama i crticama, nalik propovijedima, te nabožnim i domoljubnim pjesmama, što je posebno izraženo u prvih 15 godišta. Barbarić se prilično trudio oko časopisa. Pokrenuti i održati dječji časopis nije bilo nimalo lako, pa i kad se ima takav autoritet iza sebe kao što je Crkva. Spretno je odabrao ime časopisa. *Andeo čuvar* je pratitelj i čuvar svakog pojedinca, a posebno djece.“ <https://slobodnizagreb.hr/andeo-cuvar-1901-1944-casopis-za-valjan-katolicki-odgoj-hrvatski-skolski-muzej>.

Va vodu si školju vrta, / I dičaka sad požrka. // Dica! vo nij povidajka. / Na Pandrofi plače majka: / Da j' s orkanom mrazna mlaka / Požrknula nje dičaka.“ (Blažević 1931: 6) Ili još strašniji događaj iz kojeg se izvlači poruka: „Mat mu vsakidan govori: / ,Ne plazni na drivo gori! / Budi dobar, čuvaj mi stan!‘ / Ne posluhne majke Ivan. // Štiglice su na jagnjadi. / A i škvorci jur prnati. / Ivan plazni po nje gori. / Mrtav pade ‘z driva doli.“ (Blažević 1931: 6)

Blažević je u *Malim Crikvenim i Školskim Novinama* objavio i dio jedne od svojih najmaštovitijih pjesama – „Aca čemernjača“ i „Šime dobro sime“ (u br. 19 na str. 6 i 7 za 1935. g. objavio je kao prvi nastavak „V. Mišić“, „VI. Big“ i „VII. Krokodil“, a kao „Konac“ u br. 20 na str. 6 „VIII. Na otoku“ i „IX. Doma“). Ovaj niz vezanih pjesama (ukupno devet) daje san koji je usnula nestašna djevojčica Aca. U snu sretne dječaka Šimu i kreću na svoj put u kojem ih ne pokoleba ni prva potjera u kojoj ih progoni nečiji pas. Odlučili su krenuti („Med negare“) u crni svijet Afrike, koji ih privlači svojom slobodom: „Ar onde nij škole... / Vidimo slone i tigare, / Črne ljude, gole“ (Blažević 1998: 19). Tamo ih privlači i bogatstvo koje su čuli u pričama: slonovača i dijamanti, stoga sjedaju u brodicu i spuštaju se Dunavom prema moru. Ovdje doznajemo da je riječ o djeci iz Jandrofa: „Z Jandrofa su bili... / Zato dobro veslat znaju, / Na morje dospili. // A na morju vjetar puhne, / U Afriki su vreda...“ (Blažević 1998: 20). Tamo im se san komplicira jer su ih u pjesmi „Ulovljeni“ uhvatili „negari“ i vezali za stupove, gdje ih gledaju njihova djeca. Blažević je uporabio zgodnu usporedbu jer su crnoj djeci ona bijela: „Vidili su dicu blijedu / Kot je breza drivo“ (Blažević 1998: 21). Prema poznatom ritualu iz priča, u Africi ih domaći žele pojesti: „Oganj gori, brusu nože / I tam-tam si jaču... / Još danas hte prez kože!“ (Blažević, isto). Tek tada se u njima budi osjećaj krivnje zbog neposlušnosti, pa se sjećaju što im je govorio učitelj: „Naš učitelj je htio reći / Čudaput u školi: / Najbliže j' Bog u potriboći; / Aca Boga moli!“ (Blažević 1998: 22). No, onaj mišić bijeli koji donosi sreću, a Aca ga je voljela više nego školu, dolazi im upomoć. U toj slici Blažević antropomorfizira njezina ljubimca koji joj pomaže u tom snu njezine „katarze“: „Došao sam ti ja na pomoć, / Veli mišić mali. ,Prije ćemo pobignut moć, / Nek b' nas pozobali““ (Blažević 1998: 23). Još je šaljivije u toj pogibelji ono što traži od nje ljubimac: „Zaman ovde oganj gori, / I se brusu noži. / Češ biti dobra? Sad govori, / Pak nam Bog pomoz!“ Na to pitanje Aca skrušeno odgovara: „Nigdar neći činit zloga, / Ljubit ću uredbu. / Posluhnut ću majku, Boga, / Ujca, ujnu, tetu...“ // Aca čuti: mišić mali / Jur grize na uži... / Nočas bi ju uglabali / Mrski črni muži. // ,A ja ću rado hodit / U školu svakidanju. / Nek sad nas nu oslobodit, / Da ujedmo klanju...“ (Blažević 1998: 23–24). Kad su domaći shvatili da su pobjegli, dali su se u potjeru za bjeguncima: „Črnci bižu u ruka s noži, / Za njimi kot strijele. / ,Joj će biti njevoj koži; / Jist ćemo bijele“ (Blažević 1998: 25). Iz tog strašnoga progona spašava ih krokodil koji ih vodi na pusti otok. Na njega je prvi skočio Šime, a za njim i Aca. No, tamo se bude krokodili koji ih hoće pojesti i kad Aca skoči u more, san nestaje te se ona budi u svom domu i priča svojoj majci što je sanjala: „Požerati me je rada / Banda črnih ljudi ... / Kako j' dobro da me sada / Bog iz sna prebudi“ (Blažević 1998: 31). Blažević upućuje u poanti da djeca moraju slušati svoje roditelje, napose majku: „Posluhnite, to j' vaš posao, / Vašu dobru majku! / Zato sam vam ja napisao / Ovu povidajku“ (Blažević 1998: 32). Ovaj u temelju narativni niz u pjesničkom je ruhu posve originalan i jedinstven u hrvatskoj dječjoj književnosti, a može se eventualno vezati za Nazorova međuratna maštovita putovanja svijetom u „Zlatnoj lađi“ ili u „Ming Čang Linu“ i dr. Otvara potpuno prostor mašti, dječjoj želji za lakoćom pustolo-

vine i želji za nepoznatim i putovanjem. U temelju je poruka za poslušnošću, ali je primjer koji je dan da bi se usadila originalan i daleko nadilazi sam poučni cilj, a napose zadivljuje humorom, kojim je dobrim dijelom ispunio svoju „dječju knjigu“. Time se Blažević izdigao iz samodopadnosti odgojem zadojene literature namijenjene djeci njegova doba, a s druge strane apostrofirao tematiku majčinstva. Tema je majčinstva jedan veliki niz u Blaževićevu dječjem pjesništvu: „Na Majkin dan“, „Mojoj majki“, „Majka“, „Moj Majkin dan“, „Pozdrav na Majkin dan“ i dr. Vjerske su mu dječje pjesme uglavnom prigodnog karaktera, a vezane su za božićno vrijeme: „Advent I“, „Advent II“, „K svetomu Mikuli“, „Božićno veselje“, „Anđeo“, „Anđjeli“, „Pastiri“, „Sveti Tri kralji“, „Jezuševa dica pri jaslica“, koja sadrži niz „Cilka iz Cindrofa“, „File iz Fileža“, „Jandre iz Jandrofa“, „Priscila iz Prisike“, „Vince iz Vincjeta“ i „Sva dica“ i koji ima formu igrokaza. Blažević je svojim pjevanjem, u kojem je često koristio onomatopeju i personifikaciju, izdigao svoju dječju poeziju iz stroge pedagoške dječje lirike te je napravio u okviru gradišćanske dječje književnosti onaj odmak od tradicionalnog dječjeg pjesništva kakav je napravio u 19. stoljeću Anton Truhelka, „koji je svoje tekstove crkvenih pjesama šezdesetih godina 19. stoljeća prilagodio razini dječjeg svijeta i interesa te je u tekstove unio obilježje igrivosti i lako pamtljivog rimovanja“ (Mihanović Salopek 2018: 11). Naravno, tu su i pjesme namijenjene djeci s vjerskom tematikom, a po njegovu zahvatu u dječju poeziju, Benčić ga označava „prvim pjesnikom za školsku mladež“ (Benčić 1995: 265).⁶⁰

Najredovitiji je suradnik *Malih Crikvenih i Školskih Novina* Vjekoslav Slavko Marhold, koji najčešće svojim stihovima prati mijene u prirodi. Jedna mu je od uspješnijih pjesama „Zbogom zima“:

„Zimović:

Je li pak i tvoja želja
Da se zriva snižna stelja
 Ka je bila
 Vsim vam mila
 Noseć vam veselja?

Dite:

Dosta dugo nam ste bili,
Teče dragi, pretelj mili,
 Ali dalje
 Zimske halje
 Nosit ne b' već htili.“ (Marhold 1934: 8)

60 Usp. Bacalja 2019: 195–197.

Vjekoslav Marhold kao pravi učitelj, pedagog, slično kao u Hrvatskoj Nazor, ima objašnjenje za sve pojave, napose za one u prirodi,⁶¹ pa tako bajkovito objašnjava i postanak cvijeća: „To je srce andjelića / Božjega bolilo, / Pak je za nje Majku Božju / Miljahno prosilo. / Na nje savjet andjel mali / Žarke zvezde sije, / S kih se pak najednoč lipi, / Beli cvet razvije. / To je zvezdan s kim od onda / Na Mrtvačke gode, / Idu ljudi na cimator / K svojimi na pohode“ (Marhold 1934: 8). Korist i vrijednost škole u podizanju identiteta ističe u pjesmi „Hajde na delo!“: „Škola će vas skrbno učit / Ča u žitka brigah, / Mudra glava bude vaša / Vseznajuća knjiga. // Dalje hoće vas na ljude / Spravit odgojene, / U kih znanje i hrvatstvo / Nikad ne uvene“ (Marhold 1935: 8). Značajan nacionalno-identifikacijski potencijal ima njegova pjesma „Selenje naših preocev“, koja je napisana u povodu 300. obljetnice doseljenja Hrvata u novu postojbinu 1933. godine, a izašla je u dva nastavka u br. 16 (str. 6–7) i u br. 17 (str. 7–8). Donosi cijelu povijest seljenja naroda s nizom poruka da se u trenutku već višestoljetnog života u novoj domovini ne zaboravi odakle su se doselili.⁶² Na poetičan basnovit način pripovijeda i o dolasku proljeća. To vijećanje i razgovor ptica koje ne vjeruju⁶³ i onih koje vjeruju razrješava Sunce: „Onda javi se sinica: / Ča to čujem? Gdo to sad / Ovim znakom zmed nas, dica, / Verovati ne bi rad? / Na ve riči se nasmihne / Teta Sunce žarkih lic: / Dokle škvorac stokrat zihne / Spunjena j' sinice rič!“ (Marhold 1936: 6)

Kao i njegov suvremenik Ivan Blažević, i on tematizira ljubav prema roditeljima, prema majci. U tekstu „Pjesma majki“ zahvaljuje na njezinu trudu, a na važnost majčinstva i roditeljske brige upućuje u pjesmi „Moja majka“, gdje zaokružuje s mišlju kako majke rješavaju učeničke brige. Ona je upućena školskoj djeci: „Je to račun, abeceda, / Ona puti se svagdir, / Kad pogrišim, kada falim, / Mi pokaže pravi smir“ (Marhold 1967: 59). U Marholdovim se stihovima osjeća duboka zahvalnost hrvatskim majkama u odgoju djece, njihova strpljivost, osjećaj, toplina, blagost, odgovornost i požrtvovnost: „A kad dojde ljuta zima, / Onda nam uz toplu peć / Povidajkov napovida – / Prije nego gremo leć // (...) Virostovat cijele noći – / Uz betežne – ništ nij njoj“ (Marhold, isto). Animalistika prati dječju poeziju od samih početaka (u Hrvatskoj u Filipovića, kako smo već istaknuli). Imamo „Macu i miša“, a brojne su animalističke pjesme u pjesnika koji stoje na početku suvremene hrvatske dječje poezije, u

61 To je jedan od čestih motiva u hrvatskoj dječjoj poeziji tog vremena. Kada Zalar zaokružuje ocjenu o dječjem pjesništvu Ive Kozarčanina, ističe kako se „[o]graničio (...) samo na izražavanje prirode, njezinih čudesnih fenomena, zvukova i boja, njezine ljepote, tajanstva i refleksa koje ona izaziva u ljudskoj duši“ (Zalar 1991: 32). Nekako u tom smjeru ide i ocjena dječjeg pjesništva Ivana Gorana Kovačića (usp. Zalar 1979: 32).

62 „Ne b' bilo bolje, zbogom dat sadašnjoj,
Domovini lipoj, ali v žitku strašnoj,
I otselit tamo u rečene kraje,
Kade nam se mesto sigurnije daje!

To j' govoril mašnik na rodjenoj grudi
Kade se jur dug čas svim Hrvatom čudi,
Kade ljuti meči Tomislava sinu (za blisnu),
Kade im on stvori krasnu domovinu.“ (Marhold 1933: 7)

63 „Al škvorac maše glavom:
,Ne očekivaj još ta čas!
Nato dítel srdom pravom
Veli: ,Nu, ne plaši nas!‘“ (Marhold 1936: 6)

Krunoslava Kutena, Augusta Harambašića, Josipa Milakovića i dr. Brojne animalističke pjesme naći ćemo i u Mate Meršića Miloradića („Krt“, „Pik pik pik!“, „Šiša nosi miša“, „Drrrv nij“ i dr.). I Marhold, kao i Meršić Miloradić, šalje djeci poučno štivo o korisnosti životinja. Tako zapovijeda mačkama: „Da ne loviš, mačka ptićie! / S miši si utiši glad! / Njih je mnogo. – Uprav jedan / Prošao je prik puta sad“ (Marhold 1967: 83), a govori i o koristima koje ptice učine čovjeku svojim radom: „Skromno radu, skakljajuć po kiću, / Škodnim črvom, kukcem na nesriću“ (Marhold 1967: 84). Nekako u smjeru razvijanja ekološke svijesti (kako bismo danas rekli) ide i pjesma „Milujem te“, gdje Marhold upućuje na odgovornost prema svemu što živi i raste u prirodi: „Misliš, da je prigib moj / Uvijek na otkid tvoj? – / Ne tako, cvjetie – / Milujem te!“ (Marhold 1967: 88). Ovdje se doista osjeća pouka, poruka učitelja, kao da slušamo odjeke sadržaja iz prirodoslovlja, a između dva svjetska rata u Hrvatskoj Nazora često pokreće školski program, stoga stvara niz pjesama koje su potaknute potrebom programa: „Teža zemaljska“ (želje malog Ivica), „Oksigenij i Hidrogenij“, „Arhimedov zakon“ i dr. Poneka je Marholdova pjesma potaknuta i samim životom škole, zapravo školskim kalendarom („Zbogom škola“). Neke Marholdove pjesme donose prepoznatljive štimunge Gradišća: „Pozdrav, Gospi šalju zvoni. / Pastir svoju milu čredu / Na počivak domom goni“ (Marhold 1967: 93). Štimunge zime obuhvatio je u pjesmi „Prvi snižak“, koja navješćuje radost dolaska Božića i djetinjeg iščekivanja u vremenu kada se priroda počela odmarati: „Prvi snižak, bijeli pokrov, / Lipa polja nam pokriva, / Nova slika sad se kaže, / Sva priroda mirno sniva“ (Marhold 1967: 110). Dinamiku zime donosi u pjesmi „Zimska radost“: „Zatim ćemo začet / Zgadjati se snigom, / Onda opet sankat / Dolom ino brigom“ (Marhold 1967: 113). Premda katkada u Marholda nalazimo dječju igru, ali i onda kad je spominje, sve začinjava određenom dozom opreza/obzira i posluha.⁶⁴ I on, kao i Blažević, prati godišnja doba, pa se maštovito oglasio, kako smo istaknuli, i u pjesmi „Marc“, gdje u dijalogu ševe i škvorca te djetlića antropomorfnim crtama iznosi bojazan i prepirku o tome hoće li konačno doći proljeće, a u raspravu se s djecom uključuju sjenica i sunce. U niz pjesama o buđenju ide i „Snižnica“, koja, kao i Blaževićeva, „Visibaba“, navješćuje proljeće. No, u Marholda je bjelina cvijeta i simbol čistoće na koju poziva djecu: „Koga cvijeta da krotkoću / Slijedi dite – i čistoću? – / To je snižnica, / Bijela snižnica!“ (Marhold 1967: 98). Prigode u godišnjem kalendaru bilježi i u pjesmama „Žito kosi klinčac moj...“ i „Sijač“. Zanimljiva je i poruka lastavica, koje mole ljude da im sačuvaju gnijezda do njihova povratka, a ljudi im poručuju: „Nek vas srića prati! / Protulično / Sunce srično / Opet najzad vrati! ...“ (Marhold 1967: 106). Kao i Blažević, katkad

64 „Stari su sad rado nutri,
Dica volu biti vani,
Njim nij zima s briga doli
Sankat se na svojih sani.

Lipe su i dobre, dica,
Zimske vesele zabave,
Ali ko se pretiraju,
Onda nisu bome zdrave.“ (Marhold 1938: 7)

koristi „egzotiku“,⁶⁵ ali opet da iskaže pouku: „ja sam lipa ptica, / slavni – papagaj! / A kako je stoper / prekrasan moj glas! / Ja s njim rado, dica, / oponašam – vas!“ (Marhold 1938a: 7); da treba manje govoriti i oponašati: „Mrzi prazne riči, / oholosti sjaj, / da ne velu ljudi: / ,Ti si papagaj!“ (Marhold 1938a: 7). Njegova pjesma humorno zahvaća i neke teške stvari u životu djeteta, kao što je strah od zubara, i to na primjeru egzotičnih životinja.⁶⁶ Značajno je istaknuti Marholdovo prosvjetno, pedagoško i kulturno djelovanje, osobito ono usmjereno na povezivanje Gradišća sa starom domovinom. Napretku Gradišća dao je svu svoju ambiciju kao učitelj, ravnatelj, urednik časopisa, suradnik kalendara, pokretač glazbenog života, ali i kao autor, doduše poezije koja ima u svojoj biti poučni karakter, no u tom poukom potaknutom pjevanju niz je uspješnih pjesama koje su nezaobilazne u razvoju gradišćanskohrvatske lirike, napose one između dva svjetska rata. Milorad Stojević svrstava ga u svojoj razdiobi čakavskog pjesništva XX. stoljeća u pjesnike poetika romantičkog antejizma, što znači „gotovo mističnu vezanost za zemlju, divinizacija vernakularnog i partikularnog (...)“ (Stojević 1987: 423). Pjesme koje je namijenio djeci odlikuje Marholdovo neponovljivo unošenje novih sadržaja i likova iz biljnog i životinjskog svijeta (sunce, snježnica, sjenica, lastavice, djetlić, ševa, vrbac i dr.), a s druge strane ono razvija i ekološku svijest i upućuje na ljepote i razlike koje nam donose godišnja doba. Po tome one predstavljaju značajan prilog razvoju gradišćanskohrvatske dječje poezije i uopće prilog bogaćenju hrvatske dječje poezije.⁶⁷ U nepotpisanoj pjesmi „Vazmeni zec“ imamo fantastiku: „Sretnula je zečića / kot se lozom šeta / i nogom se dotiče / vsakog loznog cveta. // A od cveta vsakoga, / hej to nij nek šala, / na mig jedan stvori se / pisanica mala“ (Marhold 1936, br. 8, str. 6)

Jedan od stalnih suradnika *Novina* bio je i Dometar Lemperg. Javio se u br. 4 1936. s pjesmom „Prez sniga“. I on donosi prepoznatljive motive djetinjstva,⁶⁸ odnosno dječje radosti koje je djeci uskratila zima („Prez sniga“, str. 7). Hrabri ih činjenicom da samo trebaju sačuvati sanjke i biti strpljivi. I na tom malom primjeru dječje igre dana je kvalitetna pouka. Ništa se ne može odmah dobiti, pa ni zimska radost. Doći će jedanput, ako nije ove godine, samo treba biti strpljiv. I ovdje je dan motiv majčine ljubavi prema djeci jer upravo im je ona kupila sanjke: „Sana hte na podu / Prašna sad ostati / Ka j' kupila k godu / Dobra, mila mati“ (Lemperg 1936a: 7). S toplinom podsjeća djecu kakva je nekad bila škola, a što se od njih

65 Misli se na pjesme „Aca čemernjača“ i „Šime dobro sime“. Treba, međutim, reći da su *Male Crikvene i Školske Novine* pune različitih sadržaja kojim urednici školsku djecu žele upoznati sa svijetom i različitostima, npr. tekstovi „Mi si kanimo spasiti naše duše“ (piše P. Hauber, misionar u Indiji), br. 5, 1934, str. 4–5; „Dičinja majka“, „Ti ih ne čuješ?“, „Alkohol“, br. 13–14, 1934., str. 7–10 (o životu Papunanaca na Novoj Gvineji); „Velikodušnost malog Črnca“, br. 2, 1935, str. 4; „Misionari Tihoga Oceana“, br. 14, 1935, str. 14; „U Africi je još vsenek ropstva (Povidanje jednoga skupljenog Črnca)“, br. 5, 1936, str. 4–5.

66 „Konj vođeni muči se

Noći i po danu,

Ar ga zubi boliti

Nikad ne prestanu.

Slonko mu se smiluje

Ter mu začne s trube,

On polako pukati

Bolešljive zube.“ (Marhold, 1938b: 9)

67 No Marhold značajno pridonosi i kao urednik zanimljivom sadržaju i izričaju pjesništva u *Malim Školskim i Crikvenim Novinama*.

68 I prethodno navedeni gradišćanskohrvatski pjesnici iz *Malih Crikvenih i Školskih Novina* svaki na svoj način pristupaju temi, tj. donose temu djetinjstva.

očekuje danas („Kad sam ja bil školar...“): „Naša torba nek uboga / Bila nam je ča dragoga. / V torbi jedna knjiga j' bila, / Ka j' nas mnogo naučila. // V vašoj torbi mnoge knjige / Tribaju i skrbi, brige. / Učit se ne žalec truda, / Kašnje ne će vam bit čuda“ (Lempereg 1936b: 7). Zaposlen kao tesar u Beču, samouk, bez nekog većeg formalnog obrazovanja i poetičkih znanja, „forma njegovih verzušev bila je obično jednaka: osmerac ili šesterac ili dvanajsterac u četire rede, s ritmom, ki se je prvoda gusto potrkival, ali to njega nije ništa bludilo, a verovatno niti njegove selske štitelje, ki su uživali Lemperegove pesmice“ (Horvat 1946: 89). Možda je njegova najcjelovitija pjesma iz ovog Leopoldova izbora „Prošnje svetomu Mikuli“, gdje opet tematizira darivanje. U pjesmi je obuhvatio gotovo sve koji očekuju nešto od svetoga Nikole, pa tako dječacima „cukriće“, djevojčicama „lutkicu zrudljanu“, a mladićima – „Junakom nek pune litarske pošalji. / Ar v krčmi sad sidu uz prazna stakaoca“ (Lempereg 1967d: 130). Za djevojke traži nešto što je u modi, premda se malo i šali jer tako obučene nisu više Hrvatice s obzirom na to da se ne prepoznaju po svojoj nošnji: „Ar divojka svaka kot frajlica hodi, / Već nij Hrvatica, neg dama po modi“ (Lempereg, isto). I on podržava basnovitost, pa je „Konj se tuži“ napisana u stilu basne, a uživlje se i u dječju psihi („Želja Jurice“) upućujući također na radost darivanja: „I bih trgao čerešnjicu: / Jedan korbac za majkicu, / Jedan korbac za sestricu“ (Lempereg 1967c: 111). Bilježi i mijene u prirodi, o kojima i njegovi nastavljači, kao Leopold, često pišu u svojoj poeziji (usp. Bacalja 2019: 206–207). Tako je intonirana pjesma „Kad snig bijeli dojde“. Ovdje treba istaknuti da se Lempereg maknuo iz krute odgojne namjene, pa uglavnom njegove pjesme odražavaju dječje želje ili pak tematiziraju dječju igru (radost zime): „Onda ćemo znati / Opet se sankati / Po brižuljku doli – / Svaki dan po školi“ (Lempereg 1967a: 111). Katkada Lempereg opominje djecu da puste ptice u slobodi pjevati, da ih ne zatvaraju u krletke.⁶⁹ Poezija se u *Malim Crikvenim i Školskim Novinama* naslanja tematski jednim dijelom na okvir pjesnika iz *Smilja*, ali korespondira i s novim pojavama hrvatske dječje lirike (uz Kozarčaninovu) i s lirikom Ivana Gorana Kovačića u najplodnijem razdoblju njegova objavljivanja dječjeg pjesništva (1936. – 1939.) u *Hrvatskom dnevniku* u tjednom prilogu „Za našu djecu“. ⁷⁰ Svakako interes za djetinjstvo⁷¹ valja tražiti i u interesu hrvatskih pjesnika iz tridesetih godina 20. stoljeća, a napose se ta tematika pojavljuje u

69 „Na polju pevati,
Boga pozdravljati,
Va moj žitak zlati,
Nu te me pušćati.

Ča j' meni gajbica
'z najlipših šibicah,
Srebrenih vlakicah,
Kad mi je tamnica?“ (Lempereg 1938: 6)

70 Među njegovim se objavama „izdvajaju pjesme *U sveca zlatna kapa* i *Vesela kućica*. U prvoj obrađuje motiv darivanja, a *Vesela kućica* sjajna je slika ugodaja seoskog dvorišta. Bila bi to tek obična slika seoskog dvorišta da se nije kroz sukob dva pjetlića živog i neživog (glinenog na krovu) uskomešalo cijelo dvorište. U tom prostoru gdje se svako bavi svojim poslom odjednom je sve oživjelo i zagralo. Kao u nekom koncertu bez nota javile su se životinje i na kraju braco iz kolijevke. (...) Zavičaj je prisutan i u pjesmama *Na trti visi grozd do grozda*, *Iz grada! U šume!*, *Odjekuju šume*, *Ptice će cvrkutati*, *Gledaj mog proljeća*, *U selu sve biva jasno...*, *Kada sunce zapane za selo*, *Rado gledam*.“ (Bacalja 1997: 182)

71 „U vrijeme kad je pisao pjesmu o božjoj sveprisutnosti – u prvoj polovici dvadesetih godina – Šimić je bio prilično osamljen u mišljenju da motiv djetinjstva može biti plodan u pjesništvu. No, nije prošlo ni deset godina, a situacija se iz temelja promijenila: u tridesetim godinama više neće biti pjesnika koji se motivom djetinjstva ne bi pozabavio, pa ga nalazimo kod svih, od Ujevića, preko Cesarića do Alfrevića, i do već prije citiranog Kaštelana.“ (Pavličić 2011: 186)

Šopa, Cesarića i Tadijanovića (usp. Pavličić 2011: 186–194). Zanimljiva je Pavličićeva analiza zasićenosti tematike djetinjstva u navedenih pjesnika i na nju se očito tematski naslanjaju i gradišćanskohrvatski pjesnici toga doba. Osobito se to zapaža i u onih iz *Malih Crikvenih i Školskih Novina*: „Dok Šop i Cesarić sjećanje na djetinjstvo ograničavaju na mali krug motiva, pa se kod Cesarića sve svodi na plave oči i saonice, a kod Šopa na tipične školske dogodovštine, kod Tadijanovića tih motiva ima izrazito mnogo. Tu je i pisanje i računanje, pa molitva, pa općina pokraj koje djeca idu (...) pa motiv sata, pa motiv obuče seljačkog djeteta i njegova odnosa prema gospodskom ambijentu. Dok se kod druge dvojice pjesnika djetinjstvo javlja kao prisjećanje, pa je zato krnje, kod Tadijanovića se ono prikazuje kao nešto blisko, pa je zato puno pojedinosti.“ (Pavličić 2011: 193)

U *Malim Školskim i Crikvenim Novinama* započeli su svoj književni rad i Ferdo Sinković, u br. 17 1938. pjesmom „Na paši“, i Feri Sučić pjesmom „Na Tri Kralji“⁷² u br. 1 1939. On iste godine objavljuje i pjesme „Zlata istina“ u br. 3 (str. 6), „Snjiguljica...“ u br. 4 (str. 6) i „Protuliće, lipi čas...“ u br. 6 (str. 6). Zanimljivo je da su urednici poticali i dječje stvaralaštvo, pa su i sami mali čitatelji postali suradnici. U više su brojeva objavili pjesme Ivana Schwarzza iz Velikog Borištofa.⁷³ Novine završavaju svoj vijek brojem 13 od 1. listopada 1939. Već rat bijesni, a jedna od posljednjih objava dječjeg pjesništva, u br. 12 iz „15. junija 1939“⁷⁴ V. Klemenčića optimistično gleda u budućnost:

„Vas si prirasal na naše srce:

naše veselje i naša bol

va te preljiva se iz nas,

kotno v posudi, v tebi leži

naše življenje budućih dan.

Dičak hrvatski, gazi po svitlom putu!“ (Klemenčić 1939: 6)

Nakon Drugoga svjetskog rata

Čvrsto se vezao za tradiciju pjesništva između dva svjetska rata i najproduktivniji pjesnik gradišćanskohrvatske književnosti nakon Drugog svjetskog rata – Anton Leopold. Ulazi u književni život s dubokim osjećajem za prostor u kojem je rođen (Frakanava), što je rezultiralo i prvom objavljenom pjesmom, „Žetvena zahvala“, u *Crikvenom Glasniku Gradišće* u jesen 1946. Prve pjesme u kalendaru *Gradišće* objavljene su mu 1948. godine (usp. Leopold

72 „Mate kot Baltazar
Splazni v dimnjak gori,
Pak se kot dimnjačar
Na Črnca pretvori.

Vrieda se spravu na put,

Širom po poznancih,

Ne zabu pojt va kut

K našoj teti Franci.“ (Sučić 1939: 4)

73 Npr. pjesma „Jesen“ u br. 17, str. 9, 1935. godine (kad je potpisan kao Ivan Schwarz, školar iz Velikog Borištofa) i pjesma „Hrvat“ u br. 18, str. 7, 1935. godine.

74 U istom broju najavljuju da će sljedeći broj „izajti 1. oktobra“. To je ujedno i posljednji broj *Malih Crikvenih i Školskih Novina*.

1976: 141) i nadovezuju se na pjesništvo njegovih prethodnika Miloradića, Blaževića, Lemperga, Sučića i Marholda. U Gradišću je na narodni identitet i književni osjećaj između dva svjetska rata veliki utjecaj imalo novinstvo. Kakav je konkretni utjecaj na Leopolda imalo novinstvo, svjedoči i podatak kako su on i školska djeca u djetinjstvu čitali *Male Crikvene i Školske Novine*: „Ove ‚Novinice‘ – kako smo je mi dica zvali – bile su kod dice neobično obljubljene. One su donšale i mnoge pjesmice, ke su svojčas pjevali Ivan Blažević, Dometar Lemperg, Feri Sučić i Slavko Marhold (pod pseudonimom ‚Slavić‘)... Ove pjesmice sam se htio rado napamet naučiti i htio si zapametiti na dugo vrime“ (Leopold 1976: 138). I upravo čitanje novina i kalendara, osim završene pučke škole, bila je temeljna naobrazba ovog pjesnika, ali i utjecaj njegova župnika: „(...) jedino ča su mi farnik mojega rodnoga sela, književnik Ignac Horvat, od časa do časa posudili ku-tu knjigu za čitanje i da proučavam pjesništvo i književnost. I školnik u mojem selu dao mi je neke upute oko gradnje stiha i metrike“ (Leopold 1976: 141). No, kako ističe, unatoč tomu što je imao veliku želju za pisanjem njegov posao na selu, koji je naročito bio zahtjevan u ljetnom razdoblju, kada se radilo po cijeli dan, nije mu dao dovoljno vremena da se posveti književnom radu (usp. Bacalja 2019: 250–251). Leopoldov pjesnički pasaž upućen djeci čvrsto zahvaća povijest i ljepotu zavičaja, prirode u godišnjim ciklusima, crkveni kalendar, napose vrijeme darivanja i radosti u božićno i uskršno vrijeme.⁷⁵ Snažne osjećaje promjena u godišnjim dobima, kao što su zima i ljeto (to je česta tema Leopolda), nalazimo i u pjesmama koje su objavljene kasnije po gotovo svim publikacijama u Gradišću: „Ljeto nosi djelo, / Rodi kruh človiču“ (Leopold 1987: 94). U jeseni nalazi bogatstvo boja: „Jesen šara i bogata / Nam donaša mnogo sada: / Zlatne hruške, slive modre, / Jabuke i briskevke dobre“ (Leopold 1987: 19). Česta mu je tema i zimski krajolik Gradišća: „Širom sve je bijelo / U tišini selo / Titra kot na tračku – Svirka zimsku jačku. // Po širokom polju / Vjetri viju svoju / Ledenu igračku – Cvilu zimsku jačku“ (Leopold 1980: 138), a u pjesmi „Črni kos“ osjeća radost promjene i dolazak proljeća: „(...) Žuti kljun rastvori: / Pjeva, fućka črni kos. // Blizu gdo ga čuje, / Pjesmi se raduje / V duši čuti on. / Pjevajuć kroz kiće / Glasi protulice / Kot cvjetića nježni zvon“ (Leopold 1986: 138). Navedeni godišnji ciklus izniknuo iz pjesnikova osjećaja i zapažanja rodnog Gradišća⁷⁶ gradi najveći dio njegova opusa, koji je „spjevao (...) na temu svog sela i njegova krajolika, zavičajnog kraja i cijelog Gradišća“ (Krupan 1988: 253). Uz Leopolda, u gradišćanskohrvatskoj književnosti nakon Drugog svjetskog rata stasa novi naraštaj pjesnika,⁷⁷ a jedan od najznačajnijih opusa ostvario je Augustin Blazović, koji se u nizu pjesama oglasio i kao dječji pjesnik,⁷⁸ a značajno su svojim opusima gradili gradišćanskohrvatsko dječje pjesništvo i pjesnici koji su stvarali izvan Austrije: Matija Šinković Capa, Ljudevit Škrapić (u Mađarskoj), Milo Vašak, Joza Lavička (moravski Hrvati) i dr. Kao najistaknutije opuse gradišćanskohrvatske dječje poezije izvan Austrije treba izdvojiti Šinkovićev i Škrapićev. Šinković je poput ostalih gradišćanskohrvatskih pjesnika (a

75 „Oj zečiču ti vazmeni, / Od nas željno čekani jesi! / Iz loze i vrt naš kreni, / Šarih jajcev nam donesi!“ (Leopold 1967: 124)

76 Jedna od dječjih pjesama koja neposredno, gotovo faksimilski (karakterističnom Leopoldovom poetikom), odražava dinamiku zavičaja jest „Glazba sela“, u kojoj donosi uspjele onomatopeje: „Vrhom plota zgora / Petelj kukurikne; / Ko-ko, njemu s dvora / Čopor kokoš krikne. // Ga-ga-gaa, zagaču / Guske od potoka. // Hap-hrač, race kraču: / Dajte nam obroka!“ (Leopold 1967: 82)

77 Benčić ih izdvaja kao „Generaciju na mostu“: Augustin Blazović, Feri Sučić, Anton Leopold, Ferdo Sinković, Pavao Horvat, Ljudevit Škrapić, Matija Šinković Capa, Anton Slavić, Milo Vašak, Joza Lavička, Joško Weidinger i dr. (usp. Benčić 2010: 105–192).

78 „Televizor“, „Čuvarnice“, „Tikva i plot“, „Slon, miš i nogomet“ i dr.

i to se u njegovu stvaranju oslanja na Miloradićevu tradiciju, koju nastavlja Blažević) jedan dio svojeg pjesništva posvetio djeci. I tu se osjeća Šinkovićeva uronjenost u tradiciju gradišćanskohrvatske međuratne poezije, pa se i u tom dijelu svojega stvaralaštva naslanja na prethodnike, Dometra Lemperga („Jelvica zelena“, „Prošnje svetomu Mikuli“) ili na već spomenutoga Ivana Blaževića („Svetomu Mikuli“), te piše jednu od svojih najljepših dječjih pjesmama „Na Mikulu“, koju je Stjepan Blažetin uvrstio u svoju antologiju *Sjajna igra* (antologija hrvatske dječje poezije u Mađarskoj 1945. – 2010.). Upravo naglašava Blažetin tu njegovu posebnost: „Motivi su, kao i kod većine ostalih autora, uzeti iz školskog života, ili se tematiziraju veći praznici pa čak i neki kršćanski blagdani (*Sv. Nikola, Božić* itd.) što se kod ostalih ne javlja“ (Blažetin 2010: 119). Očekivanje djece za sv. Mikulu i radost darivanja, što je čest motiv Šinkovića, bilo da se radi o darovima zemlje, prirode, jest ono što je apostrofirano i u ovoj pjesmi: „Jabuke, orihi zlati, / potukeće on pod vrati. / Ki je vrlo tomu daje, / vrlo torbu cukra, dare“ (Šinković 1981: 106). Premda piše dječje pjesme s „jasnom pedagoškom tendencijom i izravnim porukama“ (Blažetin 1998: 140), s druge strane možemo zaključiti da na putu od Lemperga i Blaževića, ali i „na tragu usmenoknjiževne baštine svog zavičaja (...) nastaju njegove najbolje dječje pjesme (*Mikula, Rebac, Zimsko veselje*)“ (Blažetin, isto). Taj niz zimskog veselja nastavlja citatnim naslovom Lempergove „Jelvice zelene“, u kojoj, kao i Lemperg, ističe dječje očekivanje slatkih darova: „Oh ti lipa jelvica zelena, / male ditce radost rumena! / Božićni čas, puno slatkarije, / veselja, jigre i norije“ (Šinković 1981: 107).⁷⁹ Škrapić se pak u dijelu svoje prve zbirke *Droptine* iz 1988. (ciklus „Našoj duci“) obraća djeci kao i njegovi prethodnici od Miloradića, preko Sedenika, Blaževića, Lemperga, Marholda i dr. U stilu stare basne, poput one Jotamove (iz Knjige o Sucima) iz Starog zavjeta, kada su među sobom stabla birala kralja, tako u Šinkovića u „Staroj priči“ biraju žabe: „Jedanput su se žabe, / zelenci, koritnjače / našle polag močvare / da b' si kralja izabrale“ (Škrapić 1988: 61). Naravno da je pouka da se, kao ni ljudi, nisu mogle dogovoriti među sobom, pa su izabrale nekog tko nije njihova roda, a to je roda: „Roda-štok jim zahvali / da su si nju izabrali: / od tih dobi lovi žabe / iz lokve i močvare“ (Škrapić 1988: 61). I on, kao i Miloradić i Blažević, ima pjesmu posvećenu krtici, pa se za razliku od svojih prethodnika, koji vele da treba paziti na krtu jer je uz mali kvar ipak mali dar, Škrapić veselo poigrava i zaključuje da je takvog gosta bolje dati susjedu: „Grebi, dubi školje, pute, / podzemne, duboke, duge. // Poj u goste, moj mili krt, / pak prorovaj i drugi vrt“ (Škrapić 1988: 68).⁸⁰

Koliko su značajni prinosi gradišćanskohrvatskoj dječjoj književnosti bili projekti „malih novina“ pokazuje i početak izlaska lista *Mladost* (školski list koji se pojavio u travnju 1953.). Nakon svjetske katastrofe koju je prouzročio Drugi svjetski rat, a koja je pak prouzročila mnoge nevolje samoj Austriji, tražio se pogodan sadržaj za novi početak razvoja manjinske kulture i jezika. Već je funkcionirao *Gradišće kalendar*, koji je pripremljen za 1946. godinu, a izlazi neprekidno do danas. Sljedeće godine izlazi *Naš tajednik*, koji do 1952. uređuje Fridrik Binting, a od 1960. „izlazi s novim imenom kao *Hrvatske novine*, a tiska se i danas

79 Usp. Bacalja 2019: 249.

80 Usp. Bacalja 2019: 272–273.

kao središnji list gradišćanskih Hrvata u Austriji“ (usp. Bacalja 2019: 219). O tome kakve su sve prepreke prošli urednici novopokrenutih gradišćanskohrvatskih glasila četrdesetih godina nakon završetka rata najbolje svjedoči odluka Ignaca Horvata da prvo godište *Gradišće kalendara* tiska u Zagrebu, u Hrvatskoj (usp. Bacalja i Ivon 2020: 353). To doba još bolje u svojim uspomenu crta Štefan Horvath, urednik *Crikvenog glasnika Gradišća*: „Nije bilo struje, nego stinj petrolejske lampe je pomagao uredniku sastavljati pojedine brojeve. Nije bilo papira, a još manje struje za štampanje (tisak). Prvi broji su se pisali u rukopisu rukom. Nije bilo telefona, ceste, vozila, zato se je urednik svaki deseti dan vozio u Beč na otvorenom teretnjaku. Ako je curila godina, ili padao snig, se je morao s ponjavom pokriti s onimi, ki su vozili hranu sakrito u Beč“ (Horvath 1985: 104). Nedugo nakon tih kriznih godina pojavljuje se *Mladost*. Vrlo je znakovit uvodni tekst upućen djeci i učiteljima koji potpisuje Rudolf Klaudus. Tu se očituje značenje jezika i književne riječi (napose one koja nosi epitet dječja) koju su gradišćanskohrvatski kulturni poslenici namijenili djeci: „Svako dite na svitu, tako i Vi, i mi ljubimo svoju majku. Ona nas je rodila, ona nas je učila da znamo hoditi, njoj se imamo zahvaliti da znamo govoriti. Zato i zovemo jezik, na koga nas je majka naučila, materinskim jezikom, a ov jezik svakomu človičku na svitu tako drag i mil, kot i sama majka. Koliko ljubimo i poštujemo svoju majku, toliko ljubimo i poštujemo i nje, to je svoj materinski jezik“ (Klaudus 1953: 1). Ovdje nam je sada jasnije zašto u gradišćanskohrvatskih pjesnika ima toliko pjesama o majkama i majčinstvu. Nema pjesnika koji nije posvetio barem jednu pjesmu majci, ponajviše Blažević i Marhold. Majka je, dakle, ne samo roditeljica nego i nositeljica identiteta, jezika kulture. Između dva svjetska rata Lemperg piše: „Ča je majka me učila, / Kad kot dite me j⁴ dvorila, / Kad zipku mi ljuljala, / Hrvatski me usnivala: / To j⁴ jezic moj dragi, sveti / Koga si ne dam ja zeti!“ (Lemperg 1967: 50). Blažević pak piše: „Naručim još dobrim pticam: / Stagliču i lastavicam, / Neka jaču, da sam sričan, / Ča još dobru majku imam!“ (Blažević 2002: 37). Posebice majčinstvo apostrofiru u svojem dječjem pjesništvu Marhold, koji je možda napisao najviše pjesama s temom majke. U njima upućuje djecu na sve majčine obveze u životu i podizanju djeteta, npr. u pjesmi „Moja majka“: „Je to račun, abeceda, / Ona puti se svagdir, / Kad pogrišim, kada falim, / Mi pokaže pravi smir. // A kad dojde ljuta zima, / Onda nam uz toplu peć / Povidajkov napovida – / Prije nego gremo leć // Moja majka s dušom, tijelom / Skrbi se za porod svoj, / Virostovat cijele noći – / Uz betežne – niš nij njoj“ (Marhold 1967: 59). Majka i majčinstvo središnja je tema gradišćanskohrvatskih dječjih pjesnika. Tako u Leopoldovu *Gradišćanskom hrvatskom gaju* nalazimo dvadeset četiri pjesme koje su izdvojene u ciklus „Majka i Majkin dan“. Tako Leopold niz otvara pjesmom „Majka“ te zahvaljuje Bogu na majčinu srcu. Niz nastavlja Petar Palatin zahvalom majci roditeljici, bez koje ne bi bilo jezika, naroda ni budućnosti: „Materinsku rič hrvatsku / i goruću ljubav bratsku, / Ti si u nas zasadila, / Hvala tebi, majka mila! (...) Iz plodnoga majke krila / Zvira naša moć i sila. / Ti nam rodiš kćere, sine / Za budućnost domovine“ (Palatin 1967: 54). I recentni gradišćanskohrvatski pjesnici upućuju na majčinstvo i važnost majke u životu narodne zajednice. Tako je i u pjesmi „Hrvatskoj majki u Velikom Borištofu“, gdje Čenar zahvaća cijelu povijest hrvatskoga naroda u Gradišću: „nisi došla / kot fina dama / ka stoji u hladu / kostanjev / došla si / kot majka djelačica / seljakinja // koj se djelo plaća / potom“

(Čenar 1988: 203), i sliku cijeloga povijesnog puta Hrvata u Gradišću: „morala si ostaviti / lišćem popločanu / hrvatsku zemljicu / i stupiti / na tvrdi bazalt / da kušiš / naš kameniti / žitak“ (Čenar, isto). Inače je školski list *Mladost*⁸¹ izlazio od 1953. do 1962. te je urednik bio Slavko Marhold od 1953. do 1957., a Ivan Martinković od 1957. do 1962. (usp. Benčić 1985: 124). *Mladost* je dvomjesečnik, a od 1958./59. izlazi jedanput tijekom školske godine. Kako ističe Nikola Benčić, tiskan je u Nuizlju u tiskari Viktora Horvata, a njegova je „Tendencija: opskrba potrebnim školskim štivom, širenje interesa za književni jezik“ (Benčić 1985: 124). I ovdje, kao i u pojavi *Malih Školskih i Crikvenih Novina*, imamo značajnu tendenciju „opskrbe dječjim štivom“ i njegova „redovitog periodičnog prezentiranja“. U tom kontekstu valja sagledati velik broj tekstova hrvatskih i svjetskih autora što hrvatske što svjetske dječje književnosti. Ovdje se može reći da su urednici zaista pomnim izborom i mnoge značajne autore iz pojedinih nacionalnih književnosti uputili školskoj djeci u Gradišću. Tako se u drugom broju iz 1953. obilježava 25. obljetnica smrti Mate Meršića Miloradića i donosi se njegova pjesma „Majki“ (br. 2, 1953, str. 11). Već u br. 3 od srpnja 1953. donose se tekstovi Maksima Gorkog – „Uspomene“, „Ljubite knjige“, „Maksim Gorki o Hrvatima“, a u istom broju nalazimo narodnu pjesmu „Braća i sestra“ i pjesmu „Kosci“ hrvatskog dječjeg pjesnika Bogumila Tonija.⁸² U sljedećem broju (onom za rujan, br. 4) predstavljaju se život i djelovanje velikog ruskog i svjetskog pisaca Lava Nikolajeviča Tolstoja i objavljuju njegove crtice: „Lijeni i sreća“, „Varja i češljugar“ i „Koštica“. Tijekom godine objavljuje se „Jesen“ Ksavera Šandora Gjalskog te u nastavcima bajka Ivane Brlić-Mažuranić „Kako je Potjeh tražio istinu“ iz njezinih *Priča iz davnine*, središnje i prve zbirke umjetničkih bajki hrvatske dječje književnosti. Često se objavljuju Miloradićevi stihovi, a jedan je od redovitijih suradnika Anton Leopold.⁸³ Od stranih autora zapaženije mjesto imaju basnopisci, pa se objavljuju La Fontaineove i Kri-lovljeve basne. S tim središnjim pojavama svjetske književnosti djeca u Gradišću u *Mladosti* nalaze dobro štivo za čitanje koje su, kako smo istaknuli, znalacki izabrali urednici.

Suvremeno pjesništvo

I noviji dio gradišćanskohrvatske dječje poezije i poezije namijenjene mladima nastavlja se na tradiciju. Kalendarski diskurs dao je od početaka i usmjerenje i motivski izbor svim pjesnicima, a to je obraćanje cijeloj obitelji i, naravno, uzimanje u obzir i recepcijske mogućnosti pojedinih članova. Zato su to pjesme jednostavnih poetika, lako povezujućih i jednostavnih motiva, koje upućuju na prirodu, na poslove kroz godinu, na školu, na kraj i

81 Zanimljivo je da je u Zagrebu nešto prije (1951.) pokrenut od Savjeta Saveza pionira NR Hrvatske ilustrirani književni list za djecu *Radost*, koji od 1952. izdaje društvo „Naša djeca“, dakle svega nekoliko godina prije *Mladosti*, što je zasigurno na neki način potaknulo i gradišćanskohrvatske potencijale. O značenju se pojave *Radosti* ističe sljedeće: „Osvježenje u nizu časopisa socijalističke tematike 1951. godine donosi odgojno-obrazovni i estetski časopis *Radost* koji izlazi i dan-danas. To je bio prvi hrvatski književni dječji časopis, odnosno riječima njegova urednika Jože Skoka ‘radostan glasnik u privlačnom sadržajnom i likovno-grafičkom ruhu koji je nastavio ondje gdje je bio nasilno prekinut upravo život najpopularnijeg hrvatskog dječjeg časopisa *Smilje* 1945. godine nakon 80-godišnjice njegova izlaženja.’“ (Bakić, 2020: Hrvatski dječji časopisi u 19. i 20. stoljeću, <https://blog.hsmuzej.hr/2020/11/24/hrvatski-djecji-casopisi-u-19-i-20-stoljecu/>)

82 „Bogumil Toni (1874. – 1951.) (...) djeluje više od pedeset godina, od prve pjesme u *Bršljanu* (*Tužan bratac*, 1891.) pa do smrti.“ (Crnković i Težak 2002: 330) Isti autori ocjenjuju njegovo stvaralaštvo za djecu: „Tako je učitelj Bugumil Toni s lakoćom pisao prigodne pjesmice, pomalo poučne, epsko-lirska, po mogućnosti s pričicama iz dječjeg života, jednostavne, vedre, s nešto humora, sad vještije a sad nespretnije poetirane, korisne za uporabu u školi kroz godinu, najčešće u katrenima i u osmercu, suviše općenite, više plodovi vještine nego nadahnuća“ (Crnković i Težak 2002: 331).

83 Npr. 1954. izlaze mu pjesme „Kod bojnog spomenika“, „U badnjoj noći“, „Znaki smrti“, „Dvi sestre“ i dr.

hrvatstvo. Zato u svih pjesnika možemo naći i pjesme koje odgovaraju i dječjoj recepciji. Od npr. Leopolda, koji je pisao i dječju poeziju, do suvremenih Čenara, Šoretić i Zeichmann i dr. Ana Šoretić već se u početcima svojeg književnog djelovanja približila dječjem svijetu, za koji je i iz kojeg je crpila. Primjer je za to kratka priča „Mama Liza“, u kojoj daje primjer dječje ljubavi za priču i pripovijedanje u liku Mame Lize, koja je svojim pripovjedačkim darom okupila svu seosku djecu i izazvala zavist u njihovih pravih majki, koje su im zabranile dolaziti u Lizino dvorište. Ima u tome tekstu nešto bajkovito, usudili bismo se reći nešto od vajldovskog štimunga iz bajke *Sebični div*. No, sve je u ovoj priči Ane Šoretić obrnuto. Za razliku od Sebičnog diva, imamo nesebičnu Mamu Lizu, no za razliku od njezine nesebičnosti i davanja, imamo sebične roditelje: „Nato su se neke razjadale i išle su drugu nedilju na vrt Mame Lize. Kada su došle tamo, kanile su početi zdvivati, da je ova žena njevu dicu zaviškala i da su neposlušna nastala, pokle k njoj hodu. Ali kad su vidile svoju dicu siditi u kolobaru i poslušati povidajke, nisu mogle ništa reći. Ar tako čuda veselja u očima svoje dice još doma nisu vidile“ (Šoretić 1980: 197). I Mami Lizi je u vrtu proljeće. Kada su se djeca vratila kad se razbolila, gotovo da su stabla procvjetala i ptice cvrkutale, isto onako kako je to bilo u vrtu Sebičnog diva.⁸⁴ Ovo njezino maštovito putovanje u dječji svijet upućuje na to koliko je važno u djetinjstvu slušati pripovijedanje i koliko ono donosi radosti, kao i to da bi bilo dobro da i roditelji upravo djecu časte pričom. U istom broju objavljena je također dječja poučna priča, odnosno crtica „Ča je vo‘ za ljude“, u kojoj se zbrajaju dječji jadi u odnosu na roditelje i ono što od njih traže te se u poanti humoristično zaključuje: „Ča si nek mislu odraščeni, da je dite bit tako lako? Za vo‘ si premlad, za to drugo opet dost velik, ovde se človik neka puti. Ako bi si drugi put mogao zbirat, kako se smim narodit, bi se odlučio za odraščenoga“ (Šoretić 1980: 198). S druge je strane naznačeno kako se onoga što traže od djece roditelji ni sami ne drže: „Mama me je uvijek učila, da moram svakog človika na cesti pozdravit. Čer sam išla s njom kupovat, ter je išla teta Reza mimo, ali mama pak ona se nisu pozdravile. Ali joj meni, ako ja koč na pozdrav zabim“ (Šoretić, isto).⁸⁵ Njezino dječje pjesništvo ili njezine pjesme koje odgovaraju dječjoj recepciji (i onoj namijenjenoj mladima) možemo pronaći u zbirkama za odrasle (od *Sanje i ufanja / Träume und Hoffnungen*, 1987., preko *Ravno / Geradeaus*, 1989., do njezinih recentnih objava *Zadnji hrvatski Mohikanac / po slijedi hrvatske abecede / Pannoniens letzter Mohikaner / eine alphabetische Spurensuche*, 2012., i *Nicht wissen, woher man kommt / Reisen, entdecken, begegnen / Ne znati, odakle smo / Putovati, otkriti, sastati* se iz 2016.) i u samostalnim objavama koje su često javno izvođene ili posvećene djeci i mladima kao pjesma „Živine na balu“,⁸⁶ u kojoj kao da doziva početak tradicije dječjeg pjesništva ili se izvorno, pjesnički jasno osvrće na znane motive od usmenog pjesništva do danas:⁸⁷ „morem pa dojt na ov bal i bos / tiho cvrkuće plašljiv črni kos / kade ću najt moje svetačne hlače / za njim nervozni vrebac doskače“ (Schoretits 2011). Ili

84 Wilde ovako slika vrt Sebičnog diva nakon povratka djece: „A stabla su se veoma obradovala što su se djeca vratila, tako da su se osula cvijećem i nježno njihala grane iznad dječjih glava. Ptice su letjele naololo i od užitika cvrkutale, a cvijeće je virilo iz zelene trave i smijalo se.“ (Wilde 2002: 48)

85 Usp. Bacalja 2019: 283–284.

86 „Mislim, da hoću pozvat na tanac / veli mladi, veseli vranac / glasno rezgeću i stare kobile / da bi nek i mi poskoknuti smile“ Ana Schoretits, 2. 4. 2011. Za uzlopsku dicu mlade tamburaške grupe – čitanje u farskom domu, 3. 4. 2011.

87 Npr. „Lipa moja Nova Gora / Kad mi se komar ženi; / Muha mu je zaručnica, / Osa mu je posnašica.“ (610. Nova Gora, u: Kurelac 1871: 267); ili „Išal se vrebac ženit, / Pozval je sve ptice na pir: / Sovu prvu, gospu novu.“ (611. Petrovo Selo, u: Kurelac 1871: 268) i dr.

je njezina pjesma ispunjena maštanjem, pa ipak ne isključuje ni osuvremenjivanje poznatih animalističkih motiva od Miloradića do naših dana: „Čiri-čuri čarobnjak / donesi mi sunčan trak / na njem hoću jahati / ptice v' zraku loviti. // Pustit doli je na vrt / da je čuje slipi krt / ki si kopa autoput / prez da je motore čut.“⁸⁸ Njezini stihovi u *Zadnjem Mohikancu / po slijedi hrvatske abecede*, u dijelu „abeceda-gori-doli“⁸⁹ unose zanimljivu igru riječi po slovima hrvatske abecede. Među tekstovima ima onih koji odgovaraju i dječjoj recepciji (L): „Labud i / lasica / laskaju / lanjsku / lipotu / dok se / lesica / lepuri / lijeno / ležeći u / limbušu / kraj lužica / lisnate loze...“ (Schoretits 2012).

Središnja je figura suvremene lirike u Gradišću Jurica Čenar. Katkada se njegov izraz nadahnjuje anagramom: „kmio / okim / moki / komi / ikom / nikom / komin (...)“ (Čenar 1983: 62). Inače, njegovo cjelokupno pjesništvo karakterizira igra riječi, pa tako u pjesmi „Tele“ pronalazi segment ili riječ „tele“ kao sastavni dio mnogih riječi i upravo tu počinje igra: „televizor / televizorirat / televizionirat“ (Čenar 1983: 65). U tom naizgled nonsensnom nizanju dominira riječ „rat“: „televideokamerirat, / telekomuniciracionirat / telekomplicirativirat / telepolitizacionirat / telefonigidirat / teleglocirat / televizorirat“ (isto) i, konačno, osamostaljuje tele, koje je „tele / vizirat“, odnosno teletu je, a tko je tele? potrebno dati vizir ili zaštitu valjda od televizora?“ Ovaj je stilski postupak čest i u hrvatskih dječjih pjesnika 20. stoljeća, a nalazimo ga od Viteza („Vrste luka“)⁹⁰ do Baloga⁹¹. Sam Čenar, kada govori o utjecaju hrvatskog pjesništva, ističe da je „[u]poznao (...) hrvatsko pjesništvo za dicu“ (Čenar, prema Vidmarović 2015: 50). Istoimenu pjesmu „Tele“ nalazimo i u opusu Stanislava Femenića, koji se također poigrava s televizorom: „Budalasto / **Tele** neko / Skočilo u / **Televizor!** (...) Bunio se **televizor:** / – Ja ne želim / Biti / Vizor!“ (Femenić 1991: 381). Brojne su leksičke igre koje je započeo Vitez i u Baloga, koje on započinje svojom zbirkom *Nevidljiva Iva*, od „Što se pravi od vina“: „(...) slaVINA, padaVINA / a najčešće se pravi od VINA / žiVINA / volovi, jarci i magarci“ (Balog 1979: 21), do „Čari“: „fiziČAR i matematiČAR, / vodeniČAR i papuČAR“ (Balog 1979: 41). Konačno se i Balog poigrao s teletom u zbirci *Kako sam došao na svijet* – „TELE u televizoru“.⁹² Čenar je u nizu pjesama na posve nov način pristupio pjesništvu, pa onda i dječjoj poeziji. Igra, šala, humor, pa i satira, karakteriziraju niz njegovih tekstova za koje možemo reći da su najistaknutiji u novom poglavlju gradišćanskohrvatske dječje poezije. Neponovljivi su u suvremenom gradišćanskohrvatskom dječjem pjesništvu tekstovi koji slijede onu staru motivsku matricu mijena u prirodi.⁹³ Na taj način slijedi motivski svoje prethodnike, od Miloradića,

88 Pjesmu smo dobili od autorice pod nazivom *Našim malim čarobnjakom* koju je datirala: u Cogrštofu, 28. 4. 1992.

89 U knjizi autorica ističe da je većina pjesama „Iz ciklusa ‚Pozdrav novom rječniku‘, 1992.“ (Schoretits 2012: 135)

90 „(...) A koji je luk najljući? / Drugi: Bezobrazluk / A koji je luk najsladi? / Drugi: Nestašluk.“ (Vitez 1991: 174)

91 To Crnković izdvaja kao dio Balogove nonsensne gramatike: „2. *Nonsensna (kompjutorska) etimologija*. LAV je prisutan u LAVoru, sLAVini, LAVini, gLAVonji, itd. (*Na kongresu lavova*); RUKU je riječima: zaRUKU, opoRUKU, bRUKU (*Ruke*); RUS u pRUS, ubRUS, papiRUS, viRUS, RUSvaj i sl. (*Kakvih sve ima Rusa*)“ (Crnković 2007: 74).

92 „TELE u televizoru što je, / niti hrane niti poje. // Ono samo uzima namet / gledatelju pase pamet. // Danima i noćima / bleji, kaka / i trepće očima.“ (Balog 2007: 30)

93 Prirodu i mijene godišnjih doba kao motiv nalazimo i u njegovim zbirkama *misli misli* – „protuliče / cvijeće / toplina / radost / ljubav // ljeto vrućina / žetva / kupanje / mladost // jesen / magla / padanje lišća / krasota / starost // zima / hladnoća / snigovič / samoća / smrt“ (Čenar, 1983: 27); i *mi svi* (1992.), kao i u Vidmarovićevu izboru iz lirike Jurice Čenara iz 2015. u ciklusu 3 – „Duha protulića“ (duha protulića, frustracija, lišće; str. 155–159).

preko pjesnika iz *Malih Školskih i Crikvenih Novina* (napose Marholda) do Leopolda, kojemu je u prigodi 80. rođendana posvetio pjesmu „lišće“.⁹⁴ Čenaru je samo nekoliko riječi potrebno da iskaže punu misao i zaokruži pjesmu: „pčela / proliće / protuliće“ (Čenar 1992: 12); ili opet u maloj zalihl riječi, a velikoj slici proljeća koju gradi sinestezijom: „cviće / buji / zuji / pišči / kukuje / nazvišćuje“ (Čenar 2015: 155); ili letom lastavica, u kojem pronalazi i izdvaja „humornom optikom“, zapravo personificira cijelu lastavičju obitelj: „šest lastavic / na nebu / skupno / se / veselu (...) ili znamda / lastavac / lastavica / lastadica / lastastric / i lastastrina“ (Čenar 2015: 188); ili pak animalistički pristupa na nov način, humorističnom životnom dosjetkom koja se ogleda u bezuspješnom kreketanju, gdje se upornost žapca ne isplati.⁹⁵ Time se Čenar u svom slojevitom opusu⁹⁶ približio onom što prema Hranjecu karakterizira pravu klasičnost u dječjoj književnosti, tj. „promišljanje o njezinom odnosu spram pouke (poruke)“ (Hranjec 2004: 10). Hranjec smatra da „ne postoji književnost bez pouke, inače ne bi imala smisla postojati. (...) Jasno, etičnost ne smije biti prenaplaštena, ne smije biti transparentna, a pogotovo ne smije biti nametnuta. To jest: sjedinjenje etičkog i estetskog u skladnu cjelinu, dakle, poruka umotana u sve gore spomenute odlike dječjeg teksta⁹⁷ – to je idealni model prave dječje književnosti: vedrinom izreći istinu... a tad do klasičnosti te književnosti nije daleko“ (Hranjec 2004: 10–11).

Izbor dječje poezije i poezije namijenjene mladima gradišćanskohrvatskih pjesnika – *Zlata riba* donosi i pregled pjesama suvremenih književnika koji nisu pisali dječju poeziju, ali su se svojim temama približili recepcijskim mogućnostima djece: Vladimira Vukovića, Ewalda Hölda, Herberta Gassnera, Petera Tyrana, Doroteje Zeichmann, Šandora Horvatha, Freda Hergovića, Ivana Rottera, Franca Rottera i dr. Na taj je način istaknuto da su svojim izborom tema i jednostavnom poetikom mnogi pjesnici koji su se u suvremenosti javili u književnosti Hrvata iz Gradišća slijedili svoje prethodnike od Miloradića, ali i onih usmenoknjiževnih proplamsaja sačuvanih u narodu i u izborima od Kurelca do Vukovića i u čitankama od 18. stoljeća te do danas upravo ostali dostupni djeci i njihovim potrebama – tomu da već u ranoj dobi započnu usvajati ljubav za književnu riječ, a onda i za svoju hrvatsku kulturu i jezik. Time je jasno istaknuto (izborom) što je značilo i što znači danas dječje pjesništvo i pjesništvo za mlade u životu narodnog bića Hrvata u Gradišću. S druge strane, treba istaknuti kako su nacionalno-identifikacijski potencijali usmene građe Hrvata iz zapadne Ugarske i Moravske – kako su interesi hrvatskih istraživača pokazali, od Kukuljevića, Vraza, Kurelca, Milčetića i dr. – smatrani zajedničkom kulturom od preporoda, kada je taj proces nacionalne identifikacije u duhu romantizma krenuo u matičnoj domovini, do naših dana. Ovaj bitan segment gradišćanskohrvatske kulture

94 „(...) lišće pada / jesen vlada / lipo biše / tonči piše“ (Čenar 2015: 158)

95 „žabac / žabi / ž / žabljaka / krekeće / krekeće (...) a ona / krekeće / krekeće / i / krekeće / da / njegovu / ljubav / neće“ (Čenar 2015: 179)

96 U onom dijelu pjesništva koje odgovara dječjoj recepciji.

97 Izdvaja sljedeće karakteristike: „Igra, razigranost, dinamika. Želi li netko biti dječjim piscem mora uvažavati ovo obilježje dječje osobnosti. Pritom nije riječ o igri na tematsko-motivskoj razini nego o izražajnoj razigranosti – fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj. (...) Često djelo ni ne privlači sadržajem nego upravo autorovim jezičnim žongliranjem. A ono pak redovito posjeduje još jedno obilježje dječjeg diskurza – humor. Dječji klasični stil postaje onaj koji nasmijava, čiji smijeh odzvanja dugo nakon što je obznanjen. Dakle, dijete jest igra ali i smijeh.“ (Hranjec 2004: 10)

(dječja poezija) također pokazuje da su se već davno oslanjali jedni na druge, odnosno da su sastavljači dječjeg štiva dobro poznavali kretanja u matičnoj domovini, napose od Šulekove *Male čitanke* i hrvatskih dječjih časopisa *Smilja* i *Bršljana*, što se ogleda u prvih sastavljača „štanki“ i čitanki u zapadnoj Ugarskoj, iz djelovanja Mate Meršića Miloradića, iz programa utjecajnih *Malih Crikvenih* i *Školskih Novina*, do *Mladosti* (koja isto u pedesetima ukazuje na pjesničke tekstove iz matične domovine) i poetika suvremenih pjesnika (napose Čenarove). Ovaj dio gradišćansko-hrvatske kulture bit će od velikoga značenja i matičnoj kulturi, koja će sada biti upoznata s tijekovima razvoja jednog bitnog dijela književnosti, dječje poezije i one za mlade u ogranku hrvatske književnosti koji se realizirao izvan granica Hrvatske jasno poručujući koliko im je takva literarna komunikacija bila bitna u podizanju djece i očuvanju identiteta u kraju gdje se hrvatska kultura sačuvala pet stotina godina unatoč tome što je bila pritiješnjena germanskom, mađarskom, slovačkom i češkom kulturom. Motivi koji se donose u ovom pregledu bit će orijentir i hrvatskim čitateljima i istraživačima dječje književnosti o tome što su čitala djeca u Gradišću / zapadnoj Ugarskoj proteklih dvjestotinjak i više godina (uzme li se u obzir i trajanje i postanak usmenoknjiževne građe od trenutka kada je zapisivana) i o pristupu i oblikovanju dječje poezije od aktera tih kretanja (cijelim su razdobljem to uglavnom svećenici i učitelji), o izboru motiva i poetikama koje su dominirale ovim razdobljem.

- Bacalja, Robert (1997) Dječja poezija Ivana Gorana Kovačića, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru* (Razdio filoloških znanosti 1995–1996), (34–35) 24–25, 177–188.
- Bacalja, Robert (2007) Jagićevi prikazi i ocjene novije hrvatske književnosti, u: *Zbornik o Vatroslavu Jagiću*, knj. I., ur. T. Maštrović, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu.
- Bacalja, Robert (2013) Grigor Vitez u intertekstu hrvatske dječje poezije, u: *Veliki vidar – stoljeće Grigora Viteza*, Zagreb, Učiteljski fakultet, 59–71.
- Bacalja, Robert (2019) Pogledi i interpretacije gradišćanskohrvatske književnosti 20. i 21. stoljeća u: Robert Bacalja, Nikola Benčić, Šandor Horvath, Sanja Vulić. *Hrvatska rič gradišćanskih Hrvatov* (Gradišćanskohrvatski govori, 1. svezak), Eisenstadt/Željezno, Hrvatski kulturni i dokumentarni centar, 177–327.
- Bacalja, Robert; Ivon, Katarina (2020) Između nacionalnog identiteta i ideologije. *Gradišće kalendar* za 1946. godinu, *Croatica et Slavica Iadertina* 16, 2, 337–357.
- Bakić, Lea (2020) Hrvatski dječji časopisi u 19. i 20. stoljeću, <https://blog.hsmuzej.hr/2020/11/24/hrvatski-djecji-casopisi-u-19-i-20-stoljecu/>; pristupljeno: 2. svibnja 2021.
- Balog, Zvonimir (1979a) Čari, u: *Nevidljiva Iva*, Zagreb, Mladost, 41.
- Balog, Zvonimir (1979b) Što se pravi od vina, u: *Nevidljiva Iva*, Zagreb, Mladost, 21.
- Balog, Zvonimir (2007) TELE u televizoru, u: *Kako sam došao na svijet*, Varaždin, Katarina Zrinski, 30.
- Batinić, Ana (2013) *U carstvu životinja. Animalističko čitanje hrvatskih dječjih časopisa*, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
- Batušić, Nikola (1997) Ljetopis Ivana Kukuljevića Sakcinskog, u: Ivan Kukuljević Sakcinski, *Izabrana djela* (prir. N. Batušić), Zagreb, Matica hrvatska, 39–44.
- Benčić, Nikola (1985) Mladost, u: *Novine i časopisi gradišćanskih Hrvatov*, ur. Nikola Benčić, Eisenstadt, Hrvatsko štamparsko društvo, 124.
- Benčić, Nikola (1995) Pismo i književnost, u: *Povijest i kultura gradišćanskih Hrvata*, ur. Ivan Kampuš, Zagreb, Nakladni zavod Globus, 233–276.
- Benčić, Nikola (1998) *Književnost gradišćanskih Hrvata* (od XVI. stoljeća do 1921.), Zagreb, Sekcija DHK i Hrvatskoga centra P.E.N.-a za proučavanje književnosti u hrvatskom iseljeništvu.
- Blažetin, Stjepan (2010) Dječja književnost Hrvata u Mađarskoj od 1945. do danas, u: *Sjajna igra* (Antologija hrvatske dječje poezije u Mađarskoj 1945. – 2010.), Pečuh, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, 117–127.

- Blažević, Ivan (1931) Kad dica ne posluhnu, *Male Crikvene i Školske Novine*, 1, 13–14, 6.
- Blažević, Ivan (1998) Aca čemernjača, Šime dobro sime, u: *Pjesme* (sakupljene i izabrane od Nikole Benčića), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 15–32.
- Blažević, Ivan (2002) Moj Majkin dan, u: *Pjesme* (sakupljene i izabrane od Nikole Benčića), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 37.
- Borenić, Martin (1907) Škrlica, u: *Kalendar svetoga Antona Paduanskoga*, 52.
- Božić-Šejčić, Rafaela; Droždek, Ivana (2010) Kontrastivna analiza prijevoda nekih gradacijskih elemenata u pet prijevoda *Bajke o ribaru i ribici* A. S. Puškina, *Fluminensia* 22, 1, 137–148.
- Brigović, Lajoš (1991) Kiszámolók, mondókák, és gyermekdalok a grádistyei horvátoknál, *Vasi honismereti közlemények*, Szombathely, 1991/2, 46–55.
- Cacan, F. (1999) *Aleksandar Sergejevič Puškin 1799. – 1837.: proslava 200. obljetnice pjesnikova rođenja u Republici Hrvatskoj*, Zagreb (katalog izložbe).
- Crnković, Milan (1978) *Hrvatska dječja književnost do kraja XIX. stoljeća*, Zagreb, Školska knjiga.
- Crnković, Milan (2007) Nonsensna gramatika i stilistika Zvonimira Baloga, u: *Balog monografija. Zvonimiru Balogu za 75 godina života i 50 godina umjetničkog rada*, ur. i pripr. Ranka Javor, Varaždin, Katarina Zrinski, 68–80.
- Crnković Milan; Težak, Dubravka (2002) *Povijest hrvatske dječje književnosti (od početaka do 1955)*, Zagreb, Znanje.
- Cvitan, Gabrijel (1939) Vsaka zima, *Male Crikvene i Školske Novine* 9, 1, 9.
- Čenar, Jurica (1983a) mio, u: *misli misli*, Matrštof, vlastita naklada, 62.
- Čenar, Jurica (1983b) tele, u: *misi misli*, Matrštof, vlastita naklada, 65.
- Čenar, Jurica (1992a) protuliće, u: *mi svi*, izabrao Nikola Benčić, *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 12.
- Čenar, Jurica (1992b) četire ljetne dobe, u: *mi svi*, izabrao Nikola Benčić, *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 27.
- Čenar, Jurica (2015a) Duha protulića, u: Đuro Vidmarović, *Jurica Čenar, hrvatski pjesnik iz Gradišća*, Split, Naklada Bošković, 155.

Čenar, Jurica, (2015b), kreketanje, u: Đuro Vidmarović, *Jurica Čenar, hrvatski pjesnik iz Čenar Jurica (2015c) lastavica*, u: Đuro Vidmarović, *Jurica Čenar, hrvatski pjesnik iz Gradišća, Gradišća*, Split, Naklada Bošković, 179.

Čenar Jurica (2015c) lastavica, u: Đuro Vidmarović, *Jurica Čenar, hrvatski pjesnik iz Gradišća*, Split, Naklada Bošković, 188.

Čenar, Jurica (2015d) lišće, u: Đuro Vidmarović, *Jurica Čenar, hrvatski pjesnik iz Gradišća*, Split, Naklada Bošković, 157–159.

Domjanić, Dragutin (1939) Prošnja diteta, *Male Crikvene i Školske Novine* 9, 3, 3.

Druga Štanka za katoličanske hervatske škole Ugarskoga Kraljevstva (peto, popravljeno izdanje) (1902) S dopuštenjem preuzvišenoge gyurskoga biškupa, V Gyuri, Izdaje Andor Zechmeister.

Femenić, Stanislav (1991) Tele, u: *Hrvatski dječji pisci III*, Krunoslav Kuten, Zlata Kolarić Kišur, Grigor Vitez, Stjepan Jakševac, Ratko Zvrko, Mladen Bjažić, Stanislav Femenić (izd. Ivo Zalar) Zagreb, Nakladni zavod Matice hrvatske, 381.

Filipović, Ivan (1988) Maca i miš, u: Krunoslav Kuten i drugi, *Stari sat*, Zagreb, Mladost, 55.

Fučić, Šime (1938) Lastavicam, *Male Crikvene i Školske Novine* 8, 13, 9.

Fučić, Šime (1939) Sijač, *Malene Crikvene i Školske Novine* 9, 7, 7.

Galić, Gordana; Bacalja, Robert (2005) Ivana Brlić–Mažuranić u splitskim *Dječjim novinama*, *Zlatni danci 6. Život i djelo(vanje) Ivane Brlić-Mažuranić. Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa*, ur. A. Pintarić, Osijek, Filozofski fakultet, 15–31.

Glavanić, Gašpar (1860a) *Perva Štanka za katoličansku školsku mladost*, u Beču, u c. kr. nakladi školskih knjig.

Glavanić, Gašpar (1860b) Dva kucki, u: *Perva Štanka za katoličansku školsku mladost*, u Beču, u c. kr. nakladi školskih knjig, 49–50.

Glavanić, Gašpar (1998) Sarić i Cvilko u: Nikola Benčić, *Književnost gradišćanskih Hrvata*, Zagreb, Sekcija DHK i Hrvatskoga centra P.E.N.-a za proučavanje književnosti u hrvatskom iseljjeništvu, 219–220.

Hameršak, Marijana; Zima, Dubravka (2015) *Uvod u dječju književnost*, Zagreb, Leykam international.

Harambašić, August (1988) Junak, u: Krunoslav Kuten i dr., *Stari sat*, Zagreb, Mladost, 57.

Horvat, Ignac (1946) Dometar Lemperg (Ki su od nas prošli), *Gradišće*, Zagreb, Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću, Nakladni zavod Hrvatske, 88–90.

Hranjec, Stjepan (2004) *Dječji hrvatski klasici*, Zagreb, Školska knjiga.

Ivšić, Stjepan (1937) Puškinova „Priča o ribaru i ribici“ u gradišćanskoj knjizi, *Hrvatska revija* 10, 3, 139–141.

Jagić, Vatroslav (1869) Živi li napreduje li naša književnost?, *Vienac* 1, 1, 19–23.

J. M. (1866) Proljeće, u: *100 pesamah za porabu školsku, cerkvenu i domaću*, sastavi A. V. Truhelka (drugo, pomnožano i popravljeno izdanje), U Zagrebu, Nakladom Lav. Hartmana.

Karner, Ivan Sigismund (1806), *Slabikar aliti jimen knyizicza za haszan ladanyskih skol horvatzkoga naroda va Ugerszkom Kralyesztvi*, Ofen.

Klaudus, Rudolf (1953) Draga dica!, *Mladost* 1, 1, 1–3.

Klemenčić, V. (1939) Hrvatski dičak, *Male Crikvene i Školske Novine* 9, 12, 6.

Kra- (1806) Pridavak II. Zapovidi iz knjig Salomona Nemarnoj, y neokrétnoj mladozti prepiszane, u: Ivan Sigismund Karner, *Slabikar aliti jimen knyizicza za haszan ladanyskih skol horvatzkoga naroda va Ugerszkom Kralyesztvi*, Ofen, 71–84.

Krklec, Gustav (1990) Ptičji pjev, u: *Majmun i naočale*, Zagreb, Mladost, 101–102.

Krpan, Stjepan (1988) Anton Leopold, u: *Gradišćanski portreti*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 252–257.

Kuhač, Franjo Š. (1941) *Južno-slovenske narodne popijevke*, V. knjiga, ur. dr. B. Širola i V. Dukat, Zagreb, JAZU.

Kurelac, Fran (1871) *Jačke ili narodne pësme prostoga i neprostoga puka po župah Šoprons-koj, Mošonjskoj i Želéznoj na Ugrih*, Zagreb, Slovi Dragutina Albrechta.

Kuten, Krunoslav (1988) Mali ratar, u: Krunoslav Kuten i dr., *Stari sat*, Zagreb, Mladost, 38.

Lemperg, Dometar (1936a) Prez sniga, *Male Crikvene i Školske Novine* 6, 4, 7.

Lemperg, Dometar (1936b) Kad sam ja bil školar..., *Male Crikvene i Školske Novine* 6, 16, 7.

Lemperg, Dometar (1938) Va gajbici ptica, *Male Crikvene i Školske Novine* 8, 16, 6.

Lempers, Dometar (1967a) Kad snig bijeli dojde..., u: *Gradišćanski hrvatski gaj* (sabradio i uredio Anton Leopold), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 111.

Lempers, Dometar (1967b) Ča me je majka učila?, *Gradišćanski hrvatski gaj*, sabradio i uredio A. Leopold, *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 50.

Lempers, Dometar (1967c) Želja Jurice, u: *Gradišćanski hrvatski gaj* (sabradio i uredio Anton Leopold), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 111.

Lempers, Dometar (1967d) Prošnje svetomu Mikuli, u: *Gradišćanski hrvatski gaj* (sabradio i uredio Anton Leopold), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 130.

Leopold, Anton (1967a) Glazba sela, u: *Gradišćanski hrvatski gaj* (sabradio i uredio Anton Leopold), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 82.

Leopold, Anton (1967b) Vazmeni zečić, u: *Gradišćanski hrvatski gaj* (sabradio i uredio Anton Leopold), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 124.

Leopold, Anton (1976) Kako sam počeo pisati..., *Gradišće kalendar*, Hrvatsko štamparsko društvo, 138–142.

Leopold, Anton (1980) Zimska jačka, *Gradišće kalendar*, Hrvatsko štamparsko društvo, 138.

Leopold, Anton (1986) Črni kos, *Gradišće kalendar*, Hrvatsko štamparsko društvo, 166.

Leopold, Anton (1987a) Ljeto, *Gradišće kalendar*, Hrvatsko štamparsko društvo, 94.

Leopold, Anton (1987b) Šara jesen, u: Franz Franta, Otto Strobl, *Mi jačimo*, Eisenstadt, Elfriede Rötzer Verlag. Inh. Elfriede Weber (W. A. Weber Verlag), 19.

Majhut, Berislav (2005) *Pustolov, siročić i dječja družba: hrvatski dječji roman do 1945.*, Zagreb, FF press.

Majhut, Berislav (2015) Treba li nam nova povijest hrvatske dječje književnosti, *Fluminensia* 27, 1, 89–202.

Maldini, Rudolf (1934) Mala hraniteljka, *Male Crikvene i Školske Novine* 4, 3, 8.

Marhold, Vjekoslav (1933) Selenje naših preoceva, *Male Crikvene i Školske Novine* 3, 16, 6–7; 17, 7–8.

Marhold, Vjekoslav (1934a) Zbogom zima, *Male Crikvene i Školske Novine* 4, 5, 8.

- Marhold, Vjekoslav (1934b) Zvezdan, *Male Crikvene i Školske Novine* 4, 19, 8.
- Marhold, Vjekoslav (1935) Hajde na delo!, *Male Crikvene i Školske Novine* 5, 13, 8.
- Marhold, Vjekoslav (1936) Marc, *Male Crikvene i Školske Novine* 6, 6, 6.
- Marhold, Vjekoslav (1938a) Papagaj, *Male Crikvene i Školske Novine* 8, 4, 7
- Marhold, Vjekoslav (1938b) Operacija, *Male Crikvene i Školske Novine* 8, 5, 9.
- Marhold, Vjekoslav (1938c) Zima, *Male Crikvene i Školske Novine* 8, 2, 7.
- Marhold, Vjekoslav (1967) Moja majka, *Gradišćanski hrvatski gaj* (sabradio i uredio Anton Leopold), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 59.
- Meršić, Martin, st. (1993) *Spominki*, *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo.
- Meršić Miloradić, Mate (1978) Zlata riba u: *Jačke*, ur. Nikola Benčić, *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 402–409.
- Mihanović Salopek, Hrvojka (2019) Pjesništvo u najpoznatijim crkvenim pjesmaricama za djecu i mlade na području Zagrebačke nadbiskupije, *Magistra Iadertina* 14, 2, 11–31.
- Mla- (1806) Pridavak II. Zapovidi iz knjig Salomona Nemarnoj, y neokrétnoj mladozti prepiszane, u: Ivan Sigismund Karner, *Slabikar aliti jimen knyizicza za haszan ladanyskih skol horvatzkoga naroda va Ugerszkom Kralyesztvi*, Ofen, 71–84.
- Nazor, Vladimir (1931) Zvon nas zove, *Male Crikvene i Školske Novine* 1, 15, 7.
- Nema- (1806) Peta ura. Kerschanzkoga nauka ura, u: Karner, Ivan Sigismund, *Slabikar aliti jimen knyizicza za haszan ladanyskih skol horvatzkoga naroda va Ugerszkom Kralyesztvi*, Ofen, 69–70.
- Nemeth, Ivan (2011) *Dnevnik staroga školnika*, Szentpéterfa, 2011.
- Palatin, Petar (1967) Hrvatskoj majki, *Gradišćanski hrvatski gaj* (sabradio i uredio Anton Leopold), *Željezno*, Hrvatsko štamparsko društvo, 54.
- Pavličić, Pavao (2011) *Vrijeme u pjesmi*, Zagreb, Matica hrvatska.
- Pèrva čitanka za katoličansku školsku mladost* (1874), U Budapešti, Vlastitost Tiskarne Ugarskog Kraljevskog Sveučilišta.

Pèrva Štanka za katoličansku školsku mladost (1860), u Beču, u c. kr. nakladi školskih knjig.

Početnica za katoličansku školsku mladost – osobitim obzirom na hèrvatske škole – Ugarskom Kraljevstvu (1859), u Beču, u c. k. nakladi školskih knjig.

Pokorny Tica, Viliam (1997) *Ča dan donesie*, Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj, Bratislava – Devinsko Nuovo Selo.

Sapunar, Andrea (2002) Milčetićev putopis o Hrvatima Moravske, Donje Austrije, i zapadne Ugarske, u: *Zbornik o Ivanu Milčetiću*, ur. T. Maštrović, Zagreb, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, 135–148.

Sapunar Knežević, Andrea (2011) Ivan Kukuljević Sakcinski i usmena književnost gradišćanskih Hrvata, u: *Zbornik o Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom*, ur. T. Maštrović, Zagreb, Hrvatski studiji, 193–214.

Sapunar Knežević, Andrea (2012) *Književni prsten* (Gradišćanskohrvatske i druge kroatističke teme), Zagreb, Erasmus.

Schoretits, Ana (2012) *Zadnji hrvatski Mohikanac / po slijedi hrvatske abecede / Pannoniens letzter Mohikaner / eine alphabetische Spurensuche*, Željezno, Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću.

Stojević, Milorad (1987) Čakavsko pjesništvo XX. stoljeća (pristupi, odnosi, problemi, raščlambe), u *Čakavsko pjesništvo XX. stoljeća (Antologija, Studija)*, Rijeka, Izdavački centar Rijeka, 253–431.

Sučić, Feri (1939) Na Tri Kralje, *Male Crikvene i Školske Novine* 9, 1, 4.

Širola, Mladen (1936) Pred jelvom, *Male Crikvene i Školske Novine* 6, 18, 8.

Šoretić, Ana (1980a) Ča je vo‘ za ljude, *Gradišće kalendar*, Željezno, Hrvatsko štamparsko društvo, 197–198.

Šoretić, Ana (1980b) Mama Liza (Za naše male), *Gradišće kalendar*, Željezno, Hrvatsko štamparsko društvo, 197–198.

Šulek, Bogoslav (1850) *Mala čitanka za početnike*, Zagreb, Tiskom Franje Župana.

Truhelka, Anton (1866) Predgovor k drugom izdanju, u: *100 pèsamah za porabu školsku, cèrkvenu i domaću*, sastavi A. V. Truhelka, Drugo, pomnoženo i popravljeno izdanje, U Zagrebu, Nakladom Lav. Hartmana, 1–2.

Vidmarović, Đuro (2015) *Jurica Čenar, hrvatski pjesnik iz Gradišća*, Split, Naklada Bošković.

Vinski, Nina (1977) Napomene o svesku šesnaestom, u: Vladimir Nazor, *Sabrana djela*, sv. XVI., Proza. VII. Dječja knjiga. Neuvršteno u knjige, ur. N. Vinski, Zagreb, JAZU, 471–548.

Vitez, Grigor (1991) Vrste luka, u: *Hrvatski dječji pisci III*, Krunoslav Kuten, Zlata Kolarić Kišur, Grigor Vitez, Stjepan Jakševac, Ratko Zvrko, Mladen Bjažić, Stanislav Femenić, izd. Ivo Zalar, Zagreb, Nakladni zavod Matice hrvatske, 174.

Vukovich, J. (1954) *Pjesmarica za hrvatske škole Gradišća* (Novo i povećano izdanje s obzirom na narodne napjeve), Wien, Österreichischer Bundesverlag.

Weidinger, Joško (1998) Putovanje u Betlehem, u: *Prik plota*, izbor, ur. N. Benčić, Eisenstadt/Željezno, Hrvatsko štamparsko društvo, 79–92.

Wilde, Oscar (2002) Sebični div, u: *Sretni princ i druge bajke*, prev. Luko Paljetak, Zagreb, Školska knjiga, 45–52.

Zalar, Ivo (1979) *Suvremena hrvatska dječja poezija*, Zagreb, Školska knjiga.

Zadar, 5. svibnja 2021.

Robert Bacalja

BEDENIK, Tome, učitelj, spisatelj (Štikapron, 10. 12. 1889. – Matrštof, 06. 06. 1940.). Gimn. u Šopronu, završio učiteljsku školu u Modoru SK (1909.), bio učitelj u većem broju hrv. sel, otišao u Hrvatsku, položio ispit iz hrv. knj. jezika, učitelj u Kaštelancu. Oženjen Sofijom Šarec (1899. – 1981.) iz Piščanevca kraj Varaždinskih Toplica (1913.). Ona mu je mnogo pomagala kod izdanja male zbirke pjesam *Rožice* (1923.). Ljeta 1924. objelodani u HN svoju alegorijsku igru *Oganj*. Početkom PSB javi se kot dobrovoljac. Po boju dojde za učitelja u Marof (1921. – 1924.), Frakanavu (1924. – 1932.), 1932. obolio živčano.

BEHON, Jive, pripovidač, pjesnik, seljak (Bizonja, 02. 03. 1915. – Ugarski Stari Grad, 16. 01. 2005.). 6. r. u Hegyeshalomu da nauči nimški jezik. Uz oca se u poljodjelstvu istaknuo sadogojstvom. Aktivno je djelao u folklornom seoskom društvu „Djurdjica“, čuvar i sakupljač starih običajev, jačak u Bizonji, narodni pjesnik. Pjesme je objelodanio u *Bezenyei kalendarium – Bizonjski kalendar* 1996. i 1997.

BINTINGER, Fridrik, pravnik, publicist i pisatelj (Mali Borištof, 27. 02. 1913. – Veliki Borištof, 20. 09. 1960.). Kao djak bio je predsjednik *Kola*, katoličkaskoga hrvatskoga djačtva. Študirao pravo u Beču, promovirao za dr. iur., urednik hrv. novin „Naš tajednik“ (1947. – 1952.) i suosnivač „Hrvatskoga nakladnoga društva“. Mnogobrojni članci o kulturi, školstvu i gospodarstvu u Gradišću. Novele i crtice *Na kratki*, *Željezno* 1990., HŠtD.

BLAZOVIĆ/BLAZOVICH, (Franjo) Augustin, benediktinac, književnik. (Frakanava, 29. 01. 1921. – Beč, 10. 05. 2004.). Gimn. kod benediktincev u Kisegu (1932. – 1940.), stupi u red benediktincev u Pannonhalmi i študira matematiku i fiziku na sveučilišću u Budimpešti. Za svećenika je posvećen 1946. a 1947. nastao je profesor na gimn. u Čepelu kraj Budimpešte. Po nacionaliziranju ugarskih škol ga je red poslao u Austriju. Najprije je djelao kot knjižnjničar kod benediktincev u Beču a od 1949. je imenovan dušobrižnikom gr. H-ov u Beču. Zvana toga je imao različne funkcije u gradišćanskom sjemenišću. I sam red mu je navalio brojnih zadačov, ke je izvršavao za nadopatiju Pannonhalmu sve do 1997. Uza to je študirao sociologiju na sveučilišću u Beču, ku je završio disertacijom 1953. Od 1956. do 1977. je urednik „Crikvenoga glasnika Gradišća“, sudjelač gh. printmedijov i vrsni književnik gr. H-ov. 1950 do 1970. je bio narodni misionar za gr. H., član austrijskog PEN-a i hrv. DHK. Sudjelaog kod sastavljanja misala. Veći broj pjesničkih zbirkov, proznih kusičov i dramska ostvarenja.

BLAŽEVIĆ/BLAZOVICH, Ivan, pseud. Tugomir, svećenik, književnik (Frakanava, 17. 06. 1888. – Sambotel, 29. 03. 1946.). Gimn. u Kisegu i Vesprimu, bogosloviju u Juri (1909. – 1913.). Kapelan u Gyömöre (1913. – 1914.). Za vrime PSB vojni dušobrižnik u Beču, po tom kapelan u Beledu (1919. – 1924.), Koljnofu (1924.), farnik u Hrvatskom Jandrofu (1925. – 1935.) i Koljnofu (1935. – 1946.). Umro je u bolnici u Sambotelu od ran, ke su mu zadali ruski soldati krajem boja u obrani žen u farskoj pivnici. Bio je sudjelač različnih hrv. novin i časopisov, kade su mu se pojavljivali i literarni doprinosi, pjesme, proza i kazališni kusići za dicu.

BOIŠIĆ/BOISITS, Ida, pjesnikinja, rođj. Saković (*Nova Gora, 08. 11. 1934.). OŠ je pohađala u rodnom selu, sezonska djelačica po Austriji. Pjesme i male prikaze u kasnijoj ljeti, publicirane u HN i KG.

BORENIĆ/BORENICH, Martin, učitelj (Cogrštof, 07. 11. 1850. – Pajngrt, 22. 05. 1939.). Za dvorazrednu sridnju školu ga pripravi uč. Naković, ku završi u Šopronu, zatim pak učiteljsku školu isto u Šopronu (1870.). Učiteljsku službu je započeo u Orbuhu, od 1871. školnik u Pajngrtu (1871. – 1916.). Podučava u ugarskom, hrvatskom i nimškom jeziku. Prireditelj školskih knjig. Nadzornik vrtljarstva u šopronskom i matrštofskom kotaru. 1901. je osnovao u Pajngrtu „Ognjogasno društvo”. Brojne pedagoško poučne pjesme za dicitu, kot i nabožne po molitvenici. Za veći broj školarov ishodio štipendiju u Zagrebu. Njegova obiteljska loza je podijeljena na austrijsku (gradišćansku), hrvatsku i ugarsku granu.

BÖLCS, Matilda, profesorica, pjesnikinja (*Sambotel, 22. 02. 1949.). Potječe iz obitelji Berzlanović, gimn. u srpskohrvatskoj gimn. u Budimpešti (1967.), študij hrv. i madj. jezika na sveučilišću Eötvös Loránt, djelala kot prof. najprije za ug. jezik, pak na srpskohrvatskoj gimn. (1973. – 1988.) i Ekonomskom fakultetu u Budimpešti, od 1991. bila je nastavnica na visokoj školi Berzsenyi Dániel u Sambotelu, urednica časopisa *R(i)(j)eč* (1995. – 2000.), dobitnica Bedekovčine '97. (u Krapinskom Zagorju), mnogobrojni doprinosi o književnosti po hrv. i madj. novina i časopisi. Pjesme je počela objavljivati u madj. i hrv. periodični tiskovi otkraj i onkraj granice.

BRIGOVIĆ/BRIGOVICS, Lujo/Lajoš, učitelj i slikar (Prisika, 08. 06. 1938. – Židan, 03. 01. 2015.). Srpskohrvatsku učiteljsku školu u Budimpešti (1956.), diploma 1957. Djela kot učitelj u Plajgoru, Prisiki i Židanu. Diplomom za crtanje i likovnu umjetnost na Visokoj školi u Pečuhu (1974.). Crta i slika jur od peštanske izobrazbe za učitelja. Tematika mu je domaći rodni kraj. Mnogobrojne skupne i samostalne izložbe u Madjarskoj i u austrijskom Gradišću. Sabirač starin, svakovrsnog narodnoga dobra i fotoaparata.

ČENAR, Jurica, pjesnik, pseudonim Senica Ivan (*Dolnja Pulja, 25. 08. 1956.). Gimn. u Gornjoj Pulji kade mu prof. Vladimir Vuković budi interes za novije moderno austrijsko pjesništvo. Urednik klupskoga časopisa *novoga glasa*, sudjelač kod Hrv. redakcije ORF-a Gradišće, mnogobrojni pozivi na čitanje svojih pjesam, dobitnik književnoga naticanja I. Horvat 1993., inicijator CD izdanj ORF-a, suinicijator i suurednik *rompotanja*. Od 1989. član PEN-a, čitanje doma i u inozemstvu. Više pjesničkih zbirki i jedna novela. Monografija od Đ. Vidmarovića.

ČENAR/CSENAR-SCHUSTER, Agnjica, tumačica, prevoditeljica, pjesnikinja (*1961.). Gimn. u Željeznu, sveučilišće, tumački fakultet u Beču (1991.), slobodna tumačica i prevoditeljica, predsjednica ZIGH-a (1998. – 2008.), urednica kalendara *Gradišće* 2004. – 2008., sudjelačica kod HN, urednica priloga u HN, jedno vrijeme uređivala *novi glas*, *Glasi*o HKD-a, pjesme po novina i kalendaru, prevoditeljica knjig za dicitu.

DIENES, Lajos/Ljudevit, pisatelj (1816. – 1874.). Ug. pisatelj za dicitu i mladinu.

DOBROVIĆ/DOBROVICH, Ivan, učitelj (Vulkaprodrštof, 10. 07. 1882. – Željezno, 02. 01. 1967.). OŠ u rodnom selu, sridnju školu u Željeznu (1892. – 1896.) učiteljsku u Juri (1901.), učitelj u Cindrofu (1901. – 1905.), kantoručitelj i direktor u Mjenovu (1905. – 1933.). Od 1925. lj. nadzornik vjerezakonskih škol lučmanske, kasnije i keresturske ešperešije, a kratko pred DSB svih hrv. škol u Gr. Prvi predsjednik HKD-a (1929.), predsjednik Katoličanske akcije Gradišća zbog čega je odlikovan i ordenom „Vitez reda sv. Silvestra“, suradnik File Sedenika, mnogobrojni doprinosi u kalendaru, vjerski i svitski novina. Pod njegovim nadzorništvom su nastale školske knjige: *Prva* (Početnica, 1924.), *Druga* (1926.) i *Treta štanka* (1929.) i Vukovićeve „Pjesmarica...“ (1924.)

FRANTA, Franjo/Franz, učitelj (Štikapron, 23. 08. 1930. – Željezno, 16. 03. 2006.). Gimn. u Željeznu, učiteljska škola u Beču. Od 1951. do 1959. odgojitelj, učitelj po različni domi SOS Kinderdorfa u Tirolu i Vorarlbergu. Od 1959. učitelj u Gerištofu, Longitolju, Frakanavi, Pajngrtu, Vorištanu, Cogrštofu. Direktor OŠ u Štikapronu (1971. – 1989.), peljač tamburaških grupov u Frakanavi, Pajngrtu, Vorištanu i Cogrštofu. Gorljiv kulturni djelač, dopisnik HN, sudjelač kod sastavljanja hrvatskih udžbenikov.

GASSNER, Herbert, pravnik, pjesnik (*Celindof, 11. 11. 1955.). Aktivan u pokretu HAK-a. Glavni urednik *novoga glasa* (1979. – 1980.). Početo od 1983. sudac na Kotarskom sudu u Željeznu. Osnivač *Narodne visoke škole Gradišćanskih Hrvatov*. Nekoliko člankov u različni hrvatski novina i časopisi. Član DHK. Pokretač Internetcluba Burgenland u Željeznu. Težišće istraživanja Filip Kaušić (1618. – 1673.).

GINZLER, Štefan, učitelj. (Frakanava, 13. 12. 1814. – 1869.). Praceptor (pomoćni učitelj) u Ciklešu (1830. – 1831.), Židanu (1837. – 1838.), učitelj/školnik (1850. – 1860.), učitelj Hrvatske Nadalje (1839. – 1841., 1845. – 1847.), Egyházasrádócu (1841. – 1843.), učitelj, bilježnik i školnik u Velikom Borištofu (1847. – 1850.). Ne zna se kade je umro. Piše crikvene i šaljive jačke. Znao i ciganski jezik.

GLAVANIĆ/GLAVANICH, Gašpar/Kaspar, svećenik, književnik (Štikapron, 04. 01. 1833. – Vorištan, 19. 12. 1872.). Gimn. u Šopronu, sjemenišće u Juri, završio 1857. Najprije biškupski ceremonijer, poslije dušobrižnik u Šopronu, od 1862. farnik u Vedešinu, odakle je zbog neugodnosti po kratkom vrimenu morao projtiti, dalje farnik u Vorištanu. Pri lovu se sam nastriljio i od rane umro. S Jurom Horvathom 1864. pokrene *Kerstjanszko-katolicsanszki kalendar*, članki u *Katolikus lelkipásztor*. Začetnik novijega svitskoga pjesništva gr. H., više člankov o problematiki jezika i hrvatskoj narodnosti, nekoliko pjesam, pisac školskih knjig.

GUSIĆ, Karol, učitelj (Pajngrt, 09. 02. 1852. – Trajštof, 02. 05. 1936.). Učitelj je bio po ugarski seli, med hrv. u Vulkaprodrštofu, Gerištofu, Temerju, Rupišću, Podgorju i u Trajštofu. Pisatelj spričanj.

HAJSAN/HAJSZAN, Robert, nastavnik, kulturni djelač (*Pinkovac, 16. 07. 1948.). Gimn. u Gracu, PA u Željeznu (1971.), študirao slavistiku i povijest u Beču, doktorirao na temu Ignac Horvat (1979.). Podučavao u OŠ Pinkovac, Stinjaki, na GŠ u Sv. Mihalju, PA Željeznu, Trgovačkoj akademiji Santalek, Dvojezičnoj gimnaziji u Borti. Utemeljitelj i predstojnik Panonskoga instituta (1993.). Povijesnoznanstvene, popularne rasprave, pjesmice i crikveno štivo.

HERGOVIĆ, Fred, pjesnik, novinar (*Beč, 20. 09. 1960.). Završio studij gospodarstvenih znanosti u Beču 1984., sudjelač Hrvatske redakcije ORF-a Gradišće, predstojnik Hrvatske redakcije od 2005. do 2021. Dvojezični pjesnik. Sudjelivao na Međunarodnom sajmu knjig u Frankfurtu (1995.) u okviru *Literaturwein*.

HORVATH, Feliks, ml., učitelj, pjesnik (Hrvatski Cikljin, 13. 08. 1938. – Željezno, 03. 01. 1985.). OŠ u Vincjetu, sridnju školu u Borti, učiteljsku u Marijanumu u Beču. Bio je učitelj u Marofu, Uzlopu i GŠ u Cindrofu. Peljao studente PA u metodiki i didaktiki. Pjesme po hrvatski novina, kalendari i časopisi. Utemeljitelj i peljač tamburaškoga društva Panonija, predsjednik HŠtD-a (1977.).

HORVAT/HORVATH, Ignac, svećenik, književnik (Mali Borištof, 01. 02. 1895. – Gornja Pulja, 22. 04. 1973.). OŠ u rodnom selu, gimn. u Požonu (1906.) i Šopronu (1907. – 1910.), sjemenišće u Juri (1910. – 1918.), kapelan u Otavi (1918. – 1920.), Gijeci (1920. – 1924.) i Gornjoj Pulji (1925.), farnik u Novoj Gori (1925. – 1938.), Frakanavi (1938. – 1971.). Kao umirovljenik do smrti živi u Gornjoj Pulji, kade umre u prometnoj nesrići. Mnobrojni članci kulturnoga, jezikoslovnoga, povijesnoga, književnokritičkoga sadržaja. Pokretač društvenih gibanj kot npr. HKD, izdavanje novin, kalendarov i knjig. Jezikoslovac i obnovitelj gh. Osnova mu je bila narodna duhovnost, zalagao se je za gh. samobitnost, ali i za približavanje gh. prema hkj. Prvi član DHK (1971.). Upeljao u HN rubriku *Jezikoslovne crtice* (1940., 1947., 1961.). Imao politički mandat u ZS (1934. – 1938.). Pseudonimi: Hrvat, Frakanavac, Jezičar.

HORVATH, Ivan, svećenik, etnolog, pisac (Židan, 01. 03. 1940. – Židan, 25. 03. 2002.). Gimn. u Kisegu, paralelno muzičku školu, završio studij teologije u Juri i bio farnik u Undi (1964. – 1969.). Sudjelač Madj. trgovačkoga i ugostiteljskoga muzeja u Budimpešti (1969. – 1971.), Hrvatskoga muzeja u Mohaču (1971. – 1991.), Madj. akademije naukov, Instituta za narodnu umjetnost u Zagrebu, Pečujskoga radija, sabirač narodnoga bogatstva Hrvatov u Madjarskoj. Peljač Komisije za kulturu Demokratskoga saveza Južnih Slavena i Muzeja piva. Pisac mnogobrojnih stručnih i popularnih člankov, pjesam.

HORVAT(H), Pavao/Pave/Pál, svećenik, kajkavski pjesnik (Vedešin, 08. 07. 1930. – Kevežd, 21. 11. 2008.). Gimn. kod benediktincev u Šopronu, pak Juri, posvećen za svećenika 1954. u Juri, kapelan u Környe, Ugarskom Starom Gradu, farnik u Hrvatskoj Kemlji (1957. – 1964.), Prisiki, pak Koljnofu (od 1971.) i Bojsi, od 1992. u Keveždu. Pjesme pretežno vjerskoga sadržaja i u kajkavskom jeziku u različni gh. novina i kalendari.

HORVATH, Šandor/Sandor, etnolog, pjesnik, muzeolog (*Velika Narda, 26. 02. 1959.). Gimn. kod benediktincev u Juri, sveuč. u Budimpešti i Zagrebu, doktorat o običaji. Bio novinar „Vas népe”, suradnik u Herendu (1997.), peljač pokrajinskoga muzeja Savaria u Sambotelu, predsjednik općine Narda, mnogobrojene izložbe. Brojni znanstveni doprinosi o etnologiji u madjarski časopisi. Pjesme u štokavskom dijalektu po različni gh. novina i kalendari.

HORVATH, Timea, novinarka, pjesnikinja (*Sambotel, 12. 05. 1967.). Završila Visoku pedagošku školu u Sambotelu, diplomirala na slovensku i hrvatsku književnost, od 1994. novinarka, urednica gh. dijela tjednika *Hrvatskoga Glasnika* i *Vasvármegye*. Pjesnikinja i esejistica sa samostalnim izdanji.

HORVATH, Viktor, nakladnik (†Niuzalj, 1962.) Sjedišće naklade je Niuzalj. Osnovana je od knjigoveže Leopolda Ruske. U tiskaru je pristupio Bela Horvath (1860.), sin kalendarca Jure Horvatha. Od toga vremena su tiskane mnoge hrvatske knjige, molitveniki, letki, kalendari u toj tiskari. Prvi suradnik je bio Mihovil Naković, tako da su ju nazivali i hrvatskom tiskarom. Dobra veza se je prekinula po DSB.

HÖLD, Ewald/Evald, psihijatar, pjesnik. (*Uzlop, 18. 09. 1954.). Gimn. u Matrštofu, študirao medicinu na sveučilišću u Beču, koordinator Gradišćanske vlade protiv ovisnosti od drogov (Suchtkoordinator). Pjesnik i pisac proze.

JAGŠIĆ/JAKŠIĆ/JAGSICH, Ivan, svećenik, pjesnik, literat, hobiaarheolog. (Uzlop, 05. 09. 1893. – Graz, 19. 05. 1964.). On je jedan od onih ki su gimn. pohađjali u Zagrebu, poslije ide med pijariste, posvećen u Budimpešti (1920.), podučavanje i doktorat u Segedinu, od 1924. služi u Gradišću, farnik u Gijeci, i Klimpuhu (1926. – 1959.). Mnogobrojni kritički članci u novina, kalendari, prijevodi, pjesme i igrokazi, putopisi, prvi učitelj na preparandiji u Matrštofu, iskapao 1934. blizu Klimpuha brižuljkaste grobe.

KARNER, Ivan, red. ime **Žigmund/Sigismund**, svećenik (Pandrof, 24. 05. 1756. – Bizonja, 12. 02. 1817.), školovao se je u Ugarskom Starom Gradu, najprije stupi u red pavlinec u Marijanki/SK. Spovidač i prodikač za hrvatske hodočasnike. Po raspušćanju samostana (1786.) kapelan u Ugarskoj Kemlji (1788. – 1799.), farnik u Bizonji (1799. – 1817.). Sastavljač prve suvrimene školske knjige za elementarnu izobrazbu.

KISFALUDY, Károly, mađjarski pjesnik (1788. – 1830.) Autentičan prikazatelj romantične Ugarske. Pjesme su mu se širile u narodu i tako dostale prikaz kot „narodne pjesme”.

KLAUDUS, Rudolf, slikar, učitelj, nadzornik, (Šuševu, 19. 10. 1895. – Željezno, 26. 03. 1979.). OŠ u rodnom selu, gimn. u Kisegu, u PSB oficir u Galiciji i u Italiji. Počeo študij likovne umjetnosti u Beču 1921. Osnivač Hrvatskih novih 1923. Štipendija u Zagrebu kade završi študij 1926. na Akademiji likovne umjetnosti. Podučava u gradjanskoj školi u Keresturu. Pristup tzv. „Eisenstädter bzw. Burgenländ. Kunstverein“, redovite izložbe, od 1936. nadzornik za hrvatski jezik. 1938. su ga NS otpustili iz službe zbog njegovog djelovanja u Vaterländ. Frontu i stavili u hižni zatvor. Od 1945. do 1950. kotarski školski nadzornik, od 1950. do 1960., urednik i izdavač tajednih novih „Naše selo“ (1947. – 1949.), sudjelac časopisa „Mladost“. U mirovinu išao 1960. Pejzažne slike Gradišća kot i slike naših sel, aktivan u gh. kulturnom životu. Zalagao se je za hrv. književni jezik.

KLEMENČIĆ, Ingrid, učiteljica, urednica (*Šopron, 06. 07. 1975.). Gimn. Miroslava Krležu u Peču (1993.), viša izobrazba u Sambotelu (fizika, 1997.) i Juri (transport i logistika, 2004.). Od 1995. podučava na OŠ u Koljnofu, sudjelačica HŠtD-a, od 2004., predsjednica Društva gradišćanskohrvatske mladine u Madjarskoj (2004. – 2007.), od 2009. urednica *Kalendar Gradišće*. Piše pjesme.

KOKOŠIĆ, Štefan, pjesnik, činovnik (*Bečko Novo Mjesto, 14. 12. 1952.) Celindof, GŠ u Klosterneuburgu, trgovačku školu, od 1999. bankovni namješćenik u Beču, kantor u selu, dopisnik HN, peljač Tamburice Celindof. Nekoliko pjesničkih zbirki.

KORNFEIND, Alfons, učitelj, kulturni djelač (Veliki Borištof, 27. 07. 1910. – Trajštof, 04. 01. 2000.). Gimn. u Željeznu, učiteljsku školu u Beču (1931.), učitelj u Filežu, na Stinjaki, u Neustiftu, Trajštovu (1947. – 1972.), kade je bio i direktor, aktivist HKD-a, predsjednik HKD-a (1965. – 1971., 1972. – 1974.), dopisnik HN i kalendara.

KORNFEIND, Branko, svećenik (*Željezno, 29. 02. 1952.). Gimn. u Željeznu, teologiju u Beču. Posvećen 1977., kapelan u Željeznu, farnik na Stinjaki, Pandrofu (1993.) u Novom Selu (1997.), Bijelom Selu, Čembi, ... predsjednik *Društva za obrazovanje Gradišćanskih Hrvatov*. Peljač *Hatskoga kola*. Dobitnik kulturne nagrade gr. H. 2012.

KRIZMANIĆ, Ivan, narodni pjesnik (Filež, 16. 05. 1900. – 1989.). OŠ je pohađao u rodnom selu. Djelač u Eisenerzu, narodni pjesnik. Utemeljitelj jačkarnoga zbora u Filežu 1924. Prevoditelj i sastavljač narodnih jačak. Vrlo muzikalan.

KUHAČ, Franjo Ksaver, muzikolog (1834. – 1911.). Diplomirao u preparandiji u Pešti (1854.). Svoje muzičko znanje proširuje u Leipzigu, Weimaru i Beču. Po povratku u Hrvatsku djeluje u Osijeku kot pedagog klavira i zborovodja. Od 1871. živi u Zagrebu. Proputovao po Kurelčevom slijedu gh. sela.

KURELAC, Fran, (1811. – 1874.). Rodjen u oficirskoj porodici, školovao se je u Švarci i Rakovcu, gimn. u Karlovcu i Gracu, 1830. študira u Zagrebu, od 1833. u Beču, 1835. u Budimu, od 1840. ponovno u Beču. U dva putovanja, 1846. i 1848. je proputovao zapadnu Ugarsku, sakupljajući narodne jačke iz kojih je 1871. izdao izbor jačak. Učitelj hrv. jezika na Rijeki, staroslavenskoga u Djakovu.

LAVIČKA/LAWITSCHKA, Joza/Jožef/Josef, kulturni djelač, pjesnik, (Freljštof/ČS, 31. 01. 1933. – Beč, 31. 03. 2020.). GŠ u Fölsbergu (Feldsberg). Kot mladi čovjek emigrirao u Austriju (1948.). Na početku živi u Eibesthalu, DA. Sudjelač HN i PLJP o položaju i kulturi Moravskih Hrvatov, sakupljač narodnoga dobra, pjesnik, suorganizator hrvatskoga kiritofa u Freljštovu. Pjesme u jeziku svojega sela.

LEMPERG, Demeter/Dometar, pjesnik, žandar (Mjenovo, 26. 10. 1898., umro u Logu/SLO, 02. 10. 1944.). Mnogobrojni kulturni i pjesnički doprinosi po gh. novina i časopisi.

LEOPOLD, Anton, pjesnik, djelač (Frakanava, 13. 06. 1928. – Beč, 08. 05. 2021.). OŠ u rodnom selu i Lučmanu. U zadnjem ljetu boja morao u vojnu službu mladih. Po boju ostao doma u seljačtvu, ali skoro prođe u Beč na privremeno djelo, nastane pendler. Zaposli se kot knjigoveža, pak djela u gradjevinarstvu, metalnoj industriji. Na drugom izobrazbenom putu se izuči za knjigovodstvo u kom djela do umirovljenja. Cijeli niz pjesničkih i proznih ostvarenj, pjesničkih zbirkov.

MARHOLD, Slavko/Vjekoslav, učitelj, (Rasporak, 11. 06. 1898. – Pandrof, 31. 10. 1959.). Po vojnoj službi u PSB završi učiteljsku školu 1919. Kantoručitelj u Pajgrtu (1919. – 1937.), šk. dir. u Pandrofu (1937. – 1959.). Poticatelj prvoga tamburaškoga društva u Pajngрту (1923.), peljač jačkarnoga zbora, režiser kazališnih igar, podučavao hrv. jezik u škola u Željeznu. Dopisnik novin i kalendara, urednik „Malih Crikvenih i Školskih Novin“ (1931. – 1939.) i „Mladosti“ (1953. – 1957.). Pisatelj prigodnih pjesam, većkrat i pod pseudonimom M. Slavić.

MARTINKOVIĆ, Ivan, učitelj (Pandrof, 1910. – Pandrof, 21. 02. 1981.). OŠ u rodnom selu, učiteljsku u Beču, učitelj u Čajti, Novom Selu, Zurndorfu, Otavi, Malom Borištofu, Bijelom Selu i u Pandrofu (1963. – 1974.), urednik dičjega časopisa „Mladost“ (1957. – 1962.).

MEGYIMÓRI/MEDJIMORI, Štefan, učitelj. (Hrvatska Kemlja, 11. 08. 1884. – Hrvatska Kemlja, 28. 12. 1969.). Učiteljsku školu u Ostrogonu (1907.), učitelj u Štikapronu, u Nikinci (Srijem), Irigu (Tolna županija), vojna služba u PSB, od 1921. kantoručitelj u Hrvatskoj Kemlji. Sastavljač hrvatskih školskih knjig u zapadnoj Ugarskoj.

MERŠIĆ/MERSICH-MILORADIĆ, Mate, svećenik, pjesnik, znanstvenik. (Frakanava, 19. 09. 1850. – Hrvatska Kemlja, 15. 02. 1928.). GŠ u Kisegu, gimn. i teologiju u Juri. Kapelan je u Filežu, Velikom Borištofu, farnik u Hrvatskoj Kemlji. U mladi ljeti se je bavio samo znanošću: matematikom, fizikom, filozofijom, socijalnim temami, kasnije i hrvatskim jezikom. Od 53. ljeta života počne pisati hrvatske pjesme (jačke). Urednik KSvF (1903. – 1917.). Suurednik „Naših novin“ 1910. Pjesničke zbirke su mu se pojavile pod naslovom *Zibrane jačke*, 1933., 1955., *Jačke*, 1978.: *Ausgewählte Gedichte*, prev. Evald Pichler, 1978; *Hrvat u Gradišću*, Zagreb 1991, prir. Đuro Vidmarović. Izdao je *Nauk katoličanske viere*, 1900. i *Slovnica hrvatskoga jezika*, Jura 1919.

MERŠIĆ, Martin, ml., svećenik, (Frakanava, 27. 10. 1894. – Pajngрт, 21. 07. 1989.). Teologiju u Juri (1918.). Kapelan u Velikom Borištofu i Svetici (1918. – 1925.), farnik u Pajngрту (1925. – 1965.). Od 1963. kanonik novoosnovane biskupije Željezno, kustos i propst, 1966. mirovina. Mnogobrojni kulturnopovijesni članki u HN i kalendari, kot i drugi nimški novina. Prevadjao rodoljubne pjesme, kazališne kusiće, urednik dičjega časopisa „Male Crikvene i Školske Novine“ (1931. – 1939.).

MERŠIĆ, Martin, st., svećenik (Frakanava, 30. 10. 1868. – Veliki Borištof, 30. 07. 1943.). Gimn. u Kisegu (1881. – 1884.), teologiju u Juri (1891.), kapelan u Raušeru (1891. – 1892., Svetici (1892. – 1896.), Filežu, Velikom Borištofu (1898. – 1899.), farnik u Štamperku (1899. – 1906.), Velikom Borištofu (1906. – 1939.). U Velikom Borištofu postavi čitaonicu, mli-karnicu, 1907. šparno društvo za Veliki Borištof, Šuševo i Gerištof, dao postaviti društveni dom u Velikom Borištofu (1912.), jedan od utemeljiteljev „Naših novin” (1910.), pokrenuo „Kršćanske hrvatske novine” (1922.), pokrenuo hrvatsko shodišće u Celje (1923.), pokušio prvu organizaciju HKD-a (1920.), potom pak prvo kulturno društvo u Beču (1923.), organizirao jubilejnu svetačnost 400-ljetnoga doseljenja (1933.), bio gorljivi proponent Hrvatske stranke, glavni pokretač Hrvatskoga kulturnoga društva 1929.

NAKOVIĆ/NAKOVICH, Mihovil, učitelj (Veliki Borištof, 27. 09. 1840. – Koljnof, 19. 07. 1900.). Preceptor u Židanu, Frakanavi, Ciklešu, Otavi, preparandija u Šopronu, učitelj u Vulkaprodštovu, Cogrštovu (1860. – 1874.), kantučitelj u Koljnofu (1874. – 1900.), peljač *Djelatne zajednice hrv. učiteljev* u županiji Šopron. Urednik: *Kršćansko-katoličkaskoga kalendara* = KKK (1890. – 1900.), časopisa *Knjižnica za seljačke ljude*. Nekoliko pjesam za odrasle i ducu, potvrđuje se, da je bio i dobar slikar.

NÉMETH, Ivan/János, učitelj (Hrvatska Nadalja, 20. 06. 1880. – Kermenda, 07. 04. 1961.). Učiteljski ispit je položio 1902. u Juri. Kantučitelj u Kermendi i Petrovom Selu (1904.), pjesme o dolini Pinki, dopisnik novin i kalendara. U selu osnovao „Seljačko gospodarsko društvo” (1906.) i „Štedionicu Pinčene drage”. U Petrovom Selu su ga zvali „stari školnik”. Organizator seoskog referenduma za Madjarsku (1921.).

NOVOSEL, Andi Karl, pjesnik, činovnik (Nova Gora, 1948. – Purkersdorf/Beć, 07. 01. 2020.). Po OŠ u rodnom selu se izučil za trgovca, djelačku gimn. 1974. – 1978., počeo študirati pravo, angažiran u HAK-u, pjesme po novina, kalendari, časopisi. Slobodni sudjelač ORF-a Gradišće. Član DHK. Pjesnička zbirka *Pohota*, 1994., zastupan u antologija *Ptići i slavuji*, (1983.), Österreichische Lyrik – und kein Wort Deutsch, (1990.), dokumentarni film o *Katarini Sasso*.

PAJRIĆ/PAYRICH, Jožef, učitelj (Klimpuh, 11. 08. 1861. – Željezno, 28. 02. 1936.). Učiteljsku školu u Šopronu (1884.), učitelj u Bizonji, Cindrofu, Štikapronu, šk. dir. u Ciklešu. Pisatelj pjesam za ducu.

PALATIN, Petar, pjesnik, krčmar, tamburaš (*Mjenovo, 15. 06. 1935. – Pajngrt, 15. 01. 2017.). Pjesme u časopisu HAK-a „Glasu“, drugi novina i kalendaru, glumac Blazovićevih igrokazov.

PAVIČIĆ/PAVITSCHICH, Ivan/Johann, učitelj (Vulkaprodštov, 05. 03. 1891. – Željezno, 13. 10. 1972.). Preparandiju završio u Juri. Prigodne i dičje pjesme med dvimi boji u novina i kalendari, piše i u Neues Burgenländisches Volksblatt (1924. – 1934.).

PICHLER, Ewald/Evald/Evaljd, pjesnik, novinar (Beč, 16. 08. 1943., – Željezno, 08. 03. 2002.). Ditinjstvo je proveo u Lakimpuhu i Pajngрту, kade je pohađao i OŠ, gimn. u Željeznu (1954. – 1961.), študij na sveučilišću u Beču, teatrologija i kazališna povijest, diplomiran glumac, aktivan član Kazališne grupe Cogrštof. Kratko zaposlenje na Zemaljskoj hipotekarnoj banki, dopisnik BF-a kolumne „Waldis Schnappschüsse“, „dressman“ kod krojača Peppino, tajnik za novinarstvo kod Keryjeve vlade. Urednik i predstojnik gh. sekcije ORF-a Gradišće, od 1979. radioemisije, od 1989. se emitira „Dobar dan Hrvati“. Sarkastično kritički avantgardni pjesnik, prevoditelj Miloradićevih pjesam.

POKORNÝ, Viliam, novinar, pjesnik (Devinska Nova Ves, 01. 05. 1929. – Devinsko Novo Selo, 22. 11. 2016.), pseud.: Tica. Trgovačku akademiju u Bratislavi, doktorira na sveučilišću u Bratislavi (1982.). Počne djelati kod novinar i obrazovatelj odraslih. Graditelj vez između slova. Hrvatov i stare domovine, obnovitelj društvenoga života po preokretu 1990., predsjednik Hrvatskoga kulturnoga društva u Devinskom Novom Selu, urednik novin – *Novosielski glasi* i *Hrvatska rosa* (2002.).

PREČ, Joško, svećenik (Unda, 19. 02. 1926. – Jura, 21. 09. 2016.). OŠ u rodnom selu, teologiju u Juri, dojde u Gradišće, dušobrižnik u Filežu, Ketelju, Šundrofu, Malom i Velikom Borištofu, 1991. štrajk gladju na Ballhausplatzu u Beču za priznanje Hrvatske od strane Austrije. Po umirovljenju se je opet vratio u Ugarsku (Jura). Piše pjesme, redovite vjerske doprinose u HN, doprinose po drugi novina i kalendaru, urednik i izdavač časopisa *Uljenka* (1985.), urednik *CGG*, ur. časopisa *Marija*, VB. Sabrani članci iz HN pod naslovom *Ispunjem ljubavom*, Željezno 2008., HŠtD.

RADOSTIĆ, Pepi/Jožef, seljak, pjesnik (Nova Gora, 19. 02. 1910. – Nova Gora 17. 10. 1956.). OŠ u rodnom selu, seljak i pjesnik, jedan od rijetkih štokavskih pjesnikova, povezan sa svojom zemljom, dopisnik HN i kalendara. Za vrijeme nacionalsocijalizma bio u uzi.

ROTTER, Franc, pjesnik (Gerištof, 23. 08. 1970. – Gornja Pulja, 15. 02. 2002.). OŠ u rodnom selu, GŠ u Velikom Borištofu, počeo stručnu školu na Gornjoj Pulji, Handelsschule Weiss u Beču (1985. – 1988.), študirao slavistiku i romanistiku na sveučilišću u Beču i završio dipl. djelom (1990. – 1995.). Nagrada DHK-a Slavić (2003.) za prvu objavljenu knjigu. Pjesme *Croatia liberata* (2002.).

ROTTER, Ivan, nastavnik (*Gerištof, 19. 08. 1962.). Študirao slavistiku i tjelovježbu, mag. filozofije (1996.). Prijevod *Mali princ* (HŠtD, 1998.). Sudjelac kot gramatike i pravopisa. Masterski študij u Željeznu (2012.). Od 2010. objavljuje pjesme GH na književnom blogu: *Ivanov blog – Ljubav je pjesma – Ljubav je stih* (ivansic.wordpress.com). 2020. organizator „Koronaknjiževnosti“ i spomenpredbe bratu Franciju Rotteru.

SEDENIK/SZEDENIK, File/Fülöp, učitelj, pjesnik, povjesničar književnosti (Mali Borištof, 19. 08. 1862. – Peresztég, 16. 06. 1920.). Gimn. u Kisegu, učiteljsku školu u Šopronu (1878. – 1881.), učitelj u Cindrofu, Gijeci, Filežu, u Lakindrofu kantoručitelj (1884. – 1889.), od 1889. do umirovljenja šk. dir. i kantor u ug. selu Peresztég. Gradišćanskohrvatski pjesnik s prvom tiskanom zbirkom pjesam *Jačke* 1912., objelodanio prvu povijest gradišćanskohrvatske književnosti *Naši pisci i književnost*, molitvenike i ceremonije, doprinosi na ug. jeziku u „So-proni újság“, hrv. u NN i KsvF, uz pjesme i skladatelj nekoliko crikvenih jačak, pisatelj dnevnika na ugarskom.

SINKOVIĆ, Ferdinand/Ferdo, svećenik, pjesnik. (Koljnof, 04. 07. 1911. – Gornja Pulja, 04. 01. 1993.). Preparandiju u Šopronu, učitelj u Balfu. Na svitovanje Ivana Blaževića stupi u red franjevcev u Nográdu. Projde na teologiju u Sambotelu, zaredjen 1944., kapelan po različni ug. seli, med ostali i u vendskom Dolnjem Seniku (1947. – 1949.), veliki neprijatelj komunizma, zatvor u Vácu (1949.). Pobigne u Beč, dušobrižnik u Lainzu, od 1955. u službi Gradišćanske biskupije, Bandol, Kerteš, Andau, farnik u Pinkovcu i Novoj Gori (1957.), dopisnik novin i kalendara. Samostalna pjesnička zbirka *Otajni ribolov* (1982.). Dobitnik Književnoga naticanja Ignac Horvat (1981.), komponira od vrimena u Lainzu. Pokretač tamburaškoga društva u Pinkovcu (1960.).

SLAVIĆ/SZLAVICS, Anton/Antal, svećenik, pjesnik (Plajgor, 10. 06. 1934. – Marienheide u Nimškoj, 26. 06. 2019.). 1956. pobigne u Austriju, pak projde u Nimšku kade študira najprije slavistiku, ali završi teologiju u Bonnu, zaredjen za svećenika 1965. Djeluje kot dušobrižnik hrvatskih gastarbajterov u dijecezi Köln. 1989. se preseli u Gradišće i nastane farnik u Filežu pak Mjenovu, odakle 2003. projde u mirovinu i odseli se najzad u Nimšku. Željezanska biskupija ga je imenovala duhovnim savjetnikom. Pjesnička zbirka *Plajgorski zvoni*, Željezno 2007., HŠtD.

SUČIĆ/SZUSCICH, Franjo/Feri, činovnik, pjesnik, novinar (Veliki Borištof, 30. 09. 1918. – Željezno, 28. 02. 2012. Pseudonimi: F. S., Šime Šipak, Jure Octak, Jive Kopriva, V. B. = Veljko Borić. OŠ u rodnom selu, po smrti oca se s majkom preseli u Beč, kade se uključi u kulturno djelo HKD-a u Beču. Po DSB stupi u službu GZV (1947.) u odljenju za tisak i novinarstvo. Prva pjesma mu se je pojavila u HN 1938., od onoga vrimena veliki broj pjesam u narodnom duhu u novina i kalendaru. Po smrti Frica Bintingera nastane urednik NT i HN (1951. – 1967.), urednik GK. Oduševljenjem je tamburaš i autor mnogobrojnih pjesam/jačak i zbirkov za tamburaške zборе. Peljač tamburice u Klimpuhu (od 1958.), titula profesor (1993.), Zlatni mikrofon (1995.).

ŠINKOVIĆ, Mate, pjesnik, nadimak Capa (Koljnof, 27. 04. 1927. – Koljnof, 24. 12. 1972.). Sridnju školu u Šopronu, višu pedagošku u Budimpešti. Zbog bolovanja se nije mogao zaposliti kot učitelj. Bio knjigovodja u seoskoj zadrugi u Koljnofu. Pjesme objelodanio u madj. *Narodni novina*, u antologiji *Kolo*. Pjesme u narodnom tonu. Zbirka pjesam *Na našoj Gori*, Budimpešta 1981.

ŠKRAPIĆ, Lajoš/Ljudevit, fizičar, pjesnik (Petrovo Selo, 20. 07. 1938. – Budimpešta, 01. 02. 2016.). Gimn. u Sambotelu, prirodne znanosti na sveučilišću u Budimpešti. Predavač fizike na Eötvös Loránt sveučilišću u Budimpešti (1962.). Hrvatske pjesme počeo pisati u zreliji ljeti, oko 1980. Publicirao u Narodni novina i Narodnom kalendaru. Zbirke pjesam: *Droptine*, Budimpešta, 1988., *Obračun*, 1997., *Po dugoj cesti*, 2013.

ŠORETIĆ/SCHORETITS, Ana/Anna, rod. Pajrić, pjesnikinja, pisateljica (*Cogrštof, 11. 04. 1952.), pseudonim Varga. Po osnovnoškolskom izobrazbom u rodnom selu ide u gimnaziju u Željeznu/Theresianum, slobodna suradnica Hrv. ORF redakcije, od 1993. slobodna književnica, piše kazališne kusiće za amatersku grupu Cogrštof, lirika, proza, eseji, prijevodi, prinosi za radio i različite časopise. Zaposlena kod Dijeceze Željezno od 1997., članica Austrijskog PEN kluba (1995.). Zastupana u različni nimški antologija. Kulturna nagrada GH (1992.). Od 2010. u mirovini.

TAŽKY, Petar, novinar, pisac (*Požon, 02. 08. 1968.). Pohadjao slovačke škole, diplomirao na sveučilišću u Požonu germanistiku i kroatistiku. Namješćen u uredu za tisak slovačkoga predsjedništva, član DHK, od 1996. živi u Horvatskom Grobu. Dobitnik Književnoga natičanja I. Horvat 1991. Danas samostalni poduzetnik.

TYRAN, Petar, novinar, pjesnik (Gijeca, 27. 10. 1955.). OŠ pohadjao u Novom Selu, dolnju gimnaziju u Niuzlju, a gornju u Marianumu u Beču, studij anglistike i slavistike na sveučilišću u Beču, aktivan član HAK-a, urednik časopisa „Pokus”, glavni urednik HN, od 1983., tajnik Volksgruppeninstituta u Rušti. Zastupnik i predstavnik gh. književnosti i poezije na različni vrsni gremiji i simpoziju sridnjoeuropskoga prostora. Jedan od glavnih pokretačev programa u „Centru” u Beču.

VAŠAK, Milo, moravski Hrvat iz Frielištofa, (1926. – 2007.), umro u Burlingtonu/CAN. Gimn. u Nikišporku, pjesme je pisao u tuđini kot spominak na svoje selo i za HN. Mala zbirka pjesama *Va Frielištofi* 1989. izašla u vlastitoj nakladi.

VUKOVIĆ/VUKOVICH, Ivan, učitelj, muzičar (Klimpuh, 28. 02. 1876. – Pandrof, 12. 07. 1957.). Gimn. u Šopronu kod benediktincev, u 6. r. projde na učiteljsku školu u Juru (1895.), učitelj u Vorištanu (1895. – 1900.), Pandrofu (1900. – 1936.) kantor i dir., muziku je učio kod prof. Župančića, čelist u Juri, osnivač Pjevačkog zbora Gradišćanskih Hrvatov u Pandrofu, gostovanje u Zagrebu (1936.). Skladatelj gh. himne po Miloradićevom tekstu (1923./1924.). Izdao je crikvene pjesme *Napevka ili venac crikvenih melodija*, školsku knjigu *Jačkar za hrv. škole* (1924.) i više značajnih muzičkih izdanj.

VUKOVIĆ, Vladimir, slavist, pjesnik. (*Filež, 29. 12. 1938.). Gimn. u Wieselburgu, poslije ide na slavistiku i povijest u Beču, prvi urednik *novoga glasa*. Podučavao u Gornji Šica, poslije na Gornjoj Pulji u Trgovačkoj akademiji, kade je bio i direktor. Prve pjesme je publicirao u *Glasu*. Po mladi ljeti pauzira pisanjem, kasnije piše haiku pjesme i kratku pregnantnu prozu.

WEIDINGER, Joško, pisac narodnih igrokazov, proze, pjesam (Frakanava, 06. 11. 1942. – Gornja Pulja, 30. 06. 2010.). Od mladosti aktivan u komunalnom životu. Od 1968. redovito piše narodne igrokaze, u prvom redu šalne, ke redovito priredi u Frakanavi sa svojom kazališnom grupom, skladatelj popularnih jačak, pisac beletrističkih i kritičko-ironičnih doprinosa po hrv. novina i kalendari. Prvi igrokaz *Sluga Pišta i tri zaručnjaki* je postavio na pozornicu 1968. I od tog vremena redovito pisao za svoju amatersku kazališnu grupu svoje šalno tragične zabavne igre, kot i povijesne kipe iz prošlosti.

ZEICHMANN, Doroteja/Dorothea, rođ. Lipković/Lipkovich, pjesnikinja (*Klimpuh, 22. 06. 1957.). OŠ u rodnom selu, študij u Americi (1975. – 1976.), študij za tumača engl. i ruski na sveuč. u Beču. Glavna urednica *novoga glasa* (1981. – 1982.), jedno vreme živila u Pragu. Publicirala pjesme i prozu nimški i hrvatski u različni literarni časopisi. Na nju djeluju književniki Franz Kafka i F. M. Dostojewski. Brojne dvojezične knjige.

Neke misli o gradišćanskohrvatskoj dičjoj i mladinskoj književnosti

I. O razvitku dičje poezije

Ne moremo se naticati s antologijama dičje književnosti matične zemlje, ni austrijske, ali niti ugarske literature ne, kade su si već od davnih vrimen dičja književnost, pjesništvo, proza i drama izborile ugledno mjesto u povijesti književnosti i književnoestetski vridnovanji. Naša, do sada jedina zbirka poezije za dicu i mladinu se je pojavila 1967. po zanesenom sabiranju i uredjivanju narodnoga književnika, pjesnika i prozaiste Antona Leopolda, naslovom *Gradišćanski hrvatski gaj*, izdanje Hrvatskoga štamparskoga društva. Bila je u prvom redu naminjena – iz praktičnih nakanov – za deklamiranje na crkvene i profane svetke, Majkin dan, domovinske jubileje, rođendane, pozdrave i užitke lipote ili događajev u prirodi, kot i čestitanj za velike crkvene i svitske svetke. U zbirki se nisu ostvarivala književnoestetska načela, samo praktično-pedagoška i narativna, za dokumentiranje. Težišće je svenek stavljeno na sadržaj, pouku, nekakvu nakanu, a nikako ne na *ars poetiku* ili jezik takove grane književnosti. I zato ima ta zbirka u prvom redu književnopovijesne vridnosti.

Ni ova zbirka ne more ostvariti isključivo estetskognjiževna načela, nego želi dati razvojno književni presik, reprezentativu razvitka te posebne grane iznimno važne književnosti za dicu i mladinu. Mirne duše moremo ustanoviti, da uz osamostavljenje vjerske i nabožne književnosti gradišćanskih Hrvatov na drugom mjestu stoju ostvarenja i gustoća pojave dičja i mladinska, ne samo poezija nego istotako i pripovidačka i scensko dramska, ada sve ono što se je u školi u izobrazbi mladine moglo donesti u svrhu praktičnoga upotribljavanja. Dokle su vjersku granu u prvom redu ostvarivali svećeniki, pedagoško-didaktičku su pak učitelji, preceptorji. No, radi istinitosti moramo napomenuti, da su i prva ostvarenja za školski uzrast ostvarena od svećenikov, tako od Lovre Bogovića i Godefrida Palkovića (1754.?), franjevec, ki su, morebit, kot uzor imali pred sobom Mulihovu „Abecevicu“ (1748.) ili kot je to pavlinac-franjevac Žigmund Karner (1806.), ki pak ostvaruje pedagoško-didaktična načela marijateremizijanske školske reforme po uzoru i odredbama za cijelu carevinu/kraljevinu, čim zakorakne i dičja i omladinska književnost svoj uspješni put sve do danas.

Ne moremo govoriti o ostvarenju slikovnice, pjesmarice za dicu predškolskoga razdoblja, ka se stoprv sredinom 20. st. počne širiti, vrlo velikim štentanjem, ali velikim uspjehom. Slikovnice su se u gradišćanskohrvatskoj dičjoj književnosti pojavile poslije Drugoga svitskoga boja, u posljednjem vrimenu u velikom broju a počela je i digitalizacija. Najnoviji hit na ovom polju su tzv. „Mini knjige“, slikovnice s pripovitkami u obdjelivanju študentic i študentov Pedagoške visoke škole u Željeznu. Predškolski odgoj dice se ostvarivao u roditeljskom stanu, paskom roditelja, najvećkrat majke, kako nam to i svidoču pjesnički sadržaji. Ta je odgoj izričito vjerskoga usmirenja, a to nam dokazuje i prva poznata školska knjiga „Šlabikar“ od Bogović-Palkovića⁹⁸.

98 Mm, *Školsko izobrazenje naših predocev i pisci školskih knjig*, II. Materinski jezik ili jezikoslovlje. Hrvatski Kalendar 1941., 60-61. ... naslov glasi Hervateczki Slabikar, ..., 1785. (naslućujemo drugo ili koje dalnje izdanje Bogović-Palković). Sadržaj: 25 slov ABC-je, ... samoglasniki i suglasniki, vježbe samo vjerskoga sadržaja, molitvice, ... „Perva škola“ – kršćanski nauk za maljahnu dicu, ... A što se zna o Mulihovoj Abecevi: „... počinje *alfabetom*, nakon čega slijedi *katekizam*, pa opis načina kako se poslužuje kod mise itd. Jednom riječi, to je „kis káté“ – mali *vademecum*.”, u: Ivan Fuček, *Juraj Mulih*, Zagreb 1994, 102.

U Karnerovom dvojezično hrv.-nim. „Šlabikaru” pak imamo abecedu sa šlabikovanjem, podučavanje u ponašanju, kratka štiva i osmerce o *marlyivo obdrz'avat*, tj. regule svakidašnjega života za školsku dicu i u, skoro bi rekao, u neobično posebnom stihu ...*zapovidi iz knjig Salomona Nemarnoj, y neokrétnoi mladozti prepiszane.*, u 30 kitic. Ta je knjiga bila u upotribi sve do Glavanićevih knjig 1859., 1860. Glavanićevom „Početnicom” i „Pèrvom Štankom” počinje slavodobitan put naše diče književnosti. Kod njega imamo već pjesmice: *Dnevi tajedna, Dvi gèrlice, Jezušu, Mačka i miš, Vesel dičak* kot i Glavanićev original *Dva Kucki* i mnoge druge vrlo poučne i zabavne. Moramo svakako posebno naglasiti da se u udžbeniki skoro nikada nisu potpisivala autorska imena i da se ona teškom mukom, usporedjivanjem ili kasnijom analizom moru dodeliti pojedinim sastavljačem.

Naši pedagogi su se služili uz hrvatski nimškim, ugarskim, kot to moremo zviditi usporedjivanjem s drugim školskim knjigami. I na tom polju još daleko nismo na kraju, stopr je započelo usporedjivanje i istraživanje i naslućujemo velika presenećenja. Dičje i mladinsko pjesništvo, općenito književnost zvana školske upotribe u pravom smislu riči počinje početkom 20. st. U nakani posredovanja nekakovih vridnosti, ali i estetskih, ukoliko su autori bili upućeni u takove teorije i razmišljanja književnosti. Većinom su oni socijalizirani po svojoj izobrazbi na nimški, mađjarski, slovački uzori, ali donekle na izričito osobnoj ponuki i na hrvatski po dičji časopisi „Srce Isusovo”, „Andjeo čuvar” kako to imamo potvrđeno u „Mali Crikveni i Školski Novina”⁹⁹.

II. O jeziku

Mnogi štitelji/čitatelji ovih dičjih pjesam ili stihov/verzušev za mladinu te uptiti/primijetiti veliku jezičnu neuskadjenost od 18. st. početo do danas. Slijedi to iz evolutivnoga razvitka norme, ka nije slijedila jezični razvitak u matičnoj zemlji, nego išla svojim regionalnim tokom, pomuče, u smiru gradišćanskohrvatskoga nezapisanoga normativnoga jezika. Akoprem se zapadnougarski, danas gradišćanski Hrvati boru već od sredine 19. st. za jezičnu normu, ona je zbog velikoga otpora samoga naroda, stopr krajem 20. st. dostala svoju standardizaciju (a i danas je prihvaćena velikom skepsom) uz normu hrvatskoga književnoga/javnoga jezika, što ima svoje korijene u javnom povijesnom razvitku sociodruštvene sredine u koj oni živu. A matičnom hrvatskom društvu nikada nije uspjelo osvidočiti (kot Nimci i Mađjari) svoju/e dijasporu/e o potrebi općeprihvaćene jedinstvene književne norme. Odredbe Bachovog apsolutizma o državno-javnom jeziku u A-U carevini i kraljevstvu nisu, barem za zapadnougarske Hrvate ne, donesle probijajućega uspjeha i tek dale neodlučno slabi poticaj za reformu jezika, ki je durao sto ljet dugo i prouzrokovao sve do danas mnogo nesporazume, svadje, razdora u redovima manjine, prez toga da bi primijetili bili koliko je važno jezično pitanje za njev opstanak. Sve to se zrcali i na pjesmami za dicu i mladinu. Nije jezik u prvom planu nego sadržaj!

99 *Male Crikvene i Školske Novine*, tajednik za katoličansku dicu i mladinu. U nacionalsocijalizmu ukinute, od 1931. do 1937., od početka 1937. polumisečnik. Pretkip „Das kleine Kirchenblatt” i „Andjeo čuvar” iz Zagreba. Gl. urednik Martin Meršić, ml., ali sastavljao je većinom Slavko Marhold, izdavač HKD u Gradišću. Izgleda ali, da nije tajednik nego od početka iz organizatorskih razlogov polumisečnik.

Nakana pisateljev školskih knjig od 18. st. sve do danas nikada nije bila estetska književna rič, niti objelodanjena u normativi i svakodnevnoj praksi i svaki je gradio svoju normu po regionalnom, moremo kazati seoskom varijetetu jezika. Odgojna, pedagoška je pred očima – i svejedno kako ju kanimo porinuti u estetske kriterije, – nikada one ne moru odgovarati njim. U vidu moramo svenek imati ljude, pedagoge, preceptore, učitelje, svećenike, samopozvane pomoćnike, ki su imali nekakvu izrazitu čut za jezik i za očuvanje toga duhovnoga kinča, odgoj mladine i dali – po osobnoj prosudbi – svoje potpuno znanje i osvidoenje pedagoških načelov za svoju narodnu grupu, i u jezičnom pogledu. U tom smislu su stvarali svoje sadržaje pjesam/jačak za dicu i mladinu po svojoj jezičnoj normi. Ne tribamo se čuditi ako su bili sadržajno u strogi okviru državnih odredbov i čudakrat slijedili slipo mišljenje domaćih i okolišnih suživotnih susjedov i puno svega presadili doslovno iz ugarskih, nimških i (kradom) hrvatskih školskih knjig, pogotovo što svojih izvornih podlogov nije stajalo u dovoljnoj mjeri na raspolaganje. U naši prilika je to bilo svakako opće prihvatljiva svakidašnja praksa. U prvom planu je odgoj, početo od prvoga „Šlabikara“ (1754.), o kom imamo samo opis sadržaja iz druge ruke bez očitoga originala, sve do najnovijih suvrimenih školskih knjig. Ako mislimo primijeniti/upotribiti stroga estetska književna načela na gradišćansko-hrvatsku dičju i mladinsku poeziju, na krivom smo putu. Ona je potpuno usmirena na sadržaje, na općeljudske vridnosti, na ono što je najbolje odgovaralo praktičnom i pristupnom svojevrimenom odgoju mladenačke generacije u narodnom duhu a to po najboljem znanju pisatelja u dobroj nakani. U toj vridnosnoj koordinati moramo gledati na tu poeziju.

I jezik je bio podređen tomu principu. To ne znači, da u toj poeziji nima visokih ostvarenj po književnoestetski potribovanji. Po zakoni kako su je ili intuitivno ili po školskoj izobrazbi (ka je većinom bila ugarska, nimška, slovačka), usmirena na nekakvo zaposljenje u brigi za svakidanji kruh, na nekakav patriotizam i kretala se je na sridnjem, skromnom izobrazbenom stupnju. To ali nije zadatak i svrha ove antologije. Načelo je prikazati napor i zrcaliti stalnu upornu, jasnu liniju na odgoju školske dice i mladine u hrvatskom jeziku. Ukoliko su se ugledavali naši pedagogi u ugarske, nimške, slovačko-moravske uzore i bili podložni centralnim javnim odredbam je svakako zadatak ispitivanja budućih istraživačkih generacijov. Velike su jezične i mentalne barijere u tom pitanju, ke nimaju nikakova opravdanja u tom višejezičnom i neutralnom pitanju.

Imali smo po svemu onom što nam je pristupačno u školskoj literaturi i javni publikacija u svakom pogledu ravnopranu dičju i mladinsku književnost/pismenost sa svimi susjednimi narodi, svejedno bila ona nimškoga, ugarskoga, slovačkoga ili češkoga jezika, akoprem i ne u tako velikom opsegu kot državotvorni narodi. Od sebe razumljivo, svaka varijanta je dobila i nosila sadržajna i jezična obilježja svoje kulturne sredine u koj su živili. Tu činjenicu moramo u potpunosti prihvatiti bez zavlačenja, ar je to činjenica i ne smimo pokusiti stvarati bilo kakve teorije o nadhrvatskoj ili kakovoj drugoj teoriji. Imamo samo hrvatski jezik kot neoporecivu osnovu i najočitiju vezu s hrvatskom kulturom i regionalne poglede o jeziku, pripadanju, domovini, kulturi, ... a sadržaji sve do danas vezani su uz kulturnu sredinu u koj živu oni, ipak je sve to hrvatsko. Ne samo po jeziku nego i u svojem duhu!

Neke stvari smo ipak morali ujednačiti u knjigi, da bude tekst čitljiv, razumljiv i prihvatljiv za dicitu i mladinu 21. st. Ipak mislimo na upotrebu i primjenu u javnom i školskom životu. To ne znači da su se teksti prilagodili potpuno današnjoj jezičnoj normi, trudili smo se očuvati svojevrimeni karakter i duh ondašnjega vremena i regionalnosti po sadržaju i jeziku. Svi ti uticaji se vrlo dobro vidu i mogu pratiti na sadržajnom i jezičnom pjesničkom ostvarenju.

Starija tiskana djela su se sve do kraja 19. i početka 20. st. tiskala mađjarskom grafičkom/slovopisom i ortografičkom, ka se tokom vremena isto mijenjala. U naši teksti se k tomu od reforme Gašpara Glavanića od 1859. ljeta započele širiti neke nesigurnosti kod pisanja jata = ě, ko pitanje su i Glavanić i Naković poslije njega odrinuli od rješenja i prepustili na volju i odredjenje učitelja po seoskom izgovornom običaju, tako se moglo ě čitati kot otvoreno e, ie (nikada ije ili je) i kot i; slovopis *cs* = č; *ch*, *ty* = ć; *zs* = ž; *gj*, *dj* = dj; *ff* = š; *ly* = lj; *ny* = nj itd., a u neko vreme se je pisalo i đ, slogotvorno *r* = er ili ar. Stopr u izdanja u austrijski tiskara poslije Prvoga svetskoga boja se donekle stabiliziralo pisanje, a nesigurnost je u brojni riči ostala sve do danas. I danas moremo čitati ostvarenja juternja-jutarnja, danas-danas, Četar-Čatar, zemite-zamite-uzmite, teplo-toplo, ... što bi moglo značiti da se nije konzekventno do kraja provelo pretvaranje poluglasa. To bi moglo ali i pokazivati da su se naši Hrvati preselili u 16. st. ravno u punom toku toga procesa. Nije do kraja provedena pretvorba *vsi*, *vse*, *vsa* u *svi*, *sve*, *sva*. Nesigurnost postoji i u upotrebi *u* i *o*: ukripiti = okripiti, pisanju *sis*, *ziz*, *iz* za *s*, *sa* i puno drugoga. A od Glavanića početo imamo u rječniku veliki broj neologizmov iz južnoga književnoga standarda, za ke bi ali imali i vrlo dobre odgovarajuće, prave hrvatske riči u gradišćanskohrvatskom. A ostavili smo i varijante južnogradišćanskoga štokavskoga, vedešinskoga kajkavskoga i diftonge slovačkih i moravskih Hrvatov, zvana nekih pjesam. Posebno bi na tom polju morali istaknuti Vladimira Vukovića, Augustina Blazovića, Rorberta Hajszana, ... ki pak onda peljaju u mišanju ne samo rječnika nego i gramatičkih morfoloških oblikov med hrvatskim i gradišćanskohrvatskim.

Morali bi nešto kazati o gradišćanskohrvatskoj semantiki „jačka, jačiti, jačenje“ u značenju pjesma, pjevati, pjevanje, ki pojam su stvorili gradišćanski Hrvati u svojoj novoj postojbini. Pitanje je, kako je došlo do te nove tvorevine, ar ona ne postoji u drugi dijeli hrvatskogovorećega prostora. Skok¹⁰⁰ vrlo lapidarno kaže samo *sinonim: pjevati... pjesme ugarskih Hrvata*. Budmani izvodi od *jak* < *djak* < *diakonus*, *što neće biti ispravno*. Najpouzdanije tumačenje, ko se smatra ipak za hipotezu, ima teolog Andrija Verdenić: *... ovdešnja crikvena oblast je prepovidala slavensku liturgiju i odredila i za Hrvate latinsku. Po ovom odredjenju je čuo narod u crikvi od svojih duhovnikov samo latinsku iliti djačku pjesmu (latinski jezik – djački jezik). Kad je djačka pjesma slavensku iz crikve izrivala, po času je izrazu „djačka pjesma“ zbog pokraćenja izostala rič pjesma, a pridavak „djačka“ ili jačka nastala je samostalna imenica za značenje djačke iliti latinske pjesme... Kasnije se je proširila rič „djačka“ (jačka) ne samo za označenje latinske nego i svake druge pjesme. A u spodobnom smiru ide i tumačenje svećenika-književnika Ignaca Horvata.¹⁰¹*

100 Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb 1971, I., 743.

101 Martin Meršić, Vinko Žganec, *Jačkar hrvatske narodne jačke iz Gradišća*, Čakovec 1964, III-IV.

III. Nešto o sadržaju

Ni sadržajno nije širok spektrom gradišćanskohrvatske dičje i mladinske književnosti. Ona odgovara točno ograničenimi mogućnosti manjinskoga života u razdrobljenosti zategnute/stisnute nacionalnimi nastojanji većinske kulturne sredine. Kada su većinske nacionalne sredine izgradjivale svoje izobrazbene školske i ostale kulturne ustanove, manjinskom narodu široke mase je iza elementarne najviša izobrazbena institucija bila nediljna škola (razredi ponavljanja za 10-12 lj. dvaputa tjedno) a u viši ustanova slobodan ili dodatan predmet podučavanja hrvatskoga jezika u popodnevnom vrimenu. Intenzivnija izobrazba sadržajima hrvatske kulture u najnovije vrime daje Pedagoška visoka škola u Željeznu. Znamo za privremenu izobrazbu učiteljev u hrvatskom jeziku na preparandiji u Šopronu poslije nagodbe 1867. po načeli Eötvöseve školske reforme, ka je zbog razbuktanja nacionalnih nastojanjev prilično brzo i ukinuta. Poslije priključenja Austriji stvorene su skromne zakonske mogućnosti po odredbama St. Germainskoga ugovora o manjinama u Austriji (1919.) u osposobljenju učitelja na preparandijama u Gornji Šica i Matrštofu, po Drugom svitskom boju u Željeznu, ka izobrazba je danas prozvana dvojezičnom: hrv.-nim. A stvoreni su i lektorati hrvatske izobrazbe na slavistici u Beču za vrime ordinarijata prof. Katičića (1984.), mogućnost jezične i kulturološke izobrazbe, ke mogućnosti su se u medjuvrimenu mogle i osigurati ali podložene su privrimeno i priličnom suženju/skraćenju. U madjarskoj su mogućnosti izobrazbe u prvom redu u Pečuhu i Sambotelu.

Po svidočanstvu prof. teologije Andrije Verdenića u Juri nam je poznato, da su u bogoslovnoj izobrazbi zapadnougarski Hrvati imali mogućnost neredovito održati hrvatske prodike pred ugarskom skrušenom publikom u katedrali. Koliko je to imalo vridnosti nije nam poznato. Svakako znamo da je naša književnost procvala i širena i prez redovite izobrazbe na hrvatskom jeziku sve do Drugoga svitskoga boja iz svećeničkih krugov i intelektualnoga rezervoara ugarskom i austronimškom kulturnom pozadinom. Do danas nam nije jasno kako (zaslužuje veliko poštovanje i priznanje!), što je, kako to naš veliki pjesnik Miloradić veli *i prez škole i prez knjig* dalo ugled tradicionalnoj gradišćanskohrvatskoj kulturi, u prvom redu književnosti i narodno-folklornom životu. Kako su naši svećeniki, učitelji, notari i drugi oduševljeni ljudi svojom narodnošću mogli preko stoljeća održati najvažnija narodna obilježja hrvatske kulture u tudjoj, indiferentnoj, mnogokrat nemilosrdnoj sredini, nije do danas istraženo.

Bilo je potrebno u veliki potezi pokazati na sociodruštvenu pozadinu u koj je rasla, procvala i ostala u sklopu kulturnoga života na životu dičja i mladinska gradišćanskohrvatska književnost sve do danas. I sadržaji dičje poezije su vezani uz tako određene, ograničene društvene granice. Sadržaji, jezik i nazori su podređeni izvanrednimi uvjeti, ki su nametali prilično uske granice, spretnoga (šikanoga) prolaznoga tjesnaca med nacionalizmom i narodnimi nastojanji većine (ka je u brojni povijesni prilika tretirala narodna nastojanja kot neki ugrožavajući separatizam užega sebičnoga nacionalizma).

Iz toga slijedu i u sadržaji dičje i omladinske poezije: poufati se moreš samo u Božju Providnost. To iskonsko poufanje su donesli doseljeniki iz stare domovine sa sobom kot najčvršći stup narodnosti, ki je im dao najjači potpor njevoga duhovnoga, narodno-kulturnoga neba, sve

do najnovijih vrimen. I stopr za tim dojde projekcija domovine, svejedno bila ona zapadna Ugarska, Austrija/Gradišće, Beč, Slovačka ili Moravska. Primjere za pjesništvo i druge grane dičje i mladinske književnosti imamo u svakoj regiji. I bili smo mnogo puta bez riči, kada su ljudi iz stare domovine zapanjeno gledali u naše ljude kada diču i slavu svoja svagdar suvri-
mena prebivališća kot svoju domovinu. Bilo je to njim čisto nerazumljivo, tudje i neshvatljivo. Dva narodna, kod nekih tri identiteta, nečujno i nevjerojatno!

Zapravo ako točnije gledamo sadržaje pjesam onda je domovina rodna gruda, mjesto na kom im je stajala zipka, obitelj, selo, okolica u koj su odrasli. Rodna gruda, mati (pramati) zemlja im je prava domovina bila, uz nju su vezani emotivno i samo preko tog pojma su shvaćali pojam domovine. Danas tu grudu kanu skupaspraviti pod pojmom *Gradišće, gradišćanski, gradišćanskohrvatski*, u ki pojam integriraju sva područja i nazive iz prošlosti, bilo to Prakoni, zapadnougarski ili vodeni Hrvati, čaji, kajji ili štoji, ..., svi su barem u intelektualnoj definiciji Gradišćanci = gradišćanski Hrvati i samo skrajnji nacionalizmi u usko interpretiranoj političkoj ignoranciji vidu u tom neku vrstu posvojenja tudjega prik granic, da ne velimo u novoj konotaciji kolonijalizma. Posebno se mora istaknuti unutar obitelji kult, poštovanje majke, kao da je sublimacija nadnarodnoga/nadnaravnoga bića, uzorslika Bogorodice, majka, ka je svagdar žarišće familije.

Iz takovoga osnovnoga stanovišća će nam biti razumljiv i pristup prirodi i svemu što živi i vrvi u toj bogatoj, lipoj, raznolikoj naravi. To znači bogatu poeziju kulta prirode, arboretuma i bestijarija, vezani uz okoliš u kom se živi, ki je središće svakidašnjega života i dostojan domovinskoga poštivanja.

Morebit, ne znam, naša dičja i mladinska poezija nima tako visoka estetska, izbrušena i upotpunjena duhovna postignuća kot u veliki narodi, med njimi i hrvatski u staroj domovini, ona je ali svenek istinito služila dobrobitu, jačanju narodnoga duha i bila usmirena na zdrave i čvrste uzore i zastupnike svoje hrvatske narodnosti.

Nikola Benčić

BF	– Burgenländische Freiheit
CAN	– Kanada
CGG	– Crikveni glasnik Gradišća
c. k, c. kr.	– cesarski i kraljevski (k. u. k.)
CZ	– Češka
DA	– Dolnja Austrija
DHK	– Društvo hrvatskih književnika
dipl. dj.	– diplomsko djelo
dir.	– direktor
DSB	– Drugi svitski boj
engl.	– engleski
GH, gr. H.	– Gradišćanski/gradišćanski Hrvati
gh.	– gradišćanskohrvatski
gimn.	– gimnazija
Gr.	– Gradišće
GŠ	– glavna škola
GZV	– Gradišćanska zemaljska vlada
HAK	– Hrvatski akademski klub
HKDuB	– Hrvatsko kulturno društvo u Beču
HKDuGr	– Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću
hkdc	– Hrvatski kulturni i dokumentarni centar
hkj	– hrvatski književni jezik
HN	– Hrvatske novine
Hrv., hrv.	– Hrvatski, hrvatski
hrv. knj.	– hrvatska književnost
HŠtD	– Hrvatsko štamparsko društvo
izd.	– izdavač
JAZU/HAZU	– Jugoslavenska/Hrvatska akademija znanosti umjetnosti
kaj.	– kajkavski
KG, GK	– Kalendar Gradišće, Gradišće kalendar
KKK	– Kršćansko katoličanski kalendar
KsvF	– Kalendar svete Familije
madj.	– madjarski
mag.	– magistar
MH	– Matica Hrvatska

ml.	– mladji
nim.	– nimški
NN	– Naše novine
NS	– nacionalsozijalizam, nacionalsocijalisti
NT	– Naš tajednik
ORF	– Österreichischer Rundfunk
OŠ	– osnovna škola
PA	– Pedagoška akademija
PEN	– međunarodno udruženje književnikov
PLjP	– Panonski ljetopis
prev.	– prevoditelj/ica
pir.	– priredio
prof.	– profesor/ica
PSB	– Prvi svitski boj
pseud.	– pseudonim
PŠt	– Perva Štanka
r.	– razred
red.	– redovnički
rodj.	– rodjen/a
SAD/USA	– Sjedinjene Američke Države
SK	– Slovačka
SLO	– Slovenija
slov.	– slovački
SOS Kinderdorf	– SOS dječje/diđe selo
st.	– stoljeće
sv.	– sveti/a
sveuč.	– sveučilišće
šk. dir.	– školski direktor
tzv.	– takozvani
uč.	– učitelj
ug.	– ugarski
ur.	– urednik
VB	– Veliki Borištof
ZIGH	– Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov
ZS	– Zemaljski sabor

Robert BACALJA (*1962.)

Rođen u Zadru. 06. 05. 1962. OŠ, gimn., Filozofski fakultet završio u Zadru, a 1991. magistrirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Godine 2000. obranio je doktorsku disertaciju *Književni rad Arsena Wenzelidesa* na Filozofskom fakultetu u Zadru. U prosincu 2017. izabran je u zvanje redovitog profesora na Sveučilištu u Zadru. Znanstveni interesi su mu usmjereni prema hrvatskoj književnosti 19. i 20. stoljeća, osobito razdoblju hrvatske moderne. Sudjelovao je na velikom broju znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu. Urednik je više znanstvenih zbornika, te glavni urednik znanstvenoga časopisa *Magistra Iadertina* i član uredništva časopisa za dječju književnost *Libri & liberi* u Zagrebu od 2014. do 2020. godine. Objavio je tri znanstvene monografije: *Književni rad Arsena Wenzelidesa* (Zagreb, 2006.), *Dubrovačke teme i portreti* (Zadar, 2011.) i *Mit i dječja književnost* (Zagreb, 2017.). Dosad je objavio tri zbirke dijalektalne poezije: *I sve pasivo* (Zagreb, 1995.), *Kolo muora i mocir* (Zagreb, 1997.) i *Besida o Tomi kuoga su na školju zvoli Odisej* (Zadar, 2016.). Godine 2001. u Zadru mu je izašla zbirka proze *Piazza Navona*, a u Zagrebu romani *Put do tihe luke* (2003.), *Razgovor o vječnosti* (2008.) i pjesnička zbirka *Iz Wiener Neustadta i drugih gradova* (2018.). Koautor je grafičkih mapa *Firentinska igra* (s Josipom Zankijem) i *Prid ultimu augusta* (s Igorom Konjušakom). Bio je voditelj (s Josipom Zankijem) međunarodnog umjetničkog projekta Dolazak u baštinu, a potaknuo i međunarodni umjetnički projekt (u kojem je sudjelovao): Promjena svjetla: sjećanje na otok/Lichtwechsel: Erinnerungen an eine Insel – 50 Jahre Graz-Puch – Preko. Vodio je s Edom Mičićem i projekt Glazbena baština Zadra u 19. stoljeću (monografija i nosač zvuka objavljeni su u svibnju 2021.). Član je DHK, MH, Hrvatske udruge istraživača dječje književnosti i Hrvatskog pedagoško-književnog zbora. Obnašao je dužnost prorektora za studije i studentska pitanja Sveučilišta u Zadru u mandatnom razdoblju 2011. – 2015. Od 2016. je suradnik radne zajednice na temu Gradišćanskohrvatski govori: *Hrvatska rič Gradišćanskih Hrvatov* (Željezno, 2019.), *Po našu, ozvučena čitanka* (Željezno, 2020.).

Nikola BENČIĆ/BENCSICS (*1938.)

Rodjen je u Velikoj Nardi/Nagynarda u Madjarskoj. OŠ je poiskao u rodnom selu, 7. i 8. r. u Jászberény/Hajta. Tri razreda Srpskohrvatske učiteljske škole je pohađao u Budimpešti, a poslije revolucionarne 1956. je u novembru pobignuo u Austriju i maturirao u madjarskoj gimnaziji u Grānu/Tirol. Od 1957. do 1963. študira na Filozofskom fakultetu u Beču slavistici, povijest i filozofiju. 1963. obrani disertaciju na temu *Mate Meršić Miloradić (Das Leben eines burgenländisch-kroatischen Dichters)*, a 1965. diplomira za sridnjoškolskoga nastavnika temom *Die Politik Kroatiens nach dem Ersten Weltkrieg*. Zaposli se 1963. na privatnoj biskupskoj gimnaziji kot nastavnik i odgojitelj, odakle 1999. ide u mirovinu. Paralelno nastane predavaatelj (gradišćansko)hrvatskoga jezika i kulture na Pedagoškoj akademiji u Željeznu. Od 1983. je imenovan lektorom za gradišćanskohrvatsku književnost i kulturu na slavistici u Beču, kade

ostane sve do 2007. U medjuvrimenu je (2004.) imenovan naslovnim profesorom na Filozofskom fakultetu u Beču, slavistika. Član DHK, a od 1988. dopisni član JAZU/HAZU.

Mnogobrojni znanstveni i popularni doprinosi o jeziku, povijesti i književnosti na znanstveni skupi (Budimpešta, Bratislava, Lipik, Oberschützen, Osijek, Sambotel, Klagenfurt, Varaždin, Zagreb, ...). Značajnija djela su: *Nimško-gradišćanskohrvatsko-hrvatski rječnik* (Eisenstadt-Zagreb, 1983.) *Gradišćanskohrvatsko-hrvatski nimški rječnik* (Zagreb-Eisenstadt, 1991., obadva u djelatnoj zajednici), *Novine i časopisi Gradišćanskih Hrvatov* (Željezno, 1985.), *Gradišćanskohrvatsko narodno kazališće* (Željezno, 1998.), *Književnost gradišćanskih Hrvata od XVI. stoljeća do 1921.* (Zagreb, 1998.), *Književnost gradišćanskih Hrvata od 1921. do danas* (Zagreb, 2000.), *Kazališni peljač gradišćanskohrvatske dramske književnosti* (Željezno, 2000.), u djelatnoj zajednici *Gramatika gradišćanskohrvatskoga jezika* (2003.), *Hižna imena u gradišćansko-hrvatski seli Gradišća, Slovačke i Ugarske* (skupa s Ivanom Sučićem i Sabinom Pavičić, Trajštof, 2014., 2015., 2016.), *Miloradić, život, djelo i poslovanje* (Željezno, 2017.), *Povijest Gradišćanskih Hrvatov* (Željezno, 2018., skupa s Miroslavom Šašićem i Štefanom Zvonarićem), *Gradišćanskohrvatski govori – Hrvatska rič Gradišćanskih Hrvatov* (Željezno, 2019., skupa s autori: Robert Bacalja, Šandor Horvath, Sanja Vulić). Sudjelač na gradišćanskohrvatskom online rječniku (2021.). Urednik serije „Gradišćanskohrvatska biblioteka“ (12 svezak) i drugih knjig. Suosnivač ZIGH-a = Znanstvenog instituta Gradišćanskih Hrvatov, sudjelač kod Hrvatske redakcije ORF-a Gradišće, dopisnik hrvatskih, gradišćanskohrvatskih novina, časopisov i kalendara.

Rič izdavača	4
Uvodne napomene	4
NARODNE – KURELAC (1871.)	7
Lagku noć, lagku noć ali ne vsakomu,	7
Črna zemlja neorana,	7
Zelena mala tratina,	7
Išle jesu tri sirote	8
Miška, ča stojiš	8
Sveti Mihalj duše važe,	9
Kod Bethlehema trava zelena,	9
Išla je Maria po toj črnoj gori,	9
Ča mora to biti, jur se dan čini?	10
Jačka od zvirine	11
Nikogar ni, ki b' veroval,	12
V jutro rano gori vstanem	13
Jur postaje protulitje,	14
Protulitje drago vrime	14
Pila 'e baba vino:	16
Oj Maria slavna,	16
Baba j' didu zvala,	16
Da bi bila znala	16
Oj roža rumena!	16
Dok su nas dostali:	16
Vse su divojčice	16
Kumaj sam se oženil,	17
Stara baba, stari ded,	17
Janko ima hižicu	17
Predi, predi, prelica,	17
Janko leži u travi,	17
Garvan sidi na jeli,	17
Oj ti Lena drivena,	17
Udri muhu po truhu:	17
Ča se tužiš sura maco	17
Sova prosi iglicu,	18
Miš biži po brvi,	18
Babe su se vozale	18

Imala je žena muža.....	18
Vnogo 'e putij jedan prdac.....	19
Mišak biži po polici,	19
Lipa moja Nova Gora,.....	19
Išal se je vrebac ženit,.....	19
Hodi, dušica	20
Poslušajte, dušice,	21
Vzstane gori gospodar,.....	21
Ti jabuka pisanika,	22
Šetali se tri mladi Turčini.....	22
KUHAČ (1880., 1881., 1941.).....	23
Daleki putevi.....	23
Ztracena mladost.....	23
Žena j` muža prodala	23
Potepuh	24
Uspavanka.....	24
Siromasi i bogati	24
Kratka bolest.....	25
Crni kos.....	25
Cijena pauna i paunice	26
Sovina želja.....	26
Ptičji pir.....	27
Pri poloćnici	27
Na Božić.....	28
Hrvatska koleda iz god. 1583.....	28
Koleda uoči Novoga ljeta.....	29
Koleda na Novo ljetu	29
Uoči Sv. tri kralja.....	30
BRIGOVIĆ (1991.).....	31
BROJALICE.....	31
Haj, haj, Jurica,	31
Miš biži po palici,	31
Hajli, hajli, spavaj	31
Vuk sidi na cesti,.....	31

Šušomeda deda,.....	31
Jedam, dva pucari,.....	31
Eketi, peketi, cuketi me,.....	31
Jedna guska ima devet jaj,	32
Marga kani zvončić imat,.....	32
Adam je bil va vrtljacu,.....	32
Aj, daj, deni,.....	32
Bim, bom, bam,.....	32
Ivan žito sije,.....	32
Jedna vrana gakala,	32
1, 2, 3, 4, 5,.....	32
Prišal je miš iz mišnice,	32
Ja sam jež,	32
DIČJE PJESMICE	33
Dini, dini, dana,.....	33
Vuk mašu služi,.....	33
Grijaj, grijaj sunašce,	33
Katana jaše,	33
Šujru, šujru,.....	33
Grani, grani sunce,	33
Svi ljudi su rekli,.....	34
Cingu, lingu, jagode,.....	34
Tancaj, tancaj	34
Kad ptica perje dostane... ..	34
Umerla j' ptičica... ..	34
Dom.....	34
Jabučici	34
Zlatna ptičica.....	34
Sijaj, sijaj, sunašce... ..	34
Puž, puž... ..	35
Marica, rožica	35
Zgubila sam... ..	35
VUKOVIĆ (1924.)	36
Pokraj peći... ..	36
Kakove glase blago dava?.....	36
Dite u školi.....	36
Vrebac	36
Ure.....	37

Prostodušnost	37
Junak Janko	38
Pas i zec	38
Nevolja	38
Šao se j' ženit vrebac	39
Ovako se ruke miju	40
Janjce	40
Malin	41
Pir	42
Od klasa do kruha	43
Mačka	43
Prve čiznice	44
Sura mica	45
Stalo se je... ..	45
Turak jaše	46
Mrvunac i čvrčak	47
Derite se čizme moje	48
Ja sam junak	48
Sinica	48
Palčac	49
Jezuš med dičicom	49
Medvid i pčele	50
Ki zna lipše?	51
Rastanak od škole	51
Domovina oj'	51
Klicanje noćnoga čuvara iz Pandrofa	52
Slabikar (1806.)	53
PERVA URA	53
JUTERNJA	53
DRUGA URA	54
NAUKE I ŠKOLE URA	54
TRETA URA	55
POLDNEVA URA	55
Početnica (1853.)	56
O Isuse sladki, mili	56
Sedam danah u sedmici ima	56

Oj proletje vek cvateće!	56
Letno vreme, teško breme!	56
O jeseni, blago meni!	56
Počtnica (1859.)	57
Dnevi tajedna	57
Dvi gerlice	57
Bura	57
Hladna zima leda ima	57
Jezušu	57
Perva štanka (1860.)	58
Juternja jačka	58
Mačka i miš	58
Vesel ditčak	58
Moja domovina	59
Je li visoko nebo?	60
Lahku noć	60
Radost na polju	60
Protulietnje, lieto, jesen i zima	61
Kukavica i oslica	61
Domaće životinje	61
Perva čitanka (1874.)	62
Jačka malahnoga gospodarčiča	62
Kume Jandre	63
Pčela	63
Pčelica	64
Jačka putnika	64
Mali vitezi	64
Katanska igra dičakov	65
Ljubimo domovinu	66
Oko	66
Lakoman Matek	66
Druga štanka (1902.)	67
Vrebac i konj	67
Kotlokerpo	67
Vojačka igra	68

	Moja zibka	69
	Protuletna jačka.....	70
	Izreke.....	71
	Papin himnus.....	71
Ginzler Štefan	Jačka od zeca.....	72
	Kako se meso s vinom kara.....	74
Glavanić Gašpar	Dva kucki	75
	Tulipan	76
	Grob moje majke.....	76
Naković Mihovil	Hodte v školu!	77
	Gdo je to?	77
	Miloj majki.....	77
Borenić Martin	Sura mica	78
	Četire dobe leta.....	79
	Suprotivno se j' godalo	79
	Škrlica.....	80
Meršić Miloradić Mate	Godinica rodna.....	81
	Krt	81
	Pik, pik, pik!.....	82
	Drrrv nij	82
	Puž.....	83
	Hop!	83
	Prevkanjeni krokodiluš	83
	Došlo nam je	83
	Naša mat.....	83
	Za jilom.....	83
	Mlinci.....	84
	Hrvatska divojčica	84
	Betlehemsko pripetenje: 3. Betlehemu	85
	Misterium.....	87
	Zlata riba: Pristup, Ništ, Novo korito, Nova hiža, Kaštel, Kraljica, Morska vladarica, Puknuto korito	87-92
	Ezopova štorica	92
	Gratis	93
	Telefon.....	93
Gusić Karol	Jačka nad ditetom.....	94

Pajrić Jožef	Roditelji.....	95
	Večernja molitva	95
	Jutarnja molitva.....	95
	Zaspanko	95
	Zec.....	95
	Šipkova roža.....	96
	Svinju zaklat.....	96
	U zori	96
	Mali žnjač.....	96
	Sana.....	97
Starriotac	97	
Sedenik File	Ča je majka?.....	98
	Moje rodno selo	98
	Noći va lozi!.....	98
Meršić Martin, st.	Pretelj dice	99
Németh Ivan	Ja sam mali školar.....	100
	Marica b' rad tancala	100
	Sinica.....	100
	Stara guska.....	100
Megyimóri Štefan	Rodni kraj.....	101
	Ja sam sirota.....	101
Blažević Ivan	Visibaba.....	102
	Moji piplići.....	102
	<i>Iz zbirke Aca čemernjača, Šime dobro sime:</i>	
	III. Med negare, IV. Ulovljeni, V. Mišić, VI. Big	103-104
	Pozdrav na Majkin dan	105
	Majki za god	105
	Ocu za god	105
	Na Bijelu nedilju	106
Advenat.....	106	
Bedenik Tome	Pčela.....	107
	Majčine oči.....	107
	April	108
	Kad su črišnje... ..	108
Pavičić Ivan	Srpanj	109
	Ovde je žetva!	109
	Gradišće, mila domovina	109

Jagšić Ivan	Pine	110
	Ljetni večer	110
Meršić Martin, ml.	Moj dom.....	111
Marhold Slavko	Moja majka	112
	Na „Očev dan”	112
	Novo leto je nastalo	113
	Mačka na vrtu	114
	Prvi snižak	114
	Zimska radost	114
	Zbogom zima	115
	Snižnica.....	115
	Zbogom škola	116
Lemperg Dometar	Kad sam ja bio školar... ..	117
	Želja Jurice.....	117
	Tuži nam se ptica	118
	Va gajbici ptica	118
	Prošnje svetomu Mikuli.....	119
	Jelvica zelena	119
	Na svetu noć	119
	Kad snig bijeli dojde... ..	120
	Zima prez sniga.....	120
	Vazmena jaja.....	121
Ča je majka me učila.....	121	
Krizmanić Ivan	Loza u ljeti	122
	Jesen	123
Kornfeind Alfons	Mor Safari	124
Radostić Jožef	Što nam nosiš, Novo ljeto?	126
	Moj domaći stan	126
	Ljubav k majki	127
	Sirota i Majkin dan	127
Sinković Ferdinand	Protulična pjesma.....	128
	Na paši	129
	Priroda.....	129

Behon Jive	Moj dom.....	130
	Onde daleko...	130
Sučić Feri	Majka i dite	131
	Majka svome ditetu	131
	Majka mila, majka draga!.....	131
	Bor u srcu	132
	Bio sam u zimskoj šumi... ..	132
	Razgovor živin u Badnjoj noći.....	133
	Tri kralji.....	133
	Ure	134
	Početcikom ožujka	134
	Rascvjetana briska.....	134
	Modrocvijet	134
	Sniguljica mala... ..	135
	U rujnu.....	135
	Gradišće je naš dom!	135
	Listopad govori seljaku	136
	Zlata istina	136
	Domovina, domovina... ..	137
Blazović Augustin	<i>Iz zbirke Crte iz Novoga svijeta:</i>	
	Antonio iz Paraisopolisa, U srcu Sao Paula.....	138
	Televizor	139
	Čuvarnice	139
	Dica su nima	139
	Tikva i plot.....	140
	Slon, miš i nogomet	140
	Dvi kume	140
	Staro i novo.....	141
	U marcu	142
	Na Poljanci.....	142
	Magarac i Jan.....	143
Preč Joško	Nekate... ..	145
Vašak Milo	Ćučak	146
	Zlata rouža	146
	Dva petehi.....	146

Šinkovič Mate	Mladi junaki	147
	Na Mikule	147
	Zimsko veselje	147
	Božično drivo	148
	Mali rob	148
	Rebac	149
	Zmaj	149
Leopold Anton	Črni kos	150
	Gradišče	150
	Ča je majka	151
	Zvon	151
	Šara jesen	151
	Lutka	151
	Vjetar	151
	Visibaba	152
	Fajgulice	152
	Škrebari	152
	Vazmeni zečič	152
	Vazmena jaja	153
	Dragoljubna mati	153
	Pozdrav maja	153
	Zov zore	153
	Glazba sela	154
	Kokodak	154
	Peteh	154
	Pomočnik	154
	Kupanje	154
Nedilja	155	
Lipa Frakanava	155	
Pokorný Viliam	Dica, ča je na 'vuom sviti... ..	156
	Uspavanka	156
	Neg utimaj	156
	Radost neka ne ostavi nas	157
	Kuliko je čega?	157
	Jakov ide z Bistrice	158

Franta Franjo	Ljeti	159
	U školu.....	159
	ČLOVIK.....	159
	Sutra dojt će	159
	Mikula u lozi.....	159
	Vesel' mo se.....	160
	Gdo je vani?.....	160
	Noć je opet.....	161
	Smrad (Drži uredbu).....	161
Smrad (Čuvaj okolinu).....	161	
Horvath Pavao	Tiho curi godina.....	162
	Starim divojkam.....	162
Lavička Joza	Naši rodiči.....	163
Boišić Ida	Daruj smijuć obraz.....	164
	Zimska noć.....	164
Slavić Anton	Čestitke Trih svetih kraljev	165
	Naš otac.....	165
	Bud ljubezan	165
Palatin Petar	Hrvatskoj majki.....	166
	Sveti večer.....	166
	Večer na moru.....	167
Horvat Feliks	Život.....	168
Vuković Vladimir	Evo protulića.....	169
	Ljubičica	169
	Stari plug.....	169
	Stari hrast	169
	Božićni mir.....	170
	Sloboda	170
	hrvatskomu narodu.....	170

Škrapić Ljudevit/Lajoš	Sabirajmo riči.....	171
	Krt.....	171
	Črni kos.....	172
	Stara priča.....	172
	Štok.....	173
	Dičinja pitanja.....	174
	Spominki dičarica.....	175
	Na Božić.....	176
	Igra.....	176
Horvath Ivan	Nikadar.....	177
	Kiseg.....	177
	Otac.....	178
Weidinger Joško	Sveti Mikula vis-a-vis.....	179
	Zimska večer.....	179
	Ravno sam se narodio!.....	180
	Za majku.....	181
	Lipa naša.....	181
Pichler Evald	Herzipinki.....	182
	Dragi moj posranko!.....	182
Hajszan Robert	VELIKA SLOVA: SNIG, HRVATI.....	183
	Ditinstvo.....	183
Novosel Andi	pijesak.....	184
	večernica.....	184
	kamo ste stigle.....	184
	stari otac.....	184
Bölcs Matilda	Palčac.....	185
	Škoruš.....	185
Kokošić Štefan	Protuliće.....	186
	U tišini zime.....	186
Kornfeind Branko	Igra riči.....	187

Schoretits/Šoretić Ana	Našim malim čarobnjakom	188
	živine na balu	188
	Mačka.....	189
	ZZZ – zapražena zubarska zabluda.....	189
	vrva na vrtu	190
	čudni orkestar	190
	Ć	191
	L	191
	promjena strukture	191
	Jezik nije jezik – duša je duša	191
	bilingvizam	192
	manjina.....	192
	Moj sinj	192
	moje selo	192
	kanica	192
	pjesma moga naroda	193
	Zagreb, Dolac.....	193
	izibrano cvijeće	193
	bijele sanje	193
	Hrvati	193
Höld Evald	Turoba	194
Gassner Herbert	Kad slušam hrvatske emisije.....	195
Tyran Petar	tamburica.....	196
Čenar Jurica	jezik.....	197
	snig	197
	duha protulića.....	197
	protuliće.....	197
	lastavica	197
	kreketanje	198
	ptica	198
	brig.....	198
	sudoku.....	198
	tele	199
	van	199
	prazniki	199
	spati.....	199

	limun.....	199
	riba.....	199
	bijeli zagreb grad.....	199
	dan majke.....	199
	vrbe.....	200
	autoput.....	200
	na autoputu.....	200
	labda.....	200
	zima.....	200
Zeichmann Doroteja	ditinstvo.....	201
	ljubav prošlih generacijov.....	201
	ljubav je daljedavanje.....	201
	breza.....	201
	ultra.....	202
	ribica.....	202
Horvat(h) Šandor	u jami.....	203
	redi.....	203
Hergović Fred	prst.....	204
	ljetu.....	204
	sudbina.....	205
Čenar-Schuster Agnjica	Neka moje srce bude Betlehem.....	206
	Dica svitlosti.....	206
	Nebo.....	207
	Voda.....	207
Rotter Ivan	laki luk.....	208
Horvat(h) Timea	Otkud.....	209
	Neke riječi ostaju.....	209
Tažky Petar	Ča me pitaju.....	210
Rotter Franc	A ostavit ću ja otprto.....	211
	Krila vjetrenjače.....	211
	Narav nima riči.....	211
	Nemoj blagovati, drago stvore.....	211
Klemenčić Ingrid	Svit... ..	212

Bacalja Robert	U usmenoknjiževnom krugu.....	213
Benčić Nikola	Kratki životopisi	251
	Neke misli o gradišćanskohrvatskoj dičjoj i mladinskoj književnosti.....	263
Kratice		269
Sastavljači	Bacalja Robert	271
	Benčić Nikola	271

